

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
ในโรงเรียนประถมศึกษา

รายงานผลการศึกษานำทางการบริหารจัดการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การดำเนินงาน

ระดับนโยบาย

- ด้านข้อมูลสารสนเทศ
- ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ด้านทรัพยากร
- ด้านโครงการ
- ด้านบทบาทหน้าที่

ระดับปฏิบัติ

- ด้านข้อมูลสารสนเทศ
- ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- ด้านทรัพยากร
- ด้านโครงการ
- ด้านบทบาทหน้าที่

ผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศคุณูปการ

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากท่านทรงวุฒิ มลิวัลย์ ที่ปรึกษาพิเศษด้านกองทุนฯ ประธานกรรมการ และท่านสุพล จันตะคาด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 รองประธานกรรมการ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้คำแนะนำปรึกษาที่ดี และสมำเสมอมาตลอดระยะเวลาในการจัดทำรายงานฉบับนี้

ขอขอบคุณคณะกรรมการจัดทำเล่มรายงานแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ ที่ได้ทุ่มเท เสียสละเวลาในการจัดทำรายงานฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้พิจารณาตรวจสอบเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 52 โรงเรียน ที่ท่านที่ได้เสียสละเวลา และให้การอนุเคราะห์ ในการถอดบทเรียน และให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมโครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของโรงเรียนครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดขอกราบขอบพระคุณผู้ปกครองนักเรียน นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความร่วมมือด้วยดี และข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อรายงานครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์ที่อันพึงจะมีจากรายงานฉบับนี้ คณะผู้จัดทำเล่มรายงานขอมอบให้แก่สำนักงานกองทุนเพื่ออาหารกลางวัน สถานศึกษาและนักเรียน ที่มีส่วนในการส่งเสริมและสนับสนุนในความสำเร็จของรายงานฉบับนี้

คณะผู้จัดทำ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน 2) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และ 3) ถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ โดยใช้การสังเคราะห์เอกสารการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จากโรงเรียน 99 แห่งๆ ละ 2 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ กรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันผู้บริหารกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของโครงการอาหารกลางวัน รวมจำนวนทั้งสิ้น 220 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพฯ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างแนวทางฯ และตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางฯ โดยใช้การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) จากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 45 คน และนำแนวทางไปใช้กับสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งได้มาจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 52 แห่ง และขั้นตอนที่ 3 ถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพฯ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue) ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 52 แห่ง จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 156 คนโรงเรียน

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและแนวทางการดำเนินงานอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน พบว่า การจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า มีการนำข้อมูลสารสนเทศของโครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการดำเนินงานน้อย ขาดการวางแผนและเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สถานศึกษาขาดการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ แนวทางการดำเนินงาน ควรจัดสรรงบประมาณให้กับสถานศึกษาโดยตรง ควรนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานให้มากขึ้น สนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยใช้การประชาสัมพันธ์ และควรมีการพัฒนาการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ

ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การดำเนินงาน 4) ผลการดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จของการดำเนินงานยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การ

วางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) จำแนกการดำเนินงานเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ผลการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนพบว่าความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีจำนวนลดลงโดยพิจารณาจากนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์(ผอม) ลดลง ร้อยละ 0.90 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) ลดลง ร้อยละ 0.98 และนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเกินเกณฑ์(อ้วน) ลดลง ร้อยละ 0.5

ผลการถอดบทเรียน พบว่า เมื่อสถานศึกษานำแนวทางฯ ที่ได้พัฒนานวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ **กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์(ผอม)** ใช้นวัตกรรม ดังนี้ 1) “**นิมรราชภัฏวิทยา 2 ส 2 อ**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) สร้างองค์ความรู้ (2) สู่สัญลักษณ์ที่ดี (3) อาหารเสริม (4) เพิ่มเติมออกกำลังกาย และ 2) “**SAMKA Model**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ S: ยุทธศาสตร์ ,A : เป้าหมาย,M : การบริหารจัดการ,K : สร้างความรู้,A : การปฏิบัติ **กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)** ใช้นวัตกรรมดังนี้ 1) “**วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล**”มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ประชุมเพิ่มพูนความรู้ (คัดกรองนักเรียน/จัดอบรมสร้างความเข้าใจ/สำรวจอาหารยอดนิยม)(2) ออกกำลังกายส่งเสริมความสูง สัตส่วน สมวัย (จัดหาอุปกรณ์ /กิจกรรมกระโดดเชือก)(3)การนิเทศ ติดตาม และ 2) “**กอด**” Model by **KhunJae school**มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ก : กินอาหารที่มีประโยชน์(2) อ: ออกกำลังกาย (3) ด: ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอและ**กลุ่มที่ 3 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)**ใช้นวัตกรรมดังนี้ 1) “**วัดยางโมเดล**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ P D C A และ (2) กิจกรรม A B C D E (A: Attitude คือ การเสริมสร้างเจตคติที่ดี,B: Bright life & Healthy body คือ การดำเนินงานโครงการชีวิตสดใส ในร่างกายที่แข็งแรง, C: Care to 4Surveillances คือ การมุ่งเน้น ฝ้าระวัง, D: Declare the result คือ การเผยแพร่ผลการประเมิน, E: Enhancement คือ การพัฒนาระดับวิธีการดำเนินกิจกรรม), 2) “**วัดเวฬุวนารามโมเดล**”มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) P : การประชุมระดมสมอง (Plan),(2)D : พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม (Do), (3) C: การตรวจสอบ (Check), (4) A: การปรับปรุงและพัฒนา(Act) , 3)“**MAEBONMODEL**”มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) Mentor : กิจกรรม ที่ปรึกษาปัญหาสุขภาพ,(2) Attitude: กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลสุขภาพและโภชนาการ, (3) Exercise : กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยกีฬาและนันทนาการ,(4) Build : กิจกรรมพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ,(5) Organization : กิจกรรมองค์กรสุขภาพและ (6) Nutrition กิจกรรมส่งเสริมโภชนาการอาหารกลางวัน และ 4) “**เนินจำปาโมเดล**”มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) P :ประชุมวางแผนโครงการ,(2) D : ดำเนินงานตามโครงการ (คัดกรองนักเรียน/จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจ/แอโรบิค พิซิทอ้วน/กินดี กินเป็น เน้นสุขภาพ/ลดได้ให้รางวัล)

ผลการจัดทำข้อเสนอแนะ มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศน้ำหนักร ส่วนสูงที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในทุกสังกัดที่เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน และพัฒนา Application ที่สามารถตรวจสอบและสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้
2. ควรสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กในหน่วยงานต่างๆ ตามความจำเป็น เร่งด่วน ด้วยวิธีการที่เป็นมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบการขอรับการสนับสนุนผ่าน Website หรือ Application ที่ออกแบบไว้ได้
3. ควรเผยแพร่นวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกทุกปีการศึกษา และถอดบทเรียนพร้อมมอบรางวัลให้กับโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายผลผ่านช่องทางที่หลากหลาย
4. ควรมีช่องทางการรับสมัคร การติดตาม ดูแลช่วยเหลือและสร้างแรงจูงใจให้แก่โรงเรียนที่ประสงค์สมัครเข้าร่วมใช้นวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการผ่าน Website หรือ Application ที่ออกแบบไว้
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง

Abstract

The purposes of this study are:

- 1) to study the problems and guideline of fund management for effective lunch project in primary schools in order to reduce student malnutrition problem.
- 2) to develop guideline of fund management for lunch project in an effective primary school to reduce student malnutrition and
- 3) to take lessons and prepare for suggestions for policy management of funds for effective lunch program in primary schools to reduce student malnutrition problem.

There are 3 steps of this study as follow;

Step 1: Synthesize documents, interview 2 supervisors and teachers per each school, totally 99 School and also the eminent persons such as lunch projects fund management committees, outstanding revolving fund managers, and the best practices educational supervisors of the lunch program in total of 220 people.

Step 2: Develop guideline for managing funds for effective lunch programs by bringing information from Step 1 to draft a guideline. Checking the possibilities and beneficial gained of the guidelines by using public hearing from 45 related persons. Applied guideline with the schools targets that voluntarily participate in the project, such as the school form the Office of the Basic Education Commission, the Border Patrol Police Bureau, the Office of the Private Education Commission And the local administrative organizations in total of 52.

Step 3, take lessons and make recommendations on policy management for effective lunch programs by using the dialogue process from 52 target educational institutions, 156 persons from school administrators, teachers, and responsible persons from the authority.

The results of the study found that the budget allocation was delayed. Moreover, the small of information was implemented in the program operation. Lack of planning and involvement of Educational institution stakeholders was an important problem of developing fund management. Operation guidelines Budget should be allocated directly to educational institutions Information should be used in the operation more. Encourage stakeholders to participate in the operation using public relations. And should develop effective lunch fund management. Also, the Educational institutions has no efficient management. In term of implementation, the budget should be allocated directly to educational institutions. Information should be more used in the operation. As the same as stakeholders, they should be empowered to participate in the operation and continuing developing of the effective lunch fund management.

The results of the development approach consists of 5 elements as follow:

1) Principles 2) Objectives 3) Processes 4) Processes result 5) Conditional achievement based on the principle of participation and Public Relations. All approach contains of 4 steps: 1) planning 2) implementation (Do) 3) inspection (Check) and 4) improvement (Act).

This study has classify into 2 levels: policy and implementation. The result of the pilot program found that the overall of ability to follow fund management guidelines both policy and improvement was at a high level. Student malnutrition rate is lower than the criteria, decreasing by 0.90 percent. Students with high levels below the standard decreased by 0.98 percent and students with overweight (obesity) decreased by 0.5 percent.

The lesson learned shows that when school implemented the guidelines which has developed innovations for solving malnutrition problems, which classified into 3 groups

1. Students with weight lower than the criteria (thin), use innovations as follows:

- 1) "Niyomrat wittaya emphasize on
 - (1) Knowledge building
 - (2) Good hygiene

- (3) Supplementary food
- (4) Additional exercise
- 2) The "SAMKA Model" contains of: S: Strategy, A: Goal, M: Management, K: Create knowledge, A: Practice
- 2. Students with a high lower than the criteria (Tia) use innovations as follows:
 - 1) "Wat Yai Chai Mongkol Model emphasize on
 - (1) Academic meeting (focused students / organizing training to build understanding / food surveys)
 - (2) Exercise to motivate height and proportion (providing equipment / Jump rope activities)
 - (3) Supervision, follow-up
 - 2) "Hug" Model by KhunJae school focus on
 - (1) Eat useful food
 - (2) More exercise
 - (3) Regularly drink milk
- 3. Students with overweight per height (obese) attention in
 - 1) "Wat Yang Model"
 - (1) Using the PDCA quality management cycle
 - (2) ABCDE activities
 - 2) "Weruwanaram Temple" has significant themes,
 - (1) P: Brainstorming Meeting (Plan),
 - (2) D: Developing process group skills (Do),
 - (3) C: checking (Check)
 - (4) A: Improvement and development (Act),
 - 3) "MAEBONMODEL" focus on
 - (1) Mentor: Health problem consulting activities,
 - (2) Attitude: Workshop on health and nutrition maintenance
 - (3) Exercise: in order to increase exercising with sports and recreation,
 - (4) Build: Activities to improve the environmental management in schools that are conducive to health
 - (5) Organization: Health organization activities and
 - (6) Nutrition, nutrition and lunch promotion activities
 - 4) "Nern Champa Model", which includes
 - (1) P: Project Planning Meeting,
 - (2) D: Implementing the project (Screening students / providing knowledge and understanding / aerobic training to conquer obesity / eat well, be healthy / reduce, give reward)

There are important recommendations for fund management as follows.

1. Create weight information related to malnutrition of all students under the same database and develop application
2. Support more budget or resources for resolving child nutrition problems. Also, focus on building a strong social support system to always check requirements through the website or application designed online.
3. Publish and reward the school that show best practices in solving malnutrition problems every academic year. Also, create a network and expand results through various channels.
4. Create a channel for recruitment, follow-up, care, help and motivate for schools where wish to apply for participate in innovative solutions for malnutrition through a website or application designed.
5. Participants at the policy level should pay more attention and awareness in the implementation of the project in order to continuously solve the problem of student malnutrition.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
คำถามการศึกษา.....	2
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	3
ขอบเขตของการศึกษา.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน	14
หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ.....	22
แนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ.....	38
แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา.....	53
การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	76
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	87
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	92
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	93
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน.....	94
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ นักเรียน.....	99
ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อ ลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน.....	109
ตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ นักเรียน.....	116
ตอนที่ 3 การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	166
5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	196
สรุปผลการศึกษา.....	197
อภิปรายผล.....	204
ข้อเสนอแนะ.....	209
บรรณานุกรม.....	211
ภาคผนวก.....	221

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 แสดงตารางการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัว	28
2.2 แสดง BMI	29
4.1 แสดงสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	109
4.2 แสดงการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลาง วันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	123
4.3 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหาร จัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	133
4.4 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)	138
4.5 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)	140
4.6 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)	141
4.7 ผลประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการ อาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ นักเรียนของโรงเรียน	149
4.8 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะ ทุพโภชนาการของนักเรียน	153
4.9 ผลการประเมินสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียน	155
4.10 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลด ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวันของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน	156
4.11 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการ กองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลด ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงาน ต้นสังกัดอื่น	159

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตาราง		หน้า
4.12	ผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน	163
4.13	การประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน จำแนกเป็นรายด้าน	164

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
2.1 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 0-2 ปี	30
2.2 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 0-2 ปี	31
2.3 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 2-7 ปี	32
2.4 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 2-7 ปี	33
2.5 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 5-18 ปี	34
2.6 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี	35
2.7 แสดงโครงสร้างของระบบ	54
2.8 แสดงองค์ประกอบของระบบ	54
2.9 วงจร PDCA แบบต่อเนื่อง	66
2.10 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ	92
3.1 แสดงขั้นตอนดำเนินการศึกษา	93
4.1 แสดง (ร่าง) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการนักเรียน	117
4.2 แสดงแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	124
4.3 แสดงแผนภูมิเปรียบเทียบข้อมูลภาวะโภชนาการ ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย	153
4.4 แสดงแนวทางการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีภาวะโภชนาการ โดยใช้ “นิยามราษฎร์วิทยา 2 ส 2”	167
4.5 แสดงแนวทางการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์โดยใช้ “SAMKA MODEL”	169
4.6 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) โดยใช้ “วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล”	173
4.7 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) โดยใช้ “กอด Model by Khunjae School”	175
4.8 แสดงการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “วัดยาง โมเดล”	179

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพ	หน้า
4.9 แสดงการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “วัดเวฬุวนาราม โมเดล”	181
4.10 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “แม่บอนโมเดล”	185
4.11 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “เนินจำปาโมเดล”	188

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทั่วโลกได้ให้ความสำคัญกับปัญหาภาวะทุพโภชนาการเป็นอย่างมาก โดยจัดเป็นปัญหาสำคัญของโลก จากรายงาน 2016 Global Nutrition 'From Promise To Impact: Ending Malnutrition by 2030' โดยทีมศูนย์นโยบายอาหาร (Centre for Food Policy) มหาวิทยาลัยซิตี (City University) กรุงลอนดอน ร่วมกับ สถาบันวิจัยนโยบายอาหารนานาชาติ (International Food Policy Research Institute: IFPRI) วอชิงตัน ดีซี สหรัฐ ระบุว่าแต่ละประเทศขาดการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง จึงยังมีผู้คนที่ต้องประสบปัญหาอันเกี่ยวเนื่องกับอาหาร อาทิ ภาวะแคระแกร็น โลหิตจาง ปัญหาหัวใจและเบาหวานในรายงานพบว่า เกือบครึ่งหนึ่งของประชากรที่ทำการศึกษา ในกลุ่มผู้ใหญ่ พบได้ทั้งภาวะทุพโภชนาการและน้ำหนักเกิน ขณะที่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ หากไม่ประสบปัญหาน้ำหนักเกิน ก็มีปัญหาน้ำหนักน้อยเกินไป ไปจนถึงภาวะทุพโภชนาการรุนแรง (Kothari and Huestis, 2016)

ทั้งนี้ สถานการณ์ปัญหาทางโภชนาการของไทยพบว่าภาวะทุพโภชนาการเป็นปัญหาสำคัญซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีพัฒนาการและการเจริญเติบโตเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพหลายระบบภาวะทุพโภชนาการเป็นภาวะที่เด็กบริโภคอาหารและได้รับพลังงานจากสารอาหารไม่ถูกต้องทั้งด้านปริมาณชนิดและคุณภาพซึ่งถ้าได้รับมากเกินไปเกินความต้องการจะทำให้เกิดโรคอ้วนหรือมีภาวะน้ำหนักตัวเกินหรือถ้าได้รับน้อยเกินไปจะทำให้เกิดภาวะขาดสารอาหาร (อดิชา สังขะทิพย์ และ สุวลีโลวีร์กรณ, 2560) สอดคล้องกับภาวะทุพโภชนาการในประเทศไทยพบว่า เด็กอายุ 0 - 5 ปี มีภาวะเตี้ย อ้วน ผอม ร้อยละ 10.6, 9.1 และ 5.6 ตามลำดับ หรือ 1 ใน 10 ของเด็กปฐมวัยไทยมีภาวะเตี้ยหรืออ้วน และเมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่วัยเรียนในช่วงอายุ 6 - 14 ปี มีแนวโน้มพบภาวะเตี้ยร้อยละ 8.3 และผอมร้อยละ 4.3 นอกจากนี้ยังพบว่ามีภาวะอ้วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13.1 ซึ่งปัญหาดังกล่าวมีแนวโน้มดีกว่าสถานการณ์เฉลี่ยระดับนานาชาติที่พบว่าอัตราเด็กไทยอายุต่ำกว่า 5 ปีที่ไม่แคระแกร็น อยู่ที่ระดับ 0.89 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยมาตรฐานโลกที่กำหนดค่าไว้ในระดับ 0.77 (วัลลภ ไทยเหนือ, 2562)

จากการสำรวจโภชนาการเด็กไทย พบว่า เด็กกินผักเพียงวันละ 1.5 ซ่อนโตะ ทั้งที่ควรกินไม่ต่ำกว่าวันละ 12 ซ่อนโตะ กินขนมกรุบกรอบและเครื่องดื่ม รสหวานจัดเกือบทุกวันหรือทุกวันสูงถึงร้อยละ 67.4 ส่งผลให้เด็กไทยมีปัญหามาภาวะทุพโภชนาการทั้งขาดและเกิน ข้อมูลในปี 2558 ระบุว่า เด็กปฐมวัย 1 คน ใน 5 คนและระดับประถมศึกษา 1 คน ใน 10 คน จะมีภาวะอ้วน ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2559, อ้างถึงในมิติน, 2562: ออนไลน์) ได้จัดประชุมและนำเสนอผลการ

ประชุมรายงานโภชนาการโลก 2015 (Global Nutrition Report 2015) ดังนี้ องค์การอนามัยโลก (WHO) ตั้งเป้าหมายยุทธศาสตร์ทางโภชนาการปี 2568 ไว้ 5 เป้าหมาย 1) แก้ปัญหาภาวะเตี้ย 2) แก้ปัญหาภาวะผอม 3) แก้ปัญหาภาวะน้ำหนักเกินในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี 4) แก้ปัญหาภาวะโลหิตจางในผู้หญิงอายุระหว่าง 15-49 ปี และ 5) ส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมมารดาอย่างเดียวย สำหรับทารกอายุ 0-6 เดือน มี 70 ใน 74 ประเทศทั่วโลก ที่มีความก้าวหน้าในยุทธศาสตร์ดังกล่าว อย่างน้อย 1 ข้อ จาก 5 ข้อ โดยประเทศไทยถ้าวัดจาก 5 ยุทธศาสตร์โภชนาการ ไทยยังอยู่ในอันดับสูงเมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกัน และยังพบว่ามีเด็กเตี้ยและน้ำหนักตัวต่ำกว่ามาตรฐานเพิ่มขึ้นในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ขณะที่เด็กอ้วนมีจำนวนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่สามารถแก้ปัญหาการขาดโภชนาการ นอกจากนี้จากรายงาน Global Nutrition Report พบว่า เด็กไทยเตี้ยกว่าเกณฑ์มาตรฐานประมาณ 15-16% (เด็กเตี้ยมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ว่าไม่ควรเกิน 5%) ถือว่าเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขไปพร้อมกับภาวะเด็กอ้วนที่มีมากขึ้น

ภาวะทุพโภชนาการได้แก่ภาวะโภชนาการเกินและภาวะขาดสารอาหารภาวะโภชนาการเกินสามารถก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพได้เช่นโรคหัวใจและหลอดเลือดโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงโรคอ้วนโรคไขข้ออักเสบโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจเป็นต้นและภาวะขาดสารอาหารทำให้เกิดภาวะการขาดโปรตีนและพลังงานโรคโลหิตจางและโรคคอกพอกและทำให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กวัยร่นตอนต้นมักพบว่าเกิดจากการบริโภคอาหารไม่ตรงเวลาไม่บริโภคอาหารเช้าทำให้สมองขาดสารอาหารที่จำเป็นและร่างกายไม่สามารถเจริญเติบโตได้เต็มที่หรือการไม่บริโภคอาหารเย็นเพราะกังวลเรื่องน้ำหนักและรูปร่างการมีค่านิยมในการบริโภคอาหารจานด่วนแบบตะวันตกทำให้ได้รับพลังงานและสารสังเคราะห์ต่างๆที่ไม่มีประโยชน์ (เพ็ญแข ประทุมชาติ, 2549)

จากเหตุและผลดังกล่าว คณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันได้ตระหนักและให้ความสำคัญของสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้น และดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนตลอดระยะเวลา ที่ผ่านมา (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันกระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : 35) แต่เนื่องจากการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนยังขาดแนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบ สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จึงได้ริเริ่มโครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรมและยังช่วยให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ และส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่แข็งแรง สมบูรณ์ ให้มีภาวะทางโภชนาการที่ดีมีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

คำถามการศึกษา

1. สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีอะไรบ้าง
2. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ควร มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. การทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่พัฒนาขึ้นมีผลเป็นอย่างไร
4. ผลการถอดบทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์เพียงใด

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
3. เพื่อถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตการการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

1.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยครอบคลุมเนื้อหาได้แก่

- 1) ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วย นโยบาย กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องข้อมูลสารสนเทศ กองทุนการจัดสรรทรัพยากร (บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์) และ โครงการ/กิจกรรมของกองทุนฯ
- 2) ด้านกระบวนการประกอบด้วย การวางแผนดำเนินงาน การดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมการกำกับ ติดตาม ดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมและ การรายงานและการประชาสัมพันธ์ผลดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม
- 3) ด้านผลผลิตประกอบด้วย ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนฯ

1.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) เอกสาร รายงานการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการแนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ แนวคิด และทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2560 โดยการสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 99 โรงเรียน คัดเลือกโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 198 คน

1.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาที่ศึกษา ได้แก่

- 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการศึกษา สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

1.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

นำข้อมูลสภาพปัญหาที่ได้จากขั้น 1.1 มากำหนดประเด็นเพื่อศึกษาแนวทางการ บริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ของนักเรียนโดยครอบคลุมเนื้อหาได้แก่ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติ ที่ดี (Best Practice)เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 13 โรงเรียน

1.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

นำข้อมูลสภาพปัญหาที่ได้จากขั้น 1.1 มากำหนดประเด็นเพื่อการสัมภาษณ์แนว ทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพ โภชนาการของนักเรียน โดยครอบคลุมเนื้อหาได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการ ยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันและผู้บริหารจากกองทุนหมุนเวียน ดีเด่นของ กรมบัญชีกลางกระทรวงการคลังได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วย

1) กรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันหรือนักวิชาการอิสระซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 3 คน

2) ผู้บริหารกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ปีงบประมาณ 2560 ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง จำนวน 3 คน

3) ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานกองทุน/โครงการอาหารกลางวันจำนวน 3 คน

1.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 2.1 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบของร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งได้จาก ขั้นตอนที่ 1

2.1.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ (ร่าง) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีความถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 15 คน

2.1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

2.2.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนจากขั้นที่ 2.1 มาตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2.2.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 45 คน มีดังนี้

- 1) นักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 15 คน
- 2) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนตั้งแต่ในระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป จำนวน 15 คน
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน จำนวน 15 คน

2.2.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นที่ 2.3 ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2.3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากสถานศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและมีค่าภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (มากกว่าร้อยละ 10) ปีการศึกษา 2560 มีดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 49 คน
- 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 1 คน
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 1 คน
- 4) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน

1 คน

2.3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

- 1) ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
- 2) ความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
- 3) ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
- 4) การมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์
- 5) นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ
- 6) ผลการนิเทศติดตามการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
- 7) ผลการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue) ในสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ไปปฏิบัติมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.2 ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้อง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 156 คน ดังนี้

3.2.1 ครู ที่เข้าร่วมทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนจำนวน 52 คน

3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่เข้าร่วมทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนจำนวน 52 คน

3.2.3 ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 52 คน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ วิธีการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษาที่ร่วมใช้แนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ หมายถึง สาระสำคัญในการดำเนินงานของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีหลักการ คือ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้สำหรับการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ประกอบด้วย 1) เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ 2) เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน หมายถึง การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) 4) การปรับปรุง (Act) 5) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 6) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง การกำหนดกิจกรรม เป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ ตลอดจนวิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

2. การดำเนินงาน (Do) หมายถึง การลงมือปฏิบัติงานตามวิธีการหรือแนวทางหรือแผนที่กำหนดไว้รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

3. การตรวจสอบ (Check) หมายถึง การกำกับติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การปรับปรุง (Act) หมายถึง การทบทวนและการพัฒนางานตลอดจนการนำผลการปฏิบัติงานมาพิจารณาว่าเป็นไปตามเป้าหมายของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาหรือไม่ หากการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายให้แสวงหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

5. การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

6. การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึง การรายงาน เผยแพร่ และจัดแสดงผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาต่อหน่วยงาน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชน

จำแนกการดำเนินงานออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบาย และ ระดับปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ระดับนโยบาย หมายถึง การดำเนินงานโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานกองทุนอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ต้นสังกัด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จัดทำสารสนเทศ กำหนดตัวชี้วัด ประสิทธิภาพการบริหารงานของกองทุนฯ ที่เน้นภาวะทุพโภชนาการกำหนดแนวทางในการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินการกองทุนฯ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ และ 5) ด้านบทบาทหน้าที่

3.1.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศหมายถึง การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับบริหารจัดการกองทุนฯ

3.1.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องหมายถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือและประชาสัมพันธ์ภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.3 ด้านทรัพยากรหมายถึง การจัดทำโครงสร้างและการกำหนดขอบข่ายงานที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่เพียงพอและจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับบุคลากรของกองทุนฯบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯพัฒนา

โปรแกรมการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของเด็กที่มีมาตรฐาน

3.1.4 ด้านโครงการหมายถึงโครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่ออาหารนักเรียนในโรงเรียน โครงการพัฒนาระบบสุขภาพโภชนาการที่ดีในโรงเรียนโครงการพัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน และโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.1.5 ด้านบทบาทหน้าที่หมายถึงภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.2 ระดับปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาโดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในการนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง ข้อมูลที่เป็นจำนวน สถิติหรือรายละเอียดที่สำคัญและเป็นปัจจุบันที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

3.2.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หมายถึง หลักหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นแนวดำเนินการในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัดที่มีความชัดเจน ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม มีการกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้มียุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน รวมถึง กฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

3.2.3 ด้านทรัพยากร หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์บุคลากร โปรแกรม Thai School Lunch และเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.2.4 ด้านโครงการ หมายถึง รายละเอียดที่แสดงถึงขั้นตอนในการดำเนินของโครงการที่จะนำมาใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประกอบด้วย โครงการที่ได้รับการสนับสนุนหรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา กับสำนักงานกองทุนฯ หรือหน่วยงานอื่น และโครงการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษา

3.2.5 ด้านบทบาทหน้าที่ หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และนักเรียน

3.2.6 ผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ หมายถึง ผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน ประกอบด้วย 3รายการ 1) การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) จำนวนนักเรียนที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการลดลง 3) นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความตระหนัก มีสุขนิสัยที่ดี มีความรู้ด้านการรับประทานอาหารและโภชนาการ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ประกอบที่ 4 ผลการดำเนินงาน หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหลังจากการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนประกอบด้วย ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ

4.1 ผลผลิต หมายถึง ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4.2 ผลลัพธ์ หมายถึง อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีจำนวนลดน้อยลง และ มีการประชาสัมพันธ์การลดภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธีที่หลากหลาย

4.3 ผลกระทบ หมายถึง ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย เงื่อนไขความสำเร็จในระดับนโยบาย และเงื่อนไขความสำเร็จในระดับปฏิบัติ

2. ภาวะโภชนาการ หมายถึง ภาวะของร่างกายที่เกิดจากการได้รับอาหารที่ถูกหลักโภชนาการหรือมีสารอาหารครบถ้วนและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกายก่อให้เกิดประโยชน์แก่ร่างกาย และร่างกายใช้สารอาหารเหล่านั้นในการเสริมสร้างสุขภาพอนามัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง นักเรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง ไม่เป็นตามเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขปีการศึกษา 2560

4. ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง อุปสรรคหรือข้อจำกัดที่ส่งผลต่อร่างกายของนักเรียน ทำให้ขาดความสมดุลด้านโภชนาการ หรือการขาดสารอาหารรวมถึงการได้รับอาหารมากเกินไป ส่งผลให้นักเรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูง ไม่เป็นตามเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

5. โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เข้าร่วมการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

6. สภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคของการดำเนินงานที่ยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

7. ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ หมายถึง ศักยภาพในการปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

8. การประเมินแนวทาง หมายถึง การประเมินคุณค่าของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยพิจารณาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

8.1 ความเป็นไปได้ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ความเหมาะสมกับสภาพบริบท และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้

8.2 ความเป็นประโยชน์ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษา ที่มีต่อการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้ แล้วสามารถเพิ่มโอกาสทางการศึกษา คุณภาพทางการศึกษาของนักเรียนและประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่บริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

9. ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางฯ หมายถึง ระดับความสำเร็จในการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งประเมินโดยผู้ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

10. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกชอบ ยินดี หรือเห็นด้วยกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

11. ผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

12. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้ที่รักษาราชการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนที่ดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ปีการศึกษา 2561

13. ครูผู้รับผิดชอบโครงการ หมายถึง ครูหรือบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามที่โรงเรียนดำเนินการ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นต้นแบบในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในแต่ละแห่ง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดทางการศึกษาอื่นๆ สามารถศึกษาและนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเพิ่มขึ้น

3. สถานศึกษา อื่นๆ สามารถศึกษานำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ไปประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
 - 1.1 ความเป็นมาของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
 - 1.2 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535
 - 1.3 การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535
 - 1.4 ผลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2559
2. หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
 - 2.1 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการ
 - 2.2 สถานการณ์ปัญหาด้านโภชนาการของเด็กในระดับประถมศึกษา
 - 2.3 การตรวจสอบภาวะโภชนาการ
 - 2.4 แนวทางการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ
3. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
 - 3.1 ลักษณะการบริหารจัดการของกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
 - 3.2 แนวทางของการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ
 - 3.3 กรอบหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
4. แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา
 - 4.1 ทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach)
 - 4.2 หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM)
 - 4.3 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)
 - 4.4 หลักการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA)
 - 4.5 หลักการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน

- 5.1 แนวคิดการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน
- 5.2 การตรวจสอบแนวทางการดำเนินงาน
- 6. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ
 - 6.1 การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
 - 6.2 การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)
 - 6.3 สนทริยสนทนา (Dialogue)
- 7. การประเมินความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility)
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ
- 9. กรอบแนวคิดในการศึกษา
รายละเอียดมีดังนี้

1. กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

1.1 ความเป็นมาของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

อาหารและโภชนาการเป็นรากฐานสำคัญของสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ดังความตอนหนึ่งในพระราชโองการในสมเด็จพระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารีเนื่องในพิธีเปิดการประชุมโภชนาการแห่งเอเชียครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2526 ที่ว่า “...แม้ในประเทศไทยซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ขำขันน้ำของเอเชียก็ยังมีปัญหาของการขาดอาหารปัญหาทางสุขภาพอนามัยการเจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ ที่น่าจะรักษาหรือป้องกันได้โดยการปฏิบัติให้ถูกต้องในเรื่องอาหารการกินความสะอาดสุขลักษณะสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เป็นต้นนอกจากนั้นเด็กมีจำนวนไม่น้อยมีสภาพการขาดอาหารเนื่องจากพ่อแม่ไม่ทราบถึงวิธีการเลี้ยงดูที่เหมาะสมปฏิบัติกันไปตามความเคยชินหรือขนบธรรมเนียมที่ได้รับการสั่งสอนมาชั่วลูกหลานแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจว่าอาหารและโภชนาการเป็นรากฐานสำคัญของสุขภาพอนามัยตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา...”

สภาวะการเจริญเติบโตในวัยเด็กที่ไม่เหมาะสมก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพมีผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะการเจริญเติบโตของเด็ก พบข้อมูลที่บ่งบอกว่า เด็กไทยมีแนวโน้มด้านน้ำหนักเกินเกณฑ์เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ในขณะที่เดียวกันประสบปัญหาภาวะการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต โดยในปี พ.ศ. 2545 มีอัตราภาวะเด็กอ้วนในช่วงอายุ 2-5 ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 ในปีพ.ศ. 2552 ภาวะเด็กอ้วนในช่วงอายุ 9 - 12.9 ปี มีอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.7 (สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. 2552:2) และในปี พ.ศ. 2555 เด็กที่มีอายุระหว่าง 0.5 - 12.9 ปี เด็กในวัย 3 - 6 ขวบ

มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ และมีแนวโน้มเป็นเด็กอ้วนในช่วงวัย 6 - 12 ปี รวมทั้งเด็กในชนบทอาจเกิดภาวะโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 30 - 40 ของเด็กไทยอยู่ในภาวะขาดวิตามินดี อันเนื่องมาจากสาเหตุการได้รับสารอาหารที่จำเป็นต่อการเติบโตไม่เพียงพอหรือไม่ถูกต้องตั้งแต่วัยทารกทั้งวิตามินเอ วิตามินดี ธาตุเหล็ก ไอโอดีน และแคลเซียม (สถาบันโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล. 2556:1)

จากสภาพการณ์ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการด้านร่างกายและสติปัญญาของเด็ก ซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งจัดเป็นปัญหาระดับชาติที่หน่วยงานภาครัฐทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญและร่วมมือกำหนดมาตรการป้องกันสาเหตุหลักที่ทำให้การเติบโตของเด็กไทยอยู่ในภาวะด้อยคุณภาพคือ การขาดโภชนาการที่ดีและขาดการออกกำลังกายเพียงพอ ซึ่งเป็นผลมาจากพ่อแม่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลี้ยงลูกในแต่ละวัย ขณะที่เด็กชนบทมีภาวะเติบโตหยุดชะงักทำให้เป็นเด็กแคระแกร็นมีอัตราสูงถึงสองเท่าเมื่อเทียบกับเด็กเมือง สาเหตุหลักที่สำคัญเป็นผลมาจากการขาดสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและสติปัญญา (นภาพร พานิชชาติ. 2558: 5)

การส่งเสริมการเจริญเติบโตให้กับเด็กไทยเพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ตามวัย จึงถือเป็นหน้าที่หลักของรัฐบาลที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กไทยทุกคนได้รับสารอาหารที่มีคุณค่ามีประโยชน์ตามหลักโภชนาการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาด้านร่างกายและสติปัญญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในวัยเรียนระดับประถมศึกษาถ้าได้รับอาหารกลางวันไม่เพียงพอก็จะทำให้สุขภาพนั้นไม่สมบูรณ์สมบูรณ์ไม่เจริญเท่าที่ควร ดังนั้นรัฐบาลจึงกำหนดให้มีการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขึ้น โดยที่โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้เริ่มดำเนินการครั้งแรกในปีพ.ศ. 2495 ซึ่งมีกรมสามัญศึกษาเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ทดลองจัดอาหารกลางวันแก่นักเรียนในสังกัด ซึ่งพบว่า โรงเรียนขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ทำให้ไม่สามารถจัดอาหารกลางวันให้นักเรียนขาดแคลนได้อย่างทั่วถึง

ต่อมาในปี พ.ศ.2496 รัฐบาลได้แต่งตั้งคณะกรรมการอาหารและโภชนาการแห่งชาติและแต่งตั้งคณะกรรมการจัดเลี้ยงอาหารกลางวันในโรงเรียนขึ้น ซึ่งในช่วง 20 ปีแรกนั้นโครงการไม่ประสบผลสำเร็จเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล ทำให้ต้องขอความช่วยเหลือจากองค์การ หรือมูลนิธิต่างประเทศเข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน (เฉลิม บุญธรรมเจริญ. 2527:9)

จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2520 รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญด้านคุณภาพประชากรในการพัฒนาประเทศ และพบว่านักเรียนจำนวนมากยังขาดแคลนอาหารกลางวัน จึงได้บรรจุแผนอาหารและโภชนาการลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาชั้นสูงร่วมมือกันดำเนินการ

และในปีพ.ศ.2530 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เล็งเห็นความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน จึงกำหนดนโยบายให้โรงเรียนดำเนินโครงการอาหารกลางวันทุกโรงเรียน ก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530 เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ภายใต้คำขวัญ“60 พรรษามหาราชา เด็กประถมศึกษาไม่หิวโหย”

ในช่วงปลายปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลเร่งรัดช่วยเหลือเด็กในระดับประถมศึกษาที่มีภาวะทุพโภชนาการ และขาดแคลนอาหารกลางวัน มีการตรากฎหมาย พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนแต่ละปีไม่น้อยกว่า 500 ล้านบาทเพื่อให้ครบ 6,000 ล้านบาท

ในปี พ.ศ.2536 กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน โดยคณะกรรมการบริหารกองทุนได้กำหนดให้โรงเรียนรับเงินอุดหนุนอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ และนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวันโดยให้ได้รับเงินอุดหนุนปีการศึกษาละ 200 วันๆ ละ 5 บาทต่อคน จากเงินดอกผลของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

ต่อมาในปีพ.ศ.2542 รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของอาหาร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการแต่ลำพังได้ ตลอดจนนักเรียนขาดแคลน อีกจำนวนหนึ่งยังไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 2542 ให้ถือว่าการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้รับประทาน อาหารกลางวันอิมทุกวันเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยเห็นชอบให้มีการร่วมมือ ในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนได้รับประทานอาหารอิมทุกวัน ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเห็นชอบให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และทุกกระทรวง ทบวง กรม ให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามโครงการและเพิ่มเงินอุดหนุน เป็นวันละ 6 บาทต่อคนทั้งนี้กำหนดให้รับนักเรียนที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการทุกคนเข้าโครงการก่อน หากมีเงินส่วนที่เหลือจากให้เด็กที่อยู่ในภาวะทุพโภชนาการแล้ว จึงจัดให้นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน จนครบจำนวนเงินอุดหนุนอาหารกลางวันที่โรงเรียนได้รับจัดสรรในแต่ละปี (สำนักงานโครงการอาหารกลางวันกระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 2) และมีการส่งเสริมให้โรงเรียนนำผลผลิตที่มีคุณภาพ ป้อนเป็นวัตถุดิบเข้าสู่โครงการอาหารกลางวัน

ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ถ่ายโอนงบประมาณค่าอาหารกลางวัน ไปให้กระทรวงมหาดไทย ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และจัดสรรงบประมาณเอง

ครั้นในปีพ.ศ. 2551 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เพิ่มเงินอุดหนุนสำหรับอาหารกลางวันนักเรียนระดับประถมศึกษาเป็นวันละ 10 บาทต่อคน

ต่อมาในปีพ.ศ. 2552 ให้เพิ่มเป็นวันละ 13 บาทต่อคนและในปีพ.ศ. 2556 ตามมติ คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 22 ตุลาคม 2556 รัฐบาลได้สนับสนุนงบประมาณเพื่อเป็นค่าอาหารกลางวัน สำหรับนักเรียนทุกคนในระดับอนุบาลและประถมศึกษาในอัตรา 20 บาทต่อคนต่อวัน

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาร่างกายของนักเรียน ให้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง และมีน้ำหนักส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์อ้างอิง เพื่อประเมิน ภาวะการเจริญเติบโต ของนักเรียนของกรมอนามัย กระทรวงศึกษาธิการ 2) เพื่อให้โรงเรียนบริหารจัดการ ให้เด็กทุกคนในโรงเรียนได้รับประทานอาหารกลางวัน โดยบูรณาการกับผลผลิตทางการเกษตร เพื่อโครงการอาหารกลางวัน 3) เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในโครงการสร้างผลผลิตเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน และ 4) เพื่อจัดอาหารกลางวันที่มีทั้งปริมาณ และคุณค่าทางโภชนาการสูง

1.2 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 ตราขึ้นเนื่องจาก รัฐบาลเห็นความสำคัญของเด็กนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของทางราชการที่ไม่ได้ รับประทานอาหารอย่างเพียงพอ และถูกต้องตามหลักโภชนาการ ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตทั้งร่างกาย และสติปัญญาของเด็กนักเรียนเหล่านั้นไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รัฐบาลจึงเห็นควรให้มีการ ช่วยเหลือส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนตลอดจน ลดภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนดังกล่าวโดย จัดตั้งกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาลงวันที่ 31 มีนาคม 2535 ประกอบด้วย 17 มาตรา มีรายละเอียดในแต่ละ มาตรา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อ โครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535"

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้ "กองทุน" หมายความว่า กองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษา "โรงเรียนประถมศึกษา" หมายความว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษา ภาค บังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 ทุกสังกัด

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุน

"เลขาธิการ" หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ "รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในกระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเงินหรือ ทรัพย์สินอื่นตามมาตรา 5 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายสำหรับการสนับสนุนและ

ช่วยเหลือภาวะโภชนาการ ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และการประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร เงินของกองทุนให้ใช้จ่ายในการจัดหาประโยชน์ของกองทุนได้ และเฉพาะส่วนที่เป็นดอกผลของกองทุนเท่านั้นที่อาจนำไปใช้จ่ายในกิจการตามมาตรา 11 (2) และ(4) ได้

มาตรา 5 กองทุนประกอบด้วย 1) ทุนประเดิมตามมาตรา 16 2) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่าย ประจำปี 3) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้บริจาค 4) ดอกผลที่เกิดจากกองทุน

มาตรา 6 ให้ผู้ที่บริจาคเงินหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่กองทุนได้รับ ยกเว้นภาษีเงินได้โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร

มาตรา 7 ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนคณะหนึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลังเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุขหรือผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณหรือผู้แทนอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชนหรือผู้แทนอธิบดีกรมการปกครองหรือผู้แทนอธิบดีกรมบัญชีกลางหรือผู้แทนผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนหรือผู้แทน ปลัดกรุงเทพมหานครหรือผู้แทนเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาเอกชนหรือผู้แทนและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรรมการบริหารหรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินสี่คนเป็นกรรมการ ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และรอง

มาตรา 8 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งตามมาตรา 7 ให้มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสามปี ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระหรือในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างหรือได้รับแต่งตั้งเพิ่มขึ้น อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้วนั้น กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา 9 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) รัฐมนตรีให้ออก
- (4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (5) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (6) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

โดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา 10 การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานกรรมการและรองประธาน กรรมการไม่มาประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม มติของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งมีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่ง ซึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา 11 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

(2) จัดสรรเงินช่วยเหลือหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงลำดับความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนใน แต่ละโรงเรียน

(3) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนเพื่อดำเนินการ ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้

(4) ดำเนินการทางด้านประชาสัมพันธ์ให้ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น บรรดาโรงเรียนต่าง ๆ และผู้ปกครองของนักเรียน ตลอดจนบุคคลทั่วไปได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุน และปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก

(5) ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วรายงานต่อคณะรัฐมนตรี

(6) ออกระเบียบหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 12 ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย และให้นำมาตรา 10 มาใช้บังคับแก่การประชุมของคณะอนุกรรมการโดยอนุโลม

มาตรา 13 การรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงินกองทุน รวมทั้งการจัดหาผลประโยชน์ของกองทุน ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการ กำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 14 การจัดทำบัญชี และการตรวจสอบบัญชี ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด

มาตรา 15 ภายในหกเดือนนับแต่วันสิ้นปีปฏิทิน ให้คณะกรรมการเสนอบุคคลและรายงานการรับจ่ายเงินของกองทุนในปีที่ล่วงมา ซึ่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบรับรองแล้ว ต่อรัฐมนตรีเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

มาตรา 16 ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้รัฐบาลจัดสรรเงิน ให้แก่กองทุน ดังนี้

1) เป็นเงินทุนประเดิมห้าร้อยล้านบาท

2) เป็นเงินงบประมาณใช้จ่ายห้าสิบล้านบาท ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2536 เป็นต้นไป ทุกปีงบประมาณให้จัดสรรเงิน ให้เป็นทุนประเดิมปีละไม่น้อยกว่าห้าร้อยล้านบาท และให้ปีงบประมาณใช้จ่ายปีละ ไม่น้อยกว่าห้าสิบล้านบาทจนกว่ากองทุนจะมีเงินตามมาตรา 5 (1) และ (2) รวมกันถึงหกพันล้านบาท เงินงบประมาณที่ได้รับตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้กองทุนนำมา ใช้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของกองทุนได้ และในการดำเนินการตามวรรคสอง ไม่ให้นำเงินดังกล่าวเป็นเงินตามมาตรา 5 (2)

มาตรา 17 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

1.3 การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 เพื่อนำดอกผลที่เกิดขึ้นจากกองทุนไปใช้แก้ปัญหาด้านโภชนาการของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในสถานศึกษาทุกสังกัด เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ประกาศใช้ โดยมีบทบัญญัติ ตามมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา จึงเป็นโครงการหนึ่ง que ดำเนินการได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

การดำเนินการเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันได้รับเงินสนับสนุนจากหลายแห่ง ซึ่งต้องปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์ ตามแหล่งที่มาของเงิน ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับปรุงโครงการกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ.2546 โดยรวมกรมสามัญศึกษา กรมวิชาการ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (เดิม) เป็นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ศิริสัญญาแก้วเงินลาด.2560: ออนไลน์)

1.4 ผลการดำเนินงาน ของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2559

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มุ่งดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ ที่ว่า “กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นองค์กรที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กไทยมีสุขภาพสมบูรณ์สมวัย นำพาชาติไทยก้าวไกลสู่สากล” โดยดำเนินการภายใต้พันธกิจ 3 ประการ ได้แก่ 1) ส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา 2) ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนรับทราบปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน และ 3) ประสานเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมอาหาร โภชนาการและสุขภาพอนามัยจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้วยการดำเนินงานตาม 3 ยุทธศาสตร์ 11 โครงการ

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจัดตั้งขึ้นและดำเนินงานตามพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535 โดยมีเงินทุนประเดิม 6,000 ล้านบาท มีวัตถุประสงค์ให้นำเงินดอกผลไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายสำหรับสนับสนุนช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนทราบปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ผ่านการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา คณะอนุกรรมการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาโดยการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งกองทุนฯ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ แนวนโยบาย ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดในการดำเนินงานตลอดช่วง 3 ปี ไว้อย่างชัดเจน กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประศึกษามีระบบงานที่สามารถปรับแผนในรายละเอียดได้เป็นระยะๆ (Rolling Plan) เพื่อมุ่งให้ผลการพัฒนางานสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างให้เด็กไทยมีสุขภาพดี สมวัย อย่างยั่งยืนบรรลุผลตามวิสัยทัศน์

ในปีงบประมาณ 2559 กองทุนฯได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ให้ดำเนินโครงการจำนวน 11 โครงการ ภายใต้อายุ 3 ยุทธศาสตร์ เพื่อเร่งและผลักดันให้กองทุนฯ ก้าวไปสู่ความสำเร็จ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์การอย่างสร้างสรรค์และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา วงเงินงบประมาณในการดำเนินการ จำนวน 860,601,300 บาท (แปดร้อยหกสิบล้านหกแสนหนึ่งพันสามร้อยบาทถ้วน) ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น 860,596,498.68 บาท(แปดร้อยหกสิบล้านห้าแสนเก้าหมื่นหกพันสี่ร้อยเก้าสิบบาทหกสิบบแปดสตางค์) คิดเป็นร้อยละ 99.99 ของวงเงินงบประมาณที่ตั้งไว้

จากการวางแผนงานที่เป็นระบบครอบคลุมการดำเนินงานทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในทุกโครงการที่ได้ดำเนินการส่งผลให้นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่กองทุนฯ ให้การสนับสนุนช่วยเหลือในปีงบประมาณ 2559 ต้นปีการศึกษา จำนวน 259,096 คน มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) จำนวน 344,119 คน คิดเป็นร้อยละ 13.17 มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) จำนวน 33,513 คน คิดเป็นร้อยละ 12.93 และมีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์(อ้วน) จำนวน 34,747 คน คิดเป็นร้อยละ 13.41 และเมื่อทำการตรวจสอบภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนปลายปี พบว่า นักเรียนที่กองทุนให้การสนับสนุนจำนวน 257,804 คน มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) จำนวน 32,501 คนคิดเป็นร้อยละ 12.61 มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) จำนวน 31,796 คน คิดเป็นร้อยละ 12.33 และมีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์(อ้วน) จำนวน 33,472 คน คิดเป็นร้อยละ 12.98 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าร้อยละภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนต้นปี กับปลายปีการศึกษา พบว่า นักเรียนมีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ลดลงคิดเป็นร้อยละ 0.56 มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่า

เกณฑ์(เทียบ)ลดลง 0.60 น้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์(อ้วน) ของนักเรียน พบว่า ลดลง 0.43 ผลการดำเนินการดังกล่าวมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ภาวะทุพโภชนาการที่กรมอนามัยได้กำหนดและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนให้ลดลงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางกองทุนได้พยายามแก้ปัญหาโดยได้ส่งเสริมให้มีการจัดคุณภาพอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพในโรงเรียน ประถมศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียนด้วยการจัดทำคู่มือการพัฒนาคุณภาพอาหาร การจัดอบรมวิทยากรเกี่ยวกับการจัดคุณภาพอาหารกลางวันให้เหมาะสมกับนักเรียน และเมื่อจำแนกผลการดำเนินงาน ที่ทุกฝ่ายได้ร่วมดำเนินการอย่างมุ่งมั่นตลอดปีงบประมาณ 2559 ที่กองทุนฯ ได้ดำเนินการเป็นรายยุทธศาสตร์ พบว่า

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันอย่างยั่งยืน

กองทุนฯได้กำหนดโครงการเพื่อใช้เป็นกลไกและกิจกรรมในการขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ จำนวน 7 โครงการประกอบด้วย 1) โครงการสนับสนุนนักเรียนบ้านไกลพักนอน 2) โครงการเฝ้าระวังภาวะทุพโภชนาการในโรงเรียน 3) โครงการพัฒนาคุณภาพอาหารกลางวันในโรงเรียน 4) โครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีและน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน 5) โครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษา 6) โครงการส่งเสริมการศึกษาวิจัยและ 7) โครงการพัฒนาเครือข่ายกองทุนให้เกิดความเข้มแข็งโดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐานได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จเป็นไปตามตัวชี้วัดของโครงการและยุทธศาสตร์จำนวน 5 โครงการ และไม่ได้ดำเนินการจนประสบผลสำเร็จสมบูรณ์ 2 โครงการ ได้แก่ โครงการส่งเสริมการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษา และโครงการพัฒนาเครือข่ายกองทุนให้เกิดความเข้มแข็งโดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐานจากการปรับแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2559 ได้ตั้งงบประมาณไว้ทั้งสิ้น 857,036,300 บาท (แปดร้อยห้าสิบล้านสามหมื่นหกพันสามร้อยบาทถ้วน) และใช้งบประมาณทั้งสิ้น 857,032,728 บาท (แปดร้อยห้าสิบล้านสามหมื่นสองพันเจ็ดร้อยยี่สิบบาทถ้วน) คิดเป็นร้อยละ 99.99 ของงบประมาณที่ตั้งไว้

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารองค์กรอย่างสร้างสรรค์

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้กำหนด โครงการจำนวน 1 โครงการเพื่อใช้เป็นกลไกและกิจกรรมในการขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองตัวชี้วัด ตามยุทธศาสตร์ คือ โครงการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมอาหารกลางวันและภาวะโภชนาการสู่สังคมในรูปแบบหลากหลายช่องทางโดยได้ตั้งงบประมาณไว้ จำนวน 102,000 บาท (หนึ่งแสนสองพันบาทถ้วน) ใช้งบประมาณไป 101,520 บาท (หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นห้าร้อยยี่สิบบาทถ้วน) คิดเป็นร้อยละ 99.53 ของงบประมาณที่ตั้งไว้ผลการดำเนินงานโดยภาพรวม พบว่า ทุกภาคส่วนมีความ

ตระหนักและเห็นความสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพอาหารและสารอาหารที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโต สุขภาพดี สมวัย ของนักเรียนซึ่ง กองทุนฯ ได้เผยแพร่ ผลการดำเนินงานของกองทุนสู่สาธารณชนด้วยวิธีการที่หลากหลายรูปแบบอย่างทั่วถึงโดยการจัดทำเว็บไซต์คือ www.schoollunch.obec.go.th โดยนำ Link ไปไว้ที่ สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถิติผู้เข้าชมมากกว่า 500 คนต่อวันและมีการปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันในการเผยแพร่ข้อมูลแก่สาธารณชนจัดกิจกรรมเผยแพร่การดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ผ่านสื่อโทรทัศน์ ช่อง 5 โดยการผลิตและออกอากาศรายการสารคดีรายการ Happy morning จำนวน 8 ตอนๆ ละ 2 นาที จาก 7 โรงเรียนได้แก่ โรงเรียนวัดตะโปทาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 โรงเรียนบ้านทับหมัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 โรงเรียนบ้านขุนแปะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 โรงเรียนบ้านอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 โรงเรียนบ้านประสาทยอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 และโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และเผยแพร่การดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน โดยการจัดสื่อมวลชนสัญจร 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 ณ โรงเรียนบ้านขุนแปะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 ครั้งที่ 2 ณ โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1

นอกจากนี้ทางกองทุนฯ ยังได้ร่วมจัดนิทรรศการร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อประชาสัมพันธ์กองทุนฯ เช่น ร่วมกับ กรมบัญชีกลางเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกองทุนโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 6 และ โรงเรียนบ้านวังใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 โดยร่วมกับองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน จำนวน 19 รายเพื่อร่วมมือกันพัฒนาภาวะโภชนาการของนักเรียนให้หลุดพ้นจากวิกฤติแห่งภาวะทุพโภชนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ทางกองทุนฯ ได้กำหนด โครงการจำนวน 3 โครงการเพื่อใช้เป็นกลไกและกิจกรรมในการขับเคลื่อนการทำงานให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองตัวชี้วัดตามยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย 1) โครงการสร้างความเข้มแข็งการบริหารจัดการกองทุนฯ 2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ และ 3) โครงการยกระดับระบบการวางแผนบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการ 3,462,000 บาท (สามล้านสี่แสนหกหมื่นสองพันบาทถ้วน) ใช้งบประมาณไปทั้งสิ้น

3,462,251 บาท (สามล้านสี่แสนหกหมื่นสองพันสองร้อยห้าสิบบาทถ้วน) คิดเป็นร้อยละ 99.98 ของงบประมาณที่ตั้งไว้ในปี 2559 (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน. 2559: 13-15)

2. หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

2.1 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการ

2.1.1 ความหมายของภาวะทุพโภชนาการ

มีนักวิชาการ และนักโภชนาการได้ให้ความหมายภาวะทุพโภชนาการไว้หลายทัศนะ ดังนี้

กรมอนามัย (2553 : 5) ให้ความหมายของ ภาวะทุพโภชนาการไว้ว่า ภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง ภาวะการที่ร่างกายไม่มีความสมดุลด้านโภชนาการ หรือการนำอาหารที่กินไปใช้ในร่างกายมีความผิดปกติ จะมีทั้งสองด้าน คือ ด้านการขาดสารอาหาร ได้แก่ ภาวะน้ำหนักน้อยระดับต่างๆ รวมทั้งการตรวจพบการขาดโปรตีน และพลังงาน การขาดสารไอโอดีน การขาดธาตุเหล็ก วิตามินเอ วิตามินบี จนกระทั่งถึงอาการแสดง เช่น แคระแกร็น บวม น้ำ คอพอก ซีด ตาบอดกลางคืน อาการเหน็บชา เป็นต้น ส่วนอีกด้านได้รับอาหารมากเกินไป จนมีน้ำหนักตัวมากกว่าปกติ หรือแสดงให้เห็นว่า อ้วน ด้านนี้ นานเข้าอาจก่อให้เกิดโรคเบาหวาน ความดัน ไขมันเลือดสูง ภาวะหัวใจขาดเลือด เป็นต้น

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (2560 : ออนไลน์) ให้ความหมายว่า ภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารผิดเพี้ยนเบนไปจากปกติ อาจเกิดจากได้รับสารอาหารน้อยกว่าปกติ หรือเหตุทุติยภูมิ คือ เหตุเนื่องจากความบกพร่อง ต่างจากการกิน การย่อย การดูดซึม ในระยะ 2-3 ปี แรกของชีวิต จะมีผลกระทบต่อระดับสติปัญญาและการเรียน ภายหลัง เนื่องจากเป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตของสมองสูงสุด ซึ่งระยะเวลาที่วิกฤติต่อพัฒนา การทางร่างกายของวัยเด็กมากที่สุดนั้น ตรงกับช่วง 3 เดือนหลัง การตั้งครรภ์จนถึงอายุ 18- 24 เดือนหลังคลอด เป็นระยะที่มีการสร้างปลอกหุ้มเส้นประสาทของระบบประสาท และมีการ แบ่งตัวของเซลล์ประสาทมากที่สุด เมื่ออายุ 3 ปี มีผลกระทบต่อเจริญเติบโต ถึงร้อยละ 80 สำหรับผลกระทบต่อร่างกายภายนอกที่มองเห็นได้ คือ เด็กจะมีรูปร่างเตี้ย เล็ก ซุปผอม ผิวหนังเหี่ยวย่น เนื่องจากขาดไขมันชั้นผิวหนัง นอกจากนี้ยังอวัยวะภายในต่างๆ ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน

ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร (2560 : ออนไลน์) ให้ความหมาย ภาวะทุพโภชนาการ คือ การที่ร่างกายมีภาวะโภชนาการไม่ถูกต้องเหมาะสม เช่น ภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารชนิดหนึ่งชนิดใด หรือหลายชนิด หรือสารอาหารที่ให้พลังงานไม่เพียงพอ หรือมากเกินไปความต้องการของร่างกาย แล้วแสดงอาการผิดปกติเกิดขึ้น เช่น หากร่างกายได้รับโปรตีนไม่เพียงพอจะทำให้เกิดโรคควาชิออร์คอร์ (Kwashiorkor) ในเด็ก และหากขาดสารอาหารทั้งที่ให้พลังงานและโปรตีน จะทำให้เกิดโรคมะ

ราสมัส (Marasmus) เป็นต้น นอกจากนี้ การได้รับสารอาหารบางชนิดมากเกินไปจะทำให้เกิดพิษได้ เช่น วิตามินเอ หรือหากได้รับสารอาหารที่ให้พลังงานมากเกินไปจะทำให้เกิดโรคอ้วน เป็นต้น

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2560 : ออนไลน์) ทุพโภชนาการ หมายถึง โภชนาการที่เลว ซึ่ง อาจเกิดจากได้อาหารน้อยไป หรือมากไปก็ได้ การศึกษาในประเทศไทย พบว่า ชายไทยในท้องถื่นชนบท และตามแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองใหญ่เป็นโรคขาดสารอาหาร ที่นับว่าเป็นปัญหาสาธารณสุขระดับประเทศนั้น มีอยู่ 7 โรค คือ โรคขาดโปรตีนและแคลอรี โรคโลหิตจางจากการขาดเหล็ก โรคตาบอดจากการขาดวิตามินเอ โรคเหน็บชาจากการขาดวิตามินบี 1 โรคปากนกกระจอก โรคนี้ไว้ในกระเพาะปัสสาวะ และโรคคอกพอก จากการขาดไอโอดีน ในการตรงกันข้าม ประชาชนในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ ที่มีฐานความเป็นอยู่ดี ไม่สนใจเรื่องโภชนาการการกินอาหารมากไปทุกวัน ก็มีโอกาสเป็นทุพโภชนาการประเภทโรคโภชนาการเกิน เช่น ไขมันสูงในเลือด และโรคอ้วน เป็นต้น

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน (2558 : 6) ให้ความหมาย ภาวะทุพโภชนาการ เป็นภาวะที่ร่างกายไม่มีความสมดุลด้านโภชนาการหรือการนำอาหารที่กินไปใช้ในร่างกายมีความผิดปกติ จะมีทั้งสองด้าน คือ ด้านการขาดสารอาหาร และด้านได้รับอาหารมากเกินไป ซึ่งในปัจจุบัน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดมาตรฐานเกณฑ์น้ำหนักส่วนสูง ของเด็กไทย จำแนกชายหญิง

สรุปได้ว่าภาวะทุพโภชนาการ หมายถึง ภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารหรือพลังงานในปริมาณที่ไม่เหมาะสม โดยครอบคลุมทั้งภาวะโภชนาการต่ำหรือภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารที่จำเป็นไม่เพียงพอ ซึ่งอาจส่งผลให้น้ำหนักตัวน้อยหรือรู้สึกอ่อนเพลียตลอดเวลา และภาวะโภชนาการเกินหรือภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารในปริมาณที่มากเกินไปจนทำให้เกิดภาวะอ้วน และภาวะที่นักเรียนที่มีน้ำหนัก ส่วนสูง ไม่เป็นตามเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปีการศึกษา 2560

2.1.2 แนวความคิดเกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการ

เสาวลักษณ์ ภูเจริญ (2552 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า เด็กในช่วงอายุ 0 – 6 ปีเป็นวัยที่มีความสำคัญที่สุดวัยหนึ่งของชีวิตเพราะเป็นวัยที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ใจจิตอารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรมไปพร้อมๆกันการพัฒนาเด็กต้องอาศัยสหวิทยาการบูรณาการผสมผสานกับวิถีชีวิตของเด็กเพื่อได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน อาหารหรือโภชนาการเป็นสิ่งที่มีสำคัญในการพัฒนาของเด็ก เพราะโภชนาการเป็นกระบวนการที่ร่างกายสามารถนำอาหารที่บริโภคไปใช้ประโยชน์ในการเจริญเติบโตซ่อมแซมส่วนต่างๆของร่างกายป้องกันโรคต่างๆซึ่งสุขภาพที่ดี เพื่อให้มีสภาวะร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง โภชนาการจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงต่อสุขภาพเด็กที่มีการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

สาเหตุของความเปลี่ยนแปลงในร่างกายของคนเราอาจเกิดจากการบริโภคอาหารที่ไม่ถูกหลักโภชนาการซึ่งเกิดได้ทั้งการบริโภคอาหารที่น้อยหรือมากเกินไป ดังนั้นเราจึงควรบริโภคอาหารในปริมาณที่เพียงพอและได้สัดส่วนพอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย รวมไปถึงการหุงต้มอย่างถูกวิธีและมีสารอาหารครบถ้วนตามความต้องการของร่างกาย และร่างกายก็สามารถนำสารอาหารไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยได้อย่างเต็มที่ซึ่งเรียกว่า “ภาวะโภชนาการที่ดี” ภาวะโภชนาการที่ดีคือ สภาพของร่างกายและจิตใจอันเป็นผลจากการรับประทานอาหารซึ่งมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของร่างกายและมีอาหารครบถ้วนจากทุกหมู่มีสัดส่วนตามที่ร่างกายต้องการรวมทั้งการที่ร่างกายสามารถใช้อาหารเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อร่างกายได้อย่างเต็มที่ผลก็คือทำให้ร่างกายแข็งแรงผิวพรรณดีอารมณ์แจ่มใสซึ่งลักษณะดังกล่าวถือได้ว่าเป็นลักษณะที่แสดงถึงภาวะโภชนาการที่ดี ภาวะโภชนาการที่ไม่ดีหรือทุพโภชนาการคือสภาพของร่างกายไม่ดีอันเป็นผลจากการ “กินไม่ดี” หมายถึงรับประทานอาหารไม่ครบตามความต้องการของร่างกายหรือครบทุกอย่างแต่มีสัดส่วนไม่ถูกต้อง เช่นรับประทานข้าวมากแต่รับประทานพวกเนื้อสัตว์และผักน้อยจนเกินไปหรือไม่รับประทานเลยหรือการที่ร่างกายใช้อาหารที่รับประทานเข้าไปแล้วทำให้ระบบการย่อยการดูดซึมไม่ดีซึ่งมีผลทำให้ร่างกายไม่เจริญเติบโตและแข็งแรงเท่าที่ควรทั้งยังทำให้ผิวพรรณซีดเซียวใบหน้าไม่เบิกบานแจ่มใส

สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (2552 : 5) กล่าวไว้ว่า ภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารผิดเบี่ยงเบนไปจากปกติ อาจเกิดจากได้รับสารอาหารน้อยกว่าปกติ หรือเหตุทุติยภูมิ คือ เหตุเนื่องจากความบกพร่องต่างจากการกิน การย่อย การดูดซึม ในระยะ 2-3 ปี แรกของชีวิต จะมีผลกระทบต่อระดับสติปัญญาและการเรียนภายหลัง เนื่องจากเป็นระยะที่มีการเจริญเติบโตของสมองสูงสุด ซึ่งระยะเวลาที่วิกฤติต่อพัฒนาการทางร่างกายของวัยเด็กมากที่สุดนั้น ตรงกับช่วง 3 เดือนหลังการตั้งครรภ์จนถึงอายุ 18- 24 เดือนหลังคลอด เป็นระยะที่มีการสร้างปลอกหุ้มเส้นประสาทของระบบประสาท และมีการแบ่งตัวของเซลล์ประสาทมากที่สุดเมื่ออายุ 3 ปี มีผลกระทบต่อเจริญเติบโต ถึงร้อยละ 80 สำหรับผลกระทบต่อร่างกายภายนอกที่มองเห็นได้ คือ เด็กจะมีรูปร่างเตี้ย เล็ก ซุปผอม ผิวหนังเหี่ยวย่น เนื่องจากขาดไขมันชั้นผิวหนัง นอกจากนี้ไ่วัยวะภายในต่างๆ ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน กล่าวคือ 1) หัวใจ จะพบว่า กล้ามเนื้อหัวใจไม่แน่นอนหนา และการบีบตัวไม่ดี 2) ตับ จะพบไขมันแทรกอยู่ในตับ เซลล์เนื้อตับมีลักษณะบางและบวมเป็นน้ำสาเหตุให้ทำงานได้ไม่ดี 3) ไต พบว่าเซลล์ทั่วไปมีลักษณะบวมน้ำและติดสีจาง 4) กล้ามเนื้อ พบว่าส่วนประกอบในเซลล์ลดลง มีน้ำเข้าแทนที่

สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะทุพโภชนาการส่วนใหญ่มาจากสาเหตุที่เกิดจากอาหาร และสาเหตุที่เกิดจากร่างกาย

ระดับของการเกิดภาวะทุพโภชนาการ

ระดับที่ 1 เซลล์ และเนื้อเยื่อมีสารอาหารลดต่ำกว่าปกติ แต่ยังไม่เกิดอาการผิดปกติ

ระดับที่ 2 ปริมาณสารอาหารในเลือดหรือปัสสาวะลดต่ำกว่าปกติ

ระดับที่ 3 อวัยวะทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม

ระดับที่ 4 มีอาการที่แสดงบ่งชี้ถึงโรคขาดสารอาหารอย่างชัดเจน อาจเป็นอันตราย และทำให้เสียชีวิตโรคที่เกิดจากภาวะทุพโภชนาการ เช่น โรคเก๊าท์ โรคเลือดจาง โรคเหน็บชา โรคปากนกกระจอก โรคคอกพอก โรค ตาฟาง โรคอ้วน โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคไต โรคขาดโปรตีน โรคนิ่ว โรคลักปิดลักเปิด โรคหัวใจขาดเลือด โรคกระดูกอ่อน

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการจะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาโภชนาการที่พบในเด็กไทยมีทั้งปัญหาภาวะโภชนาการเกินและภาวะทุพโภชนาการ นอกจากการขาดสารอาหารแล้ว การได้รับอาหารเกินในรายที่อ้วน ก็ถือเป็นภาวะทุพโภชนาการ เป็นการได้รับอาหารมากเกินความต้องการ พลังงานที่มีมากนั้นไม่ได้ใช้ไป พลังงานส่วนเกินเหล่านั้นก็จะแปลงไปเป็นคอเลสเตอรอล เกาะจับแน่นอยู่ตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย และอาจลุกลามเข้าสู่เส้นเลือด ผลที่ตามมาก็คือ โรคอ้วน โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และโรคต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจของเด็ก

2.2 สถานการณ์ปัญหาด้านโภชนาการของเด็กในระดับประถมศึกษา

อาหารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต ร่างกายจะเจริญเติบโตมีสุขภาพที่สมบูรณ์ เมื่อได้รับอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน ถูกลักษณะและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ไม่มีสารพิษหรือสิ่งเจือปนที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกาย ดังนั้นอาหารและโภชนาการจึงเป็นรากฐานของมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยชรา ซึ่งอาหารมีความสำคัญต่อผลทางการเจริญเติบโตของสมองและสติปัญญา การขาดสารอาหารที่จำเป็นมีผลทำให้การเจริญเติบโตของเด็กชะงักทั้งร่างกายและสติปัญญา เด็กที่ขาดสารอาหารจะเรียนรู้ช้าและร่างกายแคระแกร็น

สถิติข้อมูลทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แสดงให้เห็นว่า ในช่วงต้นปีการศึกษา 2558 น้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 8.28 และช่วงปลายปีการศึกษา 2558 พบว่า น้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 5.84 น้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ลดลง ร้อยละ 2.44 และข้อมูลสถิติยังแสดงให้เห็นว่าส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวม ร้อยละ 7.11 และช่วงปลายปีการศึกษา 2558 พบว่า ส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวม ร้อยละ 5.14 ภาพรวมส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ ลดลง 1.97 นอกจากนี้ยังพบว่า ด้านน้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีส่วนสูงเกินเกณฑ์ ร้อยละ 8.29 และช่วงปลายปีการศึกษา 2558 พบว่า ด้านน้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีส่วนสูงเกินเกณฑ์ ร้อยละ 6.34 น้ำหนักของนักเรียนระดับประถมศึกษาในภาพรวมมีส่วนสูงเกินเกณฑ์ ลดลง ร้อยละ 1.95 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560 : ออนไลน์)

ถึงแม้ว่าจากข้อมูลสถิติข้างต้น ได้แสดงให้เห็นว่าในปีการศึกษา 2558 มีข้อมูลระบุว่าภาวะทุพโภชนาการด้านน้ำหนัก และด้านส่วนสูงมีอัตราการด้อยลง อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ปรากฏได้แสดงให้เห็นว่ายังมีสภาวะนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ แม้งบประมาณด้านอาหารกลางวันจะได้รับจัดสรรเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่พอเพียงในสภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบัน จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้านทุพโภชนาการของเด็กได้ทุกคน ดังนั้นกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา จึงเป็นองค์กรหลักที่สำคัญที่จะส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีภาวะโภชนาการที่เหมาะสมและมีสุขภาพที่สมบูรณ์ตามวัย โดยการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้านงบประมาณในด้านอาหารกลางวันนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาทุกสังกัด ประชาสัมพันธ์ให้ทุกภาคส่วนรับทราบปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของนักเรียน ตลอดจนประสานเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมอาหารโภชนาการและสุขภาพอนามัยจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากสภาพดังกล่าว ปัญหาโภชนาการเป็นปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งของประเทศไทยซึ่งในศตวรรษที่ผ่านมาระดับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมีมากขึ้นเรื่อยๆส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชนมากขึ้น มีการพึ่งพาอาหารจากระบบตลาดมากยิ่งขึ้น อาหารถูกแปรรูปไปเป็นลักษณะต่างๆตามความก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ ประกอบกับการถ่ายทอดทางเทคโนโลยีถ่ายทอดวัฒนธรรมต่างๆจากต่างประเทศ ทำให้การบริโภคอาหารของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปจากการปรุงประกอบอาหารที่บ้านไปเป็นการบริโภคอาหารนอกบ้าน โดยเฉพาะการนิยมบริโภคอาหารแบบชาวตะวันตกในกลุ่มเด็กวัยเรียนทำให้เกิดการบริโภค โดยขาดความรู้ขาดการกลั่นกรองตลอดจนได้รับอิทธิพลของการโฆษณาและแรงจูงใจต่างๆ ทำให้เด็กวัยเรียนเกิดมีทัศนคติและค่านิยมในการบริโภคอาหารต่างไปจากเดิม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าสามารถแบ่งปัญหาด้านโภชนาการที่พบในเด็กวัยเรียนปัจจุบันได้พบว่ามี 2 ประเด็นหลักดังนี้

1. ภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์ เป็นสภาวะที่ร่างกายได้รับสารอาหารมากเกินความต้องการของร่างกายและขาดการออกกำลังกายทำให้เกิดการสะสมพลังงานและก่อให้เกิดโรคอ้วน จากการศึกษาข้อมูลพบว่าเด็กไทยในปัจจุบันนิยมบริโภคอาหารอาหารจานด่วน ขนมขบเคี้ยว และน้ำอัดลม ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนเกิดเป็นการบริโภคนิสัยเกิดขึ้น ซึ่งศึกษาจากการสำรวจพบว่าเด็กและเยาวชนบริโภคขนมขบเคี้ยวเฉลี่ยสูงถึง 26 บาทต่อคนต่อวัน โดยค่าใช้จ่ายดังกล่าวสูงคิดเป็นร้อยละสี่สิบของค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวัน แสดงว่าเด็กและเยาวชนได้นำค่าใช้จ่ายที่ได้รับต่อวันไปซื้อขนมขบเคี้ยวดังกล่าวเป็นจำนวนมากทั้งที่ไม่เป็นผลดีต่อสุขภาพ (วิทยา กุลสมบูรณ์, พรรณา ศรีวิริยานุภาพ, อุษาวดี มาลีวงศ์. 2554 : 2) และจากการสำรวจข้อมูลการบริโภคน้ำตาลของคนไทยในปี พ.ศ.2547 พบว่าคนไทยบริโภคน้ำตาลเฉลี่ย 29.56 กิโลกรัมต่อคนต่อปีหรือ 20 ช้อนชาต่อคนต่อวัน (กองพัฒนามลิตภัณฑ์สำนักงาน

คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2560 : ออนไลน์) ซึ่งสูงกว่าการบริโภคในปีพ.ศ. 2530 ที่มีการบริโภคน้ำตาลเฉลี่ย 12.7 กิโลกรัมโดยเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 228 และพบว่าเด็กในกลุ่มอายุ 6-12 ปีได้รับน้ำตาลเฉลี่ย 10.2 ซ่อนชาซึ่งเกินเกณฑ์กำหนดตามข้อเสนอแนะการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพที่ดีของคนไทยที่กำหนดให้บริโภคน้ำตาลไม่เกิน 4 ซ่อนชาต่อวัน และจากการสำรวจภาวะอาหารและโภชนาการของคนไทยครั้งแรกในปีพ.ศ. 2503 จนถึงการสำรวจล่าสุดครั้งที่ 5 ในปีพ.ศ. 2546 พบว่าคนไทยมีการบริโภคไขมันเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.9 ของพลังงานรวมในปีพ.ศ. 2503 เป็นร้อยละ 23.6 ของพลังงานรวมในปี พ.ศ. 2546 จะเห็นได้ว่ามีแนวโน้มการเพิ่มปริมาณการบริโภคไขมันมากขึ้นทุกครั้งที่สำรวจ (สุจิตต์สาสิทธิ์. 2549 : 2) ซึ่งเห็นได้ว่าสถานการณ์การบริโภคน้ำตาลและไขมันของเด็กไทยสามารถบอกล่าได้ชัดเจนว่าปัจจุบันเด็กไทยรุ่นใหม่มีแนวโน้มการบริโภคน้ำตาลและไขมันมากและยิ่งไปกว่านั้นเด็กจะยังคงอยู่ในท่ามกลางแรงกระตุ้นของการตลาดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีการกินหวานและไขมันมากขึ้นด้วยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่มีปริมาณไขมันและน้ำตาลเพิ่มมากขึ้นก็เป็นผลให้เกิดการสะสมของไขมันและน้ำตาลก่อให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินหรือโรคอ้วนมีการศึกษามากมายที่พบว่าเด็กไทยมีภาวะโภชนาการเกินหรือเป็นโรคอ้วนเพิ่มจำนวนขึ้นและมีแนวโน้มที่เด็กกลุ่มอายุน้อยจะอ้วนเร็วขึ้นซึ่งจากการวิจัยพบว่าส่วนหนึ่งของผู้ใหญ่ที่อ้วนนั้นเป็นเด็กที่อ้วนมาก่อนจากการศึกษาแบบติดตามในระยะยาวพบว่าร้อยละ 26-41 ของเด็กก่อนวัยเรียนที่อ้วนจะโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่อ้วนขณะที่เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นที่อ้วนมีโอกาสจะโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่อ้วนร้อยละ 42-63 และร้อยละ 80 ตามลำดับซึ่งในส่วนของโรคที่ตามมาทั้งโรคอ้วนพบว่าบรรดาโรคที่พบในผู้ใหญ่ที่อ้วนนั้นสามารถพบในเด็กด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคไขมันในเลือดสูงเบาหวานชนิดที่ 2 โรคความดันสูงโรคทางเดินหายใจปัญหาทางด้านสังคมและสภาพจิตใจสามารถยอมรับได้น้ำตาลเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดโรคอ้วนอันนำไปสู่ภาวะโรคเบาหวานและโรคหัวใจและยังระบุว่าโรคอ้วนเป็นปัญหาทางสุขภาพระดับโลกที่ต้องได้รับการแก้ไขโดยด่วน (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. 2552 :15)

2. ภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นภาวะการขาดสารอาหารประเภทโปรตีนวิตามินและเกลือแร่สำคัญซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการรับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่ในขณะที่ภาวะโภชนาการไม่ดีหรือทุพโภชนาการ (malnutrition) คือการได้รับสารอาหารไม่สมดุลทำให้เกิดการขาดสารอาหารบางอย่างรวมถึงการรับประทานอาหารเกินกว่าความต้องการของร่างกายโดยเฉพาะในเด็กวัยเรียนพบว่าไม่ได้เกิดจากการที่ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอเพียงอย่างเดียวแต่เกิดจากการที่ได้รับสารอาหารบางอย่างมากเกินไปแต่ไม่ครบตามความต้องการของร่างกายซึ่งในปัจจุบันพบว่าเกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทขนมขบเคี้ยวการบริโภคดังกล่าวมีผลกระทบต่อสุขภาพทำให้เด็กเลือกไม่กินหรือกินอาหารที่มีความจำเป็นต่อร่างกายลดน้อยลงทำให้เด็กและเยาวชนไทยไม่ได้รับหรือลดการได้รับสารอาหารสำคัญที่จำเป็นต่อร่างกายเป็นผลให้เกิดการขาดโปรตีนและแคลอรี ขาดสารไอโอดีนขาดธาตุเหล็ก การขาดแคลเซียม การขาดวิตามินเอ เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดโรคต่างๆที่เป็นปัญหา

ระดับประเทศไม่ว่าจะเป็นโรคขาดสารอาหาร เช่น โรคขาดโปรตีนและพลังงาน โรคขาดสารไอโอดีน โรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก โรคตาบอดจากการขาดวิตามินเอ โรคเหน็บชา โรคปากนกกระจอก โรคคอกพอก ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการทางด้านร่างกายและสมองของเด็กทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ปัญหาด้านโภชนาการที่พบในเด็กไทยปัจจุบันพบว่า มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยปัญหาโภชนาการที่พบมากมีทั้งภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์และภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กทั้งทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคม รวมทั้งมีผลต่อพัฒนาการด้านการเจริญเติบโตของเด็ก

2.3 การตรวจสอบภาวะโภชนาการ

รูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยส่งผลให้วิถีการบริโภคอาหารของเราเปลี่ยนตามไป ด้วย สภาวะโภชนาการของคนในอดีตและปัจจุบันจึงเปลี่ยนตาม หากย้อนไปดูภาพในอดีตเรามักคุ้นชินกับภาพผู้คนตัวเล็ก ซุปพอมจากการขาดแคลนอาหาร แต่ในวันนี้ภาพเหล่านั้นกลับเปลี่ยนเป็นหญิงหรือชายตัวอ้วนลงพุง หรือบางคนอาจจะมีรูปร่างปกติ แต่ภายในกลับมีปัญหา เช่น น้ำตาลในเลือดสูง ไขมันในเลือดสูง เป็นต้น เพื่อให้เรารู้เท่าทันภาวะสุขภาพของตนเอง รวมถึงความสามารถในการนำสารอาหารที่ได้รับไปใช้นั้นเป็นปกติหรือไม่ จึงจำเป็นที่เราจะต้องสำรวจตรวจสอบสภาวะโภชนาการของตนเองว่าเป็นเช่นไรดังวิธีการเหล่านี้

วิธีประเมินภาวะโภชนาการ

การประเมินภาวะโภชนาการประกอบด้วย 4 วิธีหลักๆ ได้แก่

- (1) การวัดสัดส่วนของร่างกาย เป็นการประเมินที่ต้องอาศัยการวัดส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น น้ำหนักตัว ส่วนสูง ไขมันใต้ผิวหนัง มวลกล้ามเนื้อ เส้นรอบเอว หรือการคำนวณหาดัชนีมวลกาย หรือ Body mass index (BMI)
- (2) การประเมินทางคลินิก เป็นการตรวจอวัยวะต่างๆ ในร่างกายเพื่อดูร่องรอยของภาวะการขาดสารอาหาร เช่น การตรวจผม ตา ปาก เล็บ ผิวหนัง
- (3) การประเมินการบริโภคอาหาร ใช้ประเมินว่าเราได้รับพลังงานและสารอาหารจากการบริโภคไปมากน้อยเพียงใด เมื่อเทียบกับความต้องการจริงของร่างกาย
- (4) การประเมินทางชีวเคมี วิธีนี้สามารถสะท้อนภาวะโภชนาการได้ไวที่สุด แต่ต้องอาศัยผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ เช่น ระดับโปรตีน วิตามิน เกลือแร่ น้ำตาล ไขมัน คอเลสเตอรอล ไตรกลีเซอไรด์ในเลือด เป็นต้น

วิธีการประเมินภาวะโภชนาการที่เราทุกคนสามารถทำได้ เริ่มจากการประเมินโดยวัดสัดส่วนร่างกาย ได้แก่ ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง BMI เส้นรอบพุง ตรวจผม ตรวจเล็บ และประเมินอาหารที่บริโภคกัน

การวัดสัดส่วนของร่างกาย

เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนัก เป็นการเปรียบเทียบน้ำหนักตัวในปัจจุบันว่าเปลี่ยนแปลงเป็นกี่เปอร์เซ็นต์เมื่อเทียบกับอดีต โดยนำไปเปรียบเทียบกับตารางการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัว ตัวอย่างเช่น หากเมื่อ 3 เดือนที่แล้วเราน้ำหนัก 55 กิโลกรัม แต่ปัจจุบันหนัก 50 กิโลกรัม หมายถึงเรามีน้ำหนักลดลงประมาณ 9% ภายในระยะเวลา 3 เดือน (คำนวณจาก $(55-50) \times 100 / 55$) เมื่อเปรียบเทียบกับตารางจะพบว่าน้ำหนักตัวที่ลดลงอยู่ในระดับรุนแรง ซึ่งบ่งชี้ว่าเราลดน้ำหนักลงเร็วเกินไป แต่หากน้ำหนักที่ลดนี้มาจากความไม่ตั้งใจ การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักเช่นนี้อาจบ่งชี้ถึงโรคทางกาย ที่ทำให้ร่างกายใช้พลังงานสูงขึ้น หรือมีภาวะพร่องของการดูดซึม หรือการนำสารอาหารไปใช้ได้ เช่น มะเร็ง ไทรอยด์ เบาหวาน เป็นต้น เกณฑ์เปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักสามารถดูได้จากตารางดังนี้

ตาราง 2.1 แสดงตารางการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัว

% น้ำหนัก ที่ลดลงใน ช่วงเวลา	เล็กน้อย	ปานกลาง	รุนแรง
1 สัปดาห์	1%	1.1-2%	> 2%
2 – 3 สัปดาห์	2%	2.1-3%	> 3%
1 เดือน	4%	4.1-5%	> 5%
3 เดือน	7%	7.1-8%	> 8%
> 5 เดือน	8%	8.1-10%	> 10%

- BMI เป็นเครื่องมือสำหรับประเมินรูปร่างของตนเองว่าเป็นเช่นไร โดยเปรียบเทียบน้ำหนักตัวกับส่วนสูง คำนวณโดยใช้สูตร $BMI = \text{น้ำหนัก (กิโลกรัม)} / \text{ส่วนสูง (เมตร [ยกกำลัง 2])}$ จากนั้นนำไปแปลผลตามตารางแสดง BMI ตัวอย่างเช่น หากน้ำหนัก 55 กิโลกรัม ส่วนสูง 160 เซนติเมตร หรือ 1.6 เมตร เมื่อคำนวณ BMI จะได้ 21.48 กิโลกรัม/เมตร² หมายถึงน้ำหนักอยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่หาก BMI มากกว่า 23.0 กิโลกรัม/เมตร² สะท้อนให้เห็นว่าเรามีน้ำหนักเยอะเกินไป จำเป็นต้องลดน้ำหนักเพื่อป้องกันโรคเรื้อรังต่างๆ โดยเฉพาะโรคเบาหวาน ความดัน หัวใจ เป็นต้น

ตาราง 2.2 แสดง BMI

BMI (kg/m)	รูปร่าง
< 18.5	ผอม
18.5-22.9	ปกติ
23.0-24.9	น้ำหนักเกิน
> 25.0	อ้วน

เส้นรอบพุง สะท้อนให้เห็นไขมันที่สะสมบริเวณรอบเอว และอวัยวะในช่องท้อง สามารถวัดได้โดยใช้สายวัดเอวหรือเชือกวัดผ่านตำแหน่งสะดือ ให้สายวัดขนานกับพื้น ค่าที่วัดได้ไม่ควรเกินครึ่งหนึ่งของส่วนสูง เช่น หากสูง 160 เซนติเมตร รอบเอวที่วัดได้ไม่ควรเกิน 80 เซนติเมตร หากรอบเอวเกินจะหมายถึงภาวะอ้วนลงพุง คือ มีการพอกตัวของไขมันที่อวัยวะในช่องท้อง ส่งผลให้เพิ่มความเสี่ยงของการเกิดโรคเบาหวาน ไขมันผิดปกติ ความดันโลหิตสูง โรคหลอดเลือดสมองและหัวใจ และมะเร็งบางชนิดได้

การประเมินทางคลินิก

สำหรับการประเมินทางคลินิกมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ปกติจะประเมินโดยบุคลากรทางการแพทย์ โดยตรวจตั้งแต่ศีรษะถึงเท้าก็ได้ แต่สำหรับวิธีที่ง่ายพอจะประเมินได้เอง เช่น

การตรวจผม สภาพผมที่ปกติไม่ผ่านการทำจนผมแห้งเสียจะต้องเงางาม ไม่แห้ง สีสปกติ ไม่จางลง ไม่บางหรือหลุดร่วงง่าย ผู้ที่ผมร่วงง่ายเมื่อทดสอบดึงผม โดยใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ ดึงจะพบว่าผมสามารถดึงหลุดง่าย โดยไม่รู้สึกลับเจ็บ 3 ใน 5 ตำแหน่ง ภาวะผิดปกติของเส้นผมที่ตรวจพบเหล่านี้ พบได้ในผู้ป่วยมะเร็งที่ฉายรังสีหรือได้รับเคมีบำบัด รวมถึงโรคเกี่ยวกับระบบต่อมไร้ท่อบางชนิด หรืออาจสะท้อนให้เห็นภาวะการขาดโปรตีน ไบโอดีน หรือสังกะสี ณ ขณะนั้นได้

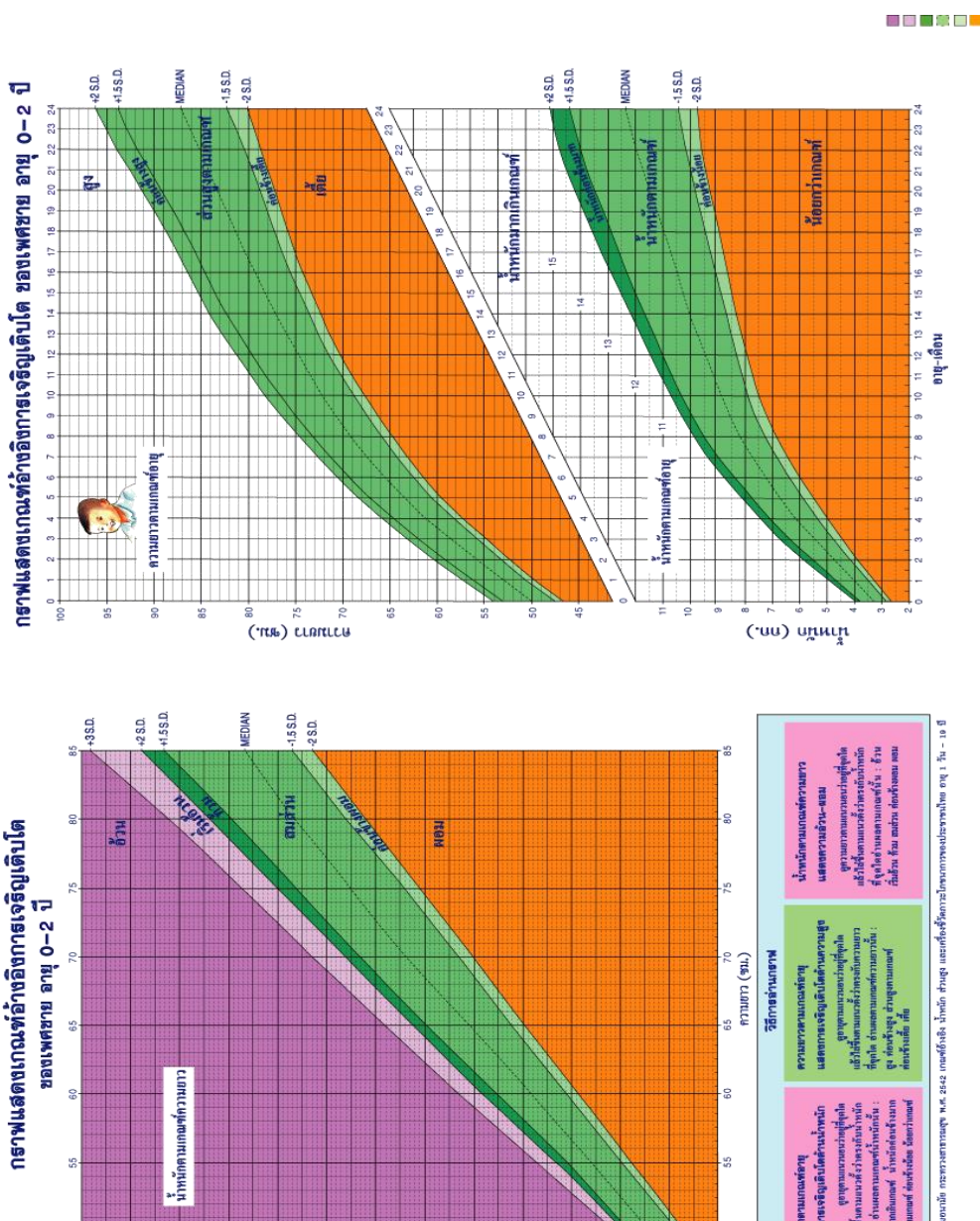
การตรวจเล็บ พิจารณาจากรูปร่างและผิวสัมผัสของเล็บ เช่น หากเล็บมีจุดสีขาวหรือดอกเล็บ แสดงว่าขาดธาตุสังกะสี เล็บบางและมีลักษณะโค้งงอคล้ายช้อน หมายถึง การขาดธาตุเหล็ก แต่หากเล็บมีลายเส้นสีขาวขุ่น บ่งบอกถึงการขาดโปรตีน ส่วนผู้ที่เล็บฉีกออกเป็นสะเก็ด อาจเกิดจากการขาดกรดไขมันจำเป็นไลโนลิอิก

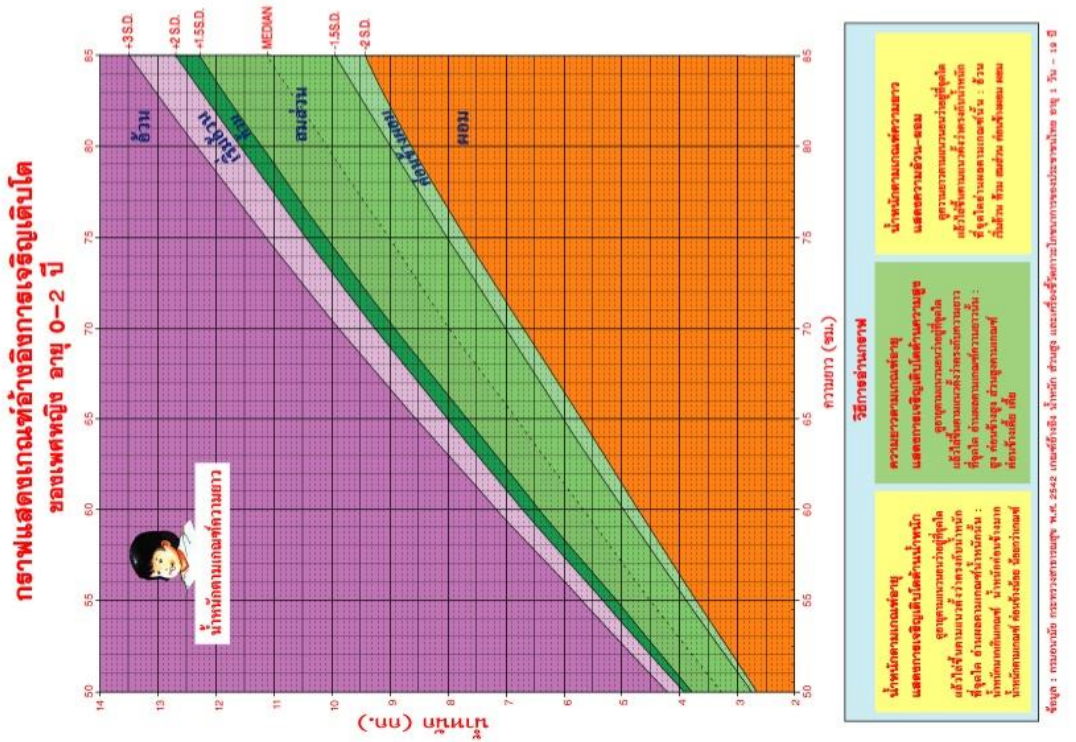
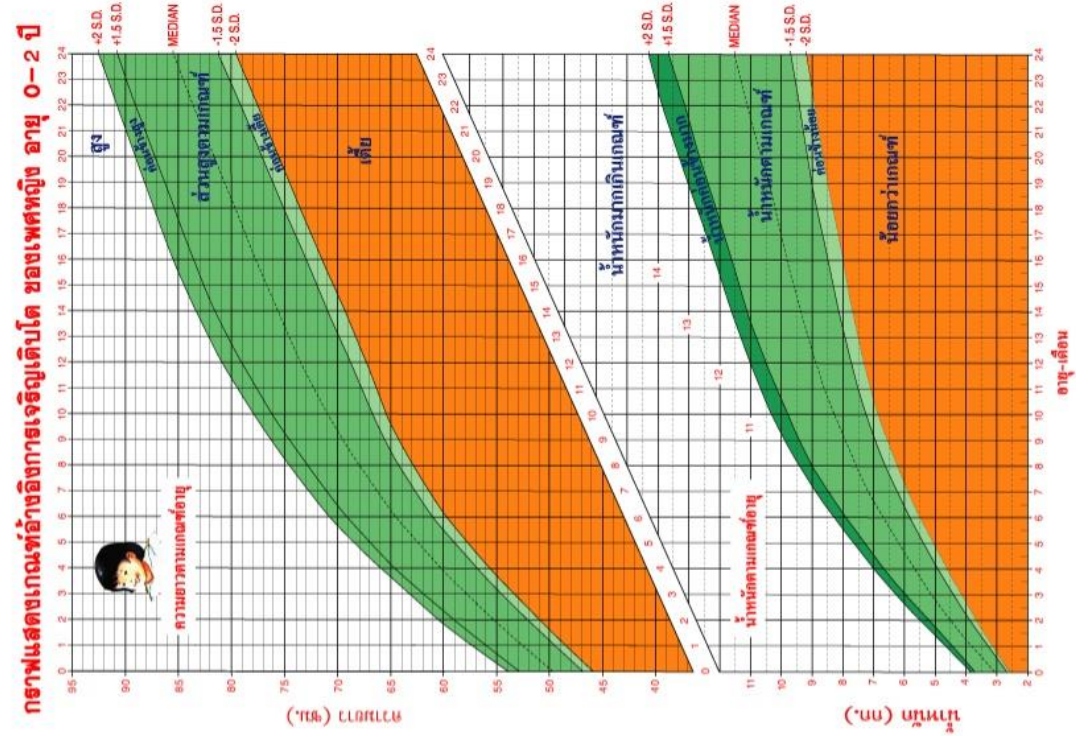
การประเมินการบริโภคอาหาร

การประเมินการบริโภคอาหารจะประเมินครอบคลุม ถึงรายการอาหารและปริมาณที่กินจริง รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการกิน หรือการได้รับสารอาหารที่เปลี่ยนไป เช่น อาการท้องเสีย อาเจียน ปวดฟัน คลื่นไส้ เบื่ออาหาร เป็นผลให้กินอาหารลดลงอย่างน้อย 2 สัปดาห์ โดยทั่วไป การประเมินการกินต้องให้นักกำหนดอาหารหรือนักโภชนาการเป็นผู้วิเคราะห์พลังงาน และสารอาหารที่เรากิน แต่ปัจจุบันมี Applications ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ แต่ความละเอียดและความแม่นยำ

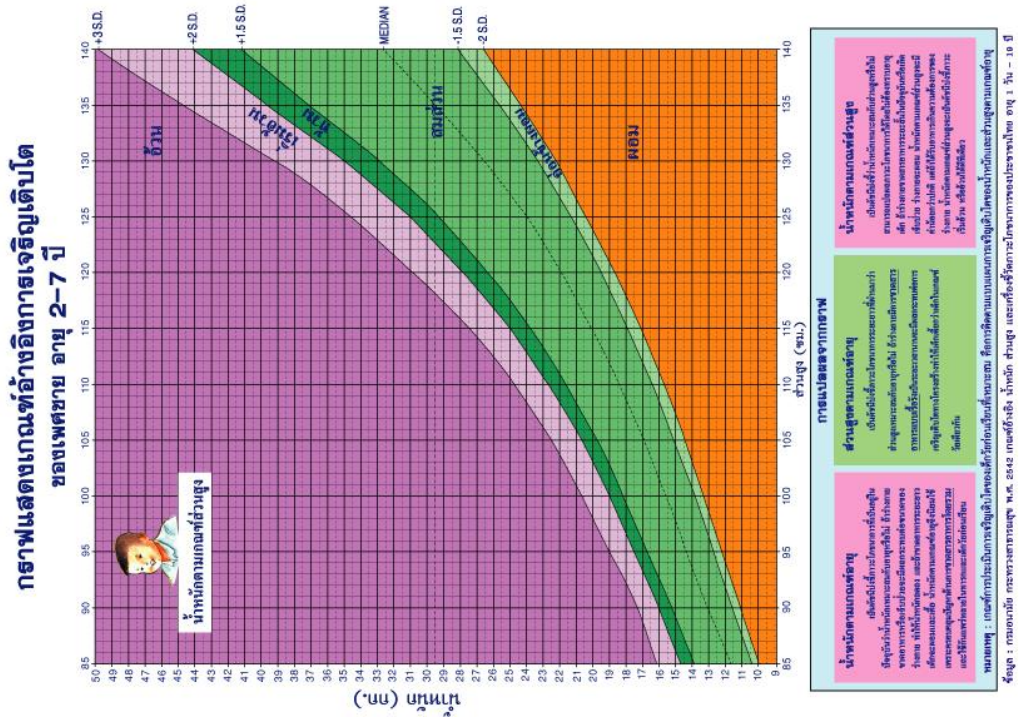
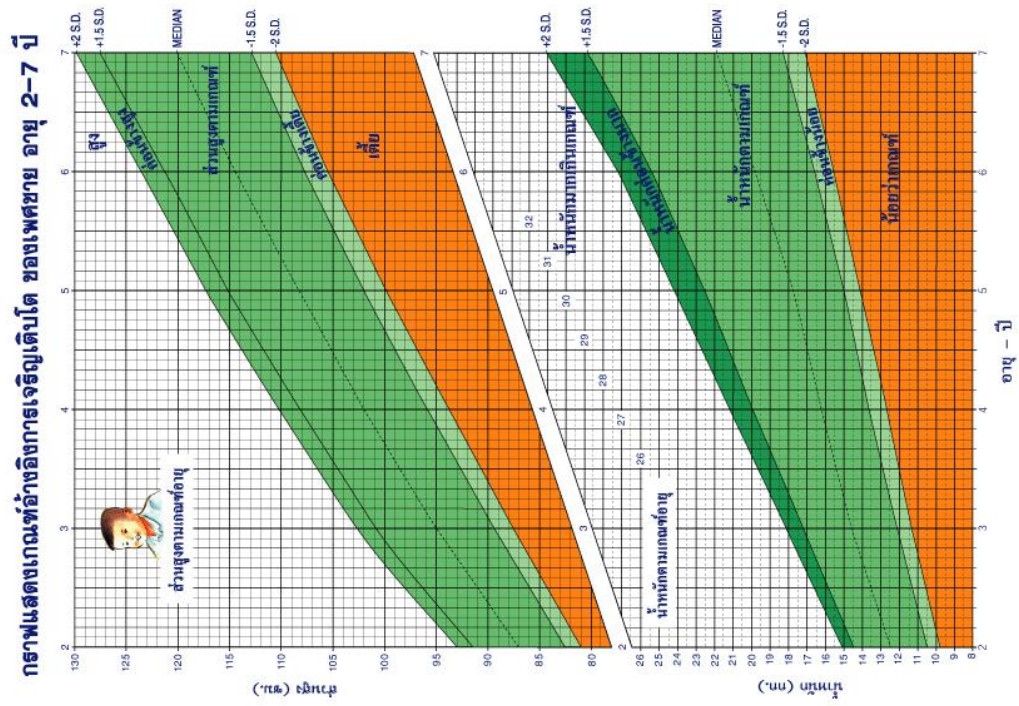
อาจเทียบเท่าผู้เชี่ยวชาญ เช่น Applications ชื่อ MyFitnessPal FoodiEat CalTracker เป็นต้น สำหรับวิธีการประเมินนั้น เริ่มจากการป้อนข้อมูลส่วนตัว เพื่อให้ Apps ประเมินความต้องการพลังงานและสารอาหารของเรา จากนั้นทำการบันทึกข้อมูลการกินอย่างน้อย 3 วันต่อเนื่อง โดยเลือกบันทึกในวันทำงาน 2 วัน และวันหยุด 1 วัน เพื่อให้ Apps คำนวณหาค่าเฉลี่ยพลังงานและสารอาหารที่เราได้รับใน 1 วัน เพื่อให้ Apps คำนวณหาค่าเฉลี่ยพลังงานและสารอาหารที่เราได้รับใน 1 วัน ก่อนนำไปเปรียบเทียบกับความต้องการจริงของร่างกาย เพียงเท่านี้เราก็สามารถรู้แล้วว่าเรากินอาหารมากไปหรือน้อยไปกับความต้องการของร่างกาย สำหรับผู้ที่ไม่มี Apps อาจสำรวจการกินโดยเปรียบเทียบการกินกับอาหารแต่ละมื้อ ว่าถูกต้องตามหลักการกินแบบอาหารจานสุขภาพหรือไม่ คือ ในหนึ่งจานอาหารจะต้องประกอบด้วยผักครึ่งจาน ข้าวและเนื้อสัตว์ไขมันต่ำอย่างละ 1 ส่วน 4 จาน เสริมผลไม้อีก 1 จาน เล็กต่อมื้อ และนมไขมันต่ำ 1-2 แก้วต่อวัน หากสามารถรับประทานได้ตามแบบแผนนี้ เชื่อว่าน่าจะทำได้ ให้ได้รับสารอาหารที่เพียงพอเหมาะสม (เอกหทัย แซ่เตีย: 2560)

นอกจากนี้สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2554) ยังได้กำหนดเกณฑ์การประเมินภาวะโภชนาการของนักเรียนโดยใช้แผนภูมิกราฟเทียบได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

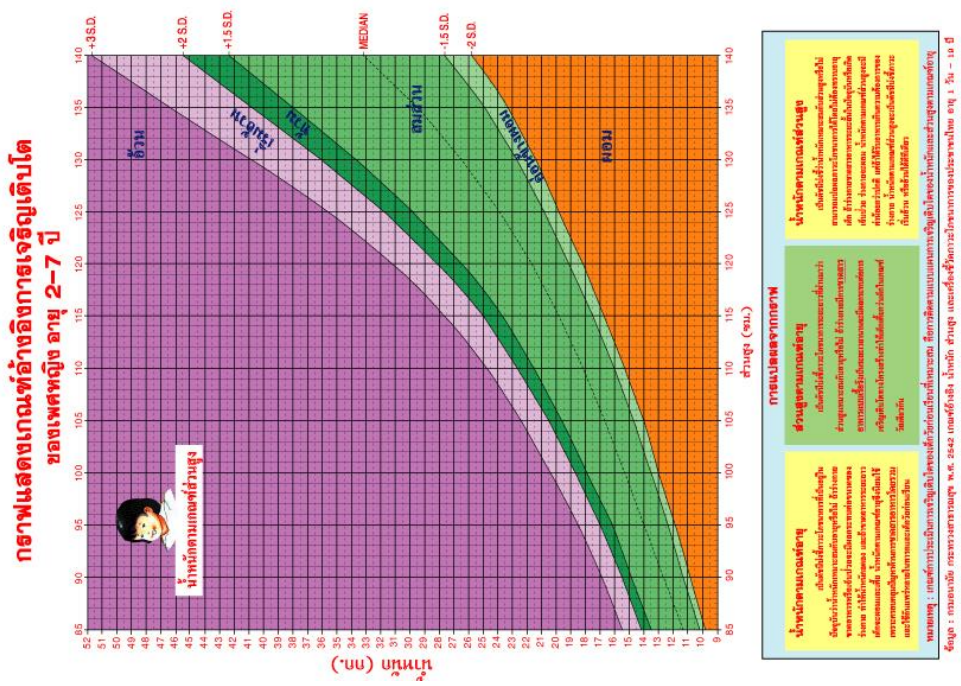
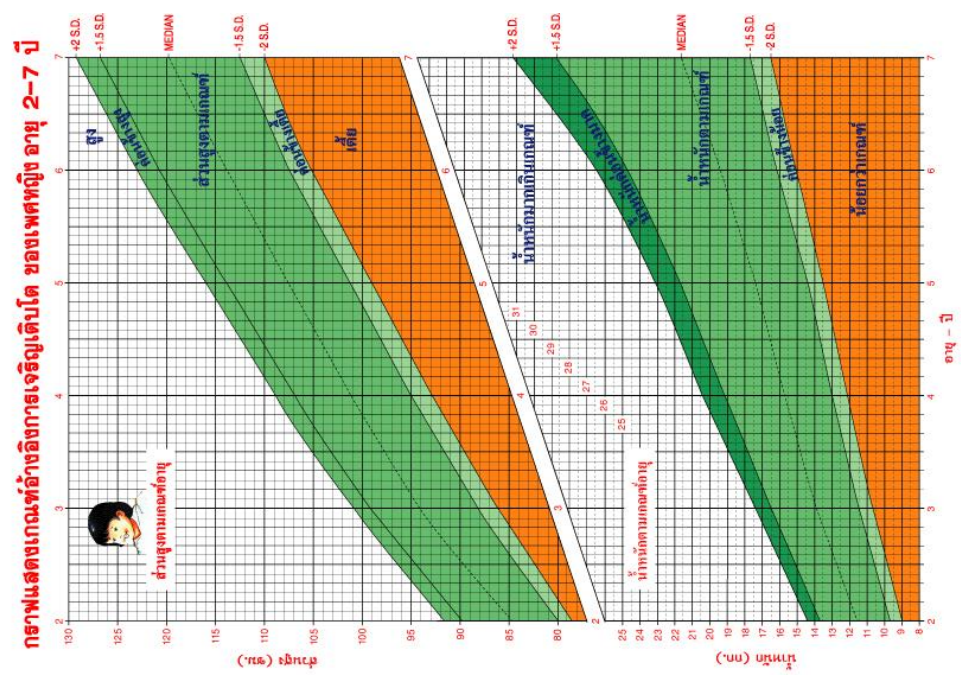

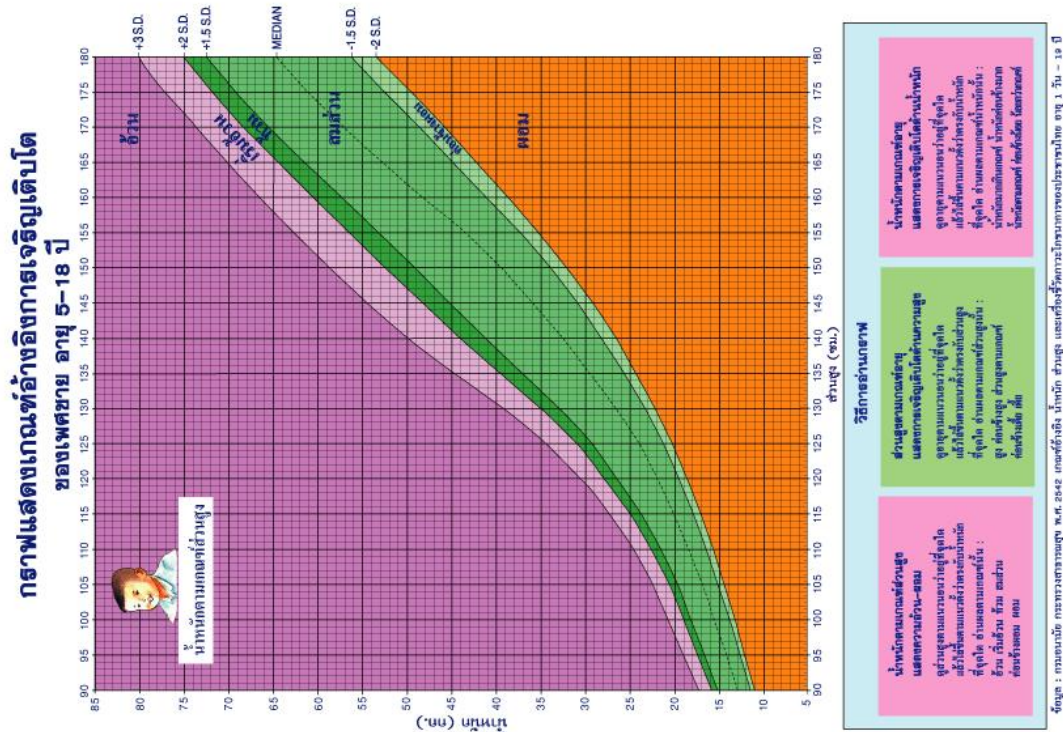
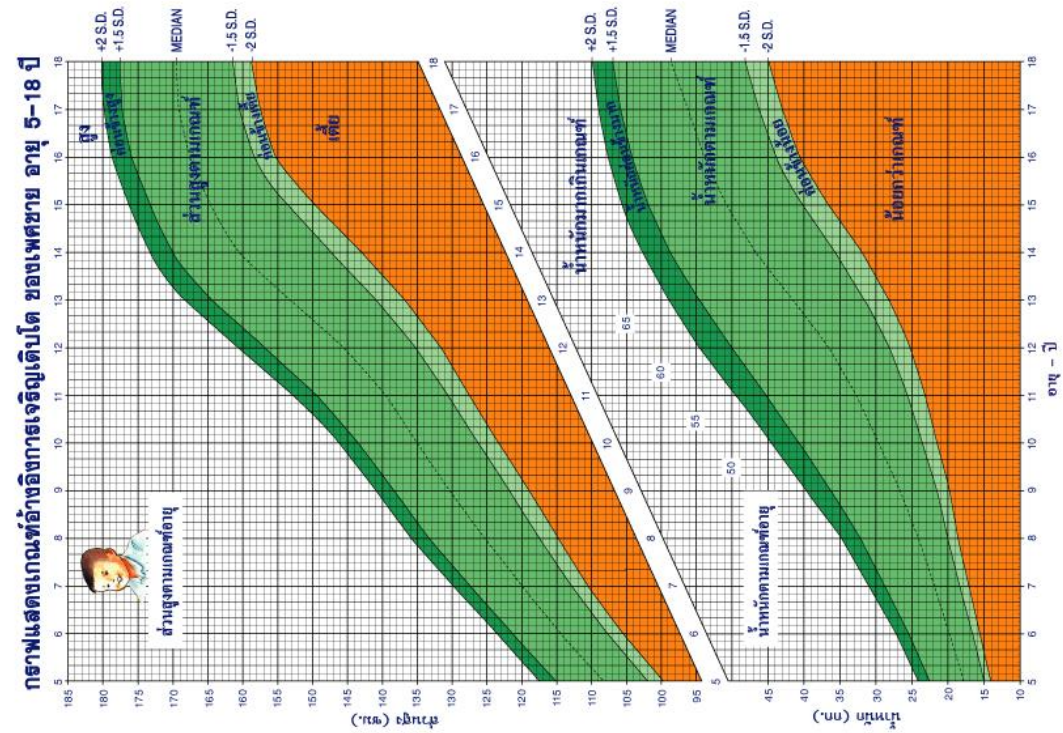
ภาพ 2.2 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 0-2 ปี
ที่มา: กรมอนามัย. (2553)

ภาพ 2.3 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 2-7 ปี ที่มา: กรมอนามัย. (2553)

ภาพ 2.4 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 2-7 ปี
ที่มา: กรมอนามัย. (2553)

วิธีการอ่านกราฟ

น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง และส่วนสูงตามเกณฑ์

ดูข้อมูลตามแนวระนาบที่คู่จุดใด ส่วนนี้ใช้ติดตามแนวโน้มการเจริญเติบโต ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ และอายุตามเกณฑ์

ดูข้อมูลตามแนวระนาบที่คู่จุดใด ส่วนนี้ใช้ติดตามแนวโน้มการเจริญเติบโต ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

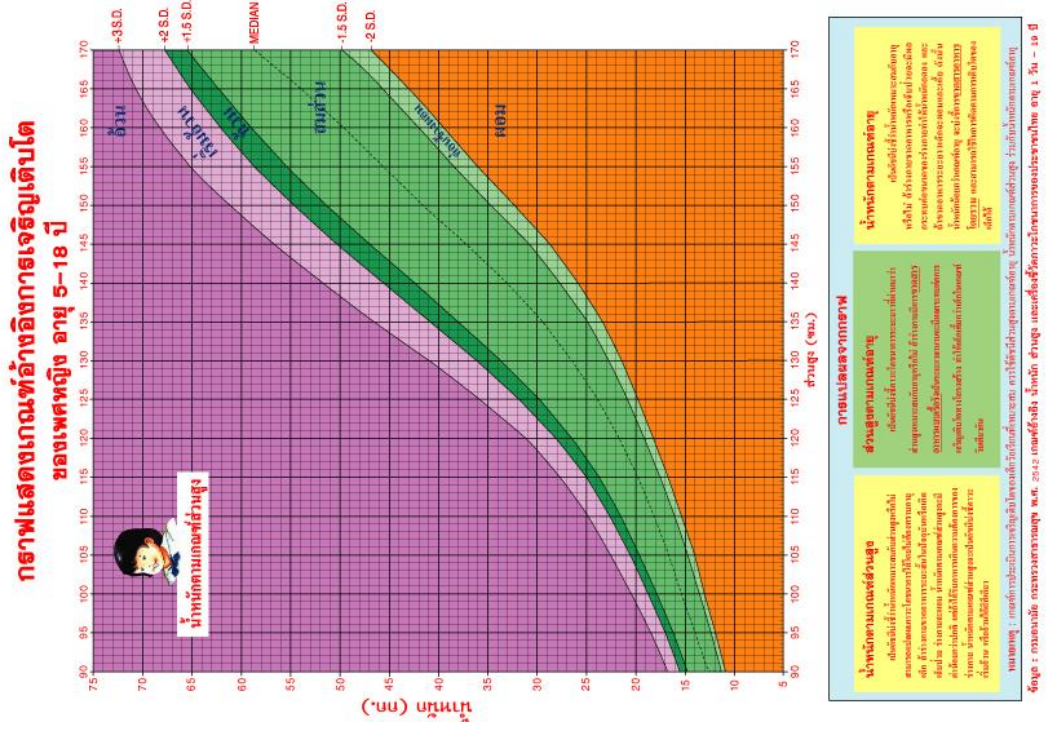
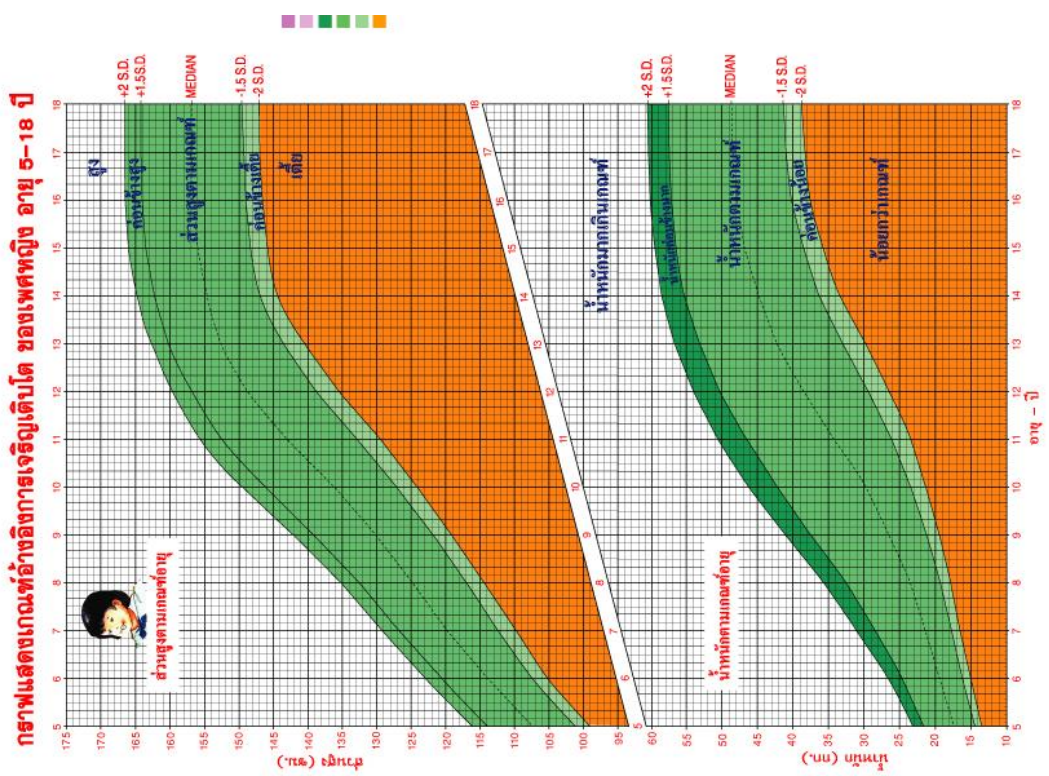
น้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง และส่วนสูงตามเกณฑ์

ดูข้อมูลตามแนวระนาบที่คู่จุดใด ส่วนนี้ใช้ติดตามแนวโน้มการเจริญเติบโต ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์ ส่วนสูงตามเกณฑ์

ภาพ 2.5 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศชาย อายุ 5-18 ปี ที่มา: กรมอนามัย. (2553)

ข้อมูล : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2542 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ 5 ปี - 18 ปี

ภาพ 2.6 แสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโตของเพศหญิง อายุ 5-18 ปี
ที่มา: กรมอนามัย. (2553)

2.4 แนวทางการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ

สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (2552) ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการไว้ดังนี้

- 1) ควรรับประทานอาหารเช้าให้ครบ 5 หมู่
- 2) รับประทานอาหารเช้าที่สมส่วน
- 3) รับประทานอาหารเช้าเพื่อป้องกันภาวะทุพโภชนาการ

นั้ทธ อุดมศิริพงษ์ (2558) ได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการไว้ดังนี้

- 1) รับประทานอาหารเช้าเป็นเวลาทั้ง 3 มื้อ ไม่ควรรับประทานอาหารเช้าก่อนนอน
- 2) รับประทานอาหารเช้าหลาย ๆ อย่างให้ครบ 5 หมู่
- 3) เลือกรับประทานอาหารเช้าโดยคำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์มากกว่ารสชาติและราคา
- 4) หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารเช้าจุกจิกไม่เป็นเวลา ไม่ควรรับประทานขนมกรุบกรอบ

ต่าง ๆ เพราะจะยิ่งทำให้อ้วน

- 5) อย่ารับประทานอาหารเช้าให้อิ่มมากเกินไปเพราะจะทำให้ติดนิสัยและกลายเป็นโรค

อ้วนได้

- 6) รับประทานอาหารเช้าจำพวกผักและผลไม้ทุกวัน ดื่มน้ำมาก ๆ และควรฝึกขยับถ่ายให้เป็น

เวลา

- 7) เลือกรับประทานอาหารเช้าตามฤดูกาลและที่หาได้ในท้องถิ่นจะช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย
- 8) ไม่ควรเลือกรับประทานอาหารเช้าตามคำโฆษณา
- 9) มีมารยาทที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าให้เป็นนิสัยประจำตัว
- 10) ออกกำลังกายเป็นประจำ

กระทรวงสาธารณสุข (2562) ได้เสนอ ChOPA & ChiPA Game ลดเรียนเพิ่มรู้สู่เด็กไทยสูงสมส่วนแข็งแรง IQ EQ ดี ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ChOPA & ChiPA Game ลดเรียนเพิ่มรู้สู่เด็กไทยสูงสมส่วนแข็งแรง IQ EQ ดี

สถานการณ์การทำกิจกรรมทางกาย (Physical Activity : PA) เพียงพอของเด็กไทยอายุ 5-17 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2557- 2559 ต่ำมาก เพียงร้อยละ 26.6 (27.2 26.2 และ 26.6 ตามลำดับ) ในขณะที่ระยะเวลาการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งในแต่ละวัน ของคนไทย ในช่วง 5 ปี ที่ผ่านมา พบว่าสูงถึงเกือบ 14 ชั่วโมงต่อวัน และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น (การสำรวจ PA ในคนไทย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม ม.มหิดล) ส่งผลกระทบถึงปัญหาเด็กอ้วนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงปีเดียวกัน ร้อยละ 9.7 10.2 และ 11.1 ตามลำดับ ปัญหาเด็กเตี้ยมีแนวโน้มคงที่ ร้อยละ 6.6 ทั้งสามปีในช่วงปีเดียวกัน เด็กผอม ร้อยละ 5.6 ในช่วงปี 57-58 และลดลงมาเล็กน้อยในปี 59 เหลือ 5.1 ส่วนเด็กสูงตีสมส่วน มีแนวโน้มลดลงระหว่างปี พ.ศ.58 และ 59 จากร้อยละ 64.55 เป็น 63.80 (ระบบรายงาน HDC. กระทรวงสาธารณสุข) ซึ่งยังต่ำ

กว่าเป้าหมายของกรมอนามัย (ร้อยละ 68) หมายเหตุ ChOPA & ChiPA Game คือ เกมส่งเสริม PA เด็กอ้วน และเด็กไม่อ้วน, ChOPA คือ ชื่อของ เด็กอ้วน (เด็กมีน้ำหนักตัวเกิน หรืออ้วน) , ChiPA คือชื่อของเด็กไม่อ้วน (เด็กน้ำหนักตัวไม่เกินและไม่อ้วน)

แนวทางดำเนินงาน

1. ปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำงาน โดย 1) ส่งเสริมให้ปรับเปลี่ยนแนวคิด ที่ว่า "ครูพลศึกษาเพียงวิชาชีพเดียว มีหน้าที่ทำให้นักเรียนแข็งแรงโดยการ “สอนออกกำลังกายและกีฬา” เป็น "ครูทุกคนสามารถทำให้นักเรียนแข็งแรงและมีสุขภาพดีโดยให้โอกาสเด็กทำ PA"ตลอดทั้งวัน 2) ออกแบบระบบการส่งเสริม PA ให้ง่ายและสะดวก ใช้เทคนิค ไม่ซับซ้อน ให้เครือข่ายสหวิชาชีพ และผู้เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนนักวิทยาศาสตร์การกีฬาและครูพลศึกษาได้

2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายสำคัญคือ

2.1 กลุ่มผู้จัดกิจกรรมและขับเคลื่อนนวัตกรรมสู่เด็ก ได้แก่ คณะครู บุคลากร สาธารณสุข ท้องถิ่น ผู้ปกครองและเด็กแกนนำ

2.2 กลุ่มผู้ได้ประโยชน์จากนวัตกรรม ได้แก่ เด็กอ้วน เด็กเตี้ย เด็กผอม เด็ก แข็งแรง และเด็กไม่แข็งแรง

3. ออกแบบกลยุทธ์ดำเนินงาน 4 กลยุทธ์ ได้แก่ พัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์, ประสานการมีส่วนร่วม พัฒนา สมรรถนะของบุคลากรและสร้างใจ, พัฒนาระบบขับเคลื่อนนวัตกรรมและติดตามประเมินผล และพัฒนากลไกการขยายผล การเสริมแรง และการสร้างความยั่งยืน

4. ออกแบบและพัฒนาชุดนวัตกรรมออกก ำลังกายโดยมีเป้าหมายสำคัญ ดังนี้

4.1 ช่วยให้เด็กมีความสุข สนุกสนาน เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพและการเจริญเติบโต

4.2 คำนึงถึงจริยธรรม (ไม่แบ่งแยกเด็กอ้วนออกจากเด็กสมส่วน) และ ความสุขของเด็กและผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

4.3 เด็กสามารถทำกิจกรรมพร้อมกันได้ไม่จำกัดจำนวน

4.4 สามารถนำไปใช้ แก้ปัญหาได้หลากหลายทั้งปัญหาเด็กอ้วน เตี้ย ผอม และไม่แข็งแรง รวมไปถึงเพิ่มเด็กสูง สมส่วน และแข็งแรง ได้ในเวลา เดียวกัน

4.5 ง่ายต่อการเข้าถึงและการนำไปใช้ สะดวก ประหยัด และปลอดภัย

4.6 ช่วยให้ครู บุคลากรทางสาธารณสุข และ ผู้ปกครองมีความสุข เมื่อเป็นผู้จัด PA ให้เด็ก และได้รับประโยชน์ต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต เมื่อทำPA ร่วมกับเด็ก

5. พัฒนาชุดนวัตกรรมออกก าลังกาย4รูปแบบ ประกอบด้วย 1) “จิงโจ้ FUN for FIT แอโรบิกทำฝัน”ช่วยเพิ่ม ความสนุกสนาน พัฒนาหัวใจปอดหลอดเลือด ความแข็งแรงกระดูก ความแข็งแรง อุดทนกล้ามเนื้อ กระตุ้นการหลั่งฮอร์โมน แห่งการเจริญเติบโต (Growth Hormone; GH) 2)“จิงโจ้ยืดตัว” ชุดที่ 1 (กลุ่มทำยีน) และ 3)“จิงโจ้ยืดตัว” (กลุ่มทำนั้ง) ช่วยพัฒนาความยืดหยุ่นกล้ามเนื้อ เอ็นข้อต่อ ให้สามารถรองรับการยืดยาว ของกระดูกได้อย่างสมดุล ลดการบาดเจ็บ ผ่อนคลาย มีสมาธิ และหลับสนิท ส่งเสริมการหลั่ง Growth Hormone 4) เก้าอี้...ขยับขยับ ช่วยพัฒนาองค์รวมของ สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะความแข็งแรงกล้ามเนื้อท้อง ขา และแขน

6. ออกแบบกระบวนการเสริมสร้างความรอบรู้สุขภาพ (Health Literacy) โดยจัดให้ทีมน ำ ได้รับพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

6.1 การเข้าถึง ; จัดกิจกรรมส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลสถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงด้าน สุขภาพ โดยการส่งคืนข้อมูล สถานการณ์และปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพของเด็ก

6.2 การเข้าใจ ; จัดกิจกรรมสร้างเสริมความรู้ โดยเสนอแนะข้อมูลองค์ความรู้ ว่าเด็กควรมีพฤติกรรมอย่างไร ผู้เกี่ยวข้องควรมีบทบาทอย่างไร จึงจะทำให้เด็กเติบโตสมวัย สูง สมส่วน แข็งแรง

6.3 การโต้ตอบ 2 ชักถาม ; จัดกิจกรรมสร้างเสริมความเข้าใจที่เป็นรูปธรรม โดยเสนอแนะขั้นตอนแก้ปัญหาตามแนวทาง“บันได 10 ขั้นสู่ FUN for FIT” และให้ทดลองปฏิบัติ พร้อมทั้ง แลกเปลี่ยนแนวคิด อภิปรายซักถาม

6.4 การตัดสินใจ; จัดกิจกรรมเปิดโอกาสให้ ตัดสินใจปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้ ประเมินคุณค่าและความพึงพอใจ“ชุดนวัตกรรม ChOPA & ChiPA Game”และร่วม วางแผนกำหนด เส้นทางขับเคลื่อนเข้าสู่โรงเรียนตามบริบทของตนเอง

6.5 การปรับพฤติกรรม ; จัดกิจกรรมกระตุ้นการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยให้ฝึกทักษะ การออกก าลังกายตลอดการพัฒนาศักยภาพ เพื่อพัฒนาตนเองจนเกิดความมั่นใจ รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมสร้างความมั่นใจในการนำไปขับเคลื่อน โดยทดสอบการเป็นผู้ฝึกสอน (Coach)ออกก าลังกาย

6.6 การบอกต่อ; ทีมนำนำความรอบรู้ ที่ได้รับ ระดับ 1-5 ไปนำเสนอ สาธิต ให้กับ โรงเรียน/หน่วยงาน

6.7 สร้างทีมนำแบบสหวิชาชีพ โดย 1) ทีมนำควรประกอบด้วยครูพลศึกษา ครูอนามัย ครูประจำชั้นที่มีเด็กอ้วน เด็กแกนนำ และบุคลากรสาธารณสุข2) ทีมนำควรมีความรอบรู้การจัดการ ปัญหาสุขภาพเด็กด้วยPA และมีแรงจูงใจ ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการ ผลการทดลอง 8 สัปดาห์ พบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนแปลงร่างกายที่บ่งบอกถึงการ เจริญเติบโตสมวัย ไปพร้อมๆกับมีร่างกายแข็งแรง แสดงให้เห็นถึงส่วนสูงเพิ่มขึ้น ทั้ง ChOPA & ChiPA (2.5, 2.2) ChOPA มีน้ำหนักลดลง 1.5 ก.ก. ไขมันใต้ผิวหนังลดลง 1.9% ส่วน ChiPA น้ำหนักเพิ่มขึ้น 0.7 กิโลกรัม แต่ ไขมันใต้ผิวหนังลดลงเล็กน้อย (-0.1%) แสดงให้เห็นถึงการกระชับของกล้ามเนื้อ เด็กทั้งสองกลุ่ม มี

สมรรถภาพทางกายดีขึ้นทุกด้าน ทั้งกล้ามเนื้อท้องแข็งแรงขึ้น (เพิ่ม 4.2, 4.4 ครั้ง/นาที) กล้ามเนื้ออก แขน แข็งแรงขึ้น (เพิ่ม 3.7, 4.7 ครั้ง/30วินาที) กล้ามเนื้อขาด้านหลังและหลังส่วนล่างยืดหยุ่นขึ้น (เพิ่ม 5.2, 3.7 เซนติเมตร) รวมทั้งข้อไหล่ซ้ายขวามีความยืดหยุ่นมากขึ้นด้วย (เพิ่มซ้าย 5.0, 4.0 ขวา 3.6, 3.7 เซนติเมตร) นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กมีการเจริญเติบโต “สมส่วน” “และ “ส่วนสูง” เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน อันเป็นผลรวมจาก การลดเด็กอ้วน เริ่มอ้วน และท้วม ร่วมกับลดเด็กผอม และค่อนข้างผอมไปในคราวเดียวกัน และเด็กสูงตามเกณฑ์ ค่อนข้างสูง และสูงเพิ่มขึ้น เด็กเตี้ยและค่อนข้างเตี้ยลดลง ดังแผนภูมิที่ 3 ส่วนสูง (ซม.) น้ำหนัก (กก.) ไขมัน (%) เอว (ซม.) ลูกนั่ง (ครั้ง/ นาที) ดันพื้น (ครั้ง/30วินาที) นั่งก้มตัว (ซม.) พับแขนซ้ายบน (ซม.) พับแขนขวาบน (ซม.)

จะเห็นได้ว่า แนวทางการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ สามารถดำเนินการได้หลายวิธีทั้งในการรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ และรับประทานอาหารให้ตรงเวลา รวมทั้งออกกำลังกายด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยให้สอดคล้องกับวิธีการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของแต่ละด้านเช่น อ้วน ผอม หรือเตี้ย จะทำให้สามารถลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้

3. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานของกองทุนที่มีประสิทธิภาพที่ได้รับรางวัลทุนหมุนเวียนที่มีผลการดำเนินงานโดยรวมดีเด่น สามารถดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล บรรลุเป้าหมายตามภารกิจ โดยได้รับการประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัดซึ่งกำหนดโดยกรมบัญชีกลาง 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การเงิน ด้านที่ 2 การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย ด้านที่ 3 การปฏิบัติการ และด้านที่ 4 การบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน ซึ่งได้แก่ กองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) เงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลการศึกษาศึกษาและเงินตราไทยและ กองทุนสิ่งแวดล้อม

3.1 ลักษณะการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการกองทุนหมุนเวียนต่าง ๆ จะถูกวัดและประเมินตามกรอบหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานทุนหมุนเวียน ประจำปีบัญชี 2560 โดยบริษัททริสคอร์ปอเรชั่นจำกัด (TRIS CORP) แบ่งเป็น 4 ด้าน

ด้านที่ 1 การเงิน แบ่งกลุ่มตัวชี้วัดด้านการเงินตามประเภททุนหมุนเวียน 5 ประเภท 1) กองทุนเพื่อการกู้ยืม 2) กองทุนเพื่อการจำหน่ายและการผลิต 3) กองทุนเพื่อการบริการ 4) กองทุนเพื่อการสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม 5) กองทุนเพื่อการสนับสนุนส่งเสริม

ด้านที่ 2 การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พิจารณาจากการดำเนินงานที่ตอบสนองความต้องการความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ 1) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ 2) การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) ของการดำเนินงานของทุนฯ 3) การจัดการข้อร้องเรียน

ด้านที่ 3 การปฏิบัติการ กำหนดให้มีตัวชี้วัดไม่เกิน 3 ตัวชี้วัด โดยเป็นตัวชี้วัดที่สอดคล้องตามภารกิจหลักของทุนฯ

ด้านที่ 4 การบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน กำหนดเกณฑ์การประเมินผล 5 ด้าน ได้แก่

1) บทบาทคณะกรรมการทุนหมุนเวียน ประกอบด้วย การจัดทำมีหรือทบทวนแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว (3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี การติดตามระบบการบริหารจัดการและผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของทุนหมุนเวียน การจัดทำมีระบบประเมินผลผู้บริหารระดับสูงของทุนหมุนเวียน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลสำเร็จจากการกำกับดูแลทุนหมุนเวียนของคณะกรรมการทุนหมุนเวียน 2) การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในประกอบด้วย การจัดทำมีหรือทบทวนแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว (3 - 5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปีบัญชี การติดตามระบบการบริหารจัดการและผลการปฏิบัติงานตามภารกิจของทุนหมุนเวียน การจัดทำมีระบบประเมินผลผู้บริหารระดับสูงของทุนหมุนเวียน การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลสำเร็จจากการกำกับดูแลทุนหมุนเวียนของคณะกรรมการทุนหมุนเวียน 3) การตรวจสอบภายใน พิจารณาจากระดับความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพ

ด้านการตรวจสอบภายใน กรณีมีโครงสร้างผู้ตรวจสอบภายใน ประกอบด้วย บทบาทความรับผิดชอบของคณะกรรมการตรวจสอบและหน่วยงานตรวจสอบภายใน ความเป็นอิสระของผู้ตรวจสอบภายใน การจัดทำแผนการตรวจสอบระยะยาว และแผนตรวจสอบประจำปี การวางแผนในรายละเอียดและการปฏิบัติงานตรวจสอบ การปิดการตรวจสอบ การรายงานผล และการติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ กรณีไม่มีโครงสร้างผู้ตรวจสอบภายใน การปฏิบัติงานตรวจสอบ การปฏิบัติตามข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการตรวจสอบ 4) การบริหารจัดการสารสนเทศ การจัดทำ/ทบทวนแผนแม่บทสารสนเทศ ที่มีความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ทั้งวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญ และการจัดทำแผนปฏิบัติการสารสนเทศ มีองค์ประกอบหลักที่ตีครบถ้วน ประกอบด้วย การบริหารจัดการสารสนเทศ การจัดทำมีระบบการบริหารจัดการสารสนเทศที่สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนผู้ให้บริการภายในทุนหมุนเวียน ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนผู้ให้บริการภายนอกทุนหมุนเวียน 5) การบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดทำมีปัจจัยพื้นฐานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย การจัดทำและดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลและแผนปฏิบัติการประจำปี (บริษัททริสคอปอเรชั่นจำกัด. 2560 : ออนไลน์)

3.2 แนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ

การศึกษาวិจัยครั้งนี้ นำเสนอกองทุนที่ได้รับรางวัลกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ประจำปี 2560 ประกอบด้วย กองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.) เงินทุนหมุนเวียนการแสวงหาปริญญาบัตรและเงินตราไทยและกองทุนสิ่งแวดล้อม ดังนี้

3.2.1 กองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.)

ความเป็นมา

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หรือ The Thailand Research Fund (TRF) เป็นองค์กรขนาดเล็กของรัฐ ภายใต้กำกับของสำนักนายกรัฐมนตรีที่มีได้ใช้ระบบราชการเป็นกลไกควบคุมองค์กร ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการเมื่อรัฐสภาได้ให้ความเห็นชอบตราพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการวิจัย พ.ศ.2535 เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยใช้การวิจัยเป็นกลไกสร้างฐานความรู้สำหรับการแก้ปัญหาให้แก่สังคม

เป้าประสงค์

1. เพื่อสนับสนุนการผลิตผลงานวิจัยและองค์ความรู้นวัตกรรม ทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายที่มีคุณภาพสูง และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง มีการกระจายศูนย์กลาง เศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคและการเพิ่มผลิตภาพของภาคการผลิต และบริการให้เติบโตขยายตัวในทิศทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างทุนทางสังคม และการเข้าถึงทรัพยากรและสวัสดิการอย่างเป็นธรรม และยั่งยืน

2. เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของนักวิจัยและสถาบันวิจัยของประเทศ ทั้งหน่วยวิจัยที่มุ่งสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ และหน่วยวิจัยและพัฒนา เพื่อการพัฒนาที่เน้นการใช้ประโยชน์ให้มีคุณภาพและมาตรฐานในระดับนานาชาติ

3. เพื่อพัฒนาระบบวิจัยของประเทศให้มีความเป็นสากลและเป็นผู้นำในกลุ่มประเทศอาเซียน โดยการสร้างความร่วมมือกับแหล่งทุน และสถาบันวิจัยในต่างประเทศเพื่อการทำงานวิจัยร่วมกัน รวมทั้งการบุกเบิกสร้างรูปแบบใหม่ๆ ของการบริหารจัดการการวิจัย

4. เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมการสร้างความรู้การใช้ความรู้ข้อมูล และเหตุผลในการตัดสินใจ แก้ปัญหาและพัฒนาประเทศอย่างแพร่หลายกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับชุมชนและครัวเรือน

วิสัยทัศน์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศและเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการการวิจัยในเอเชีย สนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และผลงานวิจัยนำไปสู่การสร้างสรรค์ปัญญาเพื่อพัฒนาประเทศ

พันธกิจ

1. สนับสนุนทุนวิจัยและพัฒนา เพื่อสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม นโยบาย ทรัพย์สินทางปัญญา

2. สนับสนุนการสร้าง การพัฒนานักวิจัยและองค์กรวิจัย

3. สนับสนุนการพัฒนาาระบบวิจัยของประเทศ
4. สนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
5. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น
6. สนับสนุนการพัฒนา รูปแบบ ระบบและวิธีการ การติดตามและประเมินผลงานวิจัย

(สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2560 : ออนไลน์)

การบริหารจัดการภายในสำนักงาน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยบริหารองค์กรแบบแนวราบ (flat organization) มีระดับการบริหารเพียง 3 ระดับ มีผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารสูงสุด และมีผู้อำนวยการฝ่ายต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ฝ่าย เป็นผู้นำนโยบายมาดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ หนุนเสริมการดำเนินงานของหน่วยประสานงานวิจัยของชุดโครงการต่าง ๆ ด้านการพัฒนาโครงการ การจัดทำสัญญาโครงการ การติดตามสนับสนุนโครงการ การพัฒนาระบบและวิธีปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนการสังเคราะห์องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของโครงการต่าง ๆ ทั้งระหว่างการทำงานโครงการ และหลังจากโครงการเสร็จสิ้นแล้ว

และให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์และเชิงสาธารณะ ผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยแต่ละชิ้นหากเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจะผลักดันและสนับสนุนให้มีการต่อยอดหรือขยายผล หรือเรื่องใดสามารถนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางทรัพย์สินทางปัญญา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จะพิจารณาดำเนินการจดสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรให้

ผลผลิตและผลลัพธ์ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2560 : ออนไลน์)

1. สร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ได้โดยผลงานวิจัยและพัฒนาอย่างน้อยร้อยละ 70 ถูกนำไปใช้ประโยชน์
2. สร้างนักวิจัยคุณภาพสูงและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารวิชาการระดับสากลอย่างน้อย ร้อยละ 95 และตีพิมพ์ในกลุ่มวารสารที่มีผลกระทบสูง 2 กลุ่มแรก (Q1-2) อย่างน้อยร้อยละ 40
3. ยกระดับขีดความสามารถในการบริหารจัดการการวิจัยของมหาวิทยาลัยและสถาบันวิจัย โดยมีสถาบันต่างๆ ที่ทำความร่วมมือกับ สกว. เพื่อการพัฒนาาระบบบริหารจัดการการวิจัยอย่างน้อยร้อยละ 10 ของมหาวิทยาลัยทั้งหมดในประเทศไทย
4. สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อการสนับสนุนการทำวิจัยร่วมกัน ระหว่างสถาบันวิจัยในต่างประเทศกับของไทย โดยมีข้อตกลงความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียนอย่างน้อย 6 ประเทศ และประเทศอื่นอีก 6 ประเทศ

3.2.2 เงินทุนหมุนเวียนการส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความเป็นมาและระเบียบเงินทุนหมุนเวียนการผลิตเหรียญกษาปณ์ (ชลทิตย ไซยจันทร์. 2554 : 54-56)

เงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทยจัดตั้งขึ้นเนื่องจาก กรมธนารักษ์ ต้องการให้มีเงินทุนสำหรับการบริหารและการดำเนินงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดแสดงและดูแลรักษาทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน โดยเฉพาะการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ศาลาเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญกษาปณ์ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้ส่วนหนึ่งของอาคารสำนักงานพระคลังข้างที่ในพระบรมมหาราชวังเป็นสถานที่จัดแสดงทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน อันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยให้เป็นไปด้วยความคล่องตัว สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มากกว่าการใช้จ่ายเงินจากระบบงบประมาณปกติ ที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายงบประมาณปกติ ซึ่งรายจ่ายใดจะจ่ายได้ต้องกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และต้องได้รับอนุมัติเงินประจำงวด แล้วจึงดำเนินการต่อหน้าผู้กักเงินและเบิกจ่ายเงินต่อไปได้ ซึ่งหากใช้ไม่หมดภายใน 1 ปี หรือมิได้มีการอนุมัติให้กักเงินไว้เบิกเหลือในปีก็ไม่สามารถใช้จ่ายต่อไปได้ รวมทั้งต้องนำรายรับที่เกิดจากการดำเนินงานส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ส่งผลให้เกิดความไม่สะดวก และไม่คล่องตัวในการบริหารกิจการของรัฐที่ต้องตอบสนองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น กิจการของพิพิธภัณฑ์ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น เมื่อมีการจัดตั้งเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2520 กรมธนารักษ์ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณ จำนวน 1.50 ล้านบาท เป็นเงินประเดิม และเมื่อมีรายรับจากการดำเนินงาน กรมธนารักษ์ก็สามารถนำไปสมทบไว้สำหรับใช้จ่ายในการดำเนินกิจการของเงินทุนหมุนเวียนต่อไปได้ โดยไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ในส่วนของประมาณการรายจ่ายประจำปีของเงินทุนฯ ก็ดำเนินการได้สะดวกคล่องตัว โดยการขอความเห็นชอบจากกรมบัญชีกลางไม่ต้องผ่านขั้นตอนของรัฐสภา และสามารถขออนุมัติประมาณการรายจ่ายเพิ่มเติมในเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วนระหว่างปีงบประมาณ รวมทั้งสามารถถัวจ่ายงบประมาณการรายจ่ายเพิ่มเติมในเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วนระหว่างปีงบประมาณ รวมทั้งสามารถถัวจ่ายงบประมาณในแต่ละหมวดได้ด้วย ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีความสะดวกคล่องตัว อย่างไรก็ตามเพื่อให้การบริหารเงินทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงการคลังได้มอบหมายให้กรมบัญชีกลางเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และประเมินผลการดำเนินงานของเงินทุนหมุนเวียน ซึ่งปัจจุบันมีทั้งสิ้น 102 ทู

ภายหลังการปฏิรูประบบราชการเมื่อปีพ.ศ. 2545 รัฐบาลและกรมบัญชีกลางในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลเงินทุนหมุนเวียนต่างๆ ได้นำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และวิธีการระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เข้ามาใช้ในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว มีระบบงบประมาณที่เหมาะสม มีการนำรูปแบบการบริหารแบบเอกชนเข้ามาใช้ในการ

บริหารจัดการ มีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน มีความประหยัดและวินัยในการใช้จ่ายเงิน และให้ความสำคัญกับการบริการและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลหรือเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการบริหารงานประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เห็นได้จากการที่เงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย ได้รับรางวัลเงินทุนหมุนเวียนดีเด่นจากกรมบัญชีกลาง ระหว่างปีพ.ศ. 2551-2553 ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากที่แนวคิดในการบริหารงานดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย ที่จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ปีพ.ศ. 2520 ก่อนมีการปฏิรูประบบราชการถึง 25 ปี ประกอบกับ การได้รับการผลักดันอย่างจริงจังจากผู้นำองค์กร การมีระเบียบในการบริหารและมีการมอบอำนาจในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนส่งผลให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วัตถุประสงค์การดำเนินงานของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย (ชลทิพย์ ไชยจันทร์. 2554 : 56)

1. จัดหาและรวบรวมเงินตราสะสมเงินตราสมัยต่างๆ เหรียญกษาปณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเหรียญกษาปณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างๆ เพื่อนำออกใช้ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ชม
2. จัดทำเอกสารเกี่ยวกับการเงินตราสมัยต่าง เหรียญกษาปณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ออกเผยแพร่
3. จำหน่ายเหรียญบรรจุกล่อง ภาพเหรียญ หนังสือวิชาการเกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์และเครื่องราชอิสริยาภรณ์

วิสัยทัศน์

เป็นผู้นำในการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีค่าของแผ่นดินด้วยระบบที่ทันสมัย

พันธกิจของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย (ชลทิพย์ ไชยจันทร์. 2554 : 57)

- 1.ดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินให้ปลอดภัยในสภาพที่ดีตามหลักการอนุรักษ์ เพื่อนำออกเผยแพร่ให้คนไทยได้รับความรู้ เกิดความภาคภูมิใจในมรดกของชาติ รวมทั้งเป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ
 - 2.จัดแสดงทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
 3. จำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญด้วยระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย
- หน้าที่และความรับผิดชอบของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย (ชลทิพย์ ไชยจันทร์. 2554 : 57)

1. ดำเนินการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ การเก็บรักษา และจัดทำทะเบียนทรัพย์สิน
2. จัดแสดงและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน
3. จำหน่ายเหรียญและผลิตภัณฑ์เหรียญ เพื่อส่งเสริมการสะสมเงินตราทั้งในและต่างประเทศ
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน บัญชี และการงบประมาณของส่วนเงินทูลหมุนเวียน การแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย
5. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

ความสำคัญและจุดเด่นของเงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย (ชลทิศย์ ไชยจันทร์. 2554 : 57 - 60)

เงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปีพ.ศ.2520 เพื่อเป็นเงินทุนในการบริหารงานของพิพิธภัณฑสถานเหรียญกษาปณ์ไทย (ปัจจุบัน คือ ศาลาเครื่องราชอิสริยยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และเหรียญกษาปณ์) ให้เป็นไปด้วยความคล่องตัว สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดหาและรวบรวมเงินตราสะสมเงินตราสมัยต่างๆ เหรียญกษาปณ์ ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตเหรียญกษาปณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ต่างๆ เพื่อนำออกให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ชม จัดทำเอกสารเกี่ยวกับเงินตราสมัยต่างๆ เหรียญกษาปณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ออกเผยแพร่ จำหน่ายเหรียญบรรจุกล่อง ภาพเหรียญ หนังสือวิชาการเกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ปัจจุบันสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการเงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย โดยมีรายได้หลักจากการจำหน่ายบัตรเข้าชมศาลาเครื่องราชอิสริยยศฯ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ และมีงบรายจ่าย ประกอบด้วย งบบุคลากร งบดำเนินงาน และงบลงทุน และด้วยเหตุที่เงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย เป็นเงินนอกงบประมาณแผ่นดิน ทำให้กระบวนการงบประมาณประจำปีไม่จำเป็นต้องผ่านกระบวนการทางรัฐสภาหรือด้วยนิติบัญญัติ แต่เป็นอำนาจของกระทรวงการคลัง ในการอนุมัติประมาณการรายจ่ายประจำปีส่งผลให้ระบบงบประมาณเกิดความสะดวคล่องตัวในการเบิกจ่าย และบริหารจัดการ และถือเป็นการกระจายอำนาจให้ส่วนราชการ เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายเงินได้ตามวัตถุประสงค์ ตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด ส่งผลให้การบริหารงานของเงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทยสะดวกคล่องตัว โดยเฉพาะในกรณีที่มีงานเร่งด่วนนอกเหนือจากแผนงานประจำปี หน่วยงานเจ้าของเงินทูลสามารถจัดทำประมาณการรายจ่ายเพิ่มเติม โดยขอทำความตกลงกับกระทรวงการคลังเพิ่มเติมได้ โดยการดำเนินงานของเงินทูลหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทยมีจุดเด่นที่สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผู้บริหารกรมธนารักษ์ให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเงินทูล

หมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย

2. การมีเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ ส่งผลให้งานด้านการจัดแสดงผลเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดินและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ เป็นไปได้ด้วยดีมีความคล่องตัวสามารถพัฒนางานให้ก้าวหน้า ปัจจุบันขอบเขตงานได้ขยายวงกว้างออกไปในเรื่องของการดูแลรักษาเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดิน ทั้งการอนุรักษ์ จัดทำทะเบียน และจัดเก็บเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดิน ซึ่งเป็นเหรียญที่ทรงคุณค่า ทั้งด้านการใช้งานและการจัดสร้างด้วยช่างฝีมือไทยโบราณที่มีความงดงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวอันโดดเด่น ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่สำคัญและสมควรธำรงรักษาให้เป็นมรดกของประเทศชาติสืบต่อไป

3. มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการดำเนินงานของเงินทุนฯ ทั้งด้านการจัดแสดงผลเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดิน เช่น การจัดแสดงทางระบบอินเทอร์เน็ต ผ่านเว็บไซต์ e-museum การจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ ผ่านเว็บไซต์ e-catalog การจัดทำทะเบียนเหรียญกษาปณ์และการรักษาความปลอดภัยภายในพิพิธภัณฑ์

4. มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์เหรียญและวิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญด้วยการเพิ่มช่องทางการให้บริการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ ทั้งการจำหน่ายโดยตรงและการจำหน่ายผ่านตัวแทนทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนการจำหน่ายทางไปรษณีย์และจำหน่ายผ่านระบบ e-catalog ทำให้สามารถขยายฐานลูกค้าได้มากขึ้น และสร้างรายได้ส่งเข้าเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทยอย่างต่อเนื่อง

5. มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ ด้วยระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัย โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้

6. มีการขยายและพัฒนาการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเงินทุนหมุนเวียนฯ จากเดิมที่มีหน่วยงานเฉพาะในส่วนกลาง ปัจจุบันได้ขยายหน่วยงานออกไปสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งด้านการจัดแสดงผลเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดินและการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญ ที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดสงขลา รวมทั้งการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดินและจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญในงานนิทรรศการต่างๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ยังได้เข้าร่วมงานแสดงผลเหรียญนานาชาติในต่างประเทศ เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์เหรียญและเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดิน ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในระดับสากล

7. สำนักเหรียญกษาปณ์มีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์ซึ่งเป็นหน่วยงานเจ้าของเงินทุนสามารถกำหนดระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบให้เป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดโดยเฉพาะการกระจายอำนาจจากผู้บริหารระดับสูงสู่ผู้บริหารระดับรองลงมาจนถึงระดับผู้อำนวยการส่วนอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับนโยบายการกระจายอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล

8. การเข้าสู่ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเมื่อปีงบประมาณ พ.ศ.2548 ทำให้เงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย มีความคล่องตัวในการเบิกจ่ายเงินตามประมาณการรายจ่าย จากเดิมที่ต้องเบิกจ่ายตามรายการ เป็นเบิกจ่ายตามงบรายจ่ายที่ได้รับอนุมัติ นอกจากนี้กระทรวงการคลังยังให้อำนาจส่วนราชการผู้รับผิดชอบเงินทุนฯ ในการเปลี่ยนแปลงรายการครุภัณฑ์ที่มีวงเงินรายการละไม่เกิน 1 ล้านบาท รวมทั้งสามารถของงบประมาณการรายจ่ายเพิ่มเติมในระหว่างปีงบประมาณตามความจำเป็นและความเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทยบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย (ชลทิพย์ ไชยจันทร์. 2554 : 124 – 126)

1. การนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ มาใช้ในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย ดังนี้

1.1 ทำให้ผู้บริหารมีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารงาน เนื่องจากมีการปรับปรุงกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย

1.2 มีการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณจากแบบแสดงรายการ มาเป็นหลักการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ซึ่งเน้นผลผลิตและผลลัพธ์ ทำให้สามารถทำให้คาดการณ์ผลผลิตและผลลัพธ์ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้ชัดเจนขึ้น

1.3 มีการนำรูปแบบการบริหารแบบเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ทำให้มีแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น

1.4 มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน ทำให้มีเป้าหมายในการปฏิบัติงานและวิธีการประเมินผลที่ชัดเจน

1.5 มีความประหยัดและวินัยในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น โดยสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินได้กำหนดตัวชี้วัดด้านการเงินเรื่องรายได้สูงกว่ารายจ่ายเป็นตัวชี้วัดหลัก เพื่อให้การใช้จ่ายเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.6 มีการให้ความสำคัญกับการบริหารและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการและจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ทำให้ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น

2. การนำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมาใช้ในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ ดังนี้

2.1 การจัดทำข้อมูลทุนหมุนเวียนในเชิงกลยุทธ์ (Strategic Plan) ทำให้มีแนวทางในการบริหารงบประมาณที่ชัดเจน

2.2 การคำนวณค่าใช้จ่ายผลผลิต เป็นการสะท้อนผลการดำเนินงานและประมาณการรายจ่ายประจำปีใกล้เคียงค่าใช้จ่ายจริงมากยิ่งขึ้น

2.3 การจัดทำค่าของงบประมาณการรายจ่ายประจำปี และล่วงหน้า 3 ปี ทำให้สามารถคำนวณประมาณการรายจ่ายทั้งในปัจจุบันและในอนาคตได้สอดคล้องกับสถานการณ์และรายจ่ายที่เกิดขึ้นจริงมากขึ้น

2.4 การกำหนดผลผลิต ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงาน ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

3. การนำแนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มาใช้ในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสวงหาทรัพยากรและเงินตราไทย ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ ดังนี้

3.1 การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร ทำให้มีแนวทางในการบริหารงานที่ชัดเจน

3.2 การกำหนดรายละเอียดของตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน ทำให้เจ้าหน้าที่ทราบเป้าหมายในการปฏิบัติงานชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ทำให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

3.4 การให้รางวัลตอบแทน ทั้งรางวัลที่เป็นตัวเงินและรางวัลที่ไม่ใช่ตัวเงิน ส่งผลให้เจ้าหน้าที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

4. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรของเงินทุนหมุนเวียนการแสวงหาทรัพยากรและเงินตราไทย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ มีดังนี้

4.1 มีกลยุทธ์ขององค์กร (Strategy) ที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

4.2 มีโครงสร้างการบริหารงาน (Structure) ที่เหมาะสม ทั้งโครงสร้างตามหน้าที่ โครงสร้างตามพื้นที่และโครงสร้างเฉพาะกิจ

4.3 มีระบบในการดำเนินงานขององค์กร (System) ที่ทันสมัยในทุกส่วนงาน

4.4 สมาชิกในองค์กร (Staff) มีการสรรหาและคัดเลือกคนให้เหมาะสมกับงาน โดยใช้ระบบคุณธรรม รวมทั้งกำหนดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องในทุกส่วนงาน

4.5 บุคลากรมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ (Skill) ทั้งด้านงานอาชีพ และส่วนทักษะความถนัด หรือความชำนาญลาดพิเศษ

4.6 ลักษณะแบบแผนหรือพฤติกรรมในการบริหารงานของผู้บริหารงานระดับสูง (Style) มีลักษณะแบบผู้นำแบบประชาธิปไตย

4.7 มีค่านิยมร่วมกันของสมาชิกในองค์กร (Shared values) ที่ยึดถือร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

5. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกองค์การของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการ มีดังนี้

5.1 ด้านการเมือง รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน โดยมีนโยบายรัฐบาลให้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์จัดแสดงทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินแห่งใหม่เพิ่มขึ้น

5.2 ด้านเศรษฐกิจ ถ้าหากภาวะเศรษฐกิจดีจะส่งผลให้เงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย มีรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชม และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญมากขึ้น

5.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนให้ความนิยมในการสะสมเหรียญกษาปณ์เพิ่มขึ้น รวมทั้งประชาชนให้ความไว้วางใจในตัวผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย

5.4 ด้านเทคโนโลยี ส่วนงานต่างๆ ของสำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

ผลการดำเนินงาน (สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์. 2559: 15-45)

1. การทูลเกล้าฯ ถวายเงินรายได้จากการจำหน่ายบัตรเข้าชมศาลาเครื่องราชอิสริยยศเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญกษาปณ์

2. การทูลเกล้าฯ ถวายเหรียญกษาปณ์ที่ระลึก

3. ด้านบุคลากร

3.1 การฝึกอบรมและศึกษาดูงาน

3.2 การศึกษาดูงานและประชุมทางวิชาการ

3.3 โครงการประชุมสัมมนาทางวิชาการนานาชาติ

4. ด้านการเผยแพร่และจัดแสดงทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดินเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเครื่องราชอิสริยยศ เครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญกษาปณ์ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

4.1 การจัดนิทรรศการหมุนเวียน

4.2 การจัดนิทรรศกาลนอกสถานที่

4.3 การเข้าร่วมงานนิทรรศการเหรียญกษาปณ์นานาชาติในต่างประเทศ

4.4 การจัดนิทรรศการ/กิจกรรมตามโรงเรียนและสถานศึกษา

4.5 การจัดโครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์อื่นๆ

5. การดูแลทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน

5.1 โครงการจัดทำระเบียบทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน

5.2 โครงการจัดเก็บรักษาของมีค่าของแผ่นดิน

5.3 โครงการอนุรักษ์ทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน

- 5.4 โครงการอนุรักษ์ดวงตราไปรษณียากร
6. ด้านการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เหรียญและบัตรเข้าชม
 - 6.1 การจำหน่ายในส่วนกลาง
 - 6.2 หน่วยจำหน่ายในภูมิภาค
 - 6.3 การจำหน่ายทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์กรมธนารักษ์
 - 6.4 บริการจัดส่งสินค้าทางไปรษณีย์
 - 6.5 จำหน่ายผ่านตัวแทนทั่วประเทศ
 - 6.6 จำหน่ายนอกสถานที่ตามงานนิทรรศการต่างๆ
7. ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด เงินทุนหมุนเวียนแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย
ในภาพรวมอยู่ในระดับ 5 จากคะแนนเต็ม 5

3.2.3 กองทุนสิ่งแวดล้อม

ความเป็นมาของกองทุนสิ่งแวดล้อม

“กองทุนสิ่งแวดล้อม” จัดตั้งขึ้นในกระทรวงการคลัง ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เพื่อเป็นกลไกทางการเงินที่สร้างแรงจูงใจให้ส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ตามหลักการผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย โดยให้การสนับสนุนเงินทั้งในลักษณะเงินอุดหนุนและเงินกู้

กองทุนสิ่งแวดล้อม ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปีพ.ศ.2535 โดยในระยะเริ่มแรกรัฐบาล ได้อนุมัติเงินจากกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิง 4,500 ล้านบาท เงินทุนหมุนเวียนเพื่อการพัฒนาสภาพแวดล้อม และคุณภาพชีวิต อีก 500 ล้านบาท งบประมาณแผ่นดิน ในปีพ.ศ.2536-2538 จำนวน 1,250 ล้านบาท และได้รับการสนับสนุนเงินกู้จากธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan Bank for International Cooperation: JBIC) ใน ปีพ.ศ. 2537 จำนวน 2,718 ล้านบาท นอกจากนี้ ในแต่ละปี กองทุนสิ่งแวดล้อม มีรายได้จากดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม และเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหักส่งคืนกองทุนสิ่งแวดล้อม จากการเก็บค่าบริการหรือค่าปรับที่จัดเก็บได้จากการดำเนินการระบบน้ำเสียรวม หรือระบบกำจัดของเสียรวมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการสนับสนุนจากกองทุนสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นมาตรการทางการเงินสำหรับการเงินส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ตามหลักการผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย โดยให้การสนับสนุนเงินทั้งในรูปของเงินอุดหนุน และเงินกู้

วิสัยทัศน์

กองทุนสิ่งแวดล้อมเป็นกองทุนที่ยั่งยืน สนองตอบต่อทุกภาคส่วนอย่างเป็นธรรม เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

พันธกิจ

สนับสนุนกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อจูงใจให้ทุกภาคส่วนร่วมดำเนินงานรักษาทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามกรอบนโยบายและแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

การบริหารกองทุนสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการจำนวน 2 ชุด คือ

1. คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเป็นกรรมการในระดับนโยบายที่มีหน้าที่กำกับการบริหารกองทุนสิ่งแวดล้อมของคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม
2. คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการระดับการบริหารและจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 ประกอบด้วยปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ อธิบดีกรมการปกครองอธิบดีกรมบัญชีกลางอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมืองอธิบดีกรมโรงงานอุตสาหกรรมอธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินห้าคน ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้งเป็นกรรมการ และเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมการและเลขานุการ

โดยมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติฯ ดังนี้

- (1) พิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อใช้ตามกิจการที่กำหนดไว้ในมาตรา 23
- (2) กำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไข ระเบียบและวิธีการขอจัดสรรหรือขอกู้ยืมเงินกองทุน
- (3) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และวิธีดำเนินงานของผู้จัดการกองทุนตามมาตรา 29 และมาตรา 30 ตลอดจนวิธีการประสานงานระหว่างคณะกรรมการกองทุนบัญชีกลางและผู้จัดการกองทุนตามมาตรา 29 และมาตรา 30
- (4) วางระเบียบการรับเงินและเบิกจ่ายเงินกองทุน
- (5) กำหนดระยะเวลาชำระเงินที่กู้ยืมจากกองทุนตามมาตรา 23 (2) หรือ (3) รวมทั้งอัตราดอกเบี้ยและหลักประกันตามความจำเป็นและเหมาะสม

(6) กำหนดอัตราส่วนและหลักเกณฑ์สำหรับการหักเงินค่าบริการและค่าปรับ ส่งเข้ากองทุนตามมาตรา 93

(7) จัดทำรายงานการรับจ่ายเงินของกองทุนเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนด

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ

การกำหนดระเบียบตาม (2) (3) หรือ (4) และการกำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตาม (1) หรือ (5) ของคณะกรรมการกองทุนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาและปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมจะมอบหมายก็ได้

ปัจจุบันคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ได้มีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนสิ่งแวดล้อม รวม 2 คณะ คือ

1) คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) คณะอนุกรรมการกลั่นกรองโครงการด้านการจัดการมลพิษ

ทั้งนี้โดยมีสำนักงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม และบริหารจัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม ร่วมกับผู้จัดการกองทุนสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(1) กรมบัญชีกลาง ทำหน้าที่ในการเก็บรักษาเงินและทรัพย์สินของกองทุนสิ่งแวดล้อม และเป็นผู้จัดการกองทุนในส่วนเงินอุดหนุนที่จัดสรรให้แก่โครงการของส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

(2) บมจ.ธนาคารกรุงไทย จำกัด เป็นผู้จัดการกองทุนในส่วนเงินกู้ที่จัดสรรให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

การบริหารงานกองทุนสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการภายใต้ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และระเบียบประกาศของคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดการมีส่วนร่วมมากขึ้น

ผลการดำเนินงานของกองทุนสิ่งแวดล้อม

กองทุนสิ่งแวดล้อมได้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายระดับประเทศไปสู่การปฏิบัติ ผ่านการดำเนินงานโครงการต่างๆ เกือบ 1,000 โครงการ วงเงิน 15,000 ล้านบาท ช่วย

ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติของประเทศในพื้นที่ต่างๆ การบริหารจัดการกองทุนในระยะต่อจะยังคงมุ่งมั่นทำหน้าที่เป็นกลไกทางการเงิน ขับเคลื่อนนโยบายของประเทศไปสู่การปฏิบัติให้เกิดรูปธรรมมากขึ้น พร้อมเพิ่มศักยภาพทางการเงินของกองทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการสนับสนุนเงินกองทุน

ผลต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กองทุนสิ่งแวดล้อมได้ทำหน้าที่เป็นกลไกทางการเงินที่สร้างแรงจูงใจให้กับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยค่านึงนโยบายและสถานการณ์สิ่งแวดล้อมของประเทศเป็นสำคัญ ระยะแรกจึงได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยและการจัดการน้ำเสียของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้กำหนดกรอบการบริหารจัดการเชิงรุกกด้านกรฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อลดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรในพื้นที่ต่างๆ ตลอดจนการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการปัญหา ด้านมลพิษจากสถานประกอบการของภาคเอกชน พร้อมขับเคลื่อนนโยบายรัฐในการส่งเสริมชุมชนและ ชยะที่ต้นทาง

การสนับสนุนโครงการแต่ละภาคส่วนต่างๆ ช่างต้น รวมทั้งสิ้นกว่า 1,000 โครงการ วงเงินประมาณ 15,000 ล้านบาท

การจัดการสิ่งแวดล้อม

กองทุนสิ่งแวดล้อมได้เข้ามามีส่วนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหามลพิษ ทั้งในด้านการจัดการน้ำเสีย การจัดการของเสีย และการจัดการคุณภาพอากาศ เพื่อสร้างคุณภาพ สิ่งแวดล้อมที่ดีให้แก่ประชาชน

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

กองทุนสิ่งแวดล้อม ได้ให้การสนับสนุนโครงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ ประเทศ ตั้งแต่การจัดการป่าไม้ในพื้นที่ต้นน้ำ การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ และการเกษตร ในบริเวณพื้นที่กลางน้ำ จนสู่พื้นที่ปลายน้ำอันเป็นแหล่งทรัพยากรชายฝั่งทะเลอันอุดมสมบูรณ์ รวมไปถึง โครงการที่เน้นการบริหารจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกระบวนการสร้างความร่วมมือจากทุกภาค ส่วนเพื่อรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติให้สมดุลและยั่งยืน รวมเกือบ 200 โครงการ วงเงินกว่า 3,000 ล้านบาท

ผลต่อการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายประชารัฐ

กองทุนสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนิน โครงการ ไม่ว่าจะเป็นโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ โครงการ

ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติขององค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม จะต้องแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่ดำเนินโครงการ ตั้งแต่ร่วมรับรู้ปัญหาในพื้นที่ ร่วมคิดที่จะแก้ไข ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือทำ ร่วมเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล โดยมีการขับเคลื่อน ที่สำคัญที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่หลายด้าน เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจ่ายค่าบริการบำบัดน้ำเสีย/ของเสียตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย การสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างมาตรการจูงใจในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชน การเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับกลุ่ม/องค์กรชุมชน และสถาบันการศึกษา รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต่างๆ เช่น ชุมชน-รัฐ-เอกชน บ้าน-วัด-โรงเรียน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง การทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ประชาสังคมอย่างต่อเนื่อง และขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดเป็นรูปธรรม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560 : 62-70)

สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีแนวปฏิบัติที่ดีในการดำเนินงาน ได้แก่ 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย นโยบาย กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ มีการจัดสรรทรัพยากร ในด้านบุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ มีโครงการหรือกิจกรรม 2) ด้านกระบวนการ มีการวางแผนดำเนินงาน โครงการ กิจกรรม มีการกำกับ ติดตามงานตามโครงการ กิจกรรม มีการรายงานและประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานตามโครงการ กิจกรรม รวมทั้งดำเนินงานภายใต้กรอบหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านการสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านการปฏิบัติการมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุน และด้านการบริหารพัฒนาทุนหมุนเวียน 3) ด้านผลผลิต เป็นประสิทธิภาพของการบริหารแต่ละกองทุนที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุน 4) เงื่อนไขหรือปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนประสบความสำเร็จ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำเสนอกองทุนที่ได้รับรางวัลกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ประจำปี 2560

3.3 กรอบหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. 2560: ออนไลน์)

ด้านที่ 1 การเงิน

ตัวชี้วัดที่ 1.1 ความสำเร็จในการบริหารผลตอบแทนจากเงินกองทุนฯ

ด้านที่ 2 การสนองประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ตัวชี้วัดที่ 2.1 ร้อยละของนักเรียนในโรงเรียนที่กองทุนฯ ให้การสนับสนุน ที่ยังมีภาวะทุพโภชนาการ

- นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (60%)
- นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (20%)
- นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (20%)

ตัวชี้วัดที่ 2.2 ระดับความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการดำเนินงานของ กองทุนฯ

- นักเรียนในโครงการ(น้ำหนักร้อยละ 30)
- ครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ(น้ำหนักร้อยละ 35)
- ผู้ปกครองหรือผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษา(น้ำหนักร้อยละ 20)
- ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายของสพป./หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง(น้ำหนัก

ร้อยละ 15)

ด้านที่ 3 การปฏิบัติการ

ตัวชี้วัดที่ 3.1การดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวงการคลัง

3.1.1 การเบิกจ่ายเงินตามแผนการเบิกจ่ายที่ได้รับอนุมัติ (ร้อยละ 40%)

3.1.2 การรายงานการรับจ่าย และการใช้จ่ายเงินรายได้ที่ไม่ต้องนำส่ง เป็นรายได้แผ่นดิน (ร้อยละ 20%)

3.1.3 การดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวงการคลัง (ร้อยละ 40%)

ตัวชี้วัดที่ 3.2 ร้อยละของจำนวนที่โรงเรียนได้รับจัดสรรจากกองทุนฯเทียบกับวงเงินที่กำหนดไว้ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี

3.2.1 โครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีในโรงเรียน (ร้อยละ 50%)

3.2.2 โครงการพัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน (ร้อยละ 50%)

ตัวชี้วัดที่ 3.3 ความสำเร็จในการคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบระดับประเทศ

ตัวชี้วัดที่ 3.4 ความสำเร็จในการประชาสัมพันธ์

ตัวชี้วัดที่ 3.5 ความสำเร็จในการนิเทศติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนที่ได้รับ งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

ตัวชี้วัดที่ 3.6 ร้อยละของโรงเรียนที่นำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการอาหารนักเรียนให้มีสุขภาพดีสมวัยสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทย Thailand 4.0

ด้านที่ 4 การบริหารพัฒนาทุนมนุษย์

ตัวชี้วัดที่ 4.1 บทบาทคณะกรรมการทุนมนุษย์

ตัวชี้วัดที่ 4.2 การบริหารความเสี่ยง

ตัวชี้วัดที่ 4.3 การควบคุมภายใน

ตัวชี้วัดที่ 4.4 การตรวจสอบภายใน

ตัวชี้วัดที่ 4.5 การบริหารจัดการสารสนเทศ

ตัวชี้วัดที่ 4.6 การบริหารทรัพยากรบุคคล

4. แนวคิด ทฤษฎีการบริหารการศึกษา

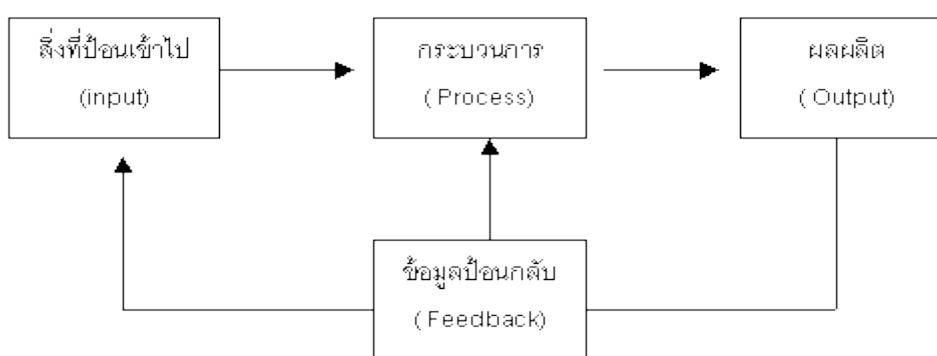
แนวคิดเกี่ยวกับความหมาย หรือนิยามของคำว่า การบริหาร ได้มีผู้นำเสนอไว้อย่างหลากหลาย สามารถเรียงลำดับแนวคิดเหล่านั้นไว้ได้ ดังนี้ คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter V. Good, 1973 : 13) ให้ความหมายการบริหาร ไว้ว่า เป็นเทคนิค วิธีการที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์กรให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ ฮูเซ็น และ โปสเชิลเวท (Husen and Postlewaite, 1994 : 213) ให้นิยามความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นศิลปะในการประสานองค์ประกอบหรือปัจจัยการผลิตที่มุ่งหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกันกับ สตีเฟน พี ครอบบินส์ และ เอ็ม โคลเตอร์ (Stephen P. Robbins and M. Coulter, 2004: 8) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการทำงานกับบุคคลอื่นและผ่านบุคคลอื่น ให้บรรลุประสิทธิภาพอย่างมีประสิทธิภาพ และเฮอร์เชบลันชาร์ด และ จอห์นสัน (Hersey Blanchard and Johnson, 1982 : 15) ได้ระบุว่าการบริหารเป็นการทำงานร่วมกันโดยผ่านบุคคล กลุ่มบุคคล พร้อมด้วยปัจจัยทางการบริหาร คือ เครื่องมือ งบประมาณ และเทคโนโลยี เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สามารถสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ศักยภาพของบุคคลในการปฏิบัติงานกับบุคคลอื่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเลือกใช้เครื่องมือ วิธีการ เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ศึกษาหลักการที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ประกอบด้วย หลักการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) และหลักการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

4.1 ทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach)

ระบบ คือ ภาพส่วนรวมของโครงสร้างหรือของกระบวนการอย่างหนึ่งที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ที่รวมกันอยู่ในโครงการหรือกระบวนการนั้น ระบบเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่ใช้ในการวางแผนและดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ วิธีการระบบมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ ข้อมูลวัตถุดิบ (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และการตรวจผลย้อนกลับ (Feedback) องค์ประกอบทั้ง 4 ส่วนนี้ จะมีความสัมพันธ์ต่อกัน ดังภาพ

ภาพ 2.7 แสดงโครงสร้างของระบบ

ที่มา: จันทรานี สงวนนาม. (2545)

วิธีการระบบที่ดี จะต้องเป็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้อย่างประหยัดและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าระบบใดมีผลผลิตทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพมากกว่าข้อมูล วัตถุดิบที่ป้อนเข้าไป ก็ถือได้ว่าเป็นระบบที่มีคุณภาพ ในทางตรงข้ามถ้าระบบมีผลผลิตที่ต่ำกว่าข้อมูลวัตถุดิบที่ไปใช้ ก็ถือวาระบบนั้นมีประสิทธิภาพต่ำ ลักษณะสำคัญของวิธีระบบ

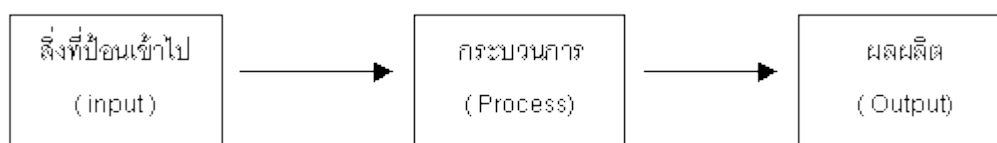
1. เป็นการทำงานร่วมกันเป็นคณะของบุคคลที่เกี่ยวข้องในระบบนั้นๆ
2. เป็นการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
3. เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

4. เป็นการแก้ปัญหาใหญ่ โดยแบ่งออกเป็นปัญหาย่อยๆ เพื่อสะดวกในการแก้ปัญหา อันจะเป็นผลให้แก้ปัญหาใหญ่ได้สำเร็จ

5. มุ่งใช้การทดลองให้เห็นจริง

6. เลือกแก้ปัญหาที่พอจะแก้ไขได้และเป็นปัญหาเร่งด่วนก่อน

องค์ประกอบของระบบ

ภาพ 2.8 แสดงองค์ประกอบของระบบ

ที่มา: จันทรานี สงวนนาม. (2545)

ระบบจะประกอบด้วย 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่ป้อนเข้าไป (Input) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในกระบวนการหรือโครงการต่างๆ เช่น ในระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน อาจได้แก่ งบประมาณ วัสดุดิบ เจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2. กระบวนการหรือการดำเนินงาน (Process) หมายถึง การนำเอาสิ่งที่ป้อนเข้าไป มาจัดกระทำให้เกิดผลบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ หรือการปฏิบัติกิจกรรม ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

3. ผลผลิต หรือการประเมินผล (Output) หมายถึง ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง ได้แก่ ผลการปฏิบัติงาน หรือผลการทดลอง เป็นต้น

ผลที่ได้จากการกระทำในขั้นที่สอง การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) การวิเคราะห์ระบบ เป็นวิธีการนำเอาผลที่ได้ ซึ่งเรียกว่า ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) จากผลผลิตหรือการประเมินผลมาพิจารณาปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

การกระทำหลังจากผลที่ได้ออกมาแล้วเป็นการปรับปรุงระบบการทำงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลและมาใช้แก้ไขข้อบกพร่องในส่วนต่าง ๆ หรือ การดูข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ดังนั้นการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการวิเคราะห์ระบบจึงเป็นส่วนสำคัญของวิธีระบบ (System Approach) ซึ่งจะขาดองค์ประกอบนี้ไม่ได้มิฉะนั้นจะไม่ก่อให้เกิดการแก้ปัญหาได้ตรงเป้าหมายและการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนของการวิเคราะห์ระบบ

การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 8 ประการ ได้แก่ ปัญหา (Identify Problem) จุดมุ่งหมาย (Objectives) การศึกษาข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints) ทางเลือก (Alternatives) การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสม (Selection) การทดลองปฏิบัติ (Implementation) การประเมินผล (Evaluation) และการปรับปรุงแก้ไข (Modification) มีขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นตั้งปัญหาหรือกำหนดปัญหาในขั้นนี้ต้องศึกษาให้ถ่องแท้เสียก่อนว่าอะไรคือปัญหาที่ควรแก้ไข

ขั้นที่ 2 ขั้นกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขปัญหานั้น ๆว่าจะให้ได้ผลในทางใด มีปริมาณและคุณภาพเพียงใดซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์นี้ควรคำนึงถึงความสามารถในการปฏิบัติและออกมาในรูปการกระทำ

ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างเครื่องมือวัดผล การสร้างเครื่องมือนี้จะสร้างหลังจากกำหนดวัตถุประสงค์แล้ว และต้องสร้างก่อนการทดลองเพื่อจะได้ใช้เครื่องมือนี้ วัดผลได้ตรงตามเวลาและเป็นไปทุกระยะ

ขั้นที่ 4 ค้นหาและเลือกวิธีการต่างๆ ที่จะใช้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ควรมองด้วยใจกว้างขวาง และเป็นธรรมชาติ หลาย ๆแง่ หลาย ๆ มุม พิจารณาข้อดีข้อเสียตลอดจนข้อจำกัดต่างๆ

ขั้นที่ 5 เลือกเอาวิธีที่ดีที่สุดจากขั้นที่ 4 เพื่อนำไปทดลองในขั้นต่อไป

ขั้นที่ 6 ขั้นการทำงาน เมื่อเลือกวิธีการใดแล้วก็ลงมือปฏิบัติตามวิธีการนั้น การทดลองนี้ควรกระทำกับกลุ่มเล็กๆ ก่อนถ้าได้ผลดีจึงค่อยขยายการปฏิบัติงาน ให้กว้างขวางออกไป จะได้ไม่เสียแรงงาน เวลาและงบประมาณมากเกินไป

ขั้นที่ 7 ขั้นการวัดผลและประเมินผล เมื่อทำการทดลองแล้วก็นำเอาเครื่องมือวัดผลที่สร้างไว้ในขั้นที่ 3 มาวัดผลเพื่อนำผลไปประเมินดูว่า ปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายเพียงใด ยังมีสิ่งใดขาดตกบกพร่อง จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 8 ขั้นการปรับปรุงและขยายการปฏิบัติงาน จากการวัดผลและประเมินผลในขั้นที่ 7 ก็จะทำให้ทราบได้ว่า การดำเนินงานตามวิธีการที่แล้วมานั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือไม่ เพียงใด เพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุงจนกว่าจะได้ผลดีจึงจะขยายการปฏิบัติ หรือยึดถือเป็นแบบอย่างต่อไป

ลักษณะของระบบที่ดี

ระบบที่ดีต้องสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (efficiency) และมีความยั่งยืน (sustainable) ต้องมีลักษณะ 4 ประการคือ มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (interact with environment) มีจุดหมายหรือเป้าประสงค์ (purpose) มีการรักษาสภาพตนเอง (self-regulation) มีการแก้ไขตนเอง (self-correction)

1. ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม (interact with environment) ระบบทุกๆ ระบบจะมีปฏิสัมพันธ์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับโลกรอบ ๆ ตัว ของระบบ โลกรอบ ๆ ตัวนี้ เรียกว่า "สิ่งแวดล้อม" การที่ระบบมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมนี้เองทำให้ระบบดังกล่าวกลายเป็น ระบบเปิด (Open system) กล่าวคือระบบจะรับปัจจัยนำเข้า (inputs) จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะเป็นพลังงาน อาหาร ข้อมูล ฯลฯ โดยระบบจะจัดกระทำเปลี่ยนแปลงปัจจัยนำเข้านี้ให้เป็นผลผลิต (output) แล้วส่งกลับไปให้สิ่งแวดล้อมอีกที่หนึ่ง

2. มีจุดหมายหรือเป้าประสงค์ (purpose) ระบบจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนแน่นอนสำหรับตัวของมันเองระบบที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่นระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นก็มีความมุ่งหมายสำหรับตัวของระบบเองอย่างชัดเจนว่า "เพื่อรักษาสภาพการมีชีวิตไว้ให้ได้ให้ดีที่สุด"

3. มีการรักษาสภาพตนเอง (self-regulation) ระบบสามารถรักษาสภาพของตัวเองให้อยู่ในลักษณะที่คงที่อยู่เสมอการรักษาสภาพตนเองทำได้โดยการแลกเปลี่ยนปัจจัยนำเข้า (inputs) และผลผลิต (output) กันระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบหรือระบบย่อย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ ระบบย่อยอาหารของร่างกายมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ๆ หรือระบบย่อยต่างๆ ในร่างกาย เช่น ปาก น้ำย่อย น้ำดี หลอดอาหาร กระเพาะอาหาร ฯลฯ

4. มีการแก้ไขตนเอง (self-correction) ลักษณะที่ดีของระบบ คือ มีการแก้ไขและปรับตัวเอง ในการที่ระบบมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมบางครั้งปฏิสัมพันธ์นั้นก็ทำให้ระบบการรักษาสภาพตัวเอง ต้องยอมแพ้ไป ระบบก็ต้องมีการแก้ไขและปรับตัวเองเสียใหม่ ตัวอย่างเช่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างร่างกายกับอากาศหนาว(สภาพแวดล้อม) อาจจะทำให้เกิดอาการหวัดขึ้นได้ ในสถานการณ์นี้ ถ้าระบบร่างกายไม่สามารถที่จะรักษาสภาพตัวเองได้อย่างดี ร่างกายก็จะต้องสามารถที่จะปรับตัวเองเพื่อที่จะต่อสู้กับอาการหวัดนั้นโดยการผลิตภูมิคุ้มกันออกมาต้านหวัด

ระบบเปิดและระบบปิด

ระบบเปิด (Open System) คือระบบที่รับปัจจัยนำเข้าจากสิ่งแวดล้อม และขณะเดียวกันก็ส่งผลผลิต กลับไปให้สิ่งแวดล้อมอีกครั้งหนึ่ง ตัวอย่างระบบเปิดทั่วไป เช่น ระบบสังคม ระบบการศึกษา ระบบหายใจ ฯลฯ

ระบบปิด (Close System) คือระบบที่มีได้รับปัจจัยนำเข้าจากสิ่งแวดล้อม หรือรับปัจจัยนำเข้าจากสิ่งแวดล้อมน้อยมาก แต่ขณะเดียวกันระบบปิดจะผลิตผลผลิต (output) ให้กับสิ่งแวดล้อมด้วย เช่น ระบบของถ่านไฟฉาย หรือระบบแบตเตอรี่ต่าง ๆ ตัวถ่านไฟฉายหรือแบตเตอรี่นั้นถูกสร้างขึ้นมาให้มีไฟฟ้าสะสมอยู่ในตัวภายในก็มีระบบย่อยอีกหลายระบบ ที่ทำงานสัมพันธ์กันอย่างดี สามารถให้พลังงานไฟฟ้าออกมาได้โดยที่ไม่ได้รับปัจจัยภายนอกเข้ามาเลย ระบบปิดจะมีอายุสั้นกว่าระบบเปิด เนื่องจากระบบปิดนั้นทำหน้าที่เพียงแค่เป็น "ผู้ให้" เท่านั้น French and Bell (1990: 53-54) Robbins et al. (2006: 55) Kinichi and Kreitner (2003: 307)

ในการศึกษาคั้งนี้ ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับระบบเปิด (Open System) มาใช้ในการกำหนดร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

4.2 หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) เป็นแนวทางการบริหารการศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี ค.ศ.1960 มีเป้าหมายหลักคือการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติให้สูงขึ้น หลังจากที่คุณภาพการศึกษาของชาติไม่เป็นที่น่าพอใจ แนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ดำเนินการบนหลักการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย(stakeholder)จัดเป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ในวงการการบริหารสถานศึกษา สำหรับในประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการได้นำแนวคิดด้านการบริหารและการจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มาใช้เป็นนโยบายสำคัญที่มุ่งหวังให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษาของประเทศ การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นหนึ่งในแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ยึดหลักการกระจายอำนาจ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด ปัจจุบันหลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้ถูกประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ในลักษณะเป็นแนวคิดหลักเป็นกลยุทธ์ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เข้มแข็งอย่างเป็นรูปธรรม (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ : ออนไลน์) และ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา : 2546)

กระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 1-34) ได้กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน สามารถสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้ 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาทำหน้าที่กำกับส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป 2) เป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นหัวใจหรือหลักสำคัญสำหรับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยเฉพาะแนวคิดการมีส่วนร่วมหรือการบริหารแบบร่วมมือเป็นที่ยอมรับกันมากในวงการบริหารต่างๆ รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย โดยเชื่อว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจในงานมากขึ้น 3) เป็นรูปแบบการบริหารตนเอง สถานศึกษาจะมีความอิสระ คล่องตัวมีอำนาจตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารงานในรูปองค์คณะบุคคล 4) เป็นรูปแบบที่มอบอำนาจหรือกระจายอำนาจ

การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาไปให้สถานศึกษา 5) เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ตอบสนองหรือสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้มากที่สุด และ 6) เป็นรูปแบบที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลง โดยการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีหลักการสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (decentralization) เดิมการจัดการศึกษาเป็นการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง (centralization) หน่วยปฏิบัติคือโรงเรียน ซึ่งต้องรับนโยบาย งบประมาณ และทรัพยากรในการดำเนินงานจากส่วนกลาง นอกจากนั้นจะถูกควบคุมโดยส่วนกลาง การบริหารจึงไม่คล่องตัว การกระจายอำนาจโดยมอบอำนาจให้โรงเรียนมีความอิสระในการบริหารจัดการ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองอย่างมั่นคงที่และมีความเหมาะสม ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. หลักการบริหารตนเอง (self management) โรงเรียนจะบริหารจัดการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปองค์คณะบุคคล หรือคณะกรรมการ โดยร่วมกันวางแผนการดำเนินงานการประเมินผล การปฏิบัติงานของโรงเรียน ร่วมรับผิดชอบดูแล แก้ไข พัฒนางานของตนอย่างครบวงจร หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและเป้าหมายในภาพรวม โรงเรียนสามารถพิจารณาเลือกวิธีปฏิบัติตามที่เหมาะสมกับบริบทได้โดยอิสระ

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (participation of stakeholder) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีลักษณะการทำงานเป็นทีม เริ่มจากการแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษา (school council) ที่ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของโรงเรียน ผู้แทนครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมกันทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้การบริหารงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้น

4. หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งต่างจากผู้นำแบบชี้แนะหรือสั่งการ

5. หลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (whole school approach) เป็นการปรับโครงสร้างการบริหารและวัฒนธรรมองค์กรทั้งระบบ

6. หลักความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (accountability) เนื่องจากโรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการตนเอง จึงต้องแสดงความรับผิดชอบต่อผลงานที่เกิดขึ้น รวมถึงพร้อมรับการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โรงเรียนต้องบริหารจัดการอยู่บนหลักการของ

คุณธรรม ความโปร่งใส ทั้งต้องรายงานการดำเนินงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนเป็นประจำทุกปี

แนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน นั้น สถานศึกษาต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายทั้งที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา อันได้แก่ ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครูและบุคลากร ผู้เรียน ชุมชน ผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน ในลักษณะการบริหาร การกระจายอำนาจมาให้สถานศึกษา และการส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การนำแนวคิดการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ไปใช้ในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1. พัฒนาบุคลากร ทีมงานในสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อการกระจายอำนาจ ในการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาให้เข้าใจในหลักการและวิธีการของการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารใหม่

3. ต้องกระจายอำนาจ การตัดสินใจ ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เช่น ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับทิศทางการศึกษาและการระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการศึกษา การจัดทำหลักสูตรและตลอดตามผลการศึกษา

4. ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโดยองค์คณะบุคคลและการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เครือข่ายผู้ปกครอง ชมรมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครองและครู

5. ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานที่กำหนด

6. ให้ความสำคัญกับครูผู้สอนในการตัดสินใจหรือร่วมคิดในเรื่องการจัดการเรียนการสอน

7. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ เป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นผู้บริหารมืออาชีพ มีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ เป็นนักประสานในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองอนาคตของโรงเรียนได้ตรงความเป็นจริง

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีลักษณะเป็นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาส่วนกลางไปให้โรงเรียนที่ใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลของโรงเรียน มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ คล่องตัวในการบริหารและจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป โดยให้ความสำคัญแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้มีส่วนร่วม

ตัดสินใจ รับผิดชอบ วางแผน ติดตามผล และพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

4.3 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย โดยการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาเพราะทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีวิวัฒนาการมาจากแนวคิดการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ Human Relation Approach และการบริหารเชิงพฤติกรรม (Behavioral Approach) บุคคลที่เป็นผู้บุกเบิกแนวคิดนี้คือ Mary Parker Follet (1927) โดยได้เขียนบทความชื่อ Dynamics Administration บรรยายให้ผู้บริหารแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์การด้วยวิธีการสร้างมนุษยสัมพันธ์และพยายามให้นายทุนคิดถึงคนงานบ้างไม่ใช่คิดแต่เรื่องเงินเพียงอย่างเดียว แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนโดย Elton Mayo และ F.J.Roethlisberger แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ทั้งนี้ มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้ เดวิด แมคเคลแลนด (McClelland David . 1961 : 100 – 112) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับสิ่งจูงใจของมนุษย์ในการทำงานให้เกิดผลสำเร็จ ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ผลของการศึกษาสรุปได้ว่าคนเรามีความต้องการอยู่ 3 ประการ คือ ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (need for achievement) เป็นความปรารถนาจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ มีความสบายใจเมื่อประสบความสำเร็จ มีความวิตกกังวลเมื่อประสบความสำเร็จ ความต้องการความผูกพัน (need for affiliation) เป็นความต้องการการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ต้องการความเป็นมิตรและสัมพันธภาพที่อบอุ่น และ ความต้องการมีอำนาจ (need for power) ได้แก่ความต้องการรับผิดชอบบุคคลอื่น ต้องการควบคุมและให้คุณให้โทษแก่ผู้อื่นได้ โดยสาระสำคัญอีกประการของทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเดวิดแมคเคลแลนด (David McClelland) คือ ผู้ที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จต้องมีแรงจูงใจในด้านความต้องการสัมฤทธิ์ผลอยู่ในระดับสูงหรือกล่าวได้ว่าความสำเร็จของงานจะทำได้โดยการกระตุ้นความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลเป็นสำคัญ ถ้าแต่ละคนมีความต้องการด้านสัมฤทธิ์ผลสูงก็สามารถทำงานได้สำเร็จและ

ช่วยให้งานของหน่วยงานสำเร็จไปด้วย ไลเคิร์ต (Likert. 1961 : 16 – 24)เสนอทฤษฎีการบริหารซึ่งมีลักษณะแตกต่างกัน 4 รูปแบบ และเรียกว่าการบริหาร 4 ระบบ (System 4) ประกอบด้วย

ระบบที่ 1 : เผด็จการ (System 1 : Exploitative Authoritative) เป็นการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว เป็นการบริหารองค์การที่เน้นหน้าที่และโครงสร้างแบบอำนาจนิยมสูง

ระบบที่ 2 : เผด็จการแบบมีศีลป (System 2 : Benevolent Authoritative) เป็นการใช้อำนาจแบบเมตตา ใช้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง นายจ้างต้องทำให้ลูกจ้างมีความเชื่อมั่น

ระบบที่ 3 : การปรึกษาหารือ (System 3 : Consultative) ระบบนี้เป็นการบริหารงานแบบมีความมั่นคง แต่ฝ่ายบริหารไม่มีความเชื่อมั่นและความไว้วางใจอย่างเต็มที่ในตัวผู้ใต้บังคับบัญชา

ระบบที่ 4 : กลุ่มที่มีส่วนร่วม (System 4 : Participative Group) เป็นระบบการขยายขอบเขตความสัมพันธ์และความเป็นมิตรกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างในระดับสูงจากการมีส่วนร่วมในการทำงานแบบกลุ่ม

อุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 26 – 31)กล่าวถึงการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามีแนวความคิดพื้นฐาน ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องธรรมชาติมนุษย์ (Assumption about human nature) ตามแนวคิดของแมค เกรเกอร์ (Mc Gregor) มี 2 แนวทาง คือ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y ตามแนวคิดของทฤษฎี X เชื่อว่ามนุษย์ขี้เกียจและขาดความรับผิดชอบ ดังนั้นต้องใช้วิธีการบังคับหรือควบคุมการทำงานอย่างใกล้ชิด ส่วนทฤษฎี Y เชื่อว่ามนุษย์มีความขยัน ชอบทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าสภาพการทำงานที่มีความเหมาะสม และคนมีส่วนร่วมในการทำงานโดยไม่ถูกบังคับก็จะมีควมรับผิดชอบมากขึ้น

2. ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์การของโรงเรียน (Concept of School Organization) แนวความคิดของการบริหารปัจจุบันเชื่อว่า องค์การมีใช้เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับการบรรลุเป้าหมายหรือผลิตเชิงปริมาณเท่านั้น แต่องค์การเป็นสถานที่สำหรับการดำรงชีวิตและการพัฒนาด้วย

3. ด้านรูปแบบการตัดสินใจ (Decision Making Style) การตัดสินใจสั่งการในระดับสถานศึกษาควรมีลักษณะร่วมมือกันใช้อำนาจระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน ตลอดจนศิษย์เก่าเพื่อสะท้อนสภาวการณ์ปัจจุบัน ความต้องการในอนาคต ซึ่งจะต้องระดมสติปัญญาและแนวคิดให้สมาชิกได้มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาให้บริหารโรงเรียนได้สำเร็จ อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกร่วมกันกับโรงเรียนด้วย

4. แบบภาวะผู้นำ (Leadership Style) ตามทฤษฎีของ Sergiovanni (1992) ได้จัดระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ระดับ คือ ภาวะผู้นำด้านเทคนิค ภาวะผู้นำด้านมนุษย ภาวะผู้นำทางการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสัญลักษณ์ และภาวะผู้นำทางวัฒนธรรมSergiovanni (1992) ได้จำแนกแหล่งที่มาของภาวะผู้นำ อันประกอบไปด้วยภาวะผู้นำในระบบราชการ (Bureaucratic Leadership) ภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยา (Psychological Leadership) ภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค

(Rational-technical Leadership) ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ (Professional Leadership) และภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) ดังนี้

4.1 ภาวะผู้นำในระบบราชการ (Bureaucratic Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่ต้องอ้างอิงกับคำสั่ง กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ภาระงาน ความคาดหวัง และผลลัพธ์จากกระบวนการกำกับ ติดตามและควบคุม ดังนั้น ภาวะผู้นำในระบบราชการ จึงครอบคลุมเพียงพัฒนาการขั้นต่ำสุดของการพัฒนาจริยธรรม

4.2 ภาวะผู้นำเชิงจิตวิทยา (Psychological Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่มีรากฐานอำนาจจากแรงจูงใจ และทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ คล้ายคลึงกับภาวะผู้นำแบบแลกเปลี่ยน (Transactional Leadership) มุ่งเน้นการควบคุมและสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การให้รางวัลย่อมได้รับผลตอบแทน

4.3 ภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค (Rational-technical Leadership) อำนาจของผู้นำตั้งอยู่บนพื้นฐานทางสังคมวิทยา เซอร์จิโอวานนิ เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในสถานศึกษาส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนของกระบวนการมากเกินไป ควรอ้างอิงกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น นอกจากนี้ เขายังเชื่อว่า การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นลักษณะเฉพาะเกินไป จะไม่สามารถเชื่อมโยงต่อไปยังผลลัพธ์ที่มีมาตรฐานของนักเรียน และไม่นำไปสู่การสร้างภาวะผู้นำเชิงเหตุผล-เทคนิค

4.4 ภาวะผู้นำเชิงวิชาชีพ (Professional Leadership) ภาวะผู้นำดังกล่าวเกิดจากแรงขับที่มีอิทธิพล ต่อการปฏิบัติงาน โดยผู้นำที่มีความเชื่อมั่นในมาตรฐานการปฏิบัติงานและจรรยาบรรณวิชาชีพ จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ตาม

4.5 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Ethical Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่เซอร์จิโอวานนิ กล่าวอ้างจากงานวิจัยว่าสามารถตอบสนองต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดจนสนองต่อหน้าที่ และภาระงานซึ่งอยู่เหนือผลประโยชน์เฉพาะบุคคล

5. กลยุทธ์การใช้อำนาจ (Use of Power) ในการบริหารโดยทั่วไปมีความจำเป็นที่จะต้องใช้อำนาจเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แต่ตามทฤษฎีที่ว่าด้วยที่มาของอำนาจ (Source of Power) ของ French และ Raven นั้นได้แบ่งที่มาของอำนาจพื้นฐานเป็น 5 แบบ ได้แก่ อำนาจจากการให้รางวัล อำนาจจากการบังคับ อำนาจตามกฎหมาย อำนาจจากการอ้างอิง และอำนาจจากความรู้ความเชี่ยวชาญ

6. ทักษะเฉพาะในการบริหาร (Management Skills) ทักษะการบริหารแบบใหม่ ๆ ที่ได้รับการพัฒนาและนำมาใช้ในองค์กร เช่น การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ ใช้ทักษะการแก้ไขความขัดแย้ง ใช้กลยุทธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กร เป็นต้น

7. การใช้ทรัพยากร (Use of Resources) สถาบันการศึกษามีอำนาจในการใช้และบริหารทรัพยากรด้วยตนเองมากขึ้น ทำให้สถานศึกษาได้บริหารงานตามสถานการณ์ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องสิ้นเปลืองบุคลากร งบประมาณ เวลาในการควบคุมและตรวจสอบ โดยสรุป

แล้ว การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวคิดพื้นฐานมาจากความเชื่อเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการพื้นฐาน ความคิดเกี่ยวกับความเป็นองค์การของโรงเรียน รูปแบบของการตัดสินใจ การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบภาวะผู้นำ กลยุทธ์ในการใช้อำนาจ ทักษะเฉพาะในการบริหารตามทฤษฎีการบริหาร ตลอดจนความมีอิสระในการใช้และบริหารทรัพยากรด้วยตนเอง

องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

Swansburg (1996 : 391 – 394) แบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1. การไว้วางใจกัน (Trust) ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม
2. ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment)
3. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives)
4. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy)

Likert (1961 : 223) ได้แสดงให้เห็นสาระสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ผู้บังคับบัญชารับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา
2. ผู้บังคับบัญชากระตุ้นจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน
3. ระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์การมีความคล่องตัวเป็นไปโดยอิสระ
4. ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชามีปฏิภิกิริยาโต้ตอบกันอย่างเปิดเผยและโดยกว้างขวางเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์การ การปฏิบัติงานและกิจกรรมต่างๆ ภายในองค์การ
5. การตัดสินใจต่างๆ กระทำโดยกลุ่มในทุกระดับขององค์การเปิดโอกาสให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน
6. การควบคุมงานมีลักษณะกระจายไปในหมู่ผู้ร่วมงานให้มีการควบคุมกันเองและเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาเป็นหลัก
7. ผู้บังคับบัญชาเห็นความสำคัญของการพัฒนาพนักงานโดยการฝึกอบรมเพื่อให้การทำงานมีผลงานที่สูงสุดและสำเร็จตามเป้าหมาย

Bryman (1986 : 139) ได้เสนอแนวทางในการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่จะมีผลต่อทัศนคติ การปฏิบัติงานและการกระตุ้นจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ 4 ประการ คือ

1. บรรยากาศของการมีส่วนร่วมควรจะต้องทำให้แนวทางที่จะไปสู่เป้าหมายมีความชัดเจนยิ่งขึ้นและบรรยากาศจะมีลักษณะของความไม่เป็นทางการมากกว่า
2. จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถเลือกเป้าหมายที่มีคุณค่า ดังนั้นผู้บังคับบัญชาควรเพิ่มเป้าหมายส่วนบุคคล (Individual Goal) กับเป้าหมายองค์การ (Organization Goal) ให้เท่าเทียมกัน
3. ผู้มีส่วนร่วมจะเพิ่มการควบคุมงานมากขึ้นถ้ามีแรงจูงใจและความเป็นอิสระเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความพยายามในการปฏิบัติงานมากขึ้นและ
4. เมื่อบุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเขาจะมี Ego – involved

ดวงแก้ว กอแก้ว (2543 : 17)กล่าวว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยการที่ผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน

2. กระจายอำนาจในการบริหาร ได้แก่ การใช้คณะกรรมการและกลุ่มงานเฉพาะกิจในการปฏิบัติงาน การให้อิสระกับพนักงานในการดำเนินงานที่รับผิดชอบ

3. ให้อำนาจในการตัดสินใจ ได้แก่ การให้พนักงานมีสิทธิในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบ โดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชาผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนผู้บริหารทุกคนในการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. การไว้วางใจซึ่งกันและกันในองค์กร ได้แก่ การมอบหมายงานให้ตรงตามความรู้ความสามารถและมีการมอบหมายให้พนักงานได้ปฏิบัติงานใหม่ ๆ

ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญในการบริหารองค์การเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารระดับสูงเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหาร มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกรักผูกพันและร่วมกันรับผิดชอบต่อสิ่งที่ร่วมกันตัดสินใจดำเนินงานให้องค์การประสบผลสำเร็จต่อไป

ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์การ ซึ่งจันทรานี สงวนนาม (2545 : 71) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหารและผู้ร่วมงานทุกระดับในองค์กร
2. ลดความขัดแย้งในการทำงาน เพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น
3. สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน
4. ช่วยให้ผู้ร่วมงานมีความสุขจิตดี ทุกคนมีงานทำ
5. สร้างความเป็นประชาธิปไตยในองค์กร
6. ลดค่าใช้จ่ายและใช้ทรัพยากรอย่างทะนุถนอม
7. ช่วยให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
8. ช่วยให้พนักงานเกิดความรู้สึกรักว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2545 : 9 – 10)กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการระดมความคิดและอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การปฏิบัติมีความเป็นไปได้มากกว่าการคิดคนเดียว

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารมีผลในทางจิตวิทยาคือทำให้เกิดการต่อต้านน้อยลง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดการยอมรับมากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้มีการสื่อสารที่ดีกว่า สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกัน ตลอดจนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4. เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสได้ใช้ความสามารถและทักษะในการทำงานร่วมกันเกิดความมีน้ำใจและความจงรักภักดีต่อหน่วยงานมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมจะทำให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้น การตัดสินใจมีคุณภาพมากขึ้นและส่งเสริมให้มีการปรับปรุงงาน ตลอดจนผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

จากแนวคิดที่กล่าวข้างต้นสามารถสรุปประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้บรรยากาศและการสื่อสารในองค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้งลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตและองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

2. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร โดยฝ่ายบริหารสามารถบริหารพนักงานได้ง่ายขึ้นการตัดสินใจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

3. ประโยชน์ต่อพนักงานโดยความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหารและระหว่างพนักงานด้วยกันดีขึ้นมีความไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบและผูกพันกับองค์กรมากขึ้นรวมทั้งมีความเข้าใจกฎระเบียบและข้อจำกัดขององค์กร

ข้อจำกัดและอุปสรรคของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การนำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ควรคำนึงถึงข้อจำกัดและอุปสรรคของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจันทราณี สงวนนาม (2545 : 71) ได้สรุปว่าการที่ผู้บริหารจะนำการบริหารในรูปแบบนี้มาใช้ควรจะมีระดับระมัดระวังถึงข้อจำกัดของการให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจ เพราะอาจทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพลขึ้นได้ และก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน ความรับผิดชอบและการกระทำของกลุ่มไม่มีหลักประกันแน่ชัดเพราะทุกอย่างขึ้นอยู่กับมติของกลุ่ม ผู้บริหารจึงควรคำนึงถึงผลได้ผลเสีย เช่น ค่าใช้จ่าย เวลา ปัญหา และสถานการณ์ การกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนจะให้กลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในทำนองเดียวกัน สมยศ นาวิกาน (2545 : 25 – 36) ได้กล่าวถึงอุปสรรคของการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพว่า อุปสรรคเหล่านี้อาจเกิดขึ้นกับหลายๆ ปัจจัย ดังนี้ อุปสรรคทางด้านองค์การซึ่งจะยึดติดกับประเพณี ปรัชญาและค่านิยมขององค์กร คุณภาพของนโยบายและระเบียบวิธีปฏิบัติงาน คุณภาพของเจ้าหน้าที่ โครงสร้างของ

องค์การ การขาดบรรยากาศสนับสนุน การขาดระบบการให้รางวัลในการมีส่วนร่วม นอกจากอุปสรรคทางด้านองค์การแล้ว อุปสรรคบางอย่างอาจเกิดขึ้นจากตัวผู้บริหารเองที่ขัดขวางการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เช่น ความไม่เข้าใจ การขาดความมั่นคงหรือความกลัวที่สูญเสียอำนาจการบริหารไป เป็นต้น ส่วนอุปสรรคทางด้านผู้ใต้บังคับบัญชานั้น อาจเกิดขึ้นจากการขาดความสามารถ ขาดความต้องการ การไม่รู้ว่าถูกคาดหวังให้มีส่วนร่วมและความกลัว นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคทางด้านสถานการณ์ที่ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดด้านเวลา งานและอิทธิพลทางด้านสภาพแวดล้อม

โดยสรุปแล้ว การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการบริหารที่ช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำงานได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดความผูกพันและความรับผิดชอบต่อองค์การมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญ พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในแนวคิดพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และสิ่งสำคัญจะต้องทราบถึงประโยชน์ ข้อจำกัดและอุปสรรคของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์การ

4.4 หลักการบริหารโดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA)

การบริหารที่มีความเหมาะสม จะช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นในองค์การ อุปสรรคทำให้การบริหารงานไม่คล่องตัว ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ต่างก็มีความคาดหวังต่อองค์การสูง ในขณะที่ทรัพยากรต่างๆมีแนวโน้มที่จะน้อยลง องค์การจึงจำเป็นต้องหาวิธีขับเคลื่อนให้เร็วขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่สุด คือการปรับระบบการจัดการให้องค์การสามารถบริหารงานภายในได้คล่องตัวขึ้น ซึ่งจะส่งผลทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ของงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วงจรคุณภาพ (Deming circle:PDCA)

การบริหารงานโดยใช้วงจรคุณภาพ (Deming circle:PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินการตามแผนการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขเป็นกระบวนการทำงานที่มีการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ขั้นวางแผน การปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่วางไว้ การตรวจสอบหรือการประเมิน และการนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวนปรับปรุงแก้ไข วางมาตรฐาน/มาตรการกำหนดขั้นตอนกันใหม่

การบริหารงานด้วยวงจรคุณภาพตามแนวคิดของ เอ็ดวาร์ดเดมมิง (Edward Deming, 1993 : 132)ปัจจุบันจัดเป็นกระบวนการสากลที่ทราบกันโดยทั่วไป และถือเป็นเครื่องมือการบริหารที่จัดเป็นแกนร่วมของการบริหารที่หลากหลายบนพื้นฐานเดียวกัน มีหลักการของวงจรคุณภาพ (Deming circle: PDCA) มีดังนี้

- P (Plan) คือ กำหนดสาเหตุของปัญหา
 D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผน
 C (Check) คือ ตรวจสอบการบรรลุผลตามแผน
 A (Act) คือ การปรับปรุงแก้ไข

แม้ว่าวงจรคุณภาพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องแต่สามารถเริ่มต้นจากขั้นตอนใดก็ได้ขึ้นอยู่กับปัญหาและขั้นตอนการทำงานหรือจะเริ่มจากการตรวจสอบสภาพความต้องการเปรียบเทียบกับสภาพที่เป็นจริงจะทำให้ได้ข้อสรุปว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนไปตามเป้าหมายที่วางไว้ รายละเอียดดังนี้

P (Plan) คือ เริ่มนับจากการแสวงหาจุดที่เป็นปัญหา ระหว่างระดับความแตกต่างจุดที่มุ่งหวังและสภาพที่เป็นจริง เมื่อจับจุดที่เป็นปัญหาได้แล้ว จัดทำแผนมาตรการในการแก้ไข แล้วจึงเข้าสู่ขั้น D หรือ do ต่อไป

D (Do) คือ การปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขแผนใหม่ล่าสุด เพราะแผนคือสิ่งที่ปรับปรุงแก้ไขได้อยู่เสมอ ต้องแน่ใจว่าแผนที่จะลงมือปฏิบัตินั้นเป็นแผนที่ใหม่ล่าสุดจริงๆ

C (Check) คือ การเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์กับค่าเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ

A (Act) คือ ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หากบรรลุผลเป็นที่น่าพอใจหรือหากผลการปฏิบัติไม่เป็นไปตามแผน ให้ทำซ้ำวงจรโดยใช้การเรียนรู้จากการกระทำในวงจรที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว

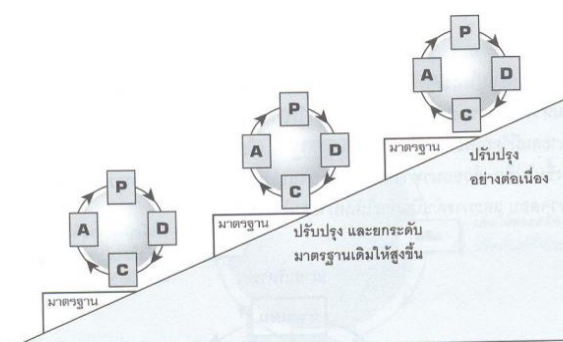
ในส่วนของปฏิบัติหลังการตรวจสอบ เป็นไปได้หลายประการ ได้แก่

1. ในกรณีที่ผลลัพธ์ต่ำกว่าเป้าหมายจะต้องมีการทบทวนแผนของมาตรการแก้ไขแล้วดูว่าสิ่งที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่นั้นมีสิ่งใดที่ปฏิบัติได้ทันทีให้ลงมือปฏิบัติเลย ส่วนสิ่งที่ปฏิบัติไม่ได้ทันที ให้สะท้อนสู่แผนการแก้ไขปัญหารอบต่อไป

2. ในกรณีที่ผลลัพธ์ดีกว่าเป้าหมาย จะต้องมีการทบทวนการกำหนดเป้าหมายว่าต่ำเกินไปหรือไม่ ควรมีการปรับเป้าหมายให้ดีกว่าเดิมหรือไม่ ผลลัพธ์เหนือกว่าความคาดหวังโดยปัจจัยภายนอกอื่น ๆ หรือไม่

3. ในกรณีที่ผลลัพธ์ได้ตรงตามเป้าหมายให้ทบทวนดูว่าได้มีการปฏิบัติตามแผนมาตรการแก้ไขครบถ้วนหรือไม่ ถ้าใช่ แสดงว่าแผนนี้ถูกต้องและควรกำหนดเป็นวิธีการปฏิบัติงานมาตรฐานเพื่อรักษาให้ผลลัพธ์คงอยู่ในระดับที่ต้องการต่อไป

การปฏิบัติหลังการตรวจสอบดังกล่าวเป็นการดำเนินการอย่างต่อเนื่องดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 2.9 วงจร PDCA แบบต่อเนื่อง
ที่มา : ประยุกต์จาก พิษณุณัฐฐา งามมีศรี. (2552)

สามารถสรุปการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพในเชิงปฏิบัติการดังกล่าวข้างต้น ต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ในขั้นการวางแผนซึ่งเป็นการตั้งเป้าหมาย วางวัตถุประสงค์ เพราะการควบคุมดูแล คือกระบวนการที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย ดังนั้น วัตถุประสงค์จึงเป็นสิ่งสำคัญประการแรกของการดำเนินงานตามวงจรนี้ และเมื่อมีเป้าหมายแล้ว ต้องกำหนดแผนการในสิ่งที่จะทำ เป็นตารางเทียบระหว่างงานกับเวลา การวางแผนต้องครอบคลุมผู้ปฏิบัติ กำหนดเวลาที่เสร็จสิ้น วิธีการปฏิบัติ รวมถึงการแบ่งหน้าที่ ที่ชัดเจนและครบถ้วนด้วย

2. ในขั้นทำ ซึ่งเป็นการลงมือทำ ก่อนจะลงมือทำได้นั้น ต้องมีการเตรียมความพร้อมในปัจจัยด้านต่าง ๆ ให้ครบถ้วน และหากเป็นเรื่องใหม่ๆ ก็ต้องมีการพัฒนาอบรมบุคลากรเสียก่อน ขั้นตอนการเตรียมเหล่านี้รวมอยู่ในการ ทำนี้ด้วย ซึ่งจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมที่ดี จึงจะสามารถทำตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ในขั้นการตรวจสอบ เป็นการพิจารณาว่า ผลจากการลงมือทำนั้น เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นการตรวจสอบทุกขั้นตอน ทุกปัจจัย ซึ่งหากการวางแผนไม่ชัดเจน ไม่มีการกำหนดว่าจะต้องทำอะไรเมื่อไร ไม่มีการกำหนดตัวเลขที่ควรจะมีติดเป็นเป้าหมายไว้เสียตั้งแต่ต้นก็จะมีอะไรมาเป็นตัวเทียบได้ว่าผลจากการลงมือทำนั้นเป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

4. ในขั้นการปรับปรุง เป็นการพิจารณาผลที่เกิดขึ้นให้ถ้อยถนทั้งในทางบวกและทางลบ การทำงานเป็นไปตามเป้าหมายอาจมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแฝงอยู่ในความสำเร็จนั้น ในทางตรงข้ามงานที่ไม่เป็นไปตามแผนอาจจะมีความสำเร็จเล็กน้อย แฝงอยู่ก็ได้จึงไม่ควรวางใจในทันทีหากผลที่ได้เป็นไปตามแผน อย่่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้รวมถึงการนำกระบวนการที่ได้ลงมือทำและประสบความสำเร็จไปแล้ว มากำหนดให้เป็นรูปแบบใหม่ของการทำงานปัจจุบัน และถ้าหากผลของการตรวจสอบพบว่าสิ่งที่ลงมือทำไปแล้วไม่ก่อให้เกิดผลที่ตั้งไว้ตามแผน ก็ต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการที่คิดไว้ แล้วลองทำใหม่

การวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่กระบวนการเดิมไม่ได้ผลเป็นไปตามแผน และใช้กระบวนการแก้ปัญหาจนถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงจะนำไปสู่ขั้นตอนการวางแผนใหม่ แล้วลองลงมือทำใหม่ ตรวจสอบดูใหม่ หรือวงจรคุณภาพรอบใหม่ เพื่อหาเป้าหมายและกระบวนการอันถูกต้องแท้จริงต่อไป

วงจรแห่งการควบคุมคุณภาพ PDCA เป็นวงจรแห่งการควบคุมดูแลที่เป็นวัฏจักร สืบเนื่องเกี่ยวพันเป็นวงซ้อนกันไปไม่มีที่สิ้นสุด ตามที่วิฑูรย์ สิมะโชคดี(2550 : 43-47)ได้กล่าวถึงวงจรคุณภาพ (PDCA) ไว้ว่า เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) กล่าวคือ จะเริ่มจากการวางแผน การนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติ การตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ และหากไม่ได้ผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่อีกครั้งหนึ่งและทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก การปรับปรุงงานและทำให้ระดับผลลัพธ์สูงขึ้นทุกครั้งที่ยังวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไป ดังนั้น การกระทำตามวงจรคุณภาพ จึงเท่ากับการสร้างคุณภาพที่น่าเชื่อถือมากขึ้นโดยจุดเริ่มต้นของวงจรคุณภาพโดยมีความสำคัญอยู่ที่การพยายาม หาแนวทางที่จะทำให้คุณภาพดีขึ้น

นอกจากนี้เอ็ดวาร์ดเดมมิง (Deming) ยังมีแนวคิด 14 ข้อ ในการบริหารคุณภาพ (Total Quality Management:TQM) ที่สนับสนุนการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพได้เป็นอย่างดี (David L. Goetsch and Stanley B. Davis.2008 : 114) ดังนี้

1. ใช้ความคิดสร้างสรรค์ปรับปรุงอยู่เสมอ (Constancy) ในทุกขั้นตอนของงาน โดยมุ่งไปที่เป้าหมายสำคัญ 3 ประการ คือเพื่อแสดงความสามารภในการแข่งขัน ความอยู่รอดขององค์กรเพื่อสร้างงานให้ประชาชน

โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มหาความรู้ใหม่มาใช้ปรับปรุงระบบให้ดีขึ้นเรื่อยๆและต้องฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานทุกคนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทุกคนรับรู้ข่าวสารข้อมูลของคู่แข่งตลอดเวลาจะได้รู้จุดอ่อนของตนเองและหาทางปรับปรุงตนเองให้ทันและล้ำหน้า

2. ต้องสร้างปรัชญาใหม่ (New Philosophy) เลิกยึดติดกับปรัชญาแบบเก่า โดยต้องปรับเปลี่ยนความคิดและวิธีการบริหารแบบเก่ามาเป็นการบริหารคุณภาพ ต้องสลัดความเชื่อเก่าๆ ทิ้งไปให้หมด เพราะการเปลี่ยนแปลงเทคนิคโดยไม่เปลี่ยนความคิดและวิธีการทำงานจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้

การเปลี่ยนแปลงต้องเกิดจากหวัชยับก่อน เป็นนายสายพันธุ์ใหม่ (new bleed) คือปรับเปลี่ยนวิธีคิดวิธีทำใหม่ อย่างจริงจัง

3. เลิกใช้วิธีการตรวจสอบแบบเก่า (Cause Inspection) ที่มุ่งการจับผิด มาเป็นการตรวจสอบเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นต้องทำให้ทุกคนมีความสุข มีขวัญกำลังใจในการทำงาน มีความภูมิใจในงาน

การตรวจสอบต้องมุ่งเพื่อการปรับปรุง และต้องทำในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงาน เพราะคุณภาพของงานจะดีได้ต้องมีการควบคุมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ตั้งแต่วัตถุดิบของ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ การออกแบบ ขั้นตอนและวิธีการทำงาน เช่นการทำให้หน่วยงานราชการสามารถให้บริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใส คำนึงถึงความสำเร็จของงาน

4. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรือการประสานงานที่ดีเป็นสิ่งจำเป็น (Partner Supplier) เพื่อให้ได้วัตถุดิบทุกชิ้นที่มีคุณภาพ เพราะผลงานที่มีคุณภาพต้องได้ส่วนประกอบทุกชิ้นที่มีคุณภาพผู้บริหารต้องประสานส่งเสริมให้ผู้ผลิตวัตถุดิบปรับปรุงคุณภาพการผลิตของเขาเพื่อความเป็นเลิศในงานของเรา

5. การปรับปรุงต้องทำทุกขั้นตอนของระบบการทำงาน และทำเป็นประจำเสมอต้นเสมอปลายอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง (Improve Constantly)

6. จัดให้มีสถาบันฝึกอบรม (Institute Training) และการฝึกอบรมต้องมีหลักการอย่างเป็นระบบ ต้องมีการสำรวจจุดบกพร่องของคนแล้วสร้างหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงเช่น ถ้าจะปฏิรูปการทำงานไปสู่องค์กรคุณภาพ จะต้องฝึกอบรมคนในองค์กรอย่างไรต้องดูว่าคนเหล่านั้นมีความรู้แบบใหม่หรือไม่ มีความรู้พื้นฐานอย่างไร ยังขาดอะไรนำข้อมูลที่ได้รับมาจัดทำหลักสูตรที่จะฝึกอบรมเพื่อลบสิ่งที่บกพร่องและเติมสิ่งที่ต้องการให้เขา

7. อบรมผู้นำ (Institute Leadership) ผู้ปฏิบัติงานทุกคนต้องการผู้นำไม่ใช่ผู้คุม ผู้นำสมัยใหม่ต้องใช้ระบบผู้นำไม่ใช่ระบบการใช้อำนาจสั่งการ ชมเชย (Supervision)

ผู้นำ คือผู้ให้การ สนับสนุน ช่วยเหลือ แนะนำ ปลอดภัย ให้กำลังใจ สร้างแรงจูงใจ ให้ผู้ร่วมงาน ต้องมีการประเมินตนเอง ประเมินระบบงาน เสมอ

ผู้นำต้องเป็นตัวอย่างที่ดี สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่น ให้ทุกคน ต้องมีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงาน ทำให้ทุกคนทำงานอย่างมีความสุข มีความภูมิใจในงานที่ทำผู้นำจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมในบทบาท อำนาจหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

8. ขจัด ความกลัว (Drive out of fear) และ สร้างความ เชื่อถือ ให้เกิด ขึ้น (Trust) เพื่อให้ทุกคนพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ ไว้วางใจ เชื่อถือ และนับถือซึ่งกันและกัน

การพัฒนาการบริหารคุณภาพ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความมั่นใจในความมั่นคงในงานที่ทำ ต้องมีการให้เกียรติ รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ต้องกล้าที่จะพูดถึงข้อบกพร่อง ยอมรับในปัญหาที่มีอยู่และหาทางแก้ไข ปรับปรุงตนเอง

การบริหารแบบเก่าที่ใช้วิธีการทำให้ลูกน้องกลัวนาย เมื่อเกิดข้อบกพร่องหรือมีปัญหาในงาน ก็ไม่กล้ารายงานๆแต่เรื่องดีๆ เพราะกลัวนายไม่พอใจ กลัวถูกลงโทษ

การพิจารณาความดีความชอบปลายปี ตามระบบคุณธรรม ควรเลิกใช้ เพราะทำให้ทุกคนกลัวว่าจะไม่ได้ จึงมักเห็นแก่ตัวไม่ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน เพราะกลัวว่าจะมีผลงานมากกว่าตน

วิธีการที่น่าจะสอดคล้องกับความจริงและยุติธรรมคือ การกำหนดเป้าหมาย (Managing Performance) คือ ต้องมีการกำหนดเป้าหมายขององค์กรที่ชัดเจนก่อน หลังจากนั้นนำมาแบ่งเป็นเป้าหมายย่อยๆเป็นรายบุคคล เพื่อให้รู้ว่าต้องทำงานอะไรให้สำเร็จอย่างไร แล้วจะได้อะไร

การตั้งเป้าหมายต้องมีความเป็นธรรม ทุกคนต้องมึงานพอกัน โดยพิจารณาจากค่าจ้างเงินเดือน ใครเงินเดือนมากต้องทำงานมาก มีเป้าใหญ่กว่าคนที่เงินเดือนต่ำกว่า ไม่ใช่ใครเก่งต้องทำมากกว่าคนไม่เก่ง

9. ขจัดอุปสรรค (Eliminate Barrier) ในการประสานงาน โดยทำให้ทุกหน่วยงานในองค์กรหันมาประสานงานกัน ร่วมมือกันทำงานเพื่อสร้างความพอใจให้ลูกค้า เพื่อประโยชน์ขององค์กร

10. อย่าติดป้ายชักชวนให้คนอย่าทำผิด (Eliminate Slogan) เพราะเป็นสิ่งไม่จำเป็น ถ้ามีการปรับปรุง การทำงานอย่างต่อเนื่องสิ่งผิดพลาดจะเกิดขึ้นน้อยมาก

11. เลิกโควตา (No Quotas) การกำหนดโควตาเป็นตัวเลขเป็นการวัดปริมาณ ควรใช้ระบบการสร้างทีมงาน และระบบผู้นำแทน ใช้ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นเกณฑ์วัดความสำเร็จแทนตัวเลข

12. สร้างความสุขในงาน (Increase Joy) คือการสร้างระบบงานที่สามารถสร้างความกระตือรือร้นในการทำงาน ความสบายใจ ความรู้สึกมั่นคงในงาน มีความสุขในการทำงานให้เกิดขึ้นในองค์กรการตำหนิในความผิดพลาดเป็นการทำร้ายจิตใจผู้ปฏิบัติงาน การสร้างความหวาดระแวง ความไม่สบายใจและความขัดแย้งในองค์กรการให้คะแนนนำในเชิงบวก และการให้รางวัลและสิทธิประโยชน์ที่มีความเป็นธรรม จะทำให้คนเก่ง คนดี มีกำลังใจอยากทำงานอยู่กับองค์กรต่อไป

การพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับเงินเดือน รางวัล หรือตำแหน่ง ต้องมีความชัดเจนและเป็นธรรม การบริหารผู้มีผลงานดี คือการเพิ่มเงินเดือน ผลประโยชน์ตอบแทน ตำแหน่งความรับผิดชอบที่สูงขึ้น แต่บริหารผู้ที่ไม่มึศักยภาพในการทำงาน เป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง ควรเน้นคุณภาพงานที่พอเป็นไปได้ ใช้เวลาในการพัฒนา ดีกว่าการปลดออก หรือไล่ออก

13. เพิ่มภูมิรู้โดยการศึกษาเรียนรู้ (Education) การหาความรู้เพื่อพัฒนาสมองคนให้รู้จักคิดอย่างเป็นระบบ พยายามที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ไม่มีองค์กรอยู่รอดถ้าไม่มีการพัฒนาคน

14. ลงมือปฏิบัติ (Do it) เพื่อความสำเร็จขององค์กร ผู้นำต้องมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง มีความรู้จริงเรื่องระบบคุณภาพเพื่อความอยู่รอด

วงจรรคุณภาพ (Deming circle :PDCA) เป็นกระบวนการปฏิบัติงานที่ช่วยให้การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรสามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการ 4 ขั้นคือการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง

4.5 หลักการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพตามที่ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545 : 18) ได้กล่าวถึงการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพว่าเป็นกระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร จากการทำงาน

ร่วมกันโดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่นๆ หรือกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมทั้งบุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้แก่

1. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งมิใช่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในการบริหารงานนั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายไว้ก่อน ส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย การบริหารจึงเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายในและภายนอกองค์กร ถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอาจทำได้ โดยการจัดหาเครื่องจักร เครื่องมือที่ทันสมัย การฝึกอบรมคนงานให้มีประสิทธิภาพ

2. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้โดยการใช้ความรู้ ความชำนาญ และการฝึกฝนจนเกิดประสบการณ์ ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดการสิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่าการบริหารจะดำเนินไปและได้ผลหรือไม่เพียงใดนั่นก็คือ ผลงาน

นอกจากนี้ สุพิศ โสภกา (2560 : 89 - 90) ได้กล่าวถึง ปรากฏการณ์การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้ 1) การนำองค์กร โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์มีระบบการวางแผนที่เป็นรูปธรรมโดยการวิเคราะห์ SWOT Analysis สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง 3) การมุ่งเน้นผู้เรียน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะจากผู้เรียนเป็นสำคัญเน้น การมีส่วนร่วมสูงเพื่อการพัฒนาคุณภาพและสนองกลยุทธ์ของโรงเรียน 4) การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้โรงเรียนมีระบบการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยใช้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร โรงเรียนส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากร โดยมีการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ โรงเรียนมีระบบและกลไกในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์พระราชาในทุกกิจกรรม และ 7) ผลลัพธ์โรงเรียนมีการพัฒนาทุกด้านสู่ความเป็นเลิศ และบริหารมุ่งสู่ความสำเร็จอย่างเป็นระบบและแนวทางในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ สรุปได้ดังนี้ 1) การนำองค์กร ควรมีการพัฒนาระบบการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้รายบุคคล 2) การวางแผนเชิงกลยุทธ์โรงเรียนควรมีการแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม 3) การมุ่งเน้นนักเรียน โรงเรียนควรมีแนวคิดที่มุ่งการพัฒนาให้มีความยั่งยืนอย่างจริงจัง และสร้างความผูกพันในระยะยาวกับผู้เรียน 4) การวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้โรงเรียนควรมุ่งเน้นการจัดการศึกษาไปที่การเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียน และคุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคต 5) การมุ่งเน้นบุคลากร โรงเรียนควรมีการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน มีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ 6) การมุ่งเน้นการปฏิบัติการ โรงเรียนควรมี

การวางแผน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ และบูรณาการเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ของโรงเรียน และ 7) ผลลัพธ์ ควรกำหนด ตัวชี้วัดความก้าวหน้า เพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษาและบริการ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้นำแนวคิดทางการบริหารประกอบด้วยทฤษฎีเชิงระบบ (System Approach) หลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) หลักการบริหารวงจรคุณภาพ (PDCA) และ หลักการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ มาประยุกต์ใช้เชิงบูรณาการในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

5. การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน

5.1 แนวคิดในการพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน

งานในระบบของทางราชการ มีขั้นตอน ระเบียบแบบแผนในการดำเนินงานเฉพาะ อาจจะ ไม่ทันกับเวลาและปัญหาที่ต้องใช้ความรวดเร็วดังความตอนหนึ่งในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 9 ที่ว่า “..งานของมูลนิธิชัยพัฒนานั้นต้องทำเร็ว คิดเร็ว แก้ปัญหาเร็ว ... เรื่องเช่นนี้ ไม่อาจทำได้ในระบบระเบียบของทางราชการ เนื่องจากราชการมีขั้นตอน ระเบียบแบบแผนที่ยุ่งยาก พอสมควร จะไม่ทันกับเวลาและปัญหาที่ต้องใช้ความรวดเร็ว ... มูลนิธิฯ ดำเนินการเป็นตัวอย่างก่อน หากรัฐบาลเห็นสมควรว่ามีประโยชน์ก็นำไปทำต่อ หรือจะนำแบบอย่างไปทดลองที่อื่นก็ได้...”

งานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน เป็นงานสนับสนุน ส่งเสริม และประสาน การดำเนินงาน เพื่อให้โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนประถมศึกษา สามารถดำเนินงานไปได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เช่น การสนับสนุนงบประมาณเพื่อปรับปรุงมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารที่ตีในโรงเรียน งานสนับสนุนเครื่องกรองน้ำดื่ม และการส่งเสริมผลผลิตเพื่ออาหารกลางวัน

การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนางาน และการพัฒนา แนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ดังนี้

คมกฤษ จันทร์ขจร. (2551 : 263) มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษา ตามอัยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การสร้างแนวทางการศึกษาเอกสารและงานวิจัย และการประเมินแนวทางโดยการศึกษาความคิดเห็น ผลการศึกษาได้ องค์ประกอบ จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ การจัดกิจกรรมส่งเสริม การจัดปัจจัยส่งเสริม และการเรียนรู้

กุลวดี เลิศไพศาลกิจ. (2560: 81-97) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของ ชุมชนในการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยใช้วิถีปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมชุมชน การประเมินสถานการณ์ การสังเคราะห์ปัจจัย การคืนข้อมูล การ

ทบทวน การออกแบบกิจกรรมพัฒนา การสรุปและนำเสนองาน ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุประกอบด้วย 7 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมพบกันประจำเดือน กิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมกลุ่มดูแลกันเอง กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพทางกาย กิจกรรมสวัสดิการผู้สูงอายุ กิจกรรมสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และมีปัจจัยส่งผลต่อการดำเนินงาน 6 ประการ คือ ทุนทรัพยากรบุคคล เงินทุนในการดำเนินงาน การสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ระบบบริหารจัดการของชมรม บริบท วัฒนธรรมชุมชน และคุณลักษณะของประชาชน

อรุณรุ่ง วงษ์กังวาน และคณะ. (2554 : 5) มีแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร การสนทนากลุ่ม การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตกรุงเทพมหานครในกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ ประกอบด้วย แนวทางการส่งเสริมด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ แนวทางการส่งเสริมด้านการพัฒนาประชาสัมพันธ์ แนวทางการส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการส่งเสริมด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

การศึกษาในครั้งนี้ มุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางที่ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร งานวิจัย การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมสนทนากลุ่ม และประเมินแนวทางการดำเนินงานโดยการสอบถามความคิดเห็น ดำเนินการสุนทรียสนทนา โดยอ้างอิงการพัฒนา รูปแบบ (model) ตามแนวคิดของศิริชัย กาญจนวาสี (2556 : 273-281) ที่ว่าการดำเนินงานพัฒนา รูปแบบมีหลายลักษณะ ในการสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การตัดสินความเหมาะสมของรูปแบบที่เลือกใช้ สามารถพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบการประเมิน กับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการประเมิน (ในปัจจุบันนี้ การพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่นั้นค่อนข้างล้าสมัยหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการพัฒนาขึ้น เพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ

พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. (2550 : บทคัดย่อ) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบวิจัย เรื่อง รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีกระบวนการพัฒนารูปแบบ 5 ขั้นตอน คือ

1. กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการงบประมาณ
2. ศึกษากระบวนการงบประมาณและการมีส่วนร่วมในกระบวนการงบประมาณของสถานศึกษา

3. จัดทำร่างกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

5. ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

อัมพร พงษ์กังสนานันท์. (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีกระบวนการพัฒนารูปแบบ 2 ขั้นตอน คือ

1. สร้างรูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย

2. ประเมินรูปแบบเพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

จากการศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปเป็นขั้นตอนการพัฒนาแบบ ได้ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบที่จะพัฒนา

2. กำหนดกรอบความคิด

3. ร่างรูปแบบ

4. ประเมินรูปแบบ

5. ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบ

รัตนะ บัวสนธ์ (2556 : 14) ได้นำเสนอแนวคิดในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่างๆ ประกอบด้วยขั้นตอนในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. การสำรวจสังเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการหรือการสังเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัย เพื่อหาคำตอบเกี่ยวกับสภาพความต้องการผลิตภัณฑ์ รวมทั้งลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการพัฒนา

2. การออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นการนำความรู้หรือผลการวิจัยที่ได้ มาพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยให้มีลักษณะหรือรูปแบบตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในการสร้างหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้ อาจต้องใช้บุคคลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในการสร้างผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด เมื่อสร้างผลิตภัณฑ์เสร็จแล้วก็จะต้องนำไปตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ต่อไป

3. การทดลองใช้ผลิตภัณฑ์เป็นการนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินงานในขั้นตอนนี้จะมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการออกแบบแผนการทดลอง (Experimental Design) ว่าจะใช้แบบแผนใดจึงจะเหมาะสมควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ดี และทำให้การวิจัยเกิดความเที่ยงตรงภายใน (Internal Validity) ได้มากที่สุด

4. การประเมินผลสรุป เป็นการประเมินผลการใช้ผลิตภัณฑ์ในภาพรวมทั้งหมด ซึ่งประเมินทั้งตัวผลิตภัณฑ์ กระบวนการใช้ผลิตภัณฑ์ ผลที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ผลที่ได้จากการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่อไป

เกสณี ชิวปรีชา (2554 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจําตำบลโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากครูและชุมชนเป็นสำคัญโดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และ 4) ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนตีประจําตำบลมีหลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบและองค์ประกอบของการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติและการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก

นราวัลย์ สุรงค์สุริยกุล (2555 : บทคัดย่อ) ได้ดำเนินการวิจัยเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการคุณภาพโดยรวมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คนและนำมาสร้างเป็นร่างรูปแบบจัดการคุณภาพโดยรวมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ขั้นตอนที่ 2 หากคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องของร่างรูปแบบโดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 18 คน แสดงความคิดเห็น พิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) 2 รอบและขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความเป็นไปได้โดยการจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องจำนวน 15 คนเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของรูปแบบผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการคุณภาพโดยรวมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 มีองค์ประกอบทั้งหมด 7 ด้านได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมของทีมงาน 2) ด้านการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ 5) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี 6) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ และ 7) ด้านการจัดการศึกษาสู่ความเป็นสากล

นอกจากนี้ บุญชม ศรีสะอาด (2556 : 45) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนี้ อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา ก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้อาจสามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบ ในการ

พัฒนารูปแบบนั้นจะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยอาจคิดโครงสร้างของรูปแบบขึ้นก่อนแล้ว ปรับปรุงโดยอาศัยข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษางค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัว แล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อย หรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้อยู่ที่การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปรหรือกิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มาก ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ จากแนวคิดการพัฒนารูปแบบดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนารูปแบบมี 2 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การสร้างหรือการพัฒนารูปแบบ โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด และความต้องการในเรื่องเดียวกัน มากำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นเพื่อกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน และ 2) การตรวจสอบรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้วจำเป็นต้องตรวจสอบว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความถูกต้อง หรือไม่

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการ เป็น สองขั้นตอนหลัก คือ ขั้นพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และขั้นตรวจสอบรูปแบบ

5.2 การตรวจสอบแนวทางการดำเนินงาน

การพัฒนาแนวทางการดำเนินงาน โดยอ้างอิงวิธีการพัฒนารูปแบบ ในการศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา คณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบแนวทางการจัดการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยอ้างอิงการตรวจสอบรูปแบบ ตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556 : 58) ที่กล่าวไว้ว่า หลังจากที่ได้พัฒนารูปแบบแล้ว จำเป็นที่จะต้องมีการทดสอบความเที่ยงตรง

ของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้นถึงแม้จะพัฒนามาจากรากฐานของทฤษฎี แนวความคิด/รูปแบบของคนอื่น หรืองานวิจัยที่ผ่านมา แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ เป็นรูปแบบที่มีประสิทธิภาพตามความมุ่งหวังหรือไม่ ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงอิทธิพลหรือความสำคัญขององค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรต่างๆ ทั้งนี้ ผู้วิจัยอาจปรับปรุงรูปแบบใหม่ โดยตัดองค์ประกอบหรือตัวแปรที่พบว่าไม่มีอิทธิพลหรือความสำคัญน้อยออกจากรูปแบบของตน ซึ่งจะทำให้ได้รูปแบบที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

อุทุมพร จามรมาน (2541 : 4) และอุทัย บุญประเสริฐ (2546 : 17) เสนอวิธีการตรวจสอบรูปแบบมีหลายวิธีที่สอดคล้องกัน อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Analysis) และเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ ซึ่งการตรวจสอบรูปแบบจะทำการตรวจสอบคุณลักษณะ 2 อย่าง ดังนี้

1. การตรวจสอบยืนยันรูปแบบด้วยการประเมิน (Joint Committee on Standards of Educational Evaluation) หลักการประเมินเพื่อเป็นบรรทัดฐานของกิจกรรมการตรวจสอบรูปแบบเป็นการตรวจสอบความมากน้อยของความสัมพันธ์/ความเกี่ยวข้อง ในด้านความเป็นประโยชน์ (Accuracy) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเหมาะสม (Propriety) และความถูกต้อง (Utility)

2. การตรวจสอบโดยวิธีอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ในบางเรื่องก็ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการได้ตัวเลขแล้วสรุป จึงได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง Eisner (1976) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้น เป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้ และได้เสนอแนวคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

2.1 การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินแบบอิงเป้าหมาย (Goal – based Model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive Model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision Making Model) แต่อย่างไรอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาต่างๆ เข้าด้วยกัน ตามวิจรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน

2.2 เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน โดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art Criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง

และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่า ไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้ มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริงๆ มาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริงๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

2.3 เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้น จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

2.4 เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตาม อรรถาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอทั้งนี้การเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์ และการเป็นที่เชื่อถือ (High Credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ

Eisner (1976) มีแนวคิดผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ มาช่วยประเมิน ดังนี้

1. การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งในประเด็นที่ประเมิน โดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิในการสรุปเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิภาพของสิ่งที่ประเมิน

2. การประเมินที่ต้องใช้ความชำนาญเฉพาะทางบางเรื่องเป็นการประเมินคุณค่าซึ่งไม่อาจนำเครื่องมือใดๆ มาใช้ประกอบการประเมิน ต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ อย่างลึกซึ้งและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

3. การใช้ตัวผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน เพราะเห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ จึงก่อให้เกิดความเชื่อถือได้ว่า ผลการประเมินน่าจะถูกต้อง เที่ยงตรง

4. การยอมให้ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้กำหนดสิ่งต่างๆ ในการประเมินรูปแบบ เช่น การกำหนดประเด็นการประเมิน ตัวชี้วัด เครื่องมือเก็บข้อมูล แหล่งข้อมูล การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

5. การสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการนำรูปแบบไปใช้ ถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของรูปแบบ

6. การนำรูปแบบไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงในลักษณะของการวิจัยเชิงทดลอง แล้วนำผลการทดลองใช้รูปแบบดังกล่าวมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบการตรวจสอบรูปแบบ มีหลายวิธี อาจใช้การวิเคราะห์จากหลักฐานเชิงคุณลักษณะ (Qualitative Analysis) และเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติและขยายผลได้อย่างแท้จริงในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการตรวจสอบแนวทางการบริหาร

จัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาตามมาตรฐานการประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วยความเป็นประโยชน์ (Utility) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความเหมาะสม (Propriety) และความถูกต้อง (Accuracy) ใช้วิธีการเชิงคุณภาพโดยการประชุมรับฟังความคิดเห็น (Publish Hearing) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชำนาญการ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ในการศึกษานี้ ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) สุนทรียสนทนา (Dialogue) และ การประเมินความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ดังนี้

6.1 การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นการนำเทคนิคการสนทนากลุ่มย่อยมาประยุกต์ใช้ในการนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานการกำหนดแนวปฏิบัติ และรวมไปถึงการปรึกษาหารือด้วย (Public consultation) ซึ่งเป็นเทคนิคและวิธีการที่ให้ผู้เข้าร่วมการสนทนาทุกคนจะได้ร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกันเองที่สุด โดยมีผู้ดำเนินการที่มีประสบการณ์และมีเทคนิคที่ดี มีการวางแผนเตรียมการอย่างเหมาะสม ระหว่างการสนทนาผู้ดำเนินการจะเป็นผู้คอยจุดประเด็นการสนทนาตามที่ได้เตรียมการไว้แล้วเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นด้วยตลอดเวลา และจะต้องสร้างบรรยากาศให้เป็นกันเองด้วยก่อนการเริ่มสนทนาทุกครั้ง (สุวิมล ว่องวานิช. 2550 : 342-343)

ประโยชน์ของการสนทนากลุ่ม

1. เพื่อให้ผู้ที่เข้าสนทนามีส่วนร่วมและสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้อย่างแท้จริงและเปิดเผย
2. เพื่อศึกษาและเรียนรู้ความคิดเห็นตลอดจนความต้องการในเชิงบวกของผู้ที่ร่วมสนทนา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม
4. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนา
5. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะตลอดจนคำแนะนำที่อาจมีประโยชน์ต่อองค์กรทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม
6. เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

แนวทางการดำเนินการในการสนทนากลุ่ม

1. มีผู้ดำเนินการหนึ่งคนและผู้ช่วยผู้ดำเนินการ(ผู้คอยจดบันทึก - สรุปผล) อีกหนึ่งคน รวมสองคน
2. มีผู้ร่วมสนทนากลุ่มละประมาณ 10 - 12 คน โดยนั่งล้อมรอบผู้ดำเนินการและผู้ช่วยผู้ดำเนินการ
3. ผู้ดำเนินการควรจดประเด็นการพูดคุยไว้ เพื่อป้องกันการลืมระหว่างการสนทนา
4. ควรสร้างบรรยากาศก่อนการสนทนาให้เกิดความเป็นกันเองให้มากที่สุด โดยอาจเริ่มการสนทนาอย่าง ไม่เป็นทางการไปก่อน
5. ผู้ดำเนินการจะต้องจำชื่อผู้ร่วมสนทนาให้ได้ทุกคน ถ้าเกรงว่าจะจำไม่ได้ให้ใช้วิธีจดชื่อไว้ในสมุดบันทึกตามตำแหน่งที่คนๆ นั้นนั่งอยู่
6. เริ่มการสนทนาโดยพูดเรื่องที่ใกล้ตัวของผู้ร่วมสนทนาก่อน เช่น คุยเรื่องงานในหน้าที่ ณ ปัจจุบัน
7. พยายามให้ผู้ร่วมสนทนาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นและได้ร่วมพูดมากที่สุดและอย่างทั่วถึง (เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของผู้ดำเนินการที่ต้องมีประสบการณ์การทำสนทนากลุ่มบ่อยมาก่อน)
8. ระยะเวลาการสนทนาประมาณ 1 ชั่วโมงเศษ (ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ผู้ร่วมสนทนาจะเกิดความเบื่อหน่ายได้)
9. สถานที่สนทนาไม่ควรมีเสียงรบกวน อาจใช้ห้องนั่งเล่น ห้องรับแขกหรือถ้ามีสนามหญ้าหรือร่มใต้ ต้นไม้นอกอาคารก็ได้แล้วนั่งล้อมวง
10. เวลาในการสนทนา ควรเป็นเวลาที่ยุ่ร่วมสนทนาว่างจริง ๆ เพื่อทุกคนจะได้อยู่ร่วมสนทนาจนจบ ไม่ลุก ออกไปก่อนการสนทนาจะเสร็จสิ้น
11. ผู้ช่วยสามารถช่วยซักถามหรือร่วมสนทนาด้วยได้ โดยเฉพาะบางประเด็นที่ผู้ดำเนินการอาจตกหล่นบ้าง
12. หลังการสนทนาเสร็จในแต่ละกลุ่มแล้ว ผู้ดำเนินการและผู้ช่วยควรมาสรุปผลสั้นๆ และวิเคราะห์ร่วมกัน

ทั้งนี้ ผู้ที่จะเป็น ผู้ดำเนินการ (Moderator) จำเป็นต้องได้รับการฝึกปฏิบัติโดยการเป็นผู้ช่วย (Assistant) มาก่อน

การสนทนาเป็นเสมือนการสร้างบรรยากาศที่ไม่เหมือนการประชุม แต่เป็นการสนทนาอย่างเป็นกันเอง ซึ่งผู้ดำเนินการ (Moderator) จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการนำการสนทนากลุ่มย่อยมามากพอสมควร รวมทั้งมีเทคนิคและวิธีการที่จะทำให้การสนทนาได้ รับประทานที่นำฟังพอใจ ได้รับ

ข้อเสนอแนะการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายจากผู้ร่วมสนทนา เพื่อประโยชน์สูงสุดที่จะได้รับจากการสนทนากลุ่มย่อยในแต่ละครั้ง

ในการประชุมสนทนากลุ่มครั้งนี้ เป็นการประชุมสนทนากลุ่ม ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

6.2 การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

การรับฟังความคิดเห็น หมายถึง การรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่มีผลกระทบกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ๆ การรับฟังความคิดเห็นในวงกว้างจะทำให้ได้ข้อสรุปที่สะท้อนความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่มีผลต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

ประโยชน์ของการประชุมรับฟังความคิดเห็น

1. เพื่อให้ผู้ที่เข้าประชุมมีส่วนร่วมและสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นได้อย่างแท้จริง และเปิดเผย เกี่ยวกับผลกระทบกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ๆ
2. เพื่อศึกษาและเรียนรู้ความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมประชุม
3. เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์กับพนักงาน ในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันให้ มากขึ้น
4. เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะตลอดจนคำแนะนำที่อาจมีประโยชน์ต่อองค์กรทั้งโดยทางตรง และทางอ้อม
5. เพื่อนำความคิดเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงงานและใช้เป็นข้อมูลใน การพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

แนวทางการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น

การดำเนินงาน การรับฟังความคิดเห็น มีดังนี้

1. ผู้ดำเนินรายการ ควรเป็นผู้มีความคุ้นเคยกับประเด็นปัญหาที่จะทำการรับฟังความคิดเห็น และควรสรุปประเด็นได้อย่างชัดเจน
2. ผู้เข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นเป็นบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ใดที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญ ก็สามารถเชิญบุคคล กลุ่มผลประโยชน์นั้นเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็นต่อไป
3. สถานที่ เวลาจัดการรับฟังความคิดเห็น จัดในสถานที่ที่สะดวกต่อการเดินทางของผู้เข้าร่วมประชุม
4. เวลาในการจัดการรับฟังความคิดเห็น เวลาในการจัดการประชารับฟังความคิดเห็น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน หากหน่วยงานต้องการแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประเด็น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนแรกๆ ของกระบวนการก็ควรจัดให้มีการพิจารณาในชั้นแรก แต่หากประสงค์ให้มีการวิจารณ์ข้อเสนอเป็นการเฉพาะก็ควรจัดการพิจารณาขึ้นในช่วงเวลาต่อมา

5. กระบวนการในการรับฟังความคิดเห็น จำแนกเป็นการแสดงความคิดเห็นด้วยวาจา และการรับฟังความคิดเห็นทางเอกสาร การรับฟังความคิดเห็นทางเอกสารเป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละหน่วยงาน นอกจากนี้ยังมีความเหมาะสมสำหรับประเด็นปัญหาที่มีลักษณะทางเทคนิคสูง ซึ่งอาจไม่เหมาะกับการใช้การรับฟังความคิดเห็นทางนิติบัญญัติ การรับฟังความคิดเห็นทางเอกสารอาจมีประโยชน์ไม่มากนักสำหรับประชาชนโดยทั่วไปซึ่งอาจแสดงความคิดเห็นด้วยวาจาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

6. ขั้นตอนก่อนการรับฟังความคิดเห็น สิ่งที่สำคัญที่สุดในเบื้องต้นคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น ความสำเร็จของการรับฟังความคิดเห็นขึ้นอยู่กับการทำงานของคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นเป็นสำคัญ ดังนี้

6.1 ขั้นตอนก่อนทำการรับฟังความคิดเห็น (Pre-hearing stage)

6.2 ขั้นตอนการรับฟังความคิดเห็น (Hearing stage)

6.3 ขั้นตอนควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็น

คิดเห็น

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่มีต่อร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพิจารณาประเมินด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความถูกต้อง โดย ดำเนินงานตามกระบวนการมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมข้อมูล ประเด็นที่จะดำเนินการขอรับฟังความคิดเห็น จำแนกเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง

1.1 จัดเตรียมเอกสาร

1.2 จัดเตรียมความเรียบร้อยทั่วไป จำนวนผู้เข้าร่วม ผู้ดำเนินรายการ

2. ดำเนินการรับฟังความคิดเห็น บุคคลที่ได้รับเชิญจะยื่นหนังสือหรือเอกสาร และจะนำเสนอข้อมูลดังกล่าวโดยสรุปด้วยวาจาจากผู้ดำเนินรายการจะสอบถามเพื่อความกระจ่างของข้อมูล หรือเพื่อความชัดเจนในประเด็นที่มีความสำคัญ โดยคณะทำงานเตรียมคำถามเป็นการล่วงหน้า

3. รวบรวม บันทึก สรุปความคิดเห็นที่ได้ พิมพ์บันทึกการรับฟังความคิดเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร

6.3 สุนทรียสนทนา (Dialogue)

สุนทรียสนทนา (Dialogue) เป็นการพูดคุยที่ไม่ใช่ไม่ใช่อภิปราย (Discussion) ที่เป็นการโต้ให้เหลือเพียงข้อสรุปหรือความคิดที่ดีที่สุด เพียงอันเดียว ใช้ทักษะการพูดหรือการฟัง แต่สิ่งที่

เกิดขึ้นในองค์กร การตีให้แตกก็มักจะตีคนไปด้วยและ ปกป้องตนเอง การสนทนากลายเป็นสมรภูมิทางความคิด ตัวตนก็เต็มไปด้วยเงา แต่ Dialogue นำเสนอความเป็นไปได้ใหม่ โอกาสของการอยู่ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นกลุ่ม อาศัยกัลยาณมิตรและพื้นที่ปลอดภัย

Dialogue มาจากภาษากรีกว่า “Dialogos” โดยคำว่า Logos หมายถึง คำ (The word) หรือ “ความหมายของคำ” และคำว่า “dia” หมายถึง “ทะลุปรุโปร่ง” ไม่ได้หมายความว่า “สอง” ดังนั้น การสนทนาจึงสามารถเกิดได้จากการกระทำของคนหลายคนไม่ใช่แค่สองคน บางครั้งแม้มีเพียงคนเดียวก็สามารถทำได้ หากแม้เราตั้งใจที่จะฟังเสียงของตนเองที่เปล่งออกมา การสนทนาแบบ Dialogue เป็นการรับฟังวิธีคิด วิธีการให้คุณค่า ความหมายของคนอื่นต่อสิ่งที่พูด เพื่อเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ละทิ้งสิ่งที่แต่ละคนยึดถือ เพื่อผ่านข้ามพรมแดนแห่งตัวตนไปพร้อมๆกัน (ศรีสุดา คล้ายคล่อง จิตร: ออนไลน์)

หลักการเบื้องต้นของสุนทรียสนทนา

หลักการของสุนทรียสนทนา เน้นความสำคัญ 6 ประการ คือ

1. การพูดคุยกันโดยไม่มีหัวข้อ หรือวาระที่ตายตัวล่วงหน้า ไม่มีประธาน ไม่เหมือนการประชุมอย่างมี เป้าหมายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน คนในวงสนทนาสามารถพูดอะไรก็ได้ ถามอะไรก็ได้ ส่วนคนอื่นๆ จะตอบ หรือไม่ตอบก็ได้

2. การไม่แทรกแซง ยอมรับความคิดที่เขาพูดแม้ว่าเราไม่เห็นด้วย ซึ่ง ทุกคนต้องให้ความเคารพต่อ บรรยากาศของความสงบ ปล่อยอารมณ์ให้ผ่อนคลาย พูดเรื่องอะไรก็ได้ ส่วนใหญ่จะหลีกเลี่ยงการแนะนำและการตอบคำถาม เพราะคำถามที่เกิดขึ้นเป็นคำตอบในตัวของมันเอง นอกจากนี้ Dialogue ไม่อนุญาตให้มีการ โต้แย้ง หรือสนับสนุน จนเกิดการปะทะกันทางความคิด

3. การฟังให้ได้ยิน โดยไม่พยายามใส่ใจว่า เสียงนั้นเป็นเสียงของใคร แต่กำหนดใจให้รู้ได้ว่า เสียงที่ได้ยินคือ เสียงของกัลยาณมิตรของเราคนหนึ่ง ที่ปรารถนาจะได้ยินได้ฟังแต่สิ่งดีๆ

4. ฝ้าสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินเสียงต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาอาจเป็นเสียงของ ตนเอง เสียงของคนในวงสนทนา หรือเสียงจากธรรมชาติ อาจมีความคิดบางอย่างเกิดขึ้น วาบขึ้นมาในใจ และ ความคิดนั้นอาจถูกนำไปใช้ในการเริ่มต้นของการทำอะไรบางอย่างที่มีคุณค่าต่อตนเองและสังคมในอนาคตก็ได้

5. เคารพ (Respecting) การเคารพ คือการฟังทั้งหมดอย่างไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะที่ชอบหรือไม่ชอบ หากฟังโดยมีปฏิริยาให้ น้อยที่สุด โดยหลักการสำคัญของไอแซคส์ที่กล่าวในตอนต้นนั้นก็ คือ การพยายามมองสิ่งต่างๆ ว่ามีการถักทอ เป็นผ้าผืนเดียวกัน เป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมด หลักการแห่งการฟังทั้งหมด โดยไม่แยกแยะกลั่นกรองเสียก่อน ก็มาจากทัศนะหรือมุมมองเช่นนี้ ในถ้อยคำของไอแซคส์เอง เขากล่าวว่า “การเคารพ ในแง่หนึ่งก็คือการมอง หาสิ่งสูงส่งที่สุด ดีที่สุดในตัวบุคคลคนหนึ่ง ปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างกับว่าเป็นความลึกลับที่เราไม่มีวันเข้าใจได้โดย ตลอด พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของ

ทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เป็นส่วนหนึ่งของตัวตนของเรา” และอีกด้าน หนึ่งของความเคารพ ก็คือ เรื่องของความศรัทธาหรือความเชื่อมั่นในคุณงามความดีของผู้คน

6. ห้อยแขวน ห้อยแขวนหมายถึงห้อยแขวนทุกสิ่งทุกอย่าง โดยเฉพาะห้อยแขวน การตัดสินใจ ตัดสินใจ เมื่อได้ ฟังคนอื่นพูด ตลอดจนเวลาที่ดำรงตนอยู่ในการสนทนาทั้งหมด เปิดเนื้อที่ให้กับความเป็นไปได้อันไร้ขีดจำกัด ของความเหลื่อมซ้อนแห่งมุมมอง การมองข้ามพรมมองอันจำกัดอย่างเป็นอัตโนมัติที่ตนถือครองอยู่ การ ข้ามพรมคู่ขัดแย้งที่เป็นขั้วทั้งหลาย เป็นอิสระจากการมอง เป็นคู่ขัดแย้งทั้งปวง เปิดมุมมองใหม่ที่อาจรวบความ เข้มแข็งในคู่ขัดแย้งเข้ามาไว้ในมุมมองเดียวกัน ที่ข้ามพรมความขัดแย้งนั้น มันเป็นเรื่องราวของการตื่นขึ้นของ ตัวรู้ด้วย การตื่นขึ้นของสติ ที่ระลึกได้ว่า มีหนทางที่ดีกว่าการกระโดดเข้าไปในการตัดสินใจ ตัดสินใจ อย่างเป็นอัตโนมัติ เพราะนั่นคือการถือครองหรือถูกครอง (กันแน่) โดยทัศนคติแบบเดิม มุมมองแบบเดิม ที่ เป็นไปอย่างอัตโนมัติและไม่มีตัวเลือก ไปสู่การเปิดพื้นที่ให้กับมุมมองอื่นๆ อีกมากมายที่เป็นไปได้ ทั้งการฟัง ความเคารพและการ ห้อยแขวนการตัดสินใจ ทั้งหมดนี้เกี่ยวโยงส่งเสริมกันและกันอย่างเป็นเอกภาพ ก่อให้เกิด สติ สมาธิ และ ปัญญา คือการฟังเปิดเนื้อที่ให้การเคารพ เพราะเมื่อฟังอย่างลึกซึ้ง เราจะเห็นสติปัญญาและ คุณงามความดีของผู้คนมากขึ้น การเคารพยอมทำให้การห้อยแขวนเป็นไปได้อย่างมากขึ้น การห้อยแขวน เสียของเรา ในการตั้งวงสนทนาหลายครั้งหลายหน อุปสรรคแรกสุดก็คือการฝ่าข้ามวัฒนธรรมแห่งความเงียบนี้ ออกไป แต่สำหรับไอแซคส์ คนพูดมากก็อาจจะไม่ได้พูดอะไรเลยด้วยซ้ำไป เพราะเขาเพียงท่องบ่น เรื่องราวใน อดีต เขาไม่ได้ฟังเสียงภายในตัวของเขาเอง เทปมันเก่าในหัวของเขาดังกลบเสียงใดๆ ที่ลึกกว่านั้น ที่เขาหรือ เธอจะได้ยิน แต่สำหรับคนที่เงียบงัน เป็นไปได้ที่เมื่อได้ยินเสียงเพรียกจากภายในให้พูด แต่เมื่อเขาหรือเธอ ตัดสินใจที่จะไม่พูด เสียงภายในก็ค่อยๆ แผ่วลงไป จนในที่สุดเราก็อาจลืมนั่นไป หรือมันอาจจะไม่ปรากฏ เข้ามาในสำนึกของเราได้อีกง่ายๆ แต่เมื่อพูดออกไป มันกลับจะพรุ้งพรู ออกมา เมื่อนั้นเราจะสัมผัสพลังถ้อยคำของเราเอง เสียงในภาษาตะวันออกกลางโบราณก็คือ abracadabra ซึ่ง abra แปลว่าสร้าง ca แปลว่า as และ dabra แปลว่า speak ซึ่งแปลรวมว่า “I create as I speak” นี่คือนักปราชญ์ ถ้อยคำคือพลัง ถ้อยคำสามารถ สร้างโลกได้ ทำอย่างไร? เสียงของเราจึงไม่ใช่เพียงการไปจำเขามาพูด การสนทนาก็คือการเปล่งเสียงของตัวเองออกมา ไม่ใช่เสียงของคนอื่น ไม่ใช่การพูดอะไรแบบใครๆ ก็พูดกัน อย่างนี้เท่านั้น ซึ่งการที่ใครที่เล่นตามเพลงคนอื่น ใครเป็นนักประกาศข่าว ใครเป็นคนที่พูดออกมาเหมือนตำรา อันน่าเบื่อหน่าย และเราจะสัมผัสถึงความสด ความจริงใจแห่งการบอกกล่าวของคนที่ไม่พูดจากเสียงของเขาหรือ เธอเอง ที่ให้ความชื่นใจ ไม่ว่าเรื่องนั้น จะสุขหรือเศร้าก็ตาม มีพลังขับเคลื่อนและสร้างโลกที่อยู่รอบๆ ตัวอัน เปี่ยมไปด้วยจินตนาการ บริโภค นิยมกับการสนทนา

สามารถกล่าวได้ว่าหลักการสุนทรียสนทนา คือ การฟังอย่างลึกซึ้ง ฟังให้ได้ยิน มีความเป็นอิสระ และผ่อนคลาย ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้นำ และไม่มีผู้ตาม

แนวทางการจัดสุนทรียสนทนา

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดที่อยู่เบื้องหลังของการทำสุนทรียสนทนาให้ทะลุ การคิด ร่วมกันทำให้ความคิดที่กระจัดกระจายอยู่ในที่ต่างๆมารวมตัวกัน และทำให้เกิดการเชื่อมโยง (coherent of thought) เพื่อให้เกิดพลังการเข้าใจปรัชญาของสุนทรียสนทนาอย่างลึกซึ้ง จะทำให้เกิดความเชื่อมั่น ศรัทธาใน กระบวนการ สามารถฟันฝ่ากำแพงความลังเลสงสัยไปได้

2. การรื้อถอนสมมุติบัญญัติ ปลดปล่อยตนเองจากภารกิจ บทบาท หน้าที่ อำนาจและอุปาทานที่ห่อหุ้ม ตัวตนอยู่ในทุกรูปแบบ เพื่อมิให้กลายเป็นกำแพงอุปสรรค (blocking) ต่อการเรียนรู้เพื่อการเข้าถึงความจริงที่ ผังลึกละเอียดภายในตัวเอง (tacit knowledge) ดังนั้น ผู้ที่เข้าร่วมวงสุนทรียสนทนา จึงต้องรื้อถอนสิ่งเหล่านี้ด้วย ความสมัครใจของตนเอง อ่อนน้อมถ่อมตัว มีเมตตากับตัวเอง โดยการไม่ยกตนข่มท่าน หรือไม่กดตนเองลง จนหมดความสำคัญ แต่ควรกำหนดบทบาทของตัวเองเป็นกัลยาณมิตร กับทุกคน ไม่ควรลืมนำ เป้าหมายของ การรื้อถอนจำกัดขอบเขตอยู่ที่ตนเองเท่านั้น การก้าวล่วงไปวิพากษ์ วิจารณ์เพื่อเปลี่ยนแปลงรื้อถอนคนอื่น เป็น สิ่งที่พึงละเว้นโดยเด็ดขาด

3. ในวงสุนทรียสนทนา จะต้องไม่ให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ได้ยินได้ฟังเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองในขณะที่ได้ยินได้ฟังสิ่งเหล่านั้นด้วย เพราะ โดยทั่วไปขณะที่ฟังนั้น เรามักจะสร้างความรู้สึกบางอย่างตามไปด้วย เช่น รำคาญ หงุดหงิด เคลิบเคลิ้ม ขำ กลี้ก ลื่นซม ฯลฯ และความรู้สึกเหล่านี้คือที่มาของความลำเอียง จึงต้องป้องกันด้วยด้วยการฟังให้ได้ยิน (deep listening) ด้วยการสร้าง ปัญญาที่เกิดจากการฟัง เมื่อคิดว่า สามารถจัดการกับความ รู้สึกตัวเองได้แล้ว ก็สามารเริ่มต้นตั้งวงคุยเพื่อคิดร่วมกัน

4. การตั้งวงสุนทรียสนทนา ประกอบด้วยคนสองคนขึ้นไป 7-8 คน ถือว่ากำลังดี แต่ถ้าจำเป็นก็อาจมี ได้ถึง 20 กว่าคน นั่งล้อมวงเป็นวงกลมให้ทุกคนสามารถมองเห็นหน้ากันได้ทั้งหมด ตั้งกติกาการพูดคุยไว้ อย่างหลวมๆ เช่น หลีกเลี่ยงการเสนอแนะ การโต้แย้ง การผูกขาดเวที การทำให้ผู้อื่นเสียหน้า พูดให้สั้น หลังจากพูดแล้ว ควรรอให้คนอื่น ๆ ได้มีโอกาสพูดผ่านไปก่อนสองหรือสามคน ค่อยกลับมาพูดอีก

5. ไม่ควรหวังผลว่าจะต้องมีสิ่งนั้นสิ่งนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วภายหลังจากจบลงของสุนทรียสนทนา เพราะความคาดหวังดังกล่าวเป็นสิ่งที่ เป็นไปไม่ได้ แต่มีการยืนยันว่า สุนทรียสนทนาจะเกิดมรรคผลเมื่อเวลา ผ่านไปสักกระยะหนึ่งแล้ว เพราะความคิดไม่ได้หายไปไหน แต่อาจผุดตามหลัง จึงควรทำให้เกิดขึ้นอย่าง สม่่าเสมอ ข้อสำคัญคือ ควรหลีกเลี่ยงการสรุปแบบรวบยอด เพราะการสรุป เป็นการเปิดช่องว่างให้ใช้อำนาจ แบบรวบรัด ขยายส่วนที่ชอบ ปิดบังส่วนที่ไม่อยากได้ยิน และข้อสำคัญคือ การนำข้อสรุปไปเป็นเครื่องมือบีบ บังคับให้คนอื่นทำตามความต้องการของตนเองในภายหลัง การสรุปควรถือเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่เข้าร่วม กระบวนการสุนทรียสนทนา ซึ่งสามารถหยิบประเด็นที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้ตามความสนใจของแต่ละ คนซึ่งไม่เหมือนกัน

การจัดการวงสนทนาที่ดี แบบสุนทรียสนทนา (Dialogue)

การจัดการวงสนทนา ควรคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ซึ่ง โสพลส ศิริไสย์ (2548 : 10) ได้แนะนำแนวทางแบบรวบรวมภายใต้คำพูดสั้นๆว่า SPEAKING ดังนี้

1. S: Setting หมายถึง ฉาก สถานที่ และเวลาของการทำ Dialogue ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็น อันดับต้นๆ กล่าวคือ การจัดสถานที่ ควรจัดให้หนึ่งเป็นวงกลม ให้ทุกคนในวงสนทนาหันหน้าเข้าหากัน เพื่อให้ สามารถมองเห็นหน้า ซึ่งกันและกันได้หมดทุกคน และให้มีพื้นที่ว่างพอที่ให้ทุกคนจะสามารถเคลื่อนไหวไป มาได้สะดวก ถ้าหากมีทิวทัศน์ที่สวยงามที่เป็น “ต้นทุน” ทางธรรมชาติที่ดีอยู่แล้ว ควรใช้ให้เป็นประโยชน์ มากที่สุด โดยเปิดม่านเพื่อให้สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ และปลดปล่อยอารมณ์และเป็นที่พักสายตา

2. P: Process หมายถึง กระบวนการ Dialogue เป็นเรื่องของกระบวนการ (Process Determinism) ซึ่ง เป็นไปตามเหตุและปัจจัยไม่สามารถคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้ ผู้เข้าร่วมวงสนทนาต้องมีสติอยู่เสมอ สิ่งที่พูด ไม่มีการสรุปหรือสร้างความคิดรวบยอด เพื่อหาคำตอบสุดท้าย และให้ทุกคนคิดเหมือนกันหมด แต่ถ้า ผู้เข้าร่วมวงเชื่อมั่นในเรื่องของกระบวนการ จะเห็นว่า คำตอบจะเกิดขึ้นเป็นระยะๆ และเป็นหน้าที่ของ ผู้เข้าร่วมวงที่จะทำความรู้จักกับคำตอบนั้นด้วยตนเอง คำตอบบางอย่างรู้ได้เฉพาะตัว อธิบายให้ใครฟังไม่ได้

3. E: Ends หมายถึง เป้าหมาย Dialogue ไม่อนุญาตให้แต่ละคนนำเป้าหมายส่วนตัว หรือวาระส่วนตัว เข้าไปใช้ นอกจากจะมีเป้าหมายเพื่อการฟัง เรียนรู้ตนเอง และเรียนรู้ผู้อื่นเท่านั้น นอกจากนี้จะต้องหลีกเลี่ยงมิ ให้มีการตั้งผลลัพธ์ไว้ล่วงหน้า ไม่นำสิ่งที่เชื่ออยู่ในใจออกมาโต้แย้ง ประทัดประหารซึ่งกันและกัน Dialogue จึงเหมาะสมสำหรับเริ่มต้นทำงานที่มีความซับซ้อน หลากหลาย หรือต้องการแก้ไขปัญหายากที่ยากร่วมกัน Dialogue จึงไม่มีการโอ้อวด ไม่แนะนำสั่งสอน หรือหวังจุดประกายให้คนอื่นคิดตาม รวมทั้งไม่ได้แย้ง หรือ ยกยอปอปั้น หรือตำหนิติเตียน

4. A: Attitude หมายถึง การมีเจตคติที่ดีต่อคนอื่น มีจิตใจที่เปิดกว้าง มีความสุขที่ได้ยินได้ฟังและได้ เรียนรู้จากผู้อื่น Dialogue คือชุมชนสัมมาทิฐิ ไม่เริ่มต้นด้วยการประณามคนอื่น การเสนอแนะให้คนอื่นทำสิ่ง นั้นสิ่งนี้ หรือการพูดถึงปัญหา ซึ่งจะนำไปสู่การโต้เถียง การปกป้อง และการมุ่งเอาชนะกัน

5. K: Key Actor หมายถึง คณะทำงานที่อยู่เบื้องหลัง ผู้ทำหน้าที่ประสานงานสร้างฉาก และค้นหาผู้ที่ เหมาะสมจะมานั่งพูดคุยกัน เพื่อวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะรวมความถึง Facilitator ผู้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามหลักการของกระบวนการ รวมทั้งแก้ไขปัญหาคิดค้นที่ โดย สุภาพและไม่ทำให้ผู้ร่วมวงสนทนา รู้สึกเสียหน้า

6. I: Instrument หมายถึง เครื่องมือของ Dialogue คือ จะต้องช่วยลดทอนความเป็นทางการของการใช้ ภาษาให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงถ้อยคำแบบพิธีการ เช่น ขออนุญาตพูด เพราะ

การพูดนี้ไม่ต้องขออนุญาตใคร หาก ผู้พูดคนก่อนพูดจบและมีความเจ็บเกิดขึ้นก็สามารถแทรกตนเองขึ้นมาพูดได้โดยอัตโนมัติ แต่สิ่งที่จะต้องระวังคือพูดสิ่งใดออกไป สิ่งนั้นจะย้อนกลับมาเข้าสู่ตนเอง ทำให้รู้สึกได้ภายหลัง

7. N: Norms of Interaction หมายถึงบรรทัดฐานของการปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะต้องมีความเท่าเทียมกัน ทั้งในแง่ของคำพูดและการปฏิบัติ กล่าวคือ จะต้องหลีกเลี่ยงคำพูดและการกระทำทางวาจาใดๆที่แสดงว่าตนเองเหนือกว่า หรือด้อยกว่าคนอื่น วัจนกรรมที่แสดงความเหนือกว่าได้แก่ คำพูดแบบแนะนำ อบรม สั่งสอน โอ้อวด ยกตนข่มท่าน ส่วนคำพูดที่แสดงความด้อยกว่าคนอื่น เช่น คำพูดแบบวิงวอนร้องขอ คำแนะนำและความช่วยเหลือจากผู้อื่น

8. G: Genre หมายถึง ประเภทของการพูดคุย Dialogue ไม่ใช่การพูดคุยแบบพิจารณาถกเถียง หรือโต้แย้ง ไม่ใช่การบรรยายไม่ใช่การประชุมที่มีประธานทำหน้าที่วินิจฉัย สั่งการ หรือมีเป้าหมายวาระไว้ล่วงหน้า แต่ เป็นการพูดคุยแบบเปิด ไม่มีเป้าหมาย และวาระ เพื่อสร้างความหมายร่วมกัน แต่หากเป้าหมายจะเกิดขึ้น ตามมาในภายหลังก็คงไม่มีใครห้าม แต่ต้องเกิดภายใต้บริบทของการสร้างความหมายร่วมกัน

องค์ประกอบการจัดการสนทนาแบบสุนทรียสนทนา

1. ผู้เข้าร่วม อาจเป็นกลุ่มขนาด 10 – 20 คน แต่ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมจะเป็นกลุ่มละ 6 -8 คน ซึ่ง เป็นขนาดที่ทำให้กระบวนการเติบโตขึ้นไปได้ดี

2. หัวข้อ หัวข้อเรื่องของการสนทนาในระยะแรกอาจกำหนดเป็นหัวข้ออย่างกว้างๆ ซึ่งหัวข้อในเรื่อง การสนทนาเชิงปัญญาแบบDialogue นั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการของทักษะหลักการ 3 ประการใน ตัวบุคคล หัวข้อที่มีเนื้อหาที่เป็นประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ย่อมทำให้พัฒนาการไปได้ไม่ไกล ขณะที่หัวข้ออันมี เนื้อหาที่นำพาความคิดขยายไปสู่การรับรู้คุณค่าแห่งประโยชน์ร่วมกัน จะทำให้กระบวนการไปได้ดีกว่า เช่น หัวข้อ

- ประสบการณ์ความสำเร็จ หรือปัญหา-อุปสรรคที่ผ่านมาในการทำงานเป็นทีม
- ความประทับใจที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน (หัวหน้า-เพื่อน-ลูกน้อง)
- คุณค่าแห่งการทำงานร่วมกัน
- ปรัชญาและค่านิยมของหน่วยงาน
- ปัญหาเรื้อรังที่ยังแก้ไขไม่ได้ ในหน่วยงานเรา

3. กติกา เพื่อให้การสนทนาของกลุ่มดำเนินไปสู่ การสนทนาที่เป็นเชิงสติปัญญา อันทำให้เกิดกระแส การไหลของความหมาย กติกาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ กติกาเหล่านั้นได้แก่

- ปิดโทรศัพท์มือถือ
- ไม่มีการพูดคุยย่อยหรือซุบซิบกันเป็นกลุ่ม จะต้องเป็น One meeting เท่านั้น
- “วาง” หัวใจนตำแหน่งงาน ถือว่าสมาชิกทุกคนมีความเท่าเทียมกัน

- สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้าง และรู้สึกเป็นอิสระ
 - ไม่เริ่มโดยมีจุดมุ่งหมายหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นอันใดอันหนึ่ง รวมทั้งไม่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการ แก้ปัญหาในเรื่องใด
 - พูดทีละคน สมาชิกที่เหลือฟังอย่างตั้งใจ และ “วาง” กรอบความคิด และการตัดสินใจในด้านใดใด ไม่ว่าจะเรื่องที่พูด ผู้พูด หรือ ลักษณะที่พูด
 - ไม่พูดแทรกขึ้นมา จนกว่าคนที่กำลังพูดอยู่ได้กล่าวจบให้อดทนรอได้ และค่อยๆยกมือขวาขึ้นมาเพื่อ แสดงความต้องการผู้เสนอความคิด เมื่อการพูดก่อนหน้าสิ้นสุดลง
 - ไม่ตัดสิน แต่ให้ไตร่ตรองความคิดของตนเองว่ายึด “สมมติฐาน” ได้ไว้
 - ในการพูดนั้นพูดต่อกลุ่มทั้งหมด ไม่เป็นการพูดตรงไปยังคนใดคนหนึ่งเฉพาะ
 - รักษา “หลักการเปิดพื้นที่” โดยไม่ครอบครองการพูดคนเดียว หรือเป็นส่วนใหญ่ ทุกคนจะต้องมี โอกาสได้พูดอย่างเท่าเทียมกันและต้องพูดแสดงความคิดเห็น โดยสามารถหยิบยกขึ้นมาพูดได้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้อง
 - ไม่ยึดการพูดเอาไว้ ไม่พูดเป็นหลักอยู่คนเดียว อาจจะต้องให้คนอื่นได้พูดคั่นก่อน 2-3 ท่าน ก่อนจะ พูดเพิ่มเติมและการพูดเสนอความคิดในแต่ละครั้งควรใช้เวลาสั้นๆ
 - ไม่พูดนอกประเด็น แต่ขยายขอบเขตของเรื่องราวได้
 - ไม่มุ่งหาข้อสรุปหรือข้อตกลงในเรื่องใดหรือสิ่งหนึ่งและไม่ตัดสินความคิดเห็นใดใดก็ตาม ว่าเป็น สิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี ใช้ได้หรือไม่ได้และด้านอื่นใดก็ตาม
 - ต้องไม่พยายามโน้มน้าวให้คนอื่นคล้อยตามความคิดของเรา
 - พูดในสิ่งที่ เป็นคุณประโยชน์ สร้างสรรค์ความสามัคคี และมีเมตตาริจิตต่อกัน
 - ไม่วิพากษ์คำพูดหรือความคิดของใคร และต้องไม่ใช่คำพูดว่า “ใช่ แต่ว่า...” แต่ให้ใช้คำพูดว่า “ใช่ และ....”
 - ดำรงอยู่ในความเงียบคือการไตร่ตรองความคิดตนเองกลับไปตั้งคำถามกับสมมติฐานของตนเอง และไม่ปกป้องสมมติฐานของตนเอง โดยการโต้แย้งหรือแสดงอาการปฏิกิริยาชุนเคืองใจ
 - “ปล่อยวาง” สมมติฐานและไม่ตัดสิน ทั้งของตนและของผู้อื่น
 - แม้ว่า Dialogue ให้ความสำคัญกับการฟังอย่างตั้งใจ อย่างทุ่มสมาธิเข้าไปฟังก็ตาม แต่สิ่งสำคัญคือ รักษาคุณภาพของตัวเราในการ “ฟัง-ไตร่ตรอง-ซักถาม-นำเสนอความคิด” จึงต้องมีการแสดงออกทั้ง 3 ประการ
 - ไม่นำสิ่งที่กล่าวในวง Dialogue ไปเผยแพร่ขยายวงออกไปภายนอก อย่างมีวัตถุประสงค์ในเชิงลบ หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสมาชิก และผู้อื่น
4. ระยะเวลา โดยทั่วไประยะเวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง เป็นระยะเวลาที่เหมาะสม การ Dialogue ใน เวลาที่ยาวนานเกินไปอาจก่อให้เกิดความล้า และลดคุณภาพของการสนทนากัน

5. บทบาทผู้นำ ในการ Dialogue ควรดำเนินการไปโดยไม่มีผู้นำ โดยถือว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน เราจะไม่นำเอาตำแหน่งหน้าที่การงานหรือสิ่งอื่นๆ ที่แสดงถึงอำนาจที่เหนือกว่าเข้ามาในวง Dialogue

6. การจัดสถานที่ Dialogue ให้มีความสำคัญต่อการจัดสถานที่ค่อนข้างสูง ปัจจัยนี้มีผลอย่างมากต่อ พัฒนาการของ Dialogue หากเป็นไปได้สถานที่ที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการ Dialogue ควรจะ

- เงียบ สะดวกสบาย
- โปร่งโล่ง ไม่แออัด การอยู่ในห้องขนาดเล็กที่อาจทำให้เกิดความอึดอัด ทำให้การคิดร่วมกันเป็นไปได้ยากขึ้น
- เงียบ ไม่มีผู้คนจอแจ ไม่เป็นสถานที่มีคนเดินขวักไขว่ พลุกพล่านไม่มีเสียงระงมจากรถยนต์ หรือ เสียงโทรศัพท์ดังเป็นระยะ หรือเสียงรบกวนอันใด
- ปลอดภัยจากแมลงและสิ่งรบกวนอื่นๆ เช่น แสงที่สว่างจ้าเกินไป หรือลมที่พัดแรงให้รู้สึกหนาวเย็น หรือแสงที่น้อยเกินไปก็อาจทำให้วงได้
- อยู่ในห้องที่มีอากาศไหลหมุนเวียนพอประมาณ หรือมีการระบายอากาศที่ดี

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดเรื่องสุนทรียสนทนา (Dialogue) นี้ไปใช้กิจกรรมเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (After Action Review) หลังจากการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยกำหนดหัวข้อในการสุนทรียสนทนา ดังนี้

1. ความเป็นไปได้ในการใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ไปใช้ในการดำเนินงานจริง
2. ความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อสังคมส่วนรวม
3. ความเหมาะสม ในการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ
4. ความถูกต้อง ครอบคลุมในเนื้อหาของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ไปใช้ในการปฏิบัติงานในระดับต่าง ๆ

7. การประเมินความถูกต้อง (Accuracy) ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility)

Joint Committee on Standard for Educational Evaluation (Maduas, Scriven and Stufflebeam.1983 : 399-402) ได้เสนอแนวทางการประเมินตามมาตรฐานการประเมิน ไว้ดังนี้

1. มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน (Utility Standards) ผลการประเมินต้องให้ข้อมูลตรงตามที่ใช้ผลการประเมินอย่างรู้ และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริงโดยเฉพาะถ้าสามารถให้ข้อมูลช่วยในการปรับปรุงตนเองได้ในระดับบุคคล ก็จะเป็นประโยชน์มากขึ้นเป็นลักษณะการประเมินการสนองต่อความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

2. มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินจะต้องมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริงประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม เป็นลักษณะการประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง

3. มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคล มีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงาน ไม่ทำให้การประเมินก่อให้เกิดผลเสียหายนับผู้ใดเป็นลักษณะการประเมินความเหมาะสมทั้งในด้านกฎหมายและคุณธรรม

4. มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) วิธีการที่ใช้ในการประเมินต้องมีความถูกต้อง ให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินต้องสามารถวัดตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัดได้จริง มีความครบถ้วนสมบูรณ์ตามตัวบ่งชี้ที่ต้องการวัด แหล่งผู้ให้ข้อมูลเชื่อถือได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง วิธีการวิเคราะห์และการเสนอผลการประเมินถูกต้อง และผลการประเมินมีความเป็นปรนัยเป็นลักษณะการประเมินความน่าเชื่อถือ และได้เนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วนตามความต้องการที่กำหนดไว้อย่างแท้จริง

โดย Eisner (1976 : 192-193) ได้เสนอแนวคิดในการประเมินจากมาตรฐานด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องครอบคลุม โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวิธีการแตกต่างจากการดำเนินการเชิงวิทยาศาสตร์หรือเชิงปริมาณ เนื่องจากการศึกษาในบางเรื่องต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าตัวเลขที่นำมาพิจารณาสรุป ดังนั้นจึงได้เสนอเกี่ยวกับมาตรฐานการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้จะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานกับปัจจัยต่าง ๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรณ์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน

2. การประเมินที่เป็นความเฉพาะทาง ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากงานวิจารณ์งานศิลปะ ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้งและต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย แนวคิดนี้ได้นำมาประยุกต์ในวงการอุดมศึกษา ซึ่งนิยมนำรูปแบบนี้มาใช้ในเรื่องที่ต้องการความลึกซึ้งและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางสูง

3. การประเมินที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจที่ดี มาตรฐานและเกณฑ์มาจากประสบการณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น ๆ

4. การประเมินที่ยอมให้มีความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามความต้องการและความถนัดของแต่ละคน ตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญ การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูลและวิธีการนำเสนอ

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ประยุกต์ใช้มาตรฐานการประเมินมาใช้สำหรับการตรวจสอบแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้น ใช้วิธีการประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ชำนาญการโดยตรวจสอบด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน (Utility Standards) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) ดังนี้

1. ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน (Utility Standards) หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้จริง

2. ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริงประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม

3. ด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใด ๆ ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล มีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานไม่ทำให้เกิดผลเสียหายกับผู้ใด

4. ด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) หมายถึง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้อง ตามขอบข่ายของงานที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ ความครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นไปตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8.1 งานวิจัยในประเทศ

ขวัญใจ ศุภรนนท์ (2548 : 126) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่นโดยใช้รูปแบบการทดลอง Two Group Pre-test, Post-test Design ประชากรที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทำการคัดเลือกโรงเรียนแล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายให้ได้ตัวอย่างกลุ่มละ 30 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โปรแกรมสุขศึกษาประกอบด้วย การให้ความรู้ โดยการบรรยายอภิปรายกลุ่ม การฝึกประเมินน้ำหนัก ส่วนสูง และการฝึกประเมินสารอาหารผู้ปกครองครูและเพื่อนแนะนำกระตุ้นเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ที่ถูกต้อง ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การดี เต็มเจริญ (2548 : 7) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงแบบแผนการบริโภคอาหารและการเจริญเติบโตการศึกษาเฉพาะกรณีของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในช่วง 10 ปี พบว่าในช่วงเวลา 10 ปี มีการเปลี่ยนแปลงของแบบแผนการบริโภคอาหาร ในมือหลักและอาหารระหว่างมือของเด็กนักเรียนคือใน พ.ศ. 2538 เด็กนักเรียนเกือบทุกคนได้รับประทานอาหารกลางวันเป็นประจำ เด็กนักเรียนรับประทานระหว่างมือเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาการรับประทานอาหารเช้าและการรับประทานอาหารเช้าและการรับประทานอาหารเช้าบางวันของเด็กนักเรียนยังมีความคล้ายคลึงกันเมื่อ 10 ปีก่อนการเปลี่ยนแปลงของการเจริญเติบโตทางร่างกายของเด็กนักเรียนในทางที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน น้ำหนักเฉลี่ยของเด็กนักเรียนชายและหญิงอายุ 11 – 12 ปี เพิ่มขึ้น 4.1 – 4.8 กิโลกรัม และส่วนสูงเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 3.3 – 4.3 เซนติเมตร แบบแผนอาหารกลางวันและการเจริญเติบโตที่ดีขึ้นอาจจะเป็นผลของโครงการอาหารกลางวันและภาวะเศรษฐกิจที่ดีขึ้นและชี้ให้เห็นความจำเป็นของการจัดบริการอาหารเช้าหรืออาหารว่างที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงให้แก่เด็กนักเรียนเพิ่มเติมจากการจัดบริการอาหารในโครงการอาหารกลางวันควบคู่ไปกับการให้ความรู้ในการเลือกบริโภคอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

ธัญญลักษณ์ ศิริเมฆ (2549 : 75) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารและโภชนาการระหว่างนักเรียนที่เรียนในหอพักกับนักเรียนที่พักนอกหอพัก วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนนอกหอพักและในหอพักมีคะแนนความรู้พื้นฐานด้านโภชนาการไม่แตกต่างกัน ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับการรับประทานอาหารด้านส่งเสริมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เครือวัลย์ ปาวิสัย (2550 : 151 - 152) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 115 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยทางชีวะสังคม ได้แก่ อายุ เงิน กรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยนำ ได้แก่ ความเชื่อต่อภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยที่เอื้อ ได้แก่ การจัดการกับรายได้ของนักเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การได้รับรู้ข้อมูลในการบริโภคอาหาร แรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู เพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐาน ได้แก่ รายได้ของผู้ปกครองที่นำมาใช้ในโรงเรียนในแต่ละวัน และปัจจัยเสริมสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 38.5

ศศิธร วันชัย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 3 เขตเทศบาลเมืองที่เข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาล 3 เขตเทศบาลเมืองปราจีนบุรีจำนวน 57 คนสุ่มเลือกโรงเรียนโดยการจับฉลากเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้ทัศนคติพฤติกรรมการบริโภคอาหารผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนทัศนคติต่อการบริโภคอาหารหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีคะแนนพฤติกรรมต่อการบริโภคอาหารหลังการทดลองดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการประยุกต์ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมมาใช้ในการสร้างโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารผลการวิจัยพบว่าการที่บุคคลได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมโดยการให้ครูประจำชั้นให้คำแนะนำและกระตุ้นเตือนให้นักเรียนบริโภคอาหาร 5 หมู่ลดการรับประทานขนมขบเคี้ยวผู้ปกครองให้คำแนะนำกระตุ้นเตือนและจัดอาหารที่ถูกหลักโภชนาการแก่นักเรียนเพื่อนคอยให้กำลังใจและกระตุ้นเตือนผู้วิจัยให้รางวัลให้กำลังใจและข้อมูลข่าวสารพร้อมทั้งกระตุ้นเตือนสามารถทำให้กลุ่มทดลองเกิดการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในการบริโภคอาหารดีกว่ากลุ่มควบคุมผู้วิจัยคาดว่า การประยุกต์ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคมในการวิจัยครั้งนี้จะทำให้กลุ่มทดลองได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – 6

เกิดการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในการบริโภคอาหารดีกว่ากลุ่มควบคุมเพราะแรงสนับสนุนทางสังคมจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ถูกต้องต่อเนื่องตลอดไป

บุญชม ศรีสะอาด(2556 : 45) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการประเมินสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้ศึกษาควรกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มาก ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของผู้อื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

ทิพย์สุดา นกเส็ง (2556 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี พบว่า พฤติกรรมที่ทำให้เด็กเกิดภาวะทุพโภชนาการเกิดจากการที่เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์น้อยหรือไม่มีประโยชน์ สำหรับการดูแลภาวะทุพโภชนาการเด็กคือ การให้เด็กดื่มนม การสร้างนิสัยการรับประทานอาหารเช้า การจัดเมนูอาหารตามหลักโภชนาการ ให้ความรู้แก่บิดามารดา ผู้ปกครองและครูผู้ดูแลเด็กให้เข้าใจเรื่องการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่มีภาวะทุพโภชนาการ การเฝ้าระวัง การเจริญเติบโต การประเมินภาวะโภชนาการ และการส่งเสริมพัฒนากระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้บริการอนามัยแม่และเด็กทุกระดับตำบล

สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์ (2558 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่ององค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพของผู้เรียนโดยใช้การเรียนรู้ทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้

ณัฐธิดานต์ โสภงโสศ (2559 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนบ้านโนนระเวียงอำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมาพบว่าสภาพการดำเนินโครงการอาหารกลางวันก่อนดำเนินการพัฒนาไม่สามารถตอบสนองนโยบายของรัฐได้เท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหาเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการเนื่องจากบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องปัญหาที่พบคือด้านงบประมาณบุคลากรที่ขาดความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องส่งผลให้นักเรียนทุกคนได้รับบริการการอาหารกลางวันอย่างพอเพียงและถูกหลักโภชนาการ

สมสิริ รุ่งอมรรัตน์ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการไปใช้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สาเหตุของภาวะโภชนาการเกิน คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับโภชนาการสำหรับเด็กและการเลี้ยงดูแบบตามใจ การนำแนวทางไปใช้พบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายและน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงของเด็กก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะคือ การนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการสำหรับเด็กที่มีภาวะโภชนาการเกิน ควรให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางของตนเอง และมีข้อตกลงร่วมกันในการดูแลเด็ก

จากการศึกษาผลการศึกษาวิจัยในช่วงปี พ.ศ. 2548 จนถึง พ.ศ.2560 สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่าการศึกษาวิจัยทดลองแนวทางและวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการ นั้น หลังการทดลองมีผลในภาพรวมไปในทางที่ดีขึ้นมากกว่าก่อนการทดลอง

8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

เกล (Kale .1981 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของนโยบาย โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียน เขตการศึกษา 2 แห่งรัฐฟลอริดา โดยทำการศึกษาจากโรงเรียนที่จัดบริการโครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนในโรงเรียนทุกคน ร่วมกับร้านค้าในโรงเรียน และโรงเรียนที่อนุญาตให้นักเรียนออกไปรับประทานอาหารข้างนอกโรงเรียนได้ การเก็บข้อมูลจากอาสาสมัคร 363 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-16 ปีในโรงเรียนที่อยู่ชานเมืองกับชนบท โดยมีการควบคุมกลุ่มตัวอย่างให้มีสภาพเศรษฐกิจ เชื้อชาติ และอายุที่ใกล้เคียงกัน โดยใช้ภาวะโภชนาการกลางของรัฐบาลเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา และมีการตรวจวิเคราะห์ผลทางชีวเคมีของวิตามินเอ วิตามินซี และเหล็กในเลือด ผลการวิจัย พบว่า ไม่มีความแตกต่างทางภาวะโภชนาการของนักเรียนชนบท และนักเรียนชานเมือง นักเรียนชายมีภาวะโภชนาการสูงกว่านักเรียนหญิง นอกจากนั้น ความแตกต่างระหว่างวิตามินเอ วิตามินซี และเหล็ก พบว่า นักเรียนที่มีการจัดโครงการอาหารกลางวันให้มีความแตกต่างจากนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีการจัดโครงการอาหารกลางวันให้ และนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดให้มีความแตกต่างจากนักเรียนที่รับประทานอาหารกลางวันนอกโรงเรียน

ลัททูกา (Lattuca. 1981 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินชีวิตที่มีต่อการไม่มีส่วนร่วมในโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน จุดประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ของการดำเนินชีวิตระหว่างนักเรียนที่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียนกับนักเรียนที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน โดยทำการศึกษาจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 206 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน กับกลุ่มที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน และแบ่งการดำเนินชีวิตออกเป็น 7 หมวดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน มีแนวโน้มว่าเป็นผู้ที่ชอบกิจกรรมกับสมาชิกในครอบครัวที่แม่ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน ส่วนนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าของโรงเรียน พบว่าเป็นเด็กที่รับประทานอาหารเช้าฟรี รับประทานอาหารเช้ากับครอบครัวเพียงวันละ 2 มื้อ และเด็กที่กลับไปบ้านไม่มีอาหารว่างรับประทาน

เรีธมีเยอร์ (Rethmeyer. 1988 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะของโปรแกรมบริหารอาหารโรงเรียน ที่มีประสิทธิภาพในเมืองลอสแอนเจลีส (Characteristics of effective School Foodservice Programs) โดยศึกษากับหัวหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรม และผู้อำนวยการโรงเรียนประจำตำบล 82 แห่ง สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและวัดประสิทธิภาพที่มีความสัมพันธ์กันสูง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ภาพรวมของสถานบริการอาหารของโรงเรียนดำเนินได้ผลดี 2) อาหารที่บริการจากสถานบริการนี้เป็นอาหารที่มีคุณภาพโภชนาการสูง 3) สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้มีลักษณะที่ดี 4) สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้ จะส่งผลต่อการสนองความต้องการของนักเรียน 5) สถานบริการนี้ จะส่งผลต่อการสนองความต้องการของคณะกรรมการในท้องถิ่น และ 6) ทักษะโดยส่วนรวมของนักเรียนในโรงเรียนที่มีโปรแกรมอาหารกลางวันเข้าไปในเกณฑ์ดี หลังจากการวิเคราะห์ลักษณะของโปรแกรมที่ประสบความสำเร็จ โดยโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ได้ดังนี้ คือ สถานบริการอาหารของโรงเรียนต้องปรับบางส่วนให้ตรงกับเป้าหมายของโรงเรียน ทักษะที่ดีของคณะกรรมการที่ต้องการบริการนักเรียน สถานบริการเหล่านี้ จะต้องมีการชี้แจงให้เห็นข่าวสารกับนักเรียน ฝ่ายบริหารโรงเรียนและชุมชน การตัดสินใจ ที่สำคัญเกี่ยวกับการบริการอาหารจะกระทำโดยผู้อำนวยการสถานศึกษา

บอร์กแมน (Borgman. 1983 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่เขตการศึกษา 2 รัฐฟลอริดาสหรัฐอเมริกาเน้นศึกษาคุณภาพของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพในการบริหารโครงการอาหารกลางวันและพัฒนารูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลางขนาดใหญ่สรุปได้ว่าผู้บริหารมีความตระหนักในเรื่องการเตรียมอาหารสถานที่ประกอบอาหารโรงเรียนต่างๆในตำบลต่างๆวางระเบียบ การปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันให้ง่ายคล้ายคลึงกันผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันขึ้นตรงต่ออาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนถ้าไม่พิจารณาถึงขนาดโรงเรียนแล้วนโยบายการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกันซึ่งผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะโดยจ้างโภชนาการเป็น

ผู้ดำเนินงานให้บริการอาหารกลางวันผู้ประกอบการอาหารควรได้รับประกาศนียบัตรด้านอาหารและโภชนาการ

ออกเลย์ (Oakley. 1993 : 102) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพของการควบคุมอาหารดัชนีชี้ภาวะความสมบูรณ์ของร่างกายและลักษณะทางครีวเรื้อนของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันแห่งชาติผลวิจัยพบว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันฟรีมีรายได้ทางครอบครัวต่ำ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ พบว่า ในภาพรวมของการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ส่งผลต่อนักเรียนได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนทั้ง 5 หมู่ ได้รับอาหารที่สะอาด ถูกสุขลักษณะ นักเรียนที่มีน้ำหนักที่ต่ำกว่าเกณฑ์และสูงกว่าเกณฑ์มีจำนวนที่ลดลง ลดภาระค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง และยังแสดงให้เห็นถึงรูปแบบ วิธีการ และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดโครงการอาหารกลางวันในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

9. กรอบแนวคิดในการศึกษา

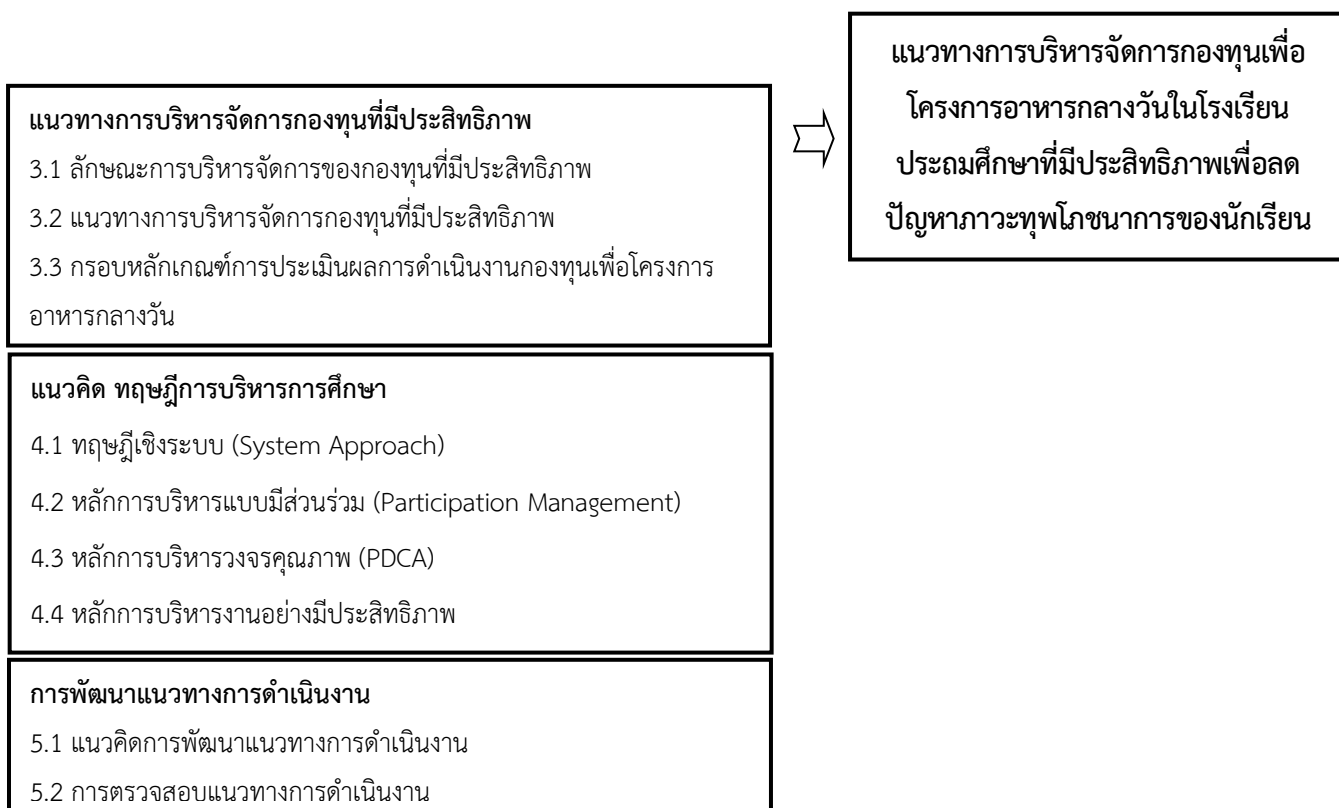
จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ดังนี้

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

- 1.1 ความเป็นมาของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
- 1.2 พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535
- 1.3 การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535
- 1.4 ผลการดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2535

หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

- 2.1 หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะทุพโภชนาการ
- 2.2 สถานการณ์ปัญหาด้านโภชนาการของเด็กในระดับประถมศึกษา
- 2.3 การตรวจสอบภาวะโภชนาการ
- 2.4 แนวทางการแก้ปัญหาภาวะโภชนาการ

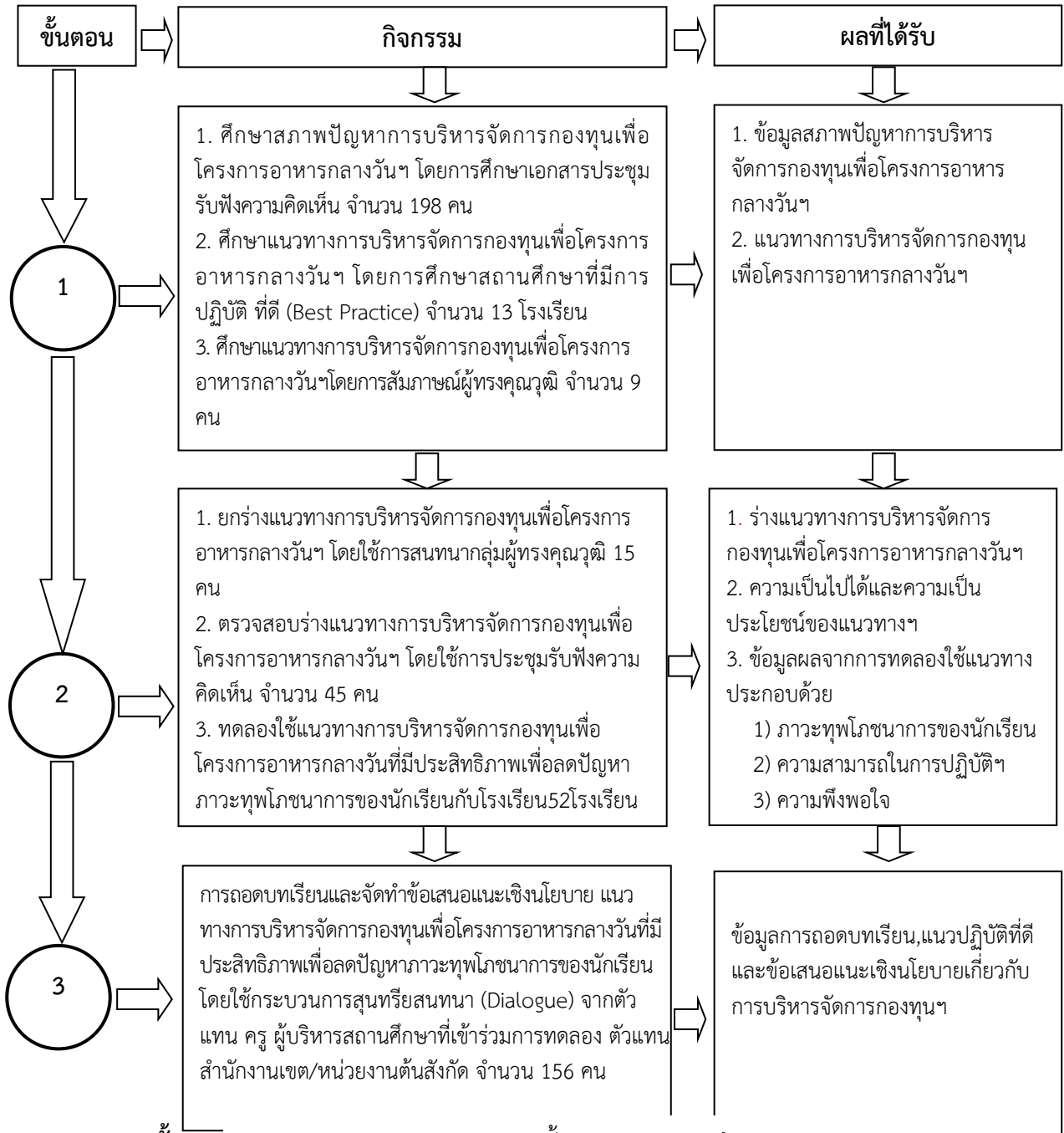

ภาพ 2.10 แสดงกรอบแนวคิดในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีการดำเนินการศึกษา 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอน

ภาพ 3.1 แสดงขั้นตอนดำเนินการศึกษา

โครงการ

อาหารกลางวัน การของ
นักเรียน

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 แหล่งข้อมูล

1) เอกสาร รายงานการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน หลักการ แนวคิด และแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ แนวทางการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพ แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2) ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการกับกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ปีการศึกษา 2560 โดย การสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 99 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 198 คน

1.1.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน และรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและปรับแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3) ศึกษาความหมาย ทฤษฎี หลักการ แนวคิด องค์ประกอบเพื่อทำนियามศัพท์ในการศึกษา และทำนियามศัพท์เฉพาะมาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม

4) นำแบบสอบถามฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามในภาคผนวก ข) เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

7) จัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ฉบับสมบูรณ์และส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ศึกษาขอความร่วมมือถึงผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2560 จำนวน 99 โรงเรียนๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 198 คน ในระหว่างวันที่ 21-23 สิงหาคม 2560 ณ หอประชุมคุรุสภา กรุงเทพมหานคร

2) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 13 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง สพป.ตรัง 2
- 2) โรงเรียนดอนมดแดง (บ้านดงบัง) สพป.อุบลราชธานี เขต 1
- 3) โรงเรียนบ้านศรีสวัสดิ์ โรงเรียน ตชด.ยโสธร
- 4) โรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ สพป.สงขลา เขต 1
- 5) โรงเรียนบ้านดงซ่อม สพป.กำแพงเพชร เขต 1
- 6) โรงเรียนบ้านดินโส สพป.กาญจนบุรี เขต 3
- 7) โรงเรียนบ้านต่างแคน สพป.หนองบัวลำภู เขต 2
- 8) โรงเรียนบ้านพรหมมาสัคคี สพป.กำแพงเพชร เขต 2
- 9) โรงเรียนบ้านไม้ขาว สพป.ภูเก็ต
- 10) โรงเรียนบ้านคลองสาร สพป.เพชรบูรณ์ เขต 1
- 11) โรงเรียนบ้านวัดหนองจอกใหญ่ สพป.สระบุรี เขต 2

12) โรงเรียนบ้านหนองเต่า สพป.เชียงใหม่ เขต 4

13) โรงเรียนบ้านปางสำน สพป.ตาก เขต 2

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและแนวทางการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหา จากขั้นที่ 1.1 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3) นำร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามในภาคผนวก ข) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

4) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

1.2.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ศึกษาประสานผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

2) ผู้ศึกษาเข้าสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1.3.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันและผู้บริหารจากกองทุนหมุนเวียนดีเด่นของ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วย

1) กรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันหรือนักวิชาการอิสระซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 3 คน ดังนี้

1.1) ดร.ปัญญา แก้วกียูร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

1.2) นายสง่า ดามาพงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

1.3) นายทรงวุฒิ มะลิวัลย์ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2) ผู้บริหารกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ปีงบประมาณ 2560 ของกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง จำนวน 3 คน ดังนี้

2.1) ผู้บริหารกองทุนเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย

2.2) ผู้บริหารกองทุนสิ่งแวดล้อม

2.3) ผู้บริหารกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

3) ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานกองทุน/โครงการอาหารกลางวัน จำนวน 3 คน ดังนี้

3.1) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

3.2) นายดิเรก ต่ายเมือง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3

3.3) นายทองสุข อยู่ศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

1.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์

2) กำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัญหา จากขั้นที่ 1.1 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3) นำร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเสนอผู้เชี่ยวชาญ (ตั้งรายนามในภาคผนวก ข) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

4) นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง แก้ไขแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

1.3.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ศึกษาประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อกำหนดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิกำหนด

2) ผู้ศึกษาเข้าสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย ดังนี้

2.1) นายสง่า ดามาพงศ์ สัมภาษณ์วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2.2) นายทรงวุฒิ มะลิวัลย์ สัมภาษณ์วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2.3) นายดิเรก ต่ายเมือง สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2.4) นายทองสุข อยู่ศรี สัมภาษณ์วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2.5) นายอโณทัย ไทยวรรณศรี สัมภาษณ์วันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

2.6) ผู้บริหารกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สัมภาษณ์วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2560

2.7) ผู้บริหารกองทุนสิ่งแวดล้อม สัมภาษณ์วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2560

2.8) ผู้บริหารกองทุนเงินทุนหมุนเวียนการแสดงผลงานและเงินตราไทย สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2560

2.9) ดร.ปัญญา แก้วกียูร สัมภาษณ์วันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2560

1.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมี 2 ขั้นตอน โดยวิธีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) จำนวน 15 คนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ประกอบด้วย (ดังรายนามในภาคผนวก ข หน้า 293)

1) นักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 คน

2) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินงานกองทุน/โครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 คน

3) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีความรู้และประสบการณ์ มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 5 คน

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สำหรับการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2.2.3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ (ร่าง) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ในวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ณ โรงแรมดิไอเดิล เรสซิเดนซ์ จังหวัดปทุมธานี

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

การตรวจสอบร่างรูปแบบเป็นการพิจารณาความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ได้ดำเนินการ ดังนี้

2.2.1 แหล่งข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 45 คน มีดังนี้

1) นักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 15 คน

2) ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนตั้งแต่ในระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป จำนวน 15 คน

3) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน จำนวน 15 คน (ดังรายนามในภาคผนวก ข หน้า 295)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1) ร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2) แบบบันทึกการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.1) วิเคราะห์ สังเคราะห์ องค์กรประกอบของร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อกำหนดประเด็นในแบบบันทึกการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

2.2) กำหนดประเด็นในการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2.3) จัดทำบันทึกการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ฉบับสมบูรณ์สำหรับนำไปประกอบการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ต่อไป

3) แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีวิธีการสร้างเครื่องมือดังนี้

3.1) นำรายละเอียดของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มากำหนดประเด็นคำถาม

3.2) สร้างแบบประเมินเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

3.3) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของคำถามและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา

3.4) จัดทำแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ฉบับสมบูรณ์

2.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้ศึกษาส่งหนังสือขอเชิญเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทางไปรษณีย์ โดยแนบ 1) ร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และ 2) แบบบันทึกการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

2) ผู้ศึกษาประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) อีกครั้งทางโทรศัพท์

3) ดำเนินการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ในวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2561 ณ โรงแรมแกรนด์ ทาวเวอร์ อินน์ พระราม 6 กรุงเทพฯ

4) หลังจากปรับแนวทางการดำเนินงานฯ ตามข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงดำเนินการส่งแบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ทางไปรษณีย์ให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไขร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 121)

4.51 – 5.00 หมายถึง แนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับ มากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง แนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง แนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับ ปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง แนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง แนวทางมีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 2.3 ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การดำเนินการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีดังนี้

2.3.1 การดำเนินการศึกษา

1) จัดเตรียมเอกสารและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

2) ประชุมชี้แจงการดำเนินงาน การนิเทศติดตามและรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เพื่อให้สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความเข้าใจตรงกันในวันที่ 12-13 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมริเวอร์ไซด์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

3) ดำเนินการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในสถานการณ์จริงตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาจนเสร็จสิ้นการทดลอง ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 52 โรงเรียน ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2560 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2561

4) ผู้ศึกษาดำเนินการนิเทศ ติดตามการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ

นักเรียน โดยประสานกับสำนักงานเขตในพื้นที่ให้ร่วมดำเนินการติดตาม ให้คำปรึกษา และแนะนำ ในการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน อย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้งและกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานภายในวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2560 ตามแบบที่กำหนดไว้

2.3.2 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและมีค่าภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (มากกว่าร้อยละ 10) ปีการศึกษา 2560 จำนวน 52 โรงเรียน (ดังรายนามในภาคผนวก ง หน้า 366)

2.3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1) แบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน (ภาคผนวก ค) แบบประเมินฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาที่ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้ประเมินความสามารถของตนเองในการปฏิบัติตามองค์ประกอบต่างๆ โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสาร และรายละเอียดของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มากำหนดประเด็นสำหรับการประเมินความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

1.2) ร่างแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

1.3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ฉบับร่างเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายนามในภาคผนวก ข) ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมในประเด็นคำถามการศึกษา (comprehensiveness) และดูเนื้อหาภาษา (language) ว่าทำให้ผู้ตอบเข้าใจตรงกันหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1.4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item -Objective Congruence: IOC) ของแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ เป็นรายข้อแล้วพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปไว้ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8 – 1.0 แสดงว่า ใช้ได้ทุกข้อ

1.5) นำแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ และดูความเหมาะสมในการนำไปใช้ได้จริง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient: α) (ยูทพงษ์ กัยวรรณ, 2543, หน้า 137)

1.6) ปรับปรุงแบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2) แบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน (ภาคผนวก ค) แบบรายงานฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลด้านผลผลิตที่เกิดจากการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้แบบรายงาน ฉบับนี้ มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ภาวะโภชนาการ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์

ตอนที่ 4 นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ

โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1) ศึกษาเอกสาร และรายละเอียดของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มากำหนดประเด็นสำหรับการรายงานผลการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ

2.2) ร่างแบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลด้านผลผลิตที่เกิดจากการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

2.3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบรายงานฯ ฉบับร่างเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ตั้งรายนามในภาคผนวก ข) พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมในประเด็นคำถามการศึกษา (comprehensiveness) และดูเนื้อหาภาษา (language) ว่าทำให้ผู้ตอบเข้าใจตรงกันหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2.4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence: IOC) ของแบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นรายชื่อแล้ว พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปไว้ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8 – 1.0 แสดงว่า ใช้ได้ทุกข้อ

2.5) ปรับปรุงแบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3) แบบสอบถามความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ใช้สอบถามความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1) ศึกษาเอกสาร และรายละเอียดของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มากำหนดประเด็นสำหรับการสอบถามความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.2) ร่างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลด้านผลกระทบที่เกิดจากการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

3.3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามฯ ฉบับร่างเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมในประเด็นคำถามการศึกษา (comprehensiveness) และดูเนื้อหาภาษา (language) ว่าทำให้ผู้ตอบเข้าใจตรงกันหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item -Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นรายข้อแล้ว พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปไว้ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8 – 1.0 แสดงว่า ใช้ได้ทุกข้อ

3.5) ปรับปรุงแบบสอบถามความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4) แบบนิเทศ ติดตามและแบบประเมิน การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลระหว่างการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน แบ่งเป็น 10 ชุด (ภาคผนวก ค) ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับกองทุนฯ

ชุดที่ 2 แบบนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

ชุดที่ 3 แบบนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับสถานศึกษา

ชุดที่ 4 แบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับสถานศึกษา
ระดับกองทุนฯ

ชุดที่ 5 แบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

ชุดที่ 6 แบบประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ระดับสถานศึกษา
ระดับสถานศึกษา

ชุดที่ 7 แบบสอบถามความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางฯ

ชุดที่ 8 แบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางฯ

ชุดที่ 9 แบบประเมินการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามแนวทางฯ

ชุดที่ 10 แบบประเมินการมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียนตามแนวทางฯ

โดยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

4.1) ศึกษาเอกสาร และรายละเอียดของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มากำหนดประเด็นสำหรับการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

4.2) ร่างแบบนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลการดำเนินงานตามองค์ประกอบของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

4.3) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบนิเทศ ติดตามฯ ฉบับร่างเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความครอบคลุมในประเด็นคำถามการศึกษา (comprehensiveness) และดูเนื้อหาภาษา (language) ว่าทำให้ผู้ตอบเข้าใจตรงกันหรือไม่ และให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ

4.4) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item -Objective Congruence: IOC) ของแบบรายงานผลการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นรายชื่อแล้ว พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไปไว้ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8 – 1.0 แสดงว่า ใช้ได้ทุกข้อ

4.5) ปรับปรุงแบบนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยประสานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง เพื่อกำหนดวัน เวลาในการออกนิเทศติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางฯ รวมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มเป้าหมายตอบแบบประเมินความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน แบบรายงานผลการทดลองใช้ฯ ต่าง ๆ และแบบสอบถามความพึงพอใจ ในระบบออนไลน์ ภายในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2561

2.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลระดับความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางฯ ความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน การมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ และนักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ

โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 121)

4.51 – 5.00 หมายถึง สามารถปฏิบัติ/มีการดำเนินการ/มีความพึงพอใจ ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง สามารถปฏิบัติ/มีการดำเนินการ/มีความพึงพอใจ ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง สามารถปฏิบัติ/มีการดำเนินการ/มีความพึงพอใจ ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง สามารถปฏิบัติ/มีการดำเนินการ/มีความพึงพอใจ ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง สามารถปฏิบัติ/มีการดำเนินการ/มีความพึงพอใจ ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ในระดับน้อยที่สุด

2) วิเคราะห์ข้อมูล ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลจากการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานตามแนวทางฯ โดยใช้คำร้อยละ

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์การดำเนินโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยใช้กระบวนการสนทนา (Dialogue) ในสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ไปปฏิบัติ มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้อง ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 156 คน ดังนี้

3.2.1 ครูที่เข้าร่วมทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนจำนวน 52 คน

3.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ที่เข้าร่วมทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนจำนวน 52 คน

3.2.3 ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 52 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการถอดบทเรียนและแบบบันทึกข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 ผู้ศึกษาส่งหนังสือขอเชิญถึงครู ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยใช้กระบวนการสนทนา (Dialogue) พร้อมทั้งแนบเอกสาร ดังนี้ 1) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน 2) แบบบันทึกการถอดบทเรียน และ 3)

แบบบันทึกข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.3.2 ผู้ศึกษาประสาน ครู ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งและยืนยันการเข้าร่วมสนทนาอีกครั้งทางโทรศัพท์

3.3.3 ดำเนินการจัดประชุมโดยใช้กระบวนการสนทนา (Dialogue) ณ กานต์มณี พาเลซ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 30 เมษายน 2562

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้ร่วมประชุมตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะต่างๆ ของครู ผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อสรุปและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนต่อไป

ส่วนข้อมูลจากแบบบันทึกการถอดบทเรียนสถานศึกษาที่มีนำแนวทางฯ ไปใช้ โดยจำแนกตามปัญหาภาวะทุพโภชนาการ 3 กลุ่ม ได้แก่ เตี้ย อ้วน และผอม แล้วร่วมกันคัดเลือกสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดีของแต่ละกลุ่ม โดยใช้ฉันทามติดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ตอนที่ 3 ผลการถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์เพียงใด

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ในด้านสภาพปัญหาและการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ตารางที่ 4.1 แสดงสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

- * หมายถึง เป็นข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ** หมายถึง เป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)
- *** หมายถึง เป็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็น	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินงาน
1. ด้านปัจจัยนำเข้า 1.1 นโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง	1) นโยบายด้านการจัดสรร งบประมาณมีความล่าช้า*	1) หน่วยงานที่รับผิดชอบควรจัดสรร งบประมาณให้กับโรงเรียนโดยตรงและให้ ทันต่อการดำเนินงานโครงการอาหาร กลางวันก่อนเปิดภาคเรียน***
	2) สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการ นิเทศ กำกับ ติดตามการ ดำเนินงาน*	2) สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่าง ต่อเนื่อง***
		3) ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ ความสำคัญและสร้างความตระหนักใน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ของโรงเรียน***
1.2 ข้อมูลสารสนเทศสำหรับ โครงการอาหารกลางวัน	1) สถานศึกษามีการนำข้อมูล สารสนเทศของโครงการอาหาร กลางวันมาใช้ในการดำเนินงาน น้อยมาก*	1) ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นของ โครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการ ดำเนินงานให้มากขึ้น***
	2) สถานศึกษาขาดคู่มือในการ ดำเนินงานโครงการอาหาร กลางวัน***	2) กองทุนฯ ควรจัดทำคู่มือในการ ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน***
	3) การเผยแพร่ข้อมูลโครงการ อาหารกลางวันยังไม่หลากหลาย และไม่เป็นปัจจุบัน***	3) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่ หลากหลายและเป็นปัจจุบัน***
	4) สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการ บริหารจัดการระบบข้อมูล สารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน***	4) สำนักงานเขตพื้นที่ควรพัฒนาระบบ ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบและเป็น ปัจจุบัน**

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินงาน
1.3 การจัดสรรทรัพยากร (บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์)	1) ไม่มีงบประมาณ ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการ ดำเนินงานโครงการอาหาร กลางวัน***	1) ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการ จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการ ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน***
	2) งบประมาณรายหัวนักเรียน ที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอ ในการดำเนินงานโครงการ อาหารกลางวัน***	2) ควรจัดสรรรายหัวนักเรียนเพิ่มเติมให้ สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ***
	3) ขาดงบประมาณในการ ช่วยเหลือสนับสนุนโครงการ อาหารกลางวันสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน โรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา***	3) จัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือ สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา***
	4) บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการ ดำเนินงานอาหารกลางวันมี น้อย***	4) ควรจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการ ดำเนินงานอาหารกลางวัน***
	5) สำนักงานเขตขาดการพัฒนา บุคลากรที่รับผิดชอบการ ดำเนินงานโครงการอาหาร กลางวัน***	5) สำนักงานเขตควรมีการพัฒนาบุคลากร ที่รับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการ อาหารกลางวัน***
1.4 โครงการที่เกี่ยวข้อง	1) โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหาร กลางวันมีน้อย***	1) สถานศึกษาควรเพิ่ม โครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหาร กลางวันให้มากขึ้น***
	2) โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหาร กลางวันมีการดำเนินงานไม่ ต่อเนื่อง***	2) ควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหาร กลางวันอย่างต่อเนื่อง***

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินงาน
	3) โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันไม่ประสบผลสำเร็จ ***	
2. ด้านกระบวนการ 2.1 ปัญหาด้านการบริหารจัดการกองทุนโครงการอาหารกลางวัน	1) ขาดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน***	1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษา ควรจัดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน***
	2) ไม่นำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน***	2) ควรนำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน**
	3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมขาดความต่อเนื่อง***	3) ควรกำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง***
	4) ขาดการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน**	4) ควรนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน**
2.2 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและสร้างภาคีเครือข่ายกองทุนโครงการอาหารกลางวัน	1) ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน**	1) ควรสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน**
	2) ขาดการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน**	2) ควรสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่หลากหลาย**
	3) สำนักงานเขตขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษา***	3) สำนักงานเขตควรสร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา***

ตารางที่ 4.1(ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัญหา	แนวทางการดำเนินงาน
2.3 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ กองทุน นโครงการ กา รอาหารกลางวัน	2.3 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์กองทุนโครงการอาหารกลางวัน	1) ควรประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รับทราบ**
	2) สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ**	2) สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดทำกรประชาสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ**
3. ด้านผลผลิตของโครงการอาหารกลางวัน	1) สถานศึกษาขาดการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ**	1) สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ**
	2) สถานศึกษามีปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข**	2) สถานศึกษาควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข**
	3) สำนักงานเขตพื้นที่ขาดประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน**	3) สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน**

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ด้านปัจจัยนำเข้า

มีปัญหาด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องคือการจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน แนวทางการดำเนินงานคือรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนโดยตรงและให้ทันต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันก่อนเปิดภาคเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ด้านข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษามีการนำ ข้อมูลสารสนเทศของโครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการดำเนินงานน้อยมาก สถานศึกษาขาดคู่มือในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน การเผยแพร่ข้อมูลโครงการอาหารกลางวันยังไม่หลากหลายและไม่เป็นปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน แนวทางการดำเนินงาน ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นของโครงการอาหารกลางวัน มาใช้ในการดำเนินงานให้มากขึ้น กองทุนฯ ควรจัดทำคู่มือในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน งบประมาณรายหัวนักเรียนที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดงบประมาณในการช่วยเหลือสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารกลางวันมีน้อย สำนักงานเขตขาดการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน แนวทางการดำเนินงาน ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรจัดสรรรายหัวนักเรียนเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารกลางวัน สำนักงานเขตควรมีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวัน ด้านโครงการที่เกี่ยวข้อง โครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันมีน้อย มีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง การสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันไม่ประสบผลสำเร็จ แนวทางดำเนินการสถานศึกษาควรเพิ่ม โครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้มากขึ้น ควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการกองทุนโครงการอาหารกลางวัน ขาดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ไม่นำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง ขาดการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน แนวทางการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรจัดการประชุมชี้แจง และ

วางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรนำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน ควรกำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง ควรนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมิน มาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและสร้างภาคีเครือข่ายโครงการอาหารกลางวัน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษา แนวทางการดำเนินการ ควรสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่หลากหลาย สำนักงานเขตควรสร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์โครงการอาหารกลางวัน ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รับผิดชอบต่อ สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ แนวทางการดำเนินงานควรประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดทำ การประชาสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

ด้านผลผลิต

สถานศึกษาขาดการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษามีปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่ขาดประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน การดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มีคิดเห็นว่าสภาพปัญหาในด้านการจัดสรรทรัพยากร (บุคลากร เงิน วัสดุ อุปกรณ์) ดังคำกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“...บริบทของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน การได้รับการจัดสรรงบประมาณที่นี้ล่าช้ามากค่ะ”

(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 1, 30 เมษายน 2561)

“...ที่โรงเรียนดิฉันมีปัญหาเรื่องงบประมาณค่ะ เนื่องด้วยที่โรงเรียนเปิดรับนักเรียนอนุบาล 3 ขวบ แต่เราต้องแบกภาระค่าอาหารกลางวันอยู่ โดยทางองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่อนุมัติให้ ดิฉันต้องการให้ติดตามเรื่องนี้ด้วยนะคะ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1, 30 เมษายน 2561)

“...ที่โรงเรียนผมมีนักเรียน 600 กว่าคน ผมต้องทำการระดมทุนในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน...”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2, 30 เมษายน 2561)

นอกจากนี้ ในส่วนของแนวทางของคู่มือในการดำเนินงานยังไม่ชัดเจนและขาดการประชาสัมพันธ์ดังกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“...ในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติ เห็นว่าแนวทางในคู่มือยังไม่ชัดเจนค่ะ แล้วก็ไม่น่าสนใจ โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาคู่มือก่อนนำไปใช้ดำเนินงานค่ะ”

(ผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 2, 30 เมษายน 2561)

“...อยากให้มีตัวอย่างแนวทางการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการที่เป็น Best Practice อย่างหลากหลายในระดับเขตพื้นที่ด้วยค่ะ”

(ครูผู้สอน คนที่ 2, 30 เมษายน 2561)

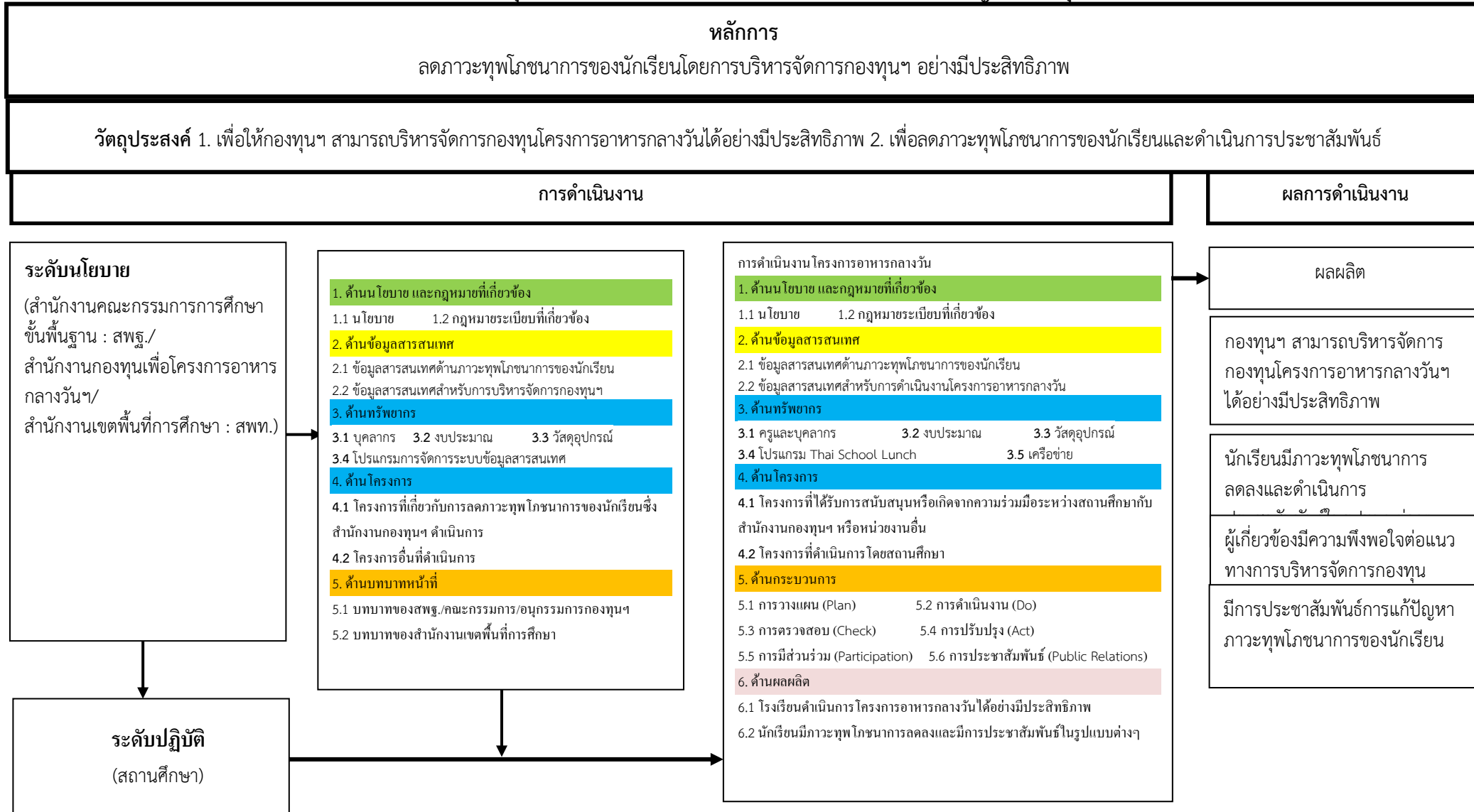
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ขั้นที่ 2.1 ผลการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และแนวทางการดำเนินงานอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิดำเนินการยกร่างแนวทางโดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นพ้องกันและสรุปเป็นฉันทามติโดยได้กำหนดองค์ประกอบขึ้น ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน ของร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีรายละเอียด ดังนี้

(ร่าง) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ภาพ 4.1 แสดง (ร่าง) แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มี ประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการนักเรียน

(ร่าง)แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันมีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ หมายถึง แนวคิดและพื้นฐานความเชื่อในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญสำหรับการบริหารจัดการกองทุนฯ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้ “ลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการบริหารจัดการกองทุนฯ อย่างมีประสิทธิภาพ”

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ หมายถึง ข้อกำหนดที่เป็นเป้าหมายในอนาคตซึ่งต้องการให้เกิดขึ้นหลังจากการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้

2.1 เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการกองทุนโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนและดำเนินการประชาสัมพันธ์

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน หมายถึง ขั้นตอนหรือกระบวนการในการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ซึ่งได้กำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้

3.1ระดับนโยบาย หมายถึง การดำเนินงานโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องับภาวะทุพโภชนาการนักเรียนและการบริหารงานของกองทุนฯ จัดสรรทรัพยากรและสนับสนุนงบประมาณ และจัดทำโครงการ โดยบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง มีดังนี้

3.1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

3.1.1.1 ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

3.1.1.2 ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

3.1.1.3 การกำหนดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษา

3.1.1.4 กำกับ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ

3.1.2 สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ได้แก่

3.1.2.1 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ การกำหนดนโยบายเป้าหมายของการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ดังนี้

1) การสนับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

2) การประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.1.2.2 ด้านข้อมูลสารสนเทศ คือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการกองทุนฯ

3.1.2.3 ด้านทรัพยากร คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณวัสดุ อุปกรณ์ และ โปรแกรมการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศดังนี้

- 1) การจัดทำโครงสร้างและการกำหนดขอบข่ายงานที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯ
- 2) การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่เพียงพอและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับบุคลากรของกองทุนฯ
- 3) การบริงงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าหมายของกองทุน
- 4) การพัฒนาโปรแกรมการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของเด็กที่มีมาตรฐาน

3.1.2.4 ด้านโครงการ คือ โครงการที่เกี่ยวกับการลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนซึ่งสำนักงานกองทุนฯ ดำเนินการหรือสนับสนุน ดังนี้

- 1) โครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
- 2) โครงการพัฒนาระบบสุขภาพโภชนาการที่ดีและน้ำดื่มในโรงเรียน

3.1.2.5 ด้านบทบาทหน้าที่คือบทบาทของคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ และบทบาทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังนี้

- 1) คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ได้แก่
 - 1.1) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาโครงการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน
 - 1.2) จัดสรรเงินช่วยเหลือหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงลำดับความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนในแต่ละโรงเรียน
 - 1.3) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชน เพื่อดำเนินการให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้
 - 1.4) ดำเนินการทางด้านประชาสัมพันธ์ให้ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น บรรดาโรงเรียนต่างๆ และผู้ปกครองของนักเรียนตลอดจนบุคคลทั่วไป ได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนและปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก
 - 1.5) ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้แล้วรายงานต่อคณะรัฐมนตรี
 - 1.6) ออกระเบียบหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้
- 2) คณะอนุกรรมการการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มี ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ จำนวน 4 คณะ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้
 - 2.1) คณะอนุกรรมการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แก่
 - 2.1.1) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาด้านอาหารและโภชนาการ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในเชิงรุกอย่างมี

ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

2.1.2) กลั่นกรองแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยุทธศาสตร์ แผนความเสี่ยง แผนสารสนเทศ แผนตรวจสอบภายใน แผนพัฒนาบุคลากร แผนควบคุมภายใน การจัดทำตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทางการใช้จ่ายเงินดอผลกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.1.3) ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2) คณะอนุกรรมการบริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้แก่

2.2.1) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา และดอผลของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2.2) บริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.2.3) ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3) คณะอนุกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้แก่

2.3.1) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายตามไตรมาส ของแผนปฏิบัติการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความคล่องตัว โปร่งใส และทันตามปฏิทินการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2) รายงานผลการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายเงินตามไตรมาสของแผนปฏิบัติการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเสนอปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.4) คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติและระเบียบของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้แก่ให้คณะกรรมการชุดนี้มีหน้าที่ปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติและระเบียบกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

3.1.3.1 ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

3.1.3.2 ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

3.1.3.3 กำกับ ติดตาม นิเทศ และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ

3.1.3.4 เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุนบุคลากรและทรัพยากรในการจัดกิจกรรม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีเด่น ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

3.1.3.5 ยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่โรงเรียนที่ดำเนินงานอาหารกลางวันได้ดีเด่น

3.2 ระดับปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในการนำนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การนำนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยการกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาที่ชัดเจนหรือเป็นข้อความที่แสดงถึงเจตนารมณ์ที่ต้องการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนที่ชัดเจน ให้สาธารณชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้

3.2.2 ด้านข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนและข้อมูลสารสนเทศสำหรับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

3.2.3 ด้านทรัพยากร ได้แก่ การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ระบบแนะนำสำหรับอาหารกลางวันสำหรับโรงเรียนแบบอัตโนมัติ (Thai school lunch) และเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา ดังนี้

3.2.3.1 การกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนของผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียนและเครือข่ายในพื้นที่

3.2.3.2 การพัฒนาองค์ความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการแก่ผู้เกี่ยวข้องและเครือข่ายในพื้นที่

3.2.3.3 การบริงงานงบประมาณที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างมีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าหมายของโครงการที่ขอเสนอรับจากกองทุนฯ

3.2.3.4 การนิเทศ กำกับ ติดตามการนำโปรแกรม Thai School Lunch มาใช้งาน

3.2.3.5 การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล วัด ฯลฯ เพื่อร่วมกันดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

3.2.4 ด้านโครงการ ได้แก่ การดำเนินงานโครงการที่ได้รับการสนับสนุนหรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานกองทุนฯ หรือหน่วยงานอื่น และการจัดทำโครงการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ดังนี้

3.2.4.1 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนหรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานกองทุนฯ หรือหน่วยงานอื่นดังนี้

- 1) โครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
- 2) โครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีและน้ำดื่มในโรงเรียน

3.2.4.2 โครงการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาโดยใช้งบประมาณรายหัวของสถานศึกษาหรืองบอุดหนุนอื่นๆ

3.2.5 ด้านกระบวนการได้แก่ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

- 3.2.5.1 การวางแผน (Plan)
- 3.2.5.2 การดำเนินงาน (Do)
- 3.2.5.3 การตรวจสอบ (Check)
- 3.2.5.4 การปรับปรุง (Act)
- 3.2.5.5 การมีส่วนร่วม (Participation)
- 3.2.5.6 การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

3.2.6 ผลผลิต ได้แก่

- 3.2.6.1 โรงเรียนดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.2.6.2 นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลงและดำเนินการประชาสัมพันธ์

ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในรูปแบบต่างๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 4 ผลการดำเนินงาน หมายถึงผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยพิจารณาจากความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางฯ ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ลดลง และมีการประชาสัมพันธ์ การแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในรูปแบบต่างๆ แก่ผู้เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 2.2 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing)

นำร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่ได้จากขั้นที่ 2.1 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 45 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์วิจารณ์และให้ข้อเสนอแนะ หลังจากนั้นนำไปปรับปรุง แก้ไขร่างแนวทางตามฉันทามติของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผลการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหาร

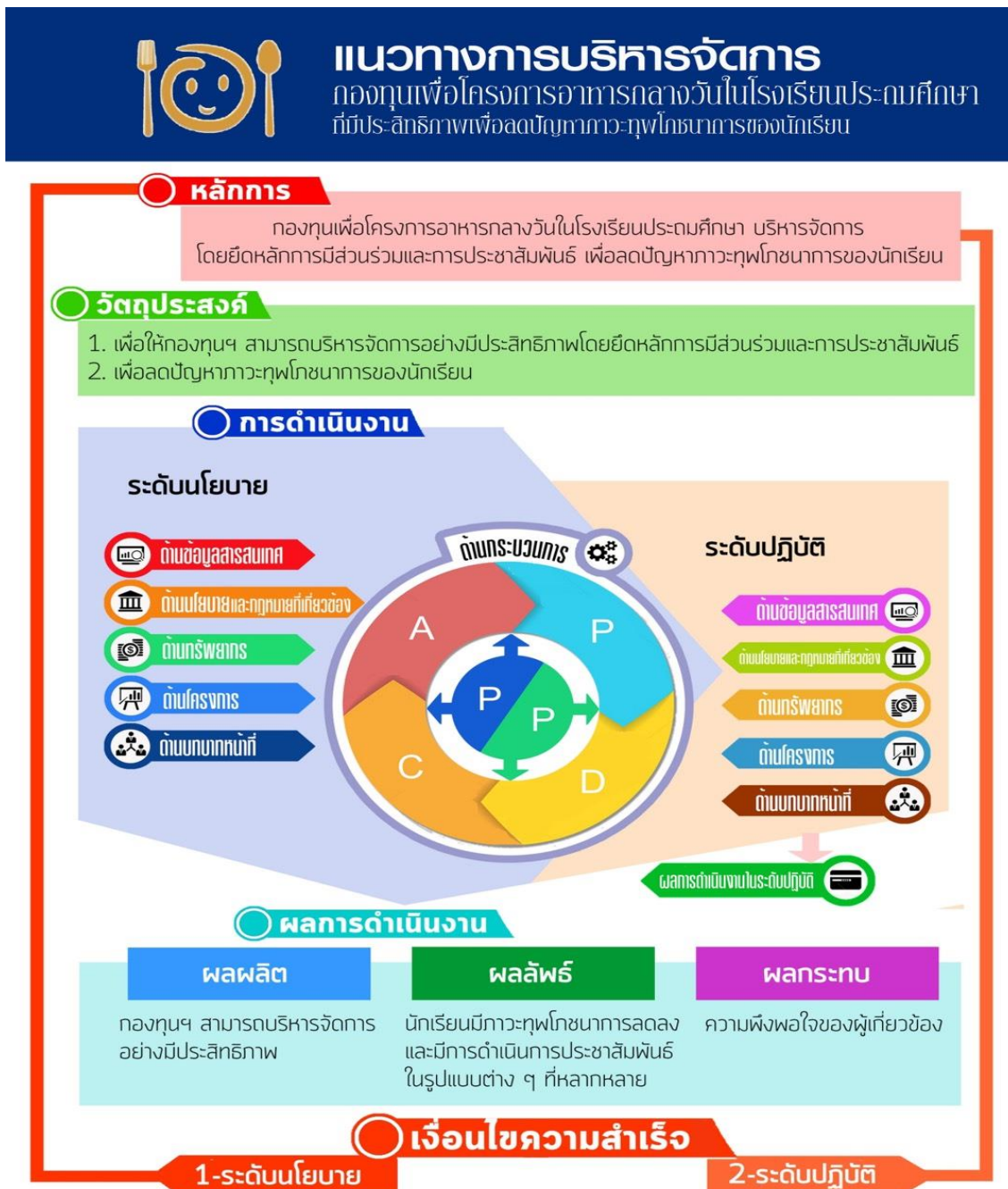
จัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสม ดังรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ประเด็นการพิจารณา	ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
1. หลักการ ลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการบริหารจัดการกองทุนฯ อย่างมีประสิทธิภาพ	ควรปรับหลักการของกองทุนดังนี้ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
2. วัตถุประสงค์ 2.1 เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2.2 เพื่อลดภาวะ ทุพโภชนาการของนักเรียนและดำเนินการประชาสัมพันธ์	ควรปรับวัตถุประสงค์ดังนี้ 1. เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ 2. เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
3. การดำเนินงาน 3.1 ระดับนโยบาย 3.2 ระดับปฏิบัติ	องค์ประกอบในการดำเนินงานด้านกระบวนการทั้งในระดับนโยบายและในระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) 4) การปรับปรุง (Act) 5) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 6) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ส่วนด้านอื่นๆ ให้คงเดิม ในระดับปฏิบัติให้เพิ่มผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ
4. ผลการดำเนินงาน	ควรเพิ่มผลการดำเนินงานออกเป็น 3 ด้านคือ ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ
5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ	ควรเพิ่มองค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ แล้วให้ปรับแก้แผนภาพแนวทางฯ ให้มีสีสันและรูปแบบที่น่าสนใจ

จากตารางที่ 4.2 ผลการตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ คณะผู้ศึกษาได้ปรับปรุงแนวทางการบริหารจัดการ

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
 ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4. 2 แสดงแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

ความหมาย ของหลักการ ในองค์ประกอบนี้ หมายถึงสาระสำคัญในการดำเนินงานของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีหลักการ คือ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

ความหมายของ วัตถุประสงค์ ในองค์ประกอบนี้ หมายถึง สภาพที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้สำหรับการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนประกอบด้วย

2.1 เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์

2.2 เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน

ความหมายของการดำเนินงาน ในองค์ประกอบนี้ หมายถึง การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) 4) การปรับปรุง (Act) 5) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 6) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations)

จำแนกการดำเนินงานออกเป็นการดำเนินงานในระดับนโยบาย และการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ดังนี้

3.1 ระดับนโยบาย หมายถึง การปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/ต้นสังกัด ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย จัดทำสารสนเทศ กำหนดตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงานของกองทุนฯ ที่เน้นภาวะทุพโภชนาการกำหนดแนวทางในการนิเทศ ติดตามและ

ประเมินผลการดำเนินการกองทุนฯประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ และ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ที่มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ คือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการกองทุนฯ

3.1.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

3.1.2.1 การสนับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.2.2 การประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.1.3 ด้านทรัพยากร คือ

3.1.3.1 การจัดทำโครงสร้างและการกำหนดขอบข่ายงานที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯ

3.1.3.2 การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่เพียงพอและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับบุคลากรของกองทุนฯ

3.1.3.3 การบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯ

3.1.3.4 การพัฒนาโปรแกรมระบบสารสนเทศของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน(School Lunch System : SLS) เพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีมาตรฐาน

3.1.4 ด้านโครงการ คือ

3.1.4.1 โครงการส่งเสริมผลผลิตเพื่ออาหารนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.4.2 โครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีในโรงเรียน

3.1.4.3 โครงการพัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาดในโรงเรียน

3.1.4.4 โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.5 ด้านบทบาทหน้าที่ แบ่งออกเป็น

3.1.5.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน)มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน

2) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

3) กำหนดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

4) นิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนฯ

5) ควรมีการจัดทำงานวิจัยของสถาบัน (การจัดทำงานวิจัยของสถาบันไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากผิดวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ)

3.1.5.2 คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาโครงการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

2) จัดสรรเงินช่วยเหลือหรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงลำดับความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนในแต่ละโรงเรียน

3) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนเพื่อดำเนินการ ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้

4) ดำเนินการทางด้านประชาสัมพันธ์ให้ราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น บรรดาโรงเรียนต่างๆ และผู้ปกครองของนักเรียนตลอดจนบุคคลทั่วไปได้ เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ และปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก

5) ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้แล้วรายงานต่อคณะรัฐมนตรี

6) ออกระเบียบหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

คณะอนุกรรมการการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ จำนวน 4 คณะ มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) คณะอนุกรรมการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

1.1) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาด้านอาหารและโภชนาการ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในเชิงรุกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ

1.2) กลั่นกรองแผนปฏิบัติการประจำปี แผนยุทธศาสตร์ แผนความเสี่ยง แผนสารสนเทศ แผนตรวจสอบภายใน แผนพัฒนาบุคลากร แผนควบคุมภายใน การจัดทำตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทางการใช้จ่ายเงินดอกผลกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามโครงการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

1.3) ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2) คณะอนุกรรมการบริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

2.1) กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการบริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา และดอกผลของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.2) บริหารเงินกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

2.3) ดำเนินการอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

3) คณะอนุกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่ดังนี้

3.1) กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายตามไตรมาส ของแผนปฏิบัติการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีความคล่องตัว โปร่งใส และทันตามปฏิทินการดำเนินงานของแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2) รายงานผลการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน และการเบิกจ่ายเงินตามไตรมาสของแผนปฏิบัติการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อเสนอปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขปัญหาต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

4) คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติและระเบียบของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีหน้าที่ในการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติและระเบียบกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

3.1.5.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ต้นสังกัด มีบทบาทหน้าที่ดังนี้

1) ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3) นิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

4) เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุนบุคลากรและทรัพยากรในการจัดกิจกรรม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีเด่น ในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

5) ยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่โรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ดีเด่น

6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน และครูผู้เกี่ยวข้องให้มีความตระหนักในการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน

7) การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานดีเด่นของสถานศึกษา ผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (เครือข่ายสังคม social network)

8) ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับพื้นที่ เช่น สาธารณสุขจังหวัดในการติดตามนิเทศการดำเนินงาน

9) ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยเน้นการแก้ปัญหาและการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

3.2 ระดับปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ และ 6) ด้านผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ ได้แก่ ข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน และใช้ระบบสารสนเทศของกองทุนฯ (School Lunch System : SLS) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และสามารถเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์(E-Learning)รวมทั้ง สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากหน่วยงานต่างๆ

3.2.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

3.2.3 ด้านทรัพยากร ได้แก่ ครู บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ โปรแกรม Thai School Lunch และเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.2.3.1 การกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียนและเครือข่ายในพื้นที่

3.2.3.2 การพัฒนาองค์ความรู้และสร้างความตระหนักให้แก่ผู้เกี่ยวข้องในการร่วมกันแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการแก่ผู้เกี่ยวข้องและเครือข่ายในพื้นที่

3.2.3.3 การบริหารงบประมาณที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างมีประสิทธิภาพที่ตรงตามเป้าหมายของโครงการที่ขอเสนอรับจากกองทุนฯ

3.2.3.4 การนิเทศ กำกับ ติดตามการนำโปรแกรม Thai School Lunch มาใช้งาน

3.2.3.5 การสร้างความร่วมมือของเครือข่ายในพื้นที่ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรตำบล วัด ฯลฯ เพื่อร่วมกันดำเนินงานโครงการ

อาหารกลางวันในสถานศึกษาและโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.2.4 ด้านโครงการ ได้แก่ โครงการที่ได้รับการสนับสนุนหรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานกองทุนฯ หรือหน่วยงานอื่น และโครงการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษา ดังนี้

3.2.4.1 โครงการที่ได้รับการสนับสนุนหรือเกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสำนักงานกองทุนฯ หรือหน่วยงานอื่น ดังนี้

1) โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่เสนอของบประมาณจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ ตามวิธีการที่กำหนด

2) โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในส่วนที่ไม่ได้ใช้งบประมาณจากกองทุนอย่างน้อย จำนวน 1 โครงการ (บรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี)

3.2.4.2 โครงการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษา โดยใช้งบประมาณรายหัวของสถานศึกษาหรืองบอุดหนุนอื่นๆ ดังนี้

1) โครงการ/กิจกรรม ที่เน้นให้นักเรียนมีบทบาทเพื่อสร้างความรู้ตระหนักและมีสุขนิสัยที่ดีในการบริโภค

3.2.5 ด้านบทบาทหน้าที่เป็นการกำหนดบทบาทหน้าที่ในระดับต่างๆ ได้แก่

3.2.5.1 กำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน และนักเรียน

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.1) ร่วมกำหนดแผนพัฒนาที่ชัดเจนในการดำเนินงานอาหารกลางวัน โดยยึดหลักการดำเนินงานอาหารกลางวัน และโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

1.2) เห็นชอบนโยบาย เสนอแนะ และให้คำปรึกษา ในการพัฒนาอาหารกลางวันและโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ในโรงเรียนที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงาน

1.3) ช่วยกำกับ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนเฝ้าอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานอาหารกลางวัน และโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ให้กับสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง

1.4) ร่วมตรวจสอบ ติดตามควบคุมการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

1.5) สนับสนุนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมสำหรับโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

2) ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1) กำหนดแผนพัฒนาที่ชัดเจนในการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

2.2) ประกาศนโยบายโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ให้สาธารณชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับรู้

2.3) บริหาร กำกับ ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนเฝ้าระวังความสะดวกรวดในการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ

2.4) ตรวจสอบ ติดตามควบคุมงบประมาณและดูแลการเบิกจ่ายงบประมาณให้มีความถูกต้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้

2.5) จัดหางบประมาณเพิ่มเติมและส่งเสริมสนับสนุนโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

3) ครูผู้รับผิดชอบโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

3.1) เข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และปัจจัยที่มีต่อภาวะโภชนาการของนักเรียน ซึ่งวิเคราะห์ตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ และจัดวางแผนงานในการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

3.2) ร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

3.3) กำหนดรูปแบบและลักษณะการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ สำหรับนักเรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย (ผอม เตี้ย อ้วน)

3.4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้การดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ เพื่อส่งเสริมสุขนิสัยที่ดีให้แก่นักเรียน

3.5) จัดทำเอกสาร หลักฐาน การเบิกจ่ายเงินให้ครบสมบูรณ์ถูกต้อง และจัดทำบัญชีให้ถูกต้องตามหลักบัญชี ให้เป็นปัจจุบัน

3.6) ร่วมยกย่องชมเชยและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอาหารกลางวัน

4) นักเรียน

4.1) เข้าร่วมวิเคราะห์ปัญหา และปัจจัยที่มีต่อภาวะโภชนาการของนักเรียน ซึ่งวิเคราะห์ตามบริบทของโรงเรียนและพื้นที่

4.2) ร่วมวางแผนการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ เพื่อนำสู่ความยั่งยืน และร่วมปฏิบัติงานเพื่อสร้างความตระหนักและการมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการสำหรับนักเรียน

4.3) ร่วมเสนอรายการอาหารกลางวัน และกิจกรรมที่ลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ และเรียนรู้การดำเนินงานอาหารกลางวันเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้เรียน

4.4) เป็นตัวแทนในการช่วยเหลือและให้บริการอาหารกลางวันในโรงเรียนแก่นักเรียนคนอื่น ๆ ได้

3.2.6 ผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ได้แก่

- 1) การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) จำนวนนักเรียนที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการลดลง
- 3) นักเรียนมีบทบาทในการสร้างความตระหนัก มีสุขนิสัยที่ดี มีความรู้ด้านการรับประทานอาหารและโภชนาการ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

องค์ประกอบที่ 4 ผลการดำเนินงาน

ความหมายของผลการดำเนินงาน ในองค์ประกอบนี้ หมายถึง สภาพที่เกิดขึ้นจริงหลังจากการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนประกอบด้วย ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ดังนี้

1. ผลผลิต คือ ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้สิ่งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามแนวทางฯ ที่กำหนดไว้ พิจารณาจาก ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด
2. ผลลัพธ์ คือ อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีจำนวนลดน้อยลงและมีการประชาสัมพันธ์การลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธีที่หลากหลาย
3. ผลกระทบ คือ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขความสำเร็จ ในองค์ประกอบนี้ หมายถึง ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย เงื่อนไขความสำเร็จในระดับนโยบาย และเงื่อนไขความสำเร็จในระดับปฏิบัติดังนี้

5.1 ระดับนโยบาย

5.1.1 กำหนดให้การลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นวาระแห่งชาติ

5.1.2 จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของ สพป./สถานศึกษา ต้นแบบ

5.1.3 พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนฯ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาด้วยกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน และเครื่องมือที่มีคุณภาพ

5.1.4 ประชาสัมพันธ์เชิงรุกด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

5.2 ระดับปฏิบัติ

5.2.1 กำหนดให้การลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนเป็นวาระเร่งด่วน

5.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญและกำกับติดตามการดำเนินงาน

5.2.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับสถานศึกษาและชุมชน

5.2.4 ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภาวะโภชนาการของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

5.2.5 เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ตารางที่ 4.3 แสดงผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. หลักการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.36	0.44	มาก	4.28	0.55	มาก
2. วัตถุประสงค์ 2.1 เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ 2.2 เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.33	0.44	มาก	4.29	0.55	มาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

รายการ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
3. การดำเนินงาน						
3.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ	4.20	0.71	มาก	4.39	0.66	มาก
3.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	4.32	0.71	มาก	4.48	0.62	มาก
3.3 ด้านทรัพยากร	4.25	0.66	มาก	4.39	0.64	มาก
3.4 .ด้านโครงการ	4.13	0.75	มาก	4.23	0.69	มาก
3.5 ด้านบทบาทหน้าที่	4.27	0.62	มาก	4.45	0.60	มาก
4. ผลการดำเนินงาน						
4.1 ผลผลิต	4.17	0.73	มาก	4.28	0.80	มาก
4.2 ผลลัพธ์	4.16	0.70	มาก	4.33	0.67	มาก
4.3 ผลกระทบ	4.11	0.77	มาก	4.31	0.66	มาก
5. เจ็อนไขความสำเร็จทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ	4.35	0.59	มาก	4.33	0.64	มาก
เฉลี่ย	4.29	0.66	มาก	4.22	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่าผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีผลการประเมินความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) มีผลการประเมินความเป็นประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$)

ขั้นที่ 2.3 ผลการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีผลการดำเนินงานดังนี้

1. การประชุมชี้แจง โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ณ โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร โดยมีโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องจาก 52 โรงเรียน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) ประกอบด้วย

1. โรงเรียนสามัคคีพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

2. โรงเรียนบ้านน้ำริน (คุรุราษฎร์รังสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาแพร่ เขต 2
3. โรงเรียนบ้านถ้ำประจานุเคราะห์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
พะเยา เขต 1
4. โรงเรียนบ้านด่าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 3
5. โรงเรียนชุมชนบัวบานสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ
เขต 3
6. โรงเรียนบ้านคำกลางวังม่วง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 5
7. โรงเรียนบ้านตาอุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3
8. โรงเรียนชุมชนสามพร้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี
เขต 1
9. โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอยุธยา เขต 1
10. โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี
เขต 2
11. โรงเรียนบ้านเนินจำปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
เขต 1
12. โรงเรียนวัดบ้านแหลมกรวด (อินทประดิษฐ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
13. โรงเรียนบ้านห้วยมะพร้าว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
14. โรงเรียนบ้านบาโจดุดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส
เขต 3
15. โรงเรียนวัดยางทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 4
16. โรงเรียนบ้านปลายแหลม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์
ธานี เขต 1
17. โรงเรียนเทศบาลบ้านสั๊กออย เทศบาลหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
18. โรงเรียนชินไถ่ทั้ง กรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ 2 ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์

(ผอม)

1. โรงเรียนบ้านท่าเกวียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่
เขต 2
2. โรงเรียนนิยมราษฎร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 1

3. โรงเรียนนครไทยวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
4. โรงเรียนสามแยกชมพูโคกเจริญยางเครือพัฒนา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ
5. โรงเรียนบ้านหนองลวก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3
6. โรงเรียนบ้านโคกขมิ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
7. โรงเรียนบ้านง่ามเล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3
8. โรงเรียนบ้านกุดหวาย (สาขาแก่นเมธิ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1
9. โรงเรียนบ้านนเรศวรห้วยผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
10. โรงเรียนพระยาตาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท
11. โรงเรียนบ้านทุ่งยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2
12. โรงเรียนบ้านบางโรง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
13. โรงเรียนบ้านอ่วมะขาม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 3
14. โรงเรียนบ้านห้วยฮวกจอมทองนาฝาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู
15. โรงเรียนวัดแจ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
16. โรงเรียนบ้านน้ำริน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1
17. ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านน้ำบ่อสะเป กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน 33

กลุ่มที่ 3 ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)

1. โรงเรียนบ้านวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
2. โรงเรียนบ้านขุนแจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2
3. โรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
4. โรงเรียนวัดหัวจิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1
5. โรงเรียนสามขาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
6. โรงเรียนชุมชนบ้านไผ่ยิงงอุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2
7. โรงเรียนเมืองวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
8. โรงเรียนบ้านปากอูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
9. โรงเรียนบ้านหนอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

10. โรงเรียนบ้านยกระบัตร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
11. โรงเรียนวัดศรีวิสารวาจา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1
12. โรงเรียนบ้านดอนตาวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภออ่างทอง
13. โรงเรียนวัดคลองโค่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
14. โรงเรียนบ้านเนินรัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
15. โรงเรียนวัดบางปูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี
16. โรงเรียนหินกอง (พิบูลย์อนุสรณ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1
17. โรงเรียนวัดยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
- โดยได้จัดประชุมชี้แจงโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้องในการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายและผู้เกี่ยวข้อง ระหว่างวันที่ 12-13 พฤษภาคม พ.ศ.2561 ณ โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร

ผลการประชุมโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายจำแนกตามกลุ่มภาวะทุพโภชนาการเต็ม/อ้วน/ผอมสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
1. พฤติกรรมการบริโภค	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปรับพฤติกรรมการเลี้ยงดู 2. จัดทำเมนูอาหารตามสภาพบริบทของท้องถิ่น 3. เด็กมีส่วนร่วมในการกำหนดเมนูอาหาร 4. จัดทำเมนูอาหารที่หลากหลาย 5. จัดค่ายโภชนาการเฉพาะกลุ่ม 	<p>1. โครงการค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคเด็กวัยเรียน</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความรู้ด้านโภชนาการเด็กในการบริโภค 2. การออกกำลังกาย 3. อาหารพื้นบ้านกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ (ฐานการเรียนรู้) <p>2. โครงการ “กินดี อยู่ดี กินถูกวิธี ร่างกาย แข็งแรง”</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดค่ายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ 2. วิทยากรจากผู้เชี่ยวชาญ 3. กิจกรรมเน้นสนุกสนานให้นักเรียน เรียนรู้จริง และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการกิน
2. ขาดความรู้ความเข้าใจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. อบรมด้านโภชนาการ 2. ใช้โปรแกรม Thai school lunch 3. เสริมสร้างความรู้ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 	<p>โครงการพัฒนาศักยภาพ ครูผู้ปกครอง และนักเรียนด้านโภชนาการ</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้ปกครอง และนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ (ผอม) 2. จัดอบรมการทำเมนูอาหารกลางวันที่มีคุณภาพโดยใช้โปรแกรม Thai school lunch 3. จัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการเสริมสร้างความรู้ด้านโภชนาการ 4. หลังการอบรม มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลนักเรียนที่ผอม 5. สรุปรายงานผล
3. ปัญหาเศรษฐกิจ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ระดมทรัพยากร 2. กิจกรรมสหกรณ์ 	<p>โครงการส่งเสริมอาชีพเพื่ออาหารกลางวันนักเรียน</p> <p>กิจกรรม</p>

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
	3. เชื่อมโยงชุมชน 4. สร้างอาชีพ 5. จัดอาหารมื้อเช้า 6. อาหารเสริม(นม) 7. จัดโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน	1. สำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ 2. ประชุมชี้แจงผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย 3. สำรวจผลผลิตที่บ้านของนักเรียน 4. จัดตลาดจำหน่ายผลผลิต 5. โรงเรียนรับซื้อผลผลิตของกลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ประกอบอาหารกลางวัน
4. ปัญหาสุขภาพ	1. ให้องค์ความรู้ความตระหนักให้กับนักเรียน 2. ส่งเสริมอาชีพให้ผู้ปกครอง 3. ประสานภาคีเครือข่ายจัดระบบดูแลคัดกรองและส่งต่อ ข้อมูล 4. แก้ไขปัญหารายบุคคล 5. ส่งเสริมการออกกำลังกาย	1. โครงการเสริมสร้างชีวิตที่สดใสภายในร่างกายที่แข็งแรง (เสริมสร้างสุขภาพให้แข็งแรง) <u>กิจกรรม</u> 1. ตรวจสอบสุขภาพทุกภาคเรียน 2. ถ่ายพยาธิภาคเรียนละครั้ง 3. ออกกำลังกายทุกวัน 4. สานสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน 5. บริหารจิตเสริมสร้างสมาธิ
5. ขาดการมีส่วนร่วมของภาคส่วนอย่างทั่วถึง	1. ผู้ปกครอง/ชุมชนมีส่วนร่วม 2. ประสานประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วม	โครงการจิตอาสาเพื่อพัฒนาสุขภาพ <u>กิจกรรม</u> 1. ขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น รพ.สต. อสม. นักโภชนาการ ครู ผู้ปกครอง 2. จัดอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ 3. จัดจิตอาสาให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ 4. จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ 5. ประเมินและสรุปผลการดำเนินงาน 6. พัฒนาการดำเนินงาน โครงการ “กินดี อยู่ดี กินถูกวิธี ร่างกายแข็งแรง” <u>กิจกรรม</u> 1. จัดค่ายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ 2. วิทยากรจากผู้เชี่ยวชาญ 3. กิจกรรมเน้นสนุกสนานให้นักเรียน เรียนรู้อย่างจริงจังและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการกิน

ตารางที่ 4.5 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
1. ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการและภาวะทุพโภชนาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับโภชนาการอาหารให้กับผู้ปกครองได้รับทราบ 2. จัดอบรมให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับโภชนาการอาหาร และภาวะทุพโภชนาการ 3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร และภาวะทุพโภชนาการ 4. การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง 	<p>1. โครงการสูงดี สมวัย ใส่ใจสุขภาพ พัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดประชุมชี้แจงสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครอง 2. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร และภาวะทุพโภชนาการให้กับผู้ปกครองและนักเรียน 3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 4. สร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน 5. สร้างแรงจูงใจในการดื่มนม/แปรรูปเป็นขนม 6. กิจกรรมการออกกำลังกาย 7. ขอสนับสนุนงบประมาณ / ระดมทรัพยากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ/เอกชน
2. นักเรียนรับประทานอาหารเช้าไม่ครบ 5 หมู่	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับโภชนาการอาหารให้กับนักเรียนได้รับทราบ 2. จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร 3. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร อาหาร 5 หมู่ 4. จัดทำอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ 	<p>1. โครงการสุขภาพดี สมส่วน ด้วยตัวเอง</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับโภชนาการอาหาร อาหาร 5 หมู่ 2. จัดทำอาหารกลางวันให้นักเรียนได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
3. นักเรียนไม่ออกกำลังกาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสมส่วนให้กับนักเรียน 2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายที่หลากหลาย 3. จัดทำสมุดบันทึกการออกกำลังกายของนักเรียนทุกคน 	<p>1. โครงการ ส่งเสริมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ยั่งยืน</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสมส่วนให้กับนักเรียน 2. จัดกิจกรรมการออกกำลังกายที่หลากหลาย สัปดาห์ละ 3 ครั้ง 3. จัดสภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์กีฬา และสถานที่ให้เอื้อต่อการออกกำลังกาย 4. ส่งเสริมการประกวด การแข่งขัน และการให้รางวัลในการออกกำลังกาย

ตารางที่ 4.6 แสดงภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
1. นักเรียนไม่ออกกำลังกาย	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสมส่วนให้กับผู้ปกครอง และนักเรียน 2. จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออกกำลังกายที่หลากหลาย 3. จัดทำสมุดบันทึกการออกกำลังกายของนักเรียนทุกคน 	<p>1. โครงการแอโรบิคฟิตอ้วน</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดนโยบายวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2. กำหนดมาตรการการปฏิบัติ 3. จัดกิจกรรมต้นแอโรบิค (โดยวิทยากรภายนอก ชุมชน/กรรมการสถานศึกษา/ครู) <p>2. โครงการรูปร่างดี หล่อสวย ไปด้วยกัน (ลดปัญหาภาวะเด็กอ้วน)</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย 2. คัดกรองนักเรียนที่มีปัญหาภาวะน้ำหนัก เกินเกณฑ์ที่กำหนด 3. จัดกิจกรรม แอโรบิค ฟิตอ้วนโดยจะเต้นและออกกำลังกายช่วงเช้า- เย็นทุกวันเป็นประจำช่วงละ 15 - 20 นาทีโดยให้นักเรียนที่มีทักษะทางการเต้นออกมาเป็นผู้นำ และให้นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายอยู่

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
		<p>ในกิจกรรมชมรมกีฬาของโรงเรียนด้วย</p> <p>4. กิจกรรม กินดี กินเป็น เน้นสุขภาพโดยการจ้ดรายการอาหารตามโปรแกรม Thai school lunch และเน้นให้เด็กรับประทานผักกับเด็กในกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>5. กิจกรรม ลดได้ให้รางวัลโดยให้เด็กกลุ่มเป้าหมายช้หน้าหนักก่อนเข้าร่วมโครงการและมีการบันทึก และช้ทุก ๆ เดือนถ้านักเรียนคนใดน้ำหนักลดลงและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงก็จะได้รางวัลเป็นสิ่งของหรือทุนการศึกษา</p> <p>3. โครงการสมส่วน สมวัย ใส่ใจสุขภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน</p> <p>กิจกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานวิทยากรจาก โรงพยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล อสม. ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาให้ความรู้ 2. จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ทั้งด้านเอกสารและ Social Network 3. จัดอบรมโดยจัดเป็นฐานการเรียนรู้ 4. ใช้โปรแกรม Thai School Lunch ในการจัดทำเมนูอาหารแก่นักเรียนทุกคน 5. จัดกิจกรรมขยายขยายสมองห้องฟงยุบโดยกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจน 6. เสริมแรงโดยการให้รางวัลนักเรียนที่มีผลการประเมินเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด <p>4. โครงการประสานเพื่องานลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบบยั่งยืน</p> <p>กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมเคลื่อนไหว ปลอดภัยพลังงาน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1 กิจกรรมเวรหมู่สี 1.2 กิจกรรมขยายกายสลายฟง ตอนเช้า 1.3 กิจกรรม BBL (ก่อนเข้าเรียนคาบแรก) 1.4 กิจกรรมกีฬารักพักเที่ยง 1.5 กิจกรรม bike for health 1.6 กิจกรรมชุมนุมกีฬา (ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

สาเหตุ	แนวทางการแก้ปัญหา	โครงการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
		<p>กิจกรรมที่ 2 การให้ความรู้และการเพิ่มทักษะ ในการบริโภคอาหาร</p> <p>2.1 ประชุมชี้แจงผู้ปกครองให้รับรู้และเห็นความสำคัญ</p> <p>2.2 จัดค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหาร</p> <p>กิจกรรมที่ 3 จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน</p> <p>3.1 จัดอาหารตามโปรแกรม Thai School lunch 3.2 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ บริเวณโรงเรียน และโรงอาหาร</p>
2. การรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความรู้ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะให้กับนักเรียน 2. จัดทำอาหารกลางวันให้ถูกสุขลักษณะเพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหาร 3. ให้นักเรียนค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับโภชนาการอาหารดี มีประโยชน์สำหรับตนเอง 4. ส่งเสริมการออกกำลังกาย 5. ควบคุมน้ำหนัก 6. งดอาหารเค็มมัน ไขมันทรานส์ น้ำอัดลม 	<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงการกินอาหารดี มีประโยชน์ ลดโรคอ้วน กิจกรรม <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะให้กับนักเรียน 2. จัดทำเมนูอาหารกลางวันที่ถูกสุขลักษณะให้นักเรียนได้รับประทาน 3. สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพลังงานของตนเองในแต่ละวัน 2. โครงการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสมส่วน กิจกรรม <ol style="list-style-type: none"> 1. อบรมนักเรียน เกี่ยวกับ ภัยร้ายจากโรคอ้วน 2. ส่งเสริมการออกกำลังกายทุกเย็นก่อนกลับบ้าน 3. ชั่งน้ำหนักทุกสัปดาห์ 4. ควบคุมการรับประทานอาหารให้เหมาะสม

2. ผลการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2.1 ระดับสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

2.1.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ

สำนักงานกองทุนฯ ได้จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการกองทุนอย่างเป็นระบบโดยได้จัดทำระบบสารสนเทศ โดยแบ่งออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนของการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้ ชาวสารที่จำเป็นต่อผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ การจัดทำเว็บไซต์ (www.obecschoollunch.com) การสร้างสื่อสังคมออนไลน์ อาทิเช่น เฟสบุ๊คแฟนเพจ เป็นต้น ส่วนที่สองคือการจัดเก็บฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานกองทุนฯ เช่น ข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียน ข้อมูลการดำเนินงานโครงการที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากเงินดอกผลของกองทุนฯ รวมทั้งข้อมูลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน และการดำเนินงานอาหารเสริม(นม)โรงเรียน โดยได้พัฒนาระบบสารสนเทศและดิจิทัลของกองทุนฯ เพื่อจัดเก็บ ประมวลผล และนำเสนอสารสนเทศต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ในช่วงแรกของการพัฒนาจึงยังไม่ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

ข้อเสนอแนะ

ควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานกรอกข้อมูลในระบบระบบสารสนเทศและดิจิทัลผ่านทางเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน สามารถประมวลผลและสรุปเป็นสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการกองทุนฯให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกองทุนโครงการอาหารกลางวันฯ กำหนดนโยบายเพื่อให้การสนับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการนำเสนอองค์ความรู้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันผ่านทาง Website : www.obecschoollunch.com และมีการนำเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนฯที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ผ่านทางWebsite : <http://project.obecschoollunch.com/>

2.1.2 ด้านทรัพยากร

สำนักงานกองทุนโครงการอาหารกลางวันฯ กำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบ และจัดสวัสดิการที่เหมาะสม จัดการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯ รวมทั้งได้พัฒนาโปรแกรมการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้ชื่อว่า “School Lunch System” ซึ่งสามารถใช้งานระบบฯ URL : <https://www.thaieducation.net/lunchsystem/> เพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของเด็กที่มีมาตรฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอเหมาะสมกับปริมาณงานด้านโครงการ สำนักงานกองทุนโครงการอาหารกลางวันฯ จัดให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ขอรับทุนสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯ มีคณะกรรมการดำเนินการพิจารณาโครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วยความเป็นธรรมและโปร่งใส โดยได้ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์ วิธีการและ เงื่อนไขในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากกองทุนฯ ให้โรงเรียนรับทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจนแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากกองทุนฯ

2. ควรประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอรับการสนับสนุน งบประมาณจากกองทุนฯ ให้โรงเรียนได้รับทราบอย่างทั่วถึง ผ่านช่องทางที่หลากหลายเช่น หนังสือ ราชการ เว็บไซต์ของสำนักงานกองทุน เฟสบุ๊คแฟนเพจ และไลน์กรุ๊ป

2.1.3 ด้านบทบาทหน้าที่

คณะกรรมการได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโครงการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยจัดสรรเงินช่วยเหลือหรือ ทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนประถมศึกษา โดยคำนึงถึงลำดับ ความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของ เด็กนักเรียนในแต่ละโรงเรียน มีการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนเพื่อดำเนินการ ให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ดำเนินการทางด้านประชาสัมพันธ์ให้ราชการบริหาร ส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น บรรดาโรงเรียนต่างๆ และผู้ปกครองของ นักเรียนตลอดจน บุคคลทั่วไปได้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ของกองทุนและปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็ก ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้แล้วรายงานต่อคณะรัฐมนตรี ออกระเบียบหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนหลังจากที่ได้รับการอนุมัติโครงการเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้โรงเรียนได้ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความตระหนักแก่หน่วยงานราชการบริหาร ส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น โรงเรียนและผู้ปกครองตลอดจนบุคคลทั่วไป เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของกองทุนและปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียนอย่างหลากหลายและทั่วถึง

ข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

- ข้อค้นพบที่เป็นจุดเด่น/วิธีการปฏิบัติที่ดี
โรงเรียนที่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และแนวทางของกองทุนฯสามารถเป็น โรงเรียนต้นแบบระดับประเทศของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาได้
- ปัญหาและอุปสรรค
การอนุมัติงบประมาณให้โรงเรียนมีความล่าช้าส่งผลให้การดำเนินงานของ โรงเรียนไม่เป็นไปตามปฏิทินของโครงการ

2.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด

2.2.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาส่วนใหญ่จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารจัดการกองทุนฯเป็นปัจจุบัน

2.2.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา มีการประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนทางหนังสือราชการผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและไลน์กรุ๊ป

2.2.3 ด้านทรัพยากร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนและเหมาะสมและบริหารงบประมาณตามที่ได้รับจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯ การพัฒนาโปรแกรมการจัดการระบบข้อมูล สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของเด็กที่มีมาตรฐานแต่ยังไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเป็นระบบในทุกสำนักงานเขตพื้นที่

2.2.4 ด้านโครงการ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ขอรับทุนสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯ โดยพิจารณาโครงการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดด้วยความเป็นธรรม และโปร่งใส อีกทั้งได้ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากกองทุนฯ ให้โรงเรียนรับทราบอย่างทั่วถึง ตลอดจนได้นิเทศกำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จากกองทุนฯ

2.2.5 ด้านบทบาทหน้าที่

ผู้บริหารในระดับนโยบายให้ความสำคัญ และสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการ ของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมาย เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน จัดให้มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุนบุคลากร และทรัพยากรในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ (Public Relations) นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีเด่น ในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ยกย่องชมเชย ให้กำลังใจแก่โรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมาย เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ดีเด่น ส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน และครู ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานดีเด่นของโรงเรียนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (เครือข่ายสังคม social network) ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายในระดับพื้นที่ เช่น สาธารณสุขจังหวัดในการ นิเทศ ติดตามการดำเนินงาน ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนมีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยเน้นการแก้ปัญหาและการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1. ข้อค้นพบที่เป็นจุดเด่น/วิธีการปฏิบัติที่ดี

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่ส่งเสริมการใช้โปรแกรมเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กแรกเกิด-18 ปี (B-Nutri-GSP ของสำนักโภชนาการ) ให้กับครูผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยทุกโรงเรียน เพื่อให้มีทักษะในการจัดทำข้อมูลนักเรียนรายคนและใช้ประมวลผลในภาพรวมของโรงเรียนเกี่ยวกับข้อมูลภาวะโภชนาการและนำข้อมูลที่ได้ไปจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาได้ตรงกลุ่มเป้าหมาย

1.2 สถานศึกษาให้ความร่วมมือ มีความพร้อมในเรื่องของบุคลากร ผู้บริหารให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา รพ.สต.ในพื้นที่ทุกส่วนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียน มีความมุ่งมั่นในการดำเนินโครงการเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในสถานศึกษา อย่างตั้งใจ เพื่อสร้างสุขภาพที่ดีแก่นักเรียนในโรงเรียน

1.4 โรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่หลากหลายรูปแบบ โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินโครงการ

1.5 โรงเรียนจัดกิจกรรมให้นักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์/ เตี้ย หลายรูปแบบใน 1 สัปดาห์ ไม่ซ้ำกันในแต่ละวัน วันละอย่าง เช่น ต้นสุลาฮูป กระโดดเชือก กระโดดข้ามรั้ว ต้นแอโรบิก และเลือกออกกำลังกายตามชอบ

2. ปัญหาและอุปสรรค

2.1 บางโรงเรียนไม่ได้นำข้อมูลนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการไปจัดกิจกรรมแก้ปัญหา บางโรงเรียนยังจัดกิจกรรมในภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด ทำให้แก้ปัญหาภาวะโภชนาการไม่ตรงกลุ่มเป้าหมาย

2.2 โปรแกรมเฝ้าระวังการเจริญเติบโตของเด็กแรกเกิด-18 ปี (B-Nutri-GSP ของสำนักโภชนาการ) ครูเข้าไปใช้ในระบอบยาก รอกการประมวลผลนานเนื่องจากมีข้อจำกัดในปริมาณของผู้ใช้มาก เพราะเป็นระบบออนไลน์ทั่วประเทศ

2.4 การวัดหรือประมวลผลข้อมูลภาวะโภชนาการของนักเรียนเพื่อรายงานในระบบ DMC (ข้อมูลสารสนเทศ) แต่ละโรงเรียนไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2.5 บุคลากรน้อย แต่ละคนต้องรับผิดชอบงานหลายด้าน

2.6 ผู้ปฏิบัติเปลี่ยน เนื่องจากการย้าย ขาดความรู้ความเข้าใจส่งผลให้งานล่าช้าไม่ต่อเนื่อง

2.7 งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ส่งมายัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาล่าช้า ส่งผลให้โรงเรียนได้รับงบประมาณล่าช้าเช่นกัน แต่ในเดียวกันจะต้องเร่งรายงานผลการดำเนินงานให้ทันตามกำหนดวันเวลาที่ สำนักงานกองทุนฯ แจ้ง

2.3 ระดับโรงเรียน

2.3.1 ด้านข้อมูลสารสนเทศ

โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไม่เป็นระบบ และไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการจัดทำข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านโภชนาการของนักเรียนขาดการเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนจัดการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ สู่การปฏิบัติให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ

2.3.3 ด้านทรัพยากร

โรงเรียนกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนอย่างชัดเจน มีการสร้างความตระหนักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการให้แก่ ผู้เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายในพื้นที่จัดบริหารงบประมาณเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ตรงตามเป้าหมายโครงการที่ขอเสนอรับจากกองทุนฯตลอดจนใช้โปรแกรม Thai School Lunch ในการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน และสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ในโรงเรียน

2.3.4 ด้านโครงการ

โรงเรียนดำเนินงานตามโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการ ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานจากหน่วยงานภายในและภายนอกพื้นที่ของสถานศึกษา มีผลการดำเนินงานบรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนดตามระยะเวลาที่กำหนดในโครงการ นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลงตามเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและ โภชนาการผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อค้นพบ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1. ข้อค้นพบที่เป็นจุดเด่น/วิธีการปฏิบัติที่ดี

การแก้ปัญหาทุพโภชนาการมีการบริหารจัดการที่ดี และมีวิธีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม สร้างภาคีเครือข่าย เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี โดยมีการวางแผนและลงมือปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ อีกทั้งมีการสร้างเจตคติที่ดี พุดคุย ดูแล ส่งเสริมวางแนวทาง จัดกระบวนการให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายเน้นให้นักเรียนตระหนักในตนเอง ปฏิบัติการลด และควบคุมน้ำหนักด้วยความเข้าใจ อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถกำกับตนเองตลอดจนตั้งเป้าหมาย ในการควบคุมอาหาร และการออกกำลังกายเพื่อการลดน้ำหนักด้วยตนเอง ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมมีร่องรอยที่แสดงถึงความพยายามในการดำเนินงานชัดเจน

2. ปัญหาและอุปสรรค

สำนักงานกองทุนโครงการอาหารกลางวันจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้

การดำเนินงานขาดสภาพคล่องและไม่ต่อเนื่อง อีกทั้ง ผู้ปกครองนักเรียนขาดความรู้เรื่องโภชนาการอาหาร การเลือกรับทานอาหารที่มีประโยชน์จึงให้นักเรียนมีพฤติกรรมการรับประทานอาหารไม่ถูกตามหลักโภชนาการ อีกทั้ง การดำเนินกิจกรรมของนักเรียนระหว่างโรงเรียนกับบ้านขาดความต่อเนื่อง รวมทั้งนักเรียนยังขาดความตระหนักในเรื่องของการบริโภคอาหาร จึงทำให้การแก้ปัญหายังไม่บรรลุเท่าที่ควร

3. ผลการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

3.1 ระดับปฏิบัติ

1) ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ตารางที่ 4.7 ผลประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของโรงเรียน

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
ด้านข้อมูลสารสนเทศ				
1	จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ	4.36	0.68	มาก
2	จัดทำข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการอย่างเป็นระบบ	4.42	0.65	มาก
3	พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านโภชนาการของนักเรียนให้เชื่อมโยงได้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.14	0.59	มาก
4	โรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ อย่างเป็นระบบ	4.39	0.64	มาก
เฉลี่ย		4.33	0.64	มาก
ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง				
5	โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ของกองทุน เพื่อสร้างความตระหนักในการดำเนินงานของโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ	4.44	0.65	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ ^a		
		\bar{X}	SD	
6	โรงเรียนมีการปฏิบัติตามนโยบาย กฎหมาย ระเบียบที่ เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือ โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ อย่าง มีประสิทธิภาพ	4.39	0.55	มาก
7	โรงเรียนมีการสร้างความตระหนักในการร่วมกันแก้ไข ปัญหาภาวะทุพโภชนาการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและภาคี เครือข่ายในพื้นที่	4.36	0.59	มาก
8	โรงเรียนมีการบริหารงบประมาณเพื่อการแก้ปัญหาภาวะ ทุพโภชนาการ ตรงตามเป้าหมายโครงการที่เสนอขอรับ จากกองทุนฯ	4.56	0.56	มากที่สุด
9	โรงเรียนใช้โปรแกรม Thai School Lunch ในการบริหาร จัดการโครงการอาหารกลางวัน	4.61	0.73	มากที่สุด
10	โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการ ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มี วัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ในโรงเรียน	4.25	0.65	มาก
11	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการจาก สำนักงานกองทุนฯ อย่างทั่วถึงตรงตามความต้องการ	4.28	0.81	มาก
12	โรงเรียนมีการสร้างความร่วมมือเพื่อขอรับการสนับสนุน การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มี วัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ จาก หน่วยงานภายในและภายนอกพื้นที่ของโรงเรียน	4.06	0.71	มาก
เฉลี่ย		4.37	0.66	มาก
ผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ				
13	การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์	4.28	0.66	มาก
14	นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลง	3.94	1.01	มาก
15	นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ ผ่าน เกณฑ์ที่กำหนด*	4.14	0.72	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ ^a		
		\bar{X}	SD	
	เฉลี่ย	4.12	0.80	มาก
ด้านทรัพยากร				
16	กำหนดบทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน อย่างชัดเจน	4.39	0.60	มาก
17	มีการสร้างความตระหนักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายในพื้นที่	4.25	0.73	มาก
18	การบริหารงบประมาณเพื่อการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ตรงตามเป้าหมายโครงการที่ขอเสนอรับจากกองทุนฯ	4.47	0.70	มาก
19	ใช้โปรแกรม Thai School Lunch ในการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน	4.56	0.73	มากที่สุด
20	สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ในโรงเรียน	4.19	0.58	มาก
21	มีการกำหนดบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันและนักเรียน อย่างชัดเจนและนำสู่การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.28	0.70	มาก
	เฉลี่ย	4.36	0.67	มาก
ด้านโครงการ				
22	มีการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ	4.42	0.60	มาก
23	ได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการ จากหน่วยงานภายในหรือภายนอกพื้นที่ของสถานศึกษา	4.03	0.70	มาก
24	โครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ มีผลการดำเนินงานบรรลุ ตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.22	0.68	มาก
25	นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลงตามเกณฑ์ที่กำหนด	3.92	0.94	มาก

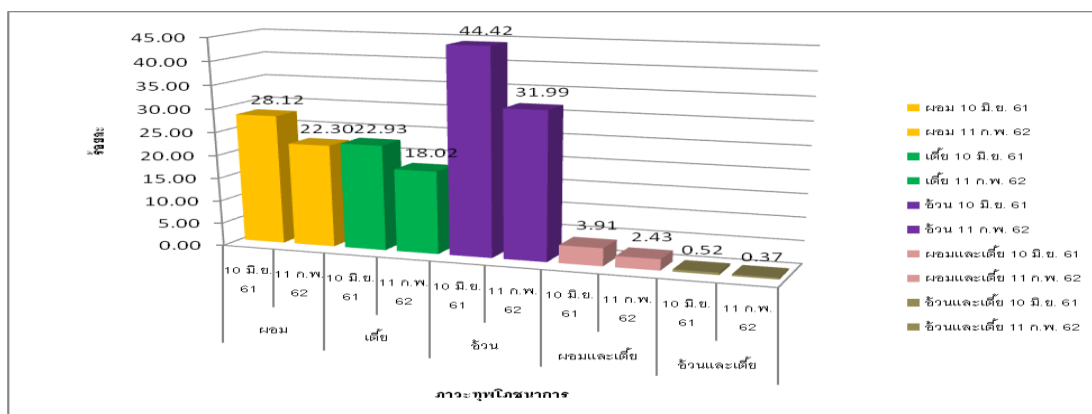
ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
26	นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด	4.25	0.69	มาก
ด้านบทบาทหน้าที่				
27	ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ กำกับ และติดตามการดำเนินโครงการอาหารกลางวัน	4.39	0.69	มาก
28	ผู้บริหารและ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สนับสนุนการจัดหางบประมาณเพิ่มเติมและส่งเสริมให้มีการผลิตวัตถุดิบ หรือผลผลิตทางการเกษตร ป้อนสู่อาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง	4.08	0.73	มาก
29	ครูวางแผนและกำหนดรูปแบบการดำเนินงานอาหารกลางวันเพื่อนำสู่ความยั่งยืน	4.31	0.58	มาก
30	ครูและนักเรียนร่วมวางแผนการดำเนินงานอาหารกลางวันเพื่อนำสู่ความยั่งยืน และร่วมปฏิบัติงานเพื่อสร้างความตระหนักและการมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการสำหรับนักเรียน	4.31	0.58	มาก
เฉลี่ย		4.27	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย		4.27	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของโรงเรียน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านข้อมูลสารสนเทศมีผลการประเมินสูงสุด ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาคือ ด้านทรัพยากร ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือด้านผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.12$)

2) ภาวะโภชนาการของนักเรียน

ผลการติดตามภาวะโภชนาการของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 52 โรงเรียน สามารถนำเสนอข้อมูลดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพ 4.3 แสดงแผนภูมิเปรียบเทียบข้อมูลภาวะโภชนาการ ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

จากแผนภูมิสามารถสรุปได้ว่า

1. โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนฯ ไปดำเนินงานตามโครงการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ
2. ร้อยละของนักเรียนที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการมีค่าลดลง เปรียบเทียบข้อมูลเมื่อเริ่มดำเนินโครงการ (ข้อมูล 10 มิ.ย. 61) กับการดำเนินโครงการฯ เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2561 (ข้อมูล 11 ก.พ. 62) ดังนี้

2.1 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ลดลง 158 คน คิดเป็นร้อยละ 20.71

2.2 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) ลดลง 133 คน คิดเป็นร้อยละ 21.38

2.3 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเกินเกณฑ์ (อ้วน) ลดลง 337 คน คิดเป็นร้อยละ 27.97

3) การมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4.8 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
1	โรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	4.40	0.57	มาก
2	โรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีแก่นักเรียนร่วมกับชุมชน	4.38	0.53	มาก

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
3	โรงเรียนมีแผนการจัดการเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯร่วมกับชุมชน	4.23	0.63	มาก
4	โรงเรียนได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ จากชุมชน	4.02	0.79	มาก
5	โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ	4.19	0.73	มาก
6	โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯกับภาคีเครือข่าย	3.85	0.65	มาก
7	โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อสาธารณชน	4.08	0.68	มาก
8	โรงเรียนมีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเหมาะสม	3.98	0.79	มาก
9	โรงเรียนมีข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจ มีประโยชน์ ต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ	4.17	0.75	มาก
10	โรงเรียนสามารถให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ แก่ผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไป	4.21	0.77	มาก
	รวม	4.15	0.69	มาก

จากตารางที่ 4.8 ผลการประเมินการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์ แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายประเด็นพบว่าโรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.40$) รองลงมาคือโรงเรียนมีโครงการ/กิจกรรม ในการส่งเสริมภาวะ โภชนาการที่ดีแก่นักเรียนร่วมกับชุมชน ($\bar{X} = 4.38$) ส่วนประเด็นที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือ โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯกับภาคีเครือข่าย ($\bar{X} = 3.85$)

4) สุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียน

ตารางที่ 4.9 ผลการประเมินสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียน

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ	SD	
		\bar{X}	SD	
1	นักเรียนดูแลความปลอดภัยในบ้าน และโรงเรียน เช่น เก็บของเป็นระเบียบ ทิ้งขยะลงถัง ปิดก๊อกน้ำ เป็นต้น	4.04	0.80	มาก
2	นักเรียนหลีกเลี่ยงการทานลูกอม ลูกกวาด ดื่มน้ำอัดลม หรือเครื่องดื่มที่มี รสหวาน	3.59	0.80	มาก
3	นักเรียนรับประทานอาหารได้ครบทั้ง 5 หมู่ที่มีความหลากหลายชนิด	4.05	0.87	มาก
4	นักเรียนกินผัก ผลไม้ เป็นอาหารว่างแทนการกินขนมขบเคี้ยวที่มีแป้ง น้ำตาล และไขมัน	3.67	0.86	มาก
5	นักเรียนเลือกรับประทานอาหารที่ปรุงสุกใหม่ ใช้ช้อนกลาง ล้างมือ ปิดปากจมูก เวลาจาม	4.07	0.85	มาก
6	นักเรียนดื่มน้ำสะอาด อย่างน้อยวันละ 8 แก้ว	4.05	0.84	มาก
7	นักเรียนรับประทานอาหารที่มีการจัดเตรียม และใส่ในภาชนะที่สะอาด	4.25	0.82	มาก
8	นักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย มีการอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง	4.23	0.89	มาก
9	นักเรียนวิ่งเล่น หรือออกกำลังกายได้อย่างน้อย 60 นาที ต่อวัน	3.79	0.91	มาก
10	นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านสุขภาพ อนามัยกับครอบครัว เพื่อน และคุณครู	3.77	0.89	มาก
รวม		3.95	0.85	มาก

จากตารางที่ 4.9 ผลการประเมินผลการประเมินสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียน พบว่ามีผลในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นนักเรียน รับประทานอาหารเช้าที่มีการจัดเตรียม และใส่ในภาชนะที่สะอาดมีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมา คือนักเรียนดูแลรักษาความสะอาดของร่างกาย มีการอาบน้ำอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง ($\bar{X} = 4.23$) ส่วนประเด็นที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือนักเรียนหลีกเลี่ยงการทานลูกอม ลูกกวาด ดื่มน้ำอัดลมหรือเครื่องดื่มที่มี รสหวาน ($\bar{X} = 3.59$)

3.2 ระดับนโยบาย

3.2.1 ความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ตารางที่ 4.10 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลด ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหาร กลางวันของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

ที่	รายการ	ระดับความสามารถ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
ด้านข้อมูลสารสนเทศ				
1	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศของกองทุนฯ ครอบคลุม ตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงานของกองทุนฯ	4.67	0.52	มากที่สุด
2	การนำข้อมูลสารสนเทศของกองทุนฯ ไปใช้ในการ ส่งเสริมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน หรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพ โภชนาการฯ	4.50	0.84	มาก
เฉลี่ย		4.58	0.68	มากที่สุด
ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง				
3	สนับสนุนและช่วยเหลือภาวะโภชนาการของนักเรียน ในโรงเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์	4.33	0.62	มาก
4	ประชาสัมพันธ์ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนให้ หน่วยงานต้นสังกัดและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	4.67	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.50	0.61	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความสามารถ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
ด้านทรัพยากร				
5	การจัดทำโครงสร้างและการกำหนดขอบข่ายงานที่สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯ	4.33	0.53	มาก
6	การบรรจุแต่งตั้งบุคลากรที่เพียงพอและการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมกับบุคลากรของกองทุนฯ	4.00	0.48	มาก
7	การบริหารงานงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯ	4.33	0.75	มาก
8	การพัฒนานวัตกรรม เพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของเด็กที่มีมาตรฐาน	4.17	0.47	มาก
เฉลี่ย		4.21	0.63	มาก
ด้านโครงการ				
9	การส่งเสริมโครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่อโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ	4.67	0.52	มากที่สุด
10	การส่งเสริมโครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีและน้ำดื่มในโรงเรียน	4.83	0.41	มากที่สุด
เฉลี่ย		4.75	0.58	มากที่สุด
บทบาทหน้าที่				
11	คณะกรรมการกองทุนฯ			
	11.1 กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาโครงการต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของกองทุน	4.67	0.82	มากที่สุด
	11.2 จัดสรรเงินช่วยเหลือ หรือทรัพย์สินอื่นให้แก่โรงเรียนตามลำดับความจำเป็นแห่งภาวะทุพโภชนาการของเด็กนักเรียน	4.33	0.82	มาก
	11.3 ประสานงานภาคีเครือข่ายทั้งหน่วยงานของรัฐ และภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนฯ	4.33	0.82	มาก
	11.4 ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ วัตถุประสงค์ของกองทุน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนฯ ต่อสาธารณชน	4.17	0.75	มาก

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับความสามารถ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
	11.5 ควบคุม ติดตามผล และประเมินผลการดำเนินการของกองทุนฯ	4.50	0.55	มาก
	11.6 ออกระเบียบหรือดำเนินการอื่นใด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนฯ	4.17	0.75	มาก
	เฉลี่ย	4.36	0.75	มาก
12	คณะอนุกรรมการกองทุนฯ			
	12.1 คณะอนุกรรมการดำเนินงานกองทุนฯ			
	1) จัดทำนโยบาย ยุทธศาสตร์ เชิงรุก ในการส่งเสริมและพัฒนาด้านอาหารและโภชนาการอย่างมีประสิทธิภาพ	4.33	0.82	มาก
	2) กลั่นกรองแผนบริหารจัดการ การจัดทำตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ เงื่อนไข แนวทางการใช้จ่ายเงินดอกผลกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา	4.17	0.75	มาก
	3) ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ	4.50	0.84	มาก
	12.2 คณะอนุกรรมการบริหารเงินกองทุนฯ			
	1) กำหนดหลักเกณฑ์ และแนวทางการบริหารเงินกองทุนฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด	4.50	0.84	มาก
	2) บริหารเงินกองทุนฯ ตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ	4.67	0.82	มากที่สุด
	3) ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา	4.50	0.84	มาก
	12.3 คณะอนุกรรมการปรับปรุง แก้ไข พระราชบัญญัติและระเบียบของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา			
	1) ปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติและระเบียบกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา	4.17	0.98	มาก
	เฉลี่ย	4.41	0,84	มาก
	รวมเฉลี่ย	4,47	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับ มาก ($\bar{X} = 4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านโครงการมีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.75$) รองลงมาคือ ด้านข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือด้านทรัพยากร ($\bar{X} = 4.21$)

ตารางที่ 4.11 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัดอื่น

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
ด้านข้อมูลสารสนเทศ				
1	แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อมูล สภาพการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียนในโรงเรียนในสังกัด	4.67	0.52	มากที่สุด
2	กำกับ ติดตามการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียน ด้วยวิธีการที่เป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งการรายงานข้อมูล การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงของนักเรียนให้เป็นไปตามปฏิทิน ที่ สพฐ. กำหนด	4.50	0.64	มาก
3	จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการให้เป็น ฐานข้อมูลกลางเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ	4.33	0.53	มาก
4	ประเมินผล และปรับปรุงการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ด้านภาวะทุพโภชนาการและการใช้ประโยชน์จาก ฐานข้อมูลสารสนเทศกลาง	4.67	0.52	มากที่สุด
เฉลี่ย		3.74	0.58	มาก
ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง				
5	แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อมูลการดำเนินงานลด ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนภายในสังกัด	4.33	0.42	มาก
6	ประกาศนโยบาย กำหนดตัวชี้วัดและแจ้งเกณฑ์ การประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อการลด ภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.33	0.56	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
7	สร้างความตระหนัก สร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่โรงเรียนในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.00	0.48	มาก
8	นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.33	0.47	มาก
9	ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จ	4.17	0.63	มาก
เฉลี่ย		4.12	0.67	มาก
ด้านทรัพยากร				
10	แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด	4.67	0.52	มากที่สุด
11	สำรวจและจัดทำฐานข้อมูล บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ โปรแกรมจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการและโปรแกรม Thai School Lunch	4.83	0.41	มากที่สุด
12	กำหนดจำนวนบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด	4.67	0.32	มากที่สุด
13	จัดหาบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการทรัพยากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด	4.33	0.53	มาก
14	พัฒนาผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในการใช้โปรแกรม Thai School Lunch	4.33	0.45	มาก
15	นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการใช้โปรแกรมจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการและโปรแกรม Thai School Lunch	4.17	0.47	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
16	ประเมินผล และนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดหาบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการพัฒนาโปรแกรมจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการสำหรับใช้ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการลดภาวะทุพโภชนาการ	4.50	0.55	มาก
เฉลี่ย		3.80	0.49	มากที่สุด
ด้านโครงการ				
17	ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจการดำเนินงานของโรงเรียน	4.17	0.32	มาก
18	แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษา หลักเกณฑ์ ระเบียบการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.33	0.49	มาก
19	ประชาสัมพันธ์ หลักเกณฑ์ ระเบียบการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน สำหรับการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.17	0.54	มาก
20	ส่งเสริมและสนับสนุนการเสนอขอรับการสนับสนุนและเอกสารประกอบการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติของโรงเรียนที่ขอรับการสนับสนุน 2) เอกสารแบบฟอร์มที่ใช้ในการเสนอขอรับการสนับสนุน 3) เอกสารแบบฟอร์มการรายงานผลการดำเนินงานตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ	4.50	0.49	มาก
21	ให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ในการยื่นความประสงค์ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในการดำเนินงานเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนผ่านระบบออนไลน์	4.50	0.54	มาก

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความสามารถ		
		\bar{X}	SD	
22	นิเทศ ติดตาม การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณ	4.67	0.42	มากที่สุด
23	ให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ในการยื่นความประสงค์ขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนฯผ่านระบบออนไลน์	4.50	0.54	มาก
24	ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.17	0.48	มาก
เฉลี่ย		4.11	0.49	มาก
บทบาทหน้าที่				
25	ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.58	0.69	มากที่สุด
26	ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.53	0.70	มากที่สุด
27	นิเทศ กำกับ ติดตาม และการประเมินผลการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.42	0.69	มาก
28	เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สนับสนุนบุคลากร และทรัพยากรในการจัดกิจกรรม สนับสนุนให้มีการเผยแพร่ นำเสนอแนวปฏิบัติที่ดีเด่น ในการดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.26	0.99	มาก
29	ยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่โรงเรียนที่ดำเนินงานโครงการของโรงเรียนที่มีเป้าหมายเพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ดีเด่น	4.32	0.95	มาก
เฉลี่ย		4.42	0.80	มาก
รวมเฉลี่ย		4.04	0.95	มาก

จากตารางที่ 4.11 ผลการประเมินความสามารถในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัดอื่น พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับ มาก ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า ด้านบทบาทหน้าที่ผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือด้านข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.02$)

3.3 ความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ผลการศึกษาความพึงพอใจของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน ต่อแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีผลดังตารางนี้

ตารางที่ 4.12 ผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
1	ด้านความพึงพอใจต่อแนวทางฯ	4.06	0.73	มาก
2	ด้านการนำแนวทางฯไปปฏิบัติ	3.95	0.75	มาก
3	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.00	0.79	มาก
เฉลี่ยรวม		4.00	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.12 การประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน พบว่ามีผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านความพึงพอใจต่อแนวทางฯ มีผลการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือด้านการนำแนวทางฯไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.95$)

ตารางที่ 4.13 การประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนฯ ในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน จำแนกเป็นรายด้าน

ที่	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
	ด้านความพึงพอใจต่อแนวทางฯ			
1	แนวทางฯ กำหนดหลักการและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯ	4.03	0.75	มาก
2	แนวทางฯ มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนเข้าใจง่าย และสะดวกต่อการนำไปใช้	4.01	0.70	มาก
3	แนวทางฯ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.06	0.77	มาก
4	แนวทางฯ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน	3.98	0.74	มาก
5	แนวทางฯ มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้จริง	4.20	0.72	มาก
	เฉลี่ย	4.06	0.73	มาก
	ด้านการนำแนวทางไปใช้ฯ			
6	ข้อมูลสารสนเทศของกองทุนฯ ครอบคลุมตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารงานของกองทุนฯ	3.92	0.71	มาก
7	นำข้อมูลสารสนเทศของกองทุนฯ ไปใช้ในการส่งเสริมการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันโรงเรียนหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการ	4.01	0.72	มาก
8	นโยบายเป้าหมายการดำเนินงานกองทุนฯ สอดคล้องกับ กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง	4.07	0.74	มาก
9	นโยบาย เป้าหมายสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการฯ ให้มีประสิทธิภาพ	4.14	0.73	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ที่	รายการ	ระดับ ความพึงพอใจ		แปลผล
		\bar{X}	SD	
10	ขอข่างานและโครงสร้างการบริหารสอดคล้องกับภารกิจของกองทุนฯ	4.03	0.73	มาก
11	บุคลากรมีจำนวนเพียงพอและมีการจัดสวัสดิการที่เหมาะสม	3.76	0.83	มาก
12	การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายของกองทุนฯ	3.82	0.79	มาก
13	พัฒนานวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการกองทุนฯ และภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีมาตรฐาน	3.85	0.68	มาก
14	การส่งเสริมโครงการเงินทุนหมุนเวียนส่งเสริมผลผลิตเพื่อโครงการอาหารกลางวันหรือโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดภาวะทุพโภชนาการ	3.92	0.80	มาก
15	การส่งเสริมโครงการพัฒนาระบบสุขาภิบาลอาหารที่ดีและน้ำดื่มในโรงเรียน	3.98	0.77	มาก
16	คณะกรรมการรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.00	0.78	มาก
17	คณะกรรมการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่	3.96	0.77	มาก
	เฉลี่ย	3.95	0.75	มาก
	ด้านประโยชน์ที่ได้รับ			
18	นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลง	3.80	1.06	มาก
19	นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ	4.13	0.71	มาก
20	ผู้เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายมีความตระหนักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน	4.04	0.75	มาก
21	การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนฯ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.02	0.77	มาก
22	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางฯ	4.10	0.75	มาก
23	สาธารณชนได้รับรู้ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ ผ่าน	3.92	0.72	มาก

ที่	รายการ	ระดับ		แปลผล
		ความพึงพอใจ		
		\bar{X}	SD	
	ช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย			
	เฉลี่ย	4.00	0.79	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.00	0.76	มาก

จากตารางที่ 4.13 การประเมินความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในความคิดเห็นของสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด และโรงเรียน จำแนกเป็นรายด้านพบว่ามีการดำเนินงานในภาพรวมระดับ มาก ($\bar{X} = 4.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่าด้านความพึงพอใจต่อแนวทาง ๆ มีการประเมินสูงสุด ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.00$) ส่วนด้านที่มีผลการประเมินต่ำสุดคือด้านการนำแนวทางไปปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.95$)

ตอนที่ 3 ผลการถอดบทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.1 ผลการถอดบทเรียนจากสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี จากการนำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

3.1.1 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

จากการสนทนาริยสนทนา (Dialogue) สถานศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองใช้แนวทางฯ เพื่อแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนนิมราชบุรีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยใช้ นิมราชบุรีวิทยา “2ส 2อ” และโรงเรียนสามขาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้ SAMKA MODELซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

สาเหตุที่นักเรียนมีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

1. นักเรียนไม่รู้จักรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ สุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร
2. ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจและไม่มีแนวทาง วิธีการดูแลสุขภาพนักเรียน ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพนักเรียน
3. นักเรียนไม่ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง และไม่เห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย

วิธีการแก้ปัญหา

จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมภาวะโภชนาการแก่นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ด้วยกิจกรรมดังนี้

1. โรงเรียนนियมราษฎร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยใช้รูปแบบกิจกรรม “นियมราษฎร์วิทยา 2 ส 2” อ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.4 แสดงแนวทางการแก้ปัญหานักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ โดยใช้ “นियมราษฎร์วิทยา 2 ส 2 อ โมเดล”
ที่มา : โรงเรียนนियมราษฎร์วิทยา, 2562

ขั้นตอนการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนนियมราษฎร์วิทยาเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีดังนี้

1.ขั้นวางแผน (Plan) ประชุมวิเคราะห์ปัญหาและปัจจัยที่มีต่อภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน กำหนดจุดประสงค์ เป้าหมาย กำหนดแนวทางการดำเนินงาน ระยะเวลา งบประมาณและแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน

2.ขั้นดำเนินการ (Do)

2.1 ดำเนินการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงด้วย เครื่องชั่ง และเครื่องวัดที่ได้มาตรฐาน คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่ม

2.2 จัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2.3 จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน โดยเชิญวิทยากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมอสมบูรณมาให้ความรู้ แก่ผู้ปกครองนักเรียน ในเรื่องภาวะโภชนาการในเด็กและสร้างความตระหนักในการส่งเสริมให้บุตรหลานเลือกบริโภคอาหารที่ดีและมีประโยชน์

2.4 จัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาและส่งเสริมภาวะโภชนาการแก่นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ตามรูปแบบการทำกิจกรรม 2 ส 2 อ ได้แก่

กิจกรรม ส ที่ 1 สร้างองค์ความรู้

- เชิญเจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมอสมบูรณ มาอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพของนักเรียน เพื่อสร้างความตระหนักในการส่งเสริมให้บุตรหลานเลือกบริโภคอาหารที่ดีและมีประโยชน์

- เชิญเจ้าหน้าที่จาก โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพมอสมบูรณ มาอบรมให้ความรู้แก่คณะครู นักเรียนทั้งโรงเรียนมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขนิสัยที่ดีในการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการที่ในเด็ก ตลอดจนวิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง

กิจกรรม ส ที่ 2 สู่สุขลักษณะที่ดี

- คุณครูให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารที่ดี มีประโยชน์ รวมทั้งสุขลักษณะที่ดีในการบริโภคอาหาร

- จัดเมนูอาหารกลางวันโดยใช้โปรแกรม Thai school lunch

- จัดกิจกรรมบูรณาการเรียนการสอนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับชั้น ในช่วงโมฆลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ได้แก่ การเพาะเห็ดนางฟ้า การปลูกพืชสมุนไพร การปลูกผักปลอดสารพิษ

กิจกรรม อ ที่ 1 มีอาหารเสริม

- จัดอาหารมื้อเช้าให้กับนักเรียน และจัดอาหารเสริมให้นักเรียน ในภาคบ่าย
อาหารเช้า เช่น ข้าวเหนียวหมู กับ น้ำเต้าหู้ / โจ๊กหมู กับน้ำเต้าหู้
อาหารเสริม เช่น นม กับ ขนมปัง / น้ำเต้าหู้ ขนมปัง

กิจกรรม อ ที่ 2 เพิ่มเติมออกกำลังกาย

- จัดกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อให้นักเรียน ทำอาทิตย์ละ 3 วัน เวลา 15.15 – 15.45 น. กิจกรรมดังนี้
- วันจันทร์ เล่นแบดมินตัน
- วันอังคาร เต้นแอโรบิก
- วันพุธ เล่นฮูลาฮูป

3. ขึ้นตรวจสอบ (Check) ตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นขั้นตอนการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุงระหว่างดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ขึ้นปรับปรุงแก้ไข (Act) เป็นการปรับปรุงแก้ไข พัฒนากิจการดำเนินงานตามโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเกิดผลยั่งยืนพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโครงการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ

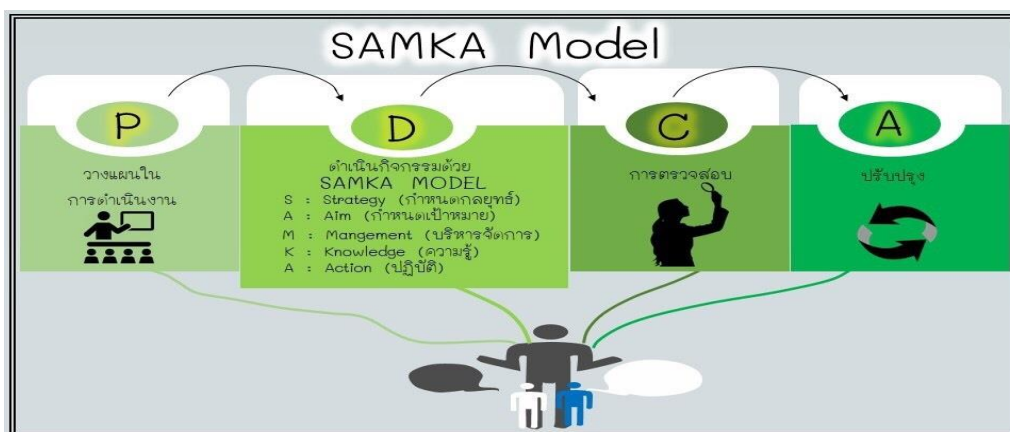
ผลการดำเนินงาน

1. นักเรียน (กลุ่มมอ) ได้ทำกิจกรรม 2 ส 2 อ แล้วพบว่านักเรียนมีน้ำหนักเพิ่มขึ้นอยู่ในเกณฑ์สมส่วน จำนวน 9 คน จากจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23

2. นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการบริโภค รู้จักเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์
3. ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องภาวะโภชนาการที่ดี และแนะนำการบริโภคอาหารที่ดีมีประโยชน์ให้แก่บุตรหลานได้

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. ความร่วมมือระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 2. ผู้บริหาร ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันจนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
 3. ครูเห็นความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน ดำเนินงานโครงการจนงานประสบความสำเร็จ
 4. จำนวนนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการลดลง นักเรียนได้รับประทานอาหารครบมื้อ มีคุณค่าทางสารอาหารปลอดภัยและมีน้ำดื่มที่สะอาดมีคุณภาพถูกต้องตามหลักโภชนาการทุกคน รวมทั้งมีความตระหนักและมีสุขนิสัยที่ดีในการบริโภคอาหาร
2. โรงเรียนสามขาพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยใช้ “SAMKA Model” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.5 แสดงแนวทางการแก้ปัญหาให้นักเรียนที่มีภาวะโภชนาการต่ำกว่าเกณฑ์ โดยใช้ “SAMKA Model”

ที่มา : โรงเรียนสามขาพิทยาคม, 2562

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1.วางแผน(Plan)
 - 1.1 แต่งตั้งคณะทำงาน
 - 1.2 ประชุมวางแผนโครงการ
 - 1.3 กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ
 - 1.4 สร้างความรู้ความเข้าใจ
 - 1.5 เขียนโครงการเสนออนุมัติ

1.6 เสนอโครงการ

1.7 รายงาน/สรุป

2. ดำเนินการ(Do)

ดำเนินกิจกรรมด้วย “SAMKA Model” ประกอบด้วย

S : Strategy คือการกำหนดกลยุทธ์ในการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ด้วยกิจกรรมดังนี้

S1 : อบรมให้ความรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพด้วยกิจกรรม ดังนี้

อาหาร คือการรู้จักเลือกบริโภคอาหารให้เหมาะสมและถูกหลักโภชนาการ

ออกกำลังกาย คือการออกกำลังกายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง สุขภาพดี

อนามัย คือการมีสุขนิสัยที่ดีในการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เรียน

สร้างความตระหนักรู้ เพื่อให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในการดูแลสุขภาพ

สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนัก

ต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

ขั้นตอนดำเนินการ

สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับประทานอาหารเสริมสร้างทักษะการออกกำลังกายที่ถูกวิธีคือนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสำหรับการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) (ผอมหมายถึงนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานน้อยกว่าหรือเท่ากับ -2S.D.)

S2 : จัดทำระบบการคัดกรอง

ขั้นตอนดำเนินการ

ดำเนินการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ด้วยเครื่องมือและวิธีที่มาตรฐาน ครั้งที่ 1 ได้โดยคัดแยกนักเรียนผอมอายุตั้งแต่ 4-12 ปีจำนวน 55 คน

S3: จัดอาหารกลางวันโดยใช้โปรแกรม Thai School lunch

- ให้นักเรียนกินไข่ต้มวันละฟอง

- ดื่มนมเวลาประมาณ 14.00 น.คนละ 2 กล่อง

- แยกวิตามินให้ไปรับประทานที่บ้านตอนเย็น

S4: จัดตารางการออกกำลังกาย

- ให้นักเรียนได้ออกกำลังกายเวลา 15.00 น. - 15.30 น.

- อ่านแบบบันทึก น้ำหนักต่อส่วนสูงที่มีภาวะทุพโภชนาการ

A : Aim คือการกำหนดเป้าหมายที่จะลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) โดยโรงเรียนมีเป้าหมายที่ ร้อยละ 50

M : Management คือการบริหารจัดการเรื่องการลดลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ด้วยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดกิจกรรม แก้ปัญหาภาวะโภชนาการของผู้เรียน การบูรณาการจัดการเรียนการสอนเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้เรียน การจัดหาอาหารเสริมให้ผู้เรียน

K : Knowledge คือการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องในการดูแล สุขภาวะของนักเรียน การเลือกรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานเสริมเพื่อ ลดลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

A : Action คือการปฏิบัติตนให้เหมาะสมโดยการตระหนักและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันเพื่อลดลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

3. การตรวจสอบ (Check)

จัดผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม โดยให้ความสำคัญ กับการดำเนินกิจกรรมในแต่ละกิจกรรม

4. ปรับปรุง(Action)

4.1 ปรับปรุงด้วยการติดตามประเมินกลุ่มเสี่ยงและส่งต่อพัฒนาระบบข้อมูลการเฝ้าระวัง ภาวะโภชนาการให้มีความครอบคลุม ความถูกต้องกิจกรรม ดำเนินการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง ด้วย เครื่องมือและวิธีที่มาตรฐาน ทุกเดือน

4.2 การสังเกต สัมภาษณ์ สอบถามสรุปผลการดำเนินงาน/รายงานผล

ผลการดำเนินงาน

1. จำนวนนักเรียน 55 คน มีน้ำหนักต่อส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์สมส่วน
2. นักเรียนได้เข้าใจและมีบทบาทในสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ
3. นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม
4. แก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ให้มีน้ำหนักเพิ่มขึ้น
5. นักเรียนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อ

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. ผู้บริหาร ครู ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันมีความรู้ความเข้าใจการจัดอาหาร กลางวันตามโปรแกรม TSL
2. ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน เครือข่ายในพื้นที่

3.1.2 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)

จากการสนทริยสนทนา (Dialogue) สถานศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองใช้ แนวทางฯ เพื่อแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภวานารังสี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้จัดทำโครงการ สูงดี สมวัย ใส่ใจสุขภาพ พัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน โดยใช้ “วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล” และโรงเรียนบ้านขุนแจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ใช้ กอด Model by Khunjae School

ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

สาเหตุที่นักเรียนมีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)

1. ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการและภาวะทุพโภชนาการ
2. นักเรียนรับประทานอาหารไม่ครบ 5 หมู่
3. นักเรียนไม่ออกกำลังกาย

วิธีการแก้ปัญหา

1. โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล(ภาวนารังสี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้จัดทำโครงการ สูงดี สมวัย ใส่ใจสุขภาพ พัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน โดยใช้ “วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.6 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) โดยใช้ “วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล”

ที่มา : โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล, 2562

การจัดทำโครงการ สูงดี สมวัย ใส่ใจสุขภาพ พัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืน โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี) มีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 : ประชุมเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจนักเรียนและผู้ปกครองในเรื่องโภชนาการดำเนินการดังนี้

1. ครูประจำชั้นซึ่งนำหน้าวัดส่วนสูงนักเรียนเพื่อนำข้อมูลไปทำการคัดกรองนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการมีส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานโดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวัดพระญาติการาม และมีการบันทึกข้อมูลน้ำหนักส่วนสูงลงในบันทึกอาหารกลางวัน และบันทึกการจ่ายนมปีการศึกษา 2561 ตลอดปีการศึกษา เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

2. จัดอบรมสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองนักเรียนโดย นางสาวปวีณวิสา อภิกัทรวงศ์ ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดอาหารตามโปรแกรม Thai school lunch และสร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญของอาหารเช้าและการดื่มนมที่นำมาใช้แก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน ที่ห้องประชุมพระครูพิสุทธิบุญสาร โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)

3. ครูทำการสำรวจอาหารยอดนิยม ประมวลผล และพัฒนารายการอาหารที่ควบคุมป้องกันทุพโภชนาการ ร่วมนิเทศ ควบคุมประเมินอาหารและภาวะโภชนาการจัดทำรายการอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการเตรียมไว้ล่วงหน้า อย่างน้อย 1 เดือนโดยผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับโปรแกรม Thai school lunch ให้กับนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการมีส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

กิจกรรมที่ 2 : ออกกำลังกายส่งเสริมความสูง สดส่วน สมวัย

ดำเนินการดังนี้

นายณัฐกรณ์ เกลี้ยงเกตุ ครูพลศึกษา นำนักเรียนทำกิจกรรมกระโดดเชือกทุกวัน จันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 15.30-16.00 น. หลังเลิกเรียน ใต้ตึกอาคาร 4 โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี)

ผลการดำเนินงาน

1. นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองส่งเสริมผู้เรียนเรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการลดปัญหาเรื่องภาวะทุพโภชนาการ ส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานมีการจัดเวลาให้นักเรียนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอรวมถึงได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองควบคุมดูแลการออกกำลังกายของนักเรียนที่บ้านมีการเสริมอาหารเพิ่มให้กับนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์และมีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาดื่มนมของนักเรียนเป็นตอนเช้า

2. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 32 คน ที่มีภาวะทุพโภชนาการ ส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน มีภาวะโภชนาการตามเกณฑ์มาตรฐานที่สูงขึ้นร้อยละ 80

3. นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ส่งเสริมผู้เรียนเรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการลดปัญหาเรื่องภาวะทุพโภชนาการ ส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานที่สูงขึ้นร้อยละ 80

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

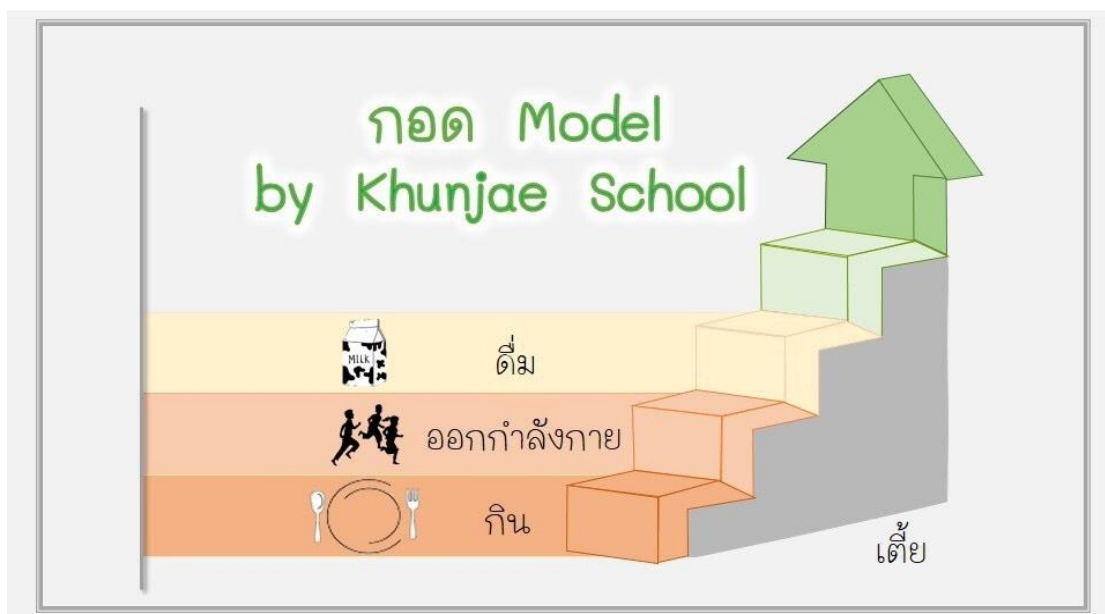
1. ครูผู้รับผิดชอบอาหารกลางวันในโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้โปรแกรม Thai School Lunch เพื่อจัดทำเมนูอาหารที่มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ได้ตามมาตรฐานโภชนาการ สุขากิจาอาหาร และอาหารปลอดภัยสำหรับโรงเรียนประถมศึกษา

2. นักเรียนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครอง ส่งเสริมผู้เรียนเรื่องการบริโภคอาหารที่ถูกหลักโภชนาการลดปัญหาเรื่องภาวะทุพโภชนาการ ส่วนสูงไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐาน

3. มีการเสริมอาหารเพิ่มให้กับนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์และมีการปรับเปลี่ยนช่วงเวลาพักผ่อนของนักเรียนเป็นตอนเช้า

4. มีการจัดเวลาให้นักเรียนได้ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอรวมถึงได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองควบคุมดูแลการออกกำลังกายของนักเรียนที่บ้าน

2. โรงเรียนบ้านขุนแจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ได้ใช้รูปแบบการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ (เตี้ย) โรงเรียนบ้านขุนแจ ด้วย “กอด Model by Khunjae School” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.7 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) โดยใช้ “กอด Model by Khunjae School”

ที่มา : โรงเรียนบ้านขุนแจ, 2562

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.วางแผน(Plan)

ก: กินอาหารที่มีประโยชน์

วางแผนการจัดโปรแกรมอาหารตาม Thai School Lunch โดยเน้นให้จัดอาหารครบทั้ง 5 หมู่ใน 1 สัปดาห์

อ : ออกกำลังกาย

- คัดกรองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- จัดทำตารางการออกกำลังกายที่สอดคล้องกับการส่งเสริมพัฒนาการในการเสริมสร้าง

มวล

กระดุกให้กับนักเรียน โดยเน้นการกระโดดและเคลื่อนไหวร่างกาย

ด : ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอ

- คัดกรองนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2.ดำเนินการ(Do)

ก: กินอาหารที่มีประโยชน์

แจ้งผู้รับเหมาให้จัดทำอาหารตาม Thai School Lunch ที่โรงเรียนกำหนด

อ : ออกกำลังกาย

ดำเนินกิจกรรมการออกกำลังกายและการเคลื่อนไหวตามโปรแกรม ดังนี้ 07.30 – 08.00 น. ทำกิจกรรมเวรหมู่สี (กิจกรรมเคลื่อนไหว)08.20 – 08.50 น. ออกกำลังกายตามโปรแกรมที่กำหนด (กิจกรรมยืดหยุ่น)15.30 – 16.00 น. ออกกำลังกายตามโปรแกรมที่กำหนด (กิจกรรมยืดหยุ่น)

ด : ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอ

- จัดอาหารเสริมนมวันละ 2 เวลา (เบรกเช้า ,เบรกบ่าย)
- จัดผลไม้ตามฤดูกาล สัปดาห์ละ 2 วัน

3. การตรวจสอบ(Check)

ก: กินอาหารที่มีประโยชน์

- ตรวจสอบพัฒนาการด้านน้ำหนัก/ส่วนสูง ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
- ตรวจสอบการจัดทำอาหารของผู้รับเหมา โดยเจ้าหน้าที่อาหารกลางวันและคณะกรรมการ

ตรวจรับงานจ้าง

อ : ออกกำลังกาย

- ตรวจสอบพัฒนาการด้านน้ำหนัก/ส่วนสูง ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ด : ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอ

- ตรวจสอบพัฒนาการด้านน้ำหนัก/ส่วนสูง ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

4. ประเมินและรายงาน (Action)

ผลจากการตรวจ

- เมื่อพบว่าพัฒนาการด้านน้ำหนัก/ส่วนสูงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายไม่สอดคล้องกันตามค่า BMI (ยังมีภาวะเตี้ย) จึงส่งเสริมให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายให้มีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้นโดยกลับไปมองที่กระบวนการ ขึ้นวางแผนและดำเนินการอีกครั้ง
- เมื่อพบว่าพัฒนาการด้านน้ำหนัก/ส่วนสูงของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกันตามค่า BMI (ภาวะเตี้ยลดลง) จึงส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหาโรคเตี้ย

ผลการดำเนินงาน

จากการดำเนินการสำรวจนักเรียนที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการเกิน(กลุ่มอ้วน)โดยการชั่งน้ำหนักและ วัดส่วนสูงนักเรียนครั้งที่ 1 วันที่ (17 พฤษภาคม พ.ศ.2561) จำนวน 99 คน โดยใช้กราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิง การเจริญเติบโตของเพศชายและหญิง อายุ 5 -18 ปี (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2542) พบว่ามี จำนวนนักเรียนอยู่ในเกณฑ์อ้วนจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 ของนักเรียนทั้งหมด โดยทางคณะผู้บริหาร ครู บุคลากรและผู้ปกครองได้ร่วมกันประชุม วางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการเกิน(กลุ่มอ้วน) ของนักเรียนโรงเรียนบ้านขุนแจ้ โดยใช้กิจกรรมหลัก 3 กิจกรรม ดังนี้ 1.กิจกรรม เคลื่อนไหว ปลดปล่อยพลังงาน 2. กิจกรรมการให้ความรู้และการเพิ่มทักษะในการบริโภคอาหาร 3. กิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน หลังจากจัดกิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการวัดผลการจัดกิจกรรม โดยการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงครั้งที่ 4 (วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2562) พบว่ามีนักเรียนอยู่ในเกณฑ์อ้วนจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 ของนักเรียนทั้งหมด จากการบันทึกการชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงแล้วนำมาเทียบกราฟแสดงเกณฑ์อ้างอิงการเจริญเติบโต ของเพศชายและหญิง อายุ 5 -18 ปี (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2542) การดำเนินโครงการ ป้องกันและปัญหานักเรียนอ้วนในโรงเรียนบ้านขุนแจ้ 2561 เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบริโภคอาหาร และส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพดีสมส่วนตามวัย ผลการดำเนินโครงการอยู่ในระดับที่พอใจ เพราะกลุ่ม นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์เริ่มอ้วนลดลง แต่ช่วงระยะปิดภาคเรียนนักเรียนขาดความต่อเนื่องของการทำกิจกรรม ทำให้น้ำหนักเพิ่มกลับมาเหมือนเดิม และปัจจัยอื่นๆ เช่นหมอกควันที่เป็นปัญหามลพิษทางอากาศ ทำให้ครูและนักเรียนไม่ได้ออกกำลังกายอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์อ้วนมีสุขภาพดี รักษาการออกกำลังกาย
2. นักเรียนรู้จักและตระหนักถึงการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์
3. นักเรียนมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง สมส่วน ตามวัย

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันโรงเรียน ใช้ โปรแกรมในการจัดอาหาร ตามโปรแกรม (Thai School Lunch)
2. นักเรียนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

3. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการ กำกับ ติดตาม การใช้งบประมาณในการดำเนินงาน

3.1.3 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)

จากการสนทริยสนทนา (Dialogue) สถานศึกษาที่เข้าร่วมการทดลองใช้แนวทางฯ เพื่อแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) ที่ประชุมมีความเห็นร่วมกันว่า สถานศึกษาที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี ได้แก่ โรงเรียนวัดยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ใช้ “วัดยางโมเดล” โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ใช้ “วัดเวฬุวนาราม” โรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ใช้ “แม่บอลโมเดล” และโรงเรียนบ้านเนินจำปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ใช้ “เนินจำปาโมเดล” ซึ่งมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

สาเหตุของนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)

1. นักเรียนไม่ออกกำลังกาย
2. พฤติกรรมการรับประทานอาหารไม่ถูกสุขลักษณะ
3. พันธุกรรม
4. การดูแลเอาใจใส่ของผู้ปกครอง

วิธีการแก้ปัญหา

1. โรงเรียนวัดยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ได้จัดทำโครงการชีวิตสดใส ในร่างกายที่แข็งแรง หรือ “วัดยางโมเดล”

แนวคิดในการดำเนินงานโครงการชีวิตสดใสในร่างกายที่แข็งแรง คือ การดำเนินงานโดยใช้กระบวนการ P D C A และกิจกรรม A B C D E ภายใต้วามร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครอง และนักเรียน บนหลักการความเข้าใจ การควบคุมอาหาร และการออกกำลังกาย โดยนักเรียนกำกับตนเอง ดังแผนภาพดังนี้

ภาพ 4.8 แสดงการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “วัดยาง โมเดล”
ที่มา : โรงเรียนวัดยาง, 2562

ขั้นตอนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

P Plan เป็นการ เตรียมนักเรียนโดยสร้างเสริมเจตคติที่ดี รวมถึงการเตรียมทรัพยากรในการดำเนินงาน คือ กิจกรรมตระหนักรู้ (Attitude: A)

D Do เป็นการดำเนินงาน ประกอบด้วย 2 E คือ ควบคุมอาหาร (Eat less) และออกกำลังกาย (Exercise) และ 4 C คือ ระวังการบริโภค น้ำตาล (Care about sugar) ระวังการบริโภคไขมัน (Care about fat) ระวังปริมาณอาหารที่บริโภค (Care about volume of food) และให้มีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ (Care to daily exercises) คือ กิจกรรมชีวิตสดใสในร่างกายที่แข็งแรง (Bright Life & Healthy Body: B)

C Check เป็นการประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน คือกิจกรรมประเมินและรายงานผลการดำเนินงานด้านลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และตามวัตถุประสงค์ (Declare the result: D)

A Act เป็นการนำผลมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Enhancement: E)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

กิจกรรม A B C D E มีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

Attitude: A คือ การเสริมสร้างเจตคติที่ดี คือ การเตรียมนักเรียนโดยการสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของภาวะโภชนาการที่ดี โดยใช้เสียงตามสาย เติมนรณรงค์ในชุมชน ตลาด ร้านค้า แจกเอกสาร และในกิจกรรมนี้รวมถึงการเตรียมด้านวัสดุ อุปกรณ์ เอกสารในการดำเนินงานด้วย

Bright life & Healthy body: B คือ การดำเนินงานโครงการ “ชีวิตสดใส ในร่างกาย ที่แข็งแรง” เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์ โดยดำเนินการ 2 E ได้แก่ E Eat less การควบคุมอาหาร (ควบคุม สารอาหาร โดยใช้ เมนูอาหาร Thai School Lunch และปริมาณอาหาร) และ E Exercise

การออกกำลังกาย (แกว่งแขน ตะขา ฮูลาฮูป กระโดดเชือก เดินวิ่ง ยกดรัมเบล อุปกรณ์บิดตัว)

Care to 4 Surveillances: C คือ การมุ่งเน้น ฝ้าระวังเรื่องสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ C1: Care to Fat ฝ้าระวังการบริโภคไขมัน C2: Care to Sugar ฝ้าระวังการบริโภคน้ำตาล C3: Care to volume of food ฝ้าระวังการบริโภคปริมาณมาก C4: Care to Exercise ฝ้าระวังให้มีการออกกำลังกายที่เหมาะสม

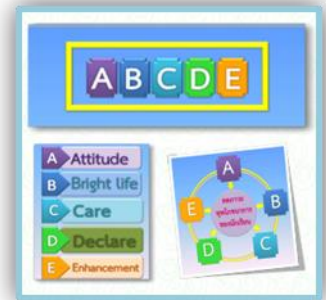
Declare the result: D คือ การเผยแพร่ผลการประเมินการดำเนินกิจกรรม ในโครงการชีวิตสดใสในร่างกายที่แข็งแรง ได้แก่ 1) ภาวะโภชนาการของนักเรียนทุกคน 2) ภาวะโภชนาการของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย 3) ความตระหนักและมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

Enhancement: E คือ การพัฒนายกระดับวิธีการดำเนินกิจกรรม ในโครงการชีวิตสดใสในร่างกายที่แข็งแรง โดยการนำผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์ เพื่อปรับเปลี่ยนกิจกรรม ขึ้นตอน ฯลฯ ให้เหมาะสมกับบริบทในด้านต่างๆ ของนักเรียน และโรงเรียน

ผลการดำเนินงาน

1. นักเรียนร้อยละ 69.72 มีน้ำหนัก เป็นไปตามเกณฑ์ภาวะโภชนาการของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
2. นักเรียนที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ ร้อยละ 43.75 มีน้ำหนักลดลง

3. นักเรียนร้อยละ 70.59 มีบทบาทในการสร้างความตระหนัก และมีสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ ในระดับบ่อยครั้งขึ้นไป

4. ผู้ปกครองร้อยละ 85.30 มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ ในระดับบ่อยครั้งขึ้นไป

5. ชุมชนร้อยละ 75.00 มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสุขนิสัยที่ดีด้านอาหารและโภชนาการ ในระดับบ่อยครั้งขึ้นไป
6. นักเรียนร้อยละ 96.32 มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง และสุขภาพจิตที่ดี

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

การดำเนิน กิจกรรม 2 E และ 4 C อย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง

2. โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้จัดทำโครงการสุขนิสัยดี จิตสดใส ร่างกายแข็งแรง หรือ “วัดเวฬุวนารามโมเดล”

หลักการแนวคิดในการดำเนินงานโครงการสุขนิสัยดี จิตสดใส ร่างกายแข็งแรง โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 หรือ “วัดเวฬุวนารามโมเดล” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.9 แสดงการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “วัดเวฬุวนาราม โมเดล”

ที่มา : โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม, 2562

องค์ประกอบของโมเดล ประกอบด้วย

1. การประชุมระดมสมอง เพื่อวางแผนการพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการปฏิบัติงาน (Plan) ของบุคลากรครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการสุขนิสัยดี จิตสดใส ร่างกายแข็งแรง และขออนุมัติงบประมาณดำเนินการ แต่งตั้งคณะทำงานการ จัดทำความร่วมมือ (MOU) กับบุคลากรครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงการ

2. พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม (Do) โดยใช้กระบวนการ ดังนี้

2.1 อบรมปฏิบัติการ แกนนำ เสริมสร้างความเข้มแข็ง ธรรมนูญสุขภาวะชุมชนเพื่อลูกหลานของเรา เพื่อเสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการ การทำงาน ที่จำเป็นในการส่งเสริมกระบวนการปฏิบัติงานตามธรรมนูญสุขภาวะชุมชน เพื่อลูกหลานของเรา ให้สามารถเป็นวิทยากร และเป็นพี่เลี้ยง ในการให้ความรู้ แนวทางการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิบัติงานตามธรรมนูญสุขภาวะชุมชน เพื่อลูกหลานของเรา

2.2 อบรมปฏิบัติการทักษะกระบวนการ (Facilitator) เสริมสร้างความเข้มแข็ง ธรรมนูญสุขภาวะชุมชน เพื่อลูกหลานของเรา ให้แก่เด็ก ผู้ปกครอง กลุ่มเป้าหมาย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาวะโรงเรียน

2.3 ให้ผู้เข้ารับการอบรมสร้างทีม จำนวน 5 ทีม ด้วยกิจกรรม “สร้างเครือข่าย” เพื่อขับเคลื่อนส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ “ธรรมนูญสุขภาวะ เพื่อลูกหลานของเรา” โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรครู เป็นโค้ช (Coaching) คอยให้คำปรึกษาด้านเทคนิควิธี เป็นผู้สนับสนุนให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน ผู้สร้างความร่วมมือภายในกลุ่ม ผู้ช่วยเหลืออำนาจความสะดวก และผู้ช่วยแก้ปัญหาบางเรื่อง ที่อาจเกิดขึ้นในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. การตรวจสอบ (Check) ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง “ธรรมนูญสุขภาวะ เพื่อลูกหลานของเรา” ด้านการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองผู้เข้ารับการอบรมในทีม โดยใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของทีม ความเป็นประชาธิปไตย และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อดึงความรู้จากการทำงานออกมาใช้เป็นทุนในการทำงาน ให้เกิดการสกัดความรู้ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล ในแต่ละกลุ่ม (Tacit Knowledge) ออกมาเป็นบทเรียน/ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) ทำให้ได้รูปแบบชุดความรู้ที่เป็นรูปธรรม เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ ทำให้เกิดการปรับวิถีคิดและเปลี่ยนวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

4. การปรับปรุงและพัฒนา (Act) ด้วยการส่งเสริมกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานสร้างสุขภาวะ และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดการ กระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ส่งเสริมสุขภาวะของเด็ก เด็กเยาวชน และครอบครัวให้เป็นผลสำเร็จ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1 ประชุมระดมสมอง เพื่อวางแผนการพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติงาน (Plan) ของบุคลากรครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำโครงการสุขนิสัยดี จิตสดใส ร่างกายแข็งแรง

2. จัดทำธรรมนูญสุขภาวะชุมชน เพื่อลูกหลานของเรา โดยกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. จัดกิจกรรมการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น

3.1 กิจกรรมรายวัน

3.1.1 กิจกรรมแอโรบิค พิซิทอ้วน

3.1.2 กิจกรรมเสียงตามสายสร้างสุข

3.1.3 กิจกรรมกินอาหารดีมีประโยชน์

3.2 กิจกรรมรายสัปดาห์

3.2 .1 กิจกรรมตอบปัญหาการเสริมสร้างสุขภาพ

3.2.2 กิจกรรม Sport Day

3.2.3 กิจกรรมรายเดือน

1) อบรมเชิงปฏิบัติการ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา อสม.และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานธรรมนูญสุขภาวะชุมชนเพื่อลูกหลานของเรา

2) กำหนดส่งรายงานการดำเนินงานตามธรรมนูญสุขภาวะชุมชนเพื่อลูกหลานของเรา ระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน

3.3 กิจกรรมรายภาค/ปี

3.3.1 อบรมผู้นำอนามัยนักเรียน

3.3.2 ถอดบทเรียน (AAR) การดำเนินงานตามโครงการ

(ระบุขั้นตอนสำคัญในการดำเนินงาน โดยระบุเป็นรายชื่อ และระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสารที่ใช้ สถานที่ดำเนินงาน ผู้ดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน)

4. ติดตามการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงาน

5. รายงานผลการดำเนินงานโครงการ

ผลการดำเนินงาน

1. นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน มีน้ำหนักลดลง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66 และมีส่วนสูงเพิ่มมากขึ้น ทุกคน คิดเป็นร้อยละ 100

2. นักเรียนที่มีภาวะทอพอโภชนาการ (อ้วน) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพร่างกาย ที่ถูกต้องเหมาะสม รับประทานผัก มีการออกกำลังกาย และมีอารมณ์-จิตใจที่แจ่มใส เต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ

3. นักเรียนมีความมั่นใจ เห็นคุณค่าในตนเอง และกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

4. โรงเรียนมีธรรมนูญสุขภาพเพื่อลูกหลานของเรา โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน และมีการสร้างเครือข่าย ธรรมนูญสุขภาพเพื่อลูกหลานของเรา

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

จุดแข็ง เด็กและเยาวชน ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ในเรื่องสุขภาพ ทำให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา อย่างสมวัย ตลอดจนผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ตระหนักเห็นความสำคัญของการดูแลสุขภาพ ปฏิบัติตนตามธรรมนูญสุขภาพที่กำหนด

จุดอ่อน ในระยะเริ่มต้น อาจต้องสร้างความเข้าใจ และใช้เวลาในการปรับทัศนคติในการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสุขภาพ เนื่องจากเป็นค่านิยม และความเชื่อ ที่มีมานาน จึงต้องเข้าถึงกลุ่มคนที่เป็นผู้นำของชุมชน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาในการปฏิบัติงาน โอกาสผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบล สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สำนักงานเกษตรอำเภอดำเนินสะดวก ให้การสนับสนุน เป็นแกนนำในการจัดทำโครงการฯ

ข้อจำกัด

1. การอบรมเชิงปฏิบัติการ ต้องเน้นการสร้าง ความเข้าใจ ลงมือปฏิบัติจริง มีแบบอย่างที่ชัดเจน กับผู้ปกครอง ชาวชุมชน

2. การจัดกิจกรรม ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง และนักเรียน ต้องติดตาม ดูแลอย่างใกล้ชิด

3. โรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้จัดทำโครงการวัยใสใส่ใจสุขภาพ หรือ “แม่บอนโมเดล” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.10 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “แม่บอนโมเดล”
 ที่มา : โรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน, 2562

องค์ประกอบของแม่บอลโมเดล ประกอบด้วย

1. Mentor กิจกรรมที่ปรึกษาปัญหาสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานให้คำปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพ โดยมีคณะครูเป็นที่ปรึกษา ตลอดจนควบคุม ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขปัญหาเรื่องสุขภาพอย่างถูกวิธี

2. Attitude กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลรักษาสุขภาพและโภชนาการหมายถึง การดำเนินงานให้ความรู้ ความเข้าใจวิธีการในการดูแลสุขภาพสุขภาพ รวมถึงสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพสุขภาพแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะครู

3. Exercise กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยกีฬาและนันทนาการ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ทักษะที่ดี และสามารถปฏิบัติการออกกำลังกายในแบบที่ตนเองชอบได้

4. Build กิจกรรมพัฒนาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานให้สภาพแวดล้อมรอบบริเวณโรงเรียนทั้งอาคารสถานที่ สะอาด ปลอดภัย โดยให้นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพความสะอาดเรียบร้อยของโรงเรียน

5. Organization กิจกรรมองค์กรสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสุขภาพที่ดี มีวัฒนธรรมในการทำงานเป็นทีม และทำงานอย่างมีความสุข

6. Nutrition กิจกรรมส่งเสริมโภชนาการอาหารกลางวัน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีประโยชน์ มีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย ครบ 5 หมู่

ทั้งนี้โรงเรียนมีความเชื่อมั่นว่าหัวใจสำคัญของการดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาเด็กอ้วน คือการปลูกฝังพฤติกรรมกรรมการที่ถูกต้อง ให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการกินอาหารที่มีประโยชน์ มากกว่าการกินตามความนิยมหรือการกินตามใจตนเอง และการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพตามความสนใจ เพราะเราเชื่อว่าหากเราสามารถสร้างทัศนคติที่ดีต่อการกินอาหารที่ประโยชน์ให้เกิดขึ้นในตัวเด็กและให้เด็กมีความสุขกับการออกกำลังกายแล้ว จะเป็นการสร้างสุขภาพดีที่ยั่งยืนให้กับเด็กได้ดีที่สุด

ผลการดำเนินงาน

1.นักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกิน (อ้วน) เดิมมีจำนวน 19 คน หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมลดจำนวนลง 2 คน เหลือ เด็กอ้วน 17 คน ลดลงร้อยละ 10.53

2.นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดีในการบริโภค รู้จักเลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์

3.ผู้ปกครองมีความรู้เรื่องสุขนิสัยที่ดีในการบริโภค

4.โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากนักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และโรงพยาบาลเป็นอย่างดี

5.นักเรียนให้ความสนใจการออกกำลังกายและร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายตามความสนใจอย่างมีความสุข

6. นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยแม่บอนเกิดความรู้ความเข้าใจพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่ถูกหลักโภชนาการ ร้อยละ 90

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. รูปแบบการดำเนินงานตาม MAEBON MODEL
2. การมีส่วนร่วมของครู นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพบ้านห้วยแม่บอน และโรงพยาบาลบ้านตาก
3. การทำงานเป็นทีมโดยอาศัยหลักองค์กรสุขภาพดี
4. เป็นเรื่องสำคัญใกล้ตัวเด็กที่ไม่ควรมองข้าม เพราะสุขภาพที่ดีจะเป็นพื้นฐานที่ดีที่สำคัญของการพัฒนาการด้านอื่นๆ เช่น สติปัญญา อารมณ์และสังคม
5. เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กทำอย่างมีความสุขไม่ใช่การบังคับ เพราะเป็นการปลูกฝังให้เกิดเป็นนิสัยโดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ การลงมือปฏิบัติและเห็นผลด้วยตนเอง
6. เป็นการพัฒนาที่อาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยพัฒนาจากความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญ

4. โรงเรียนบ้านเนินจำปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้จัดทำโครงการรูปร่างดี หล่อสวย ไปด้วยกัน (ลดปัญหาภาวะเด็กอ้วน) หรือ “เนินจำปาโมเดล” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพ 4.11 แสดงแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนน้ำหนักต่อส่วนสูง สูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) โดยใช้ “เนินจำปาโมเดล”

ที่มา : โรงเรียนบ้านเนินจำปา, 2562

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมวางแผนโครงการโดยผู้บริหารคณะครูทุกท่านในโรงเรียนบ้านเนินจำปาเขียนโครงการเสนอขออนุมัติ กำหนดหน้าที่รับผิดชอบ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการและกิจกรรม (ครูอนามัยของโรงเรียน, ครูอาหารกลางวัน, ครูกลุ่มสาระพลศึกษา, ครูแนะแนว)
2. ดำเนินงานตามโครงการโดยมีกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 “คัดกรองนักเรียน” คัดกรองเด็กที่มีปัญหาภาวะน้ำหนัก ส่วนสูงเกินเกณฑ์ที่กำหนด โดยการชั่งน้ำหนักวัดส่วนสูงครั้งที่ 1 ในวันที่ 1 มิถุนายน 2561 โดยเทียบเกณฑ์น้ำหนักของกรรมนามัย

กิจกรรมที่ 2 “จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจ "จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและนักเรียนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์โดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัย โดยประสานเจ้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อจัดประชุมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอ้วนแก่นักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ (อ้วน) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ 1) การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ถูกสุขลักษณะ 2) ภัยโรคอ้วน 3) ประโยชน์ของการออกกำลังกาย 4) ทำความเข้าใจ ข้อตกลง ในการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในการควบคุมการรับประทานอาหารของนักเรียนในเวลาที่อยู่กับผู้ปกครอง

กิจกรรมที่ 3 “แอโรบิค พิชิตอ้วน” โดยจะเต้นและออกกำลังกายช่วงเย็นทุกวัน เป็นเวลา 45 นาที ในช่วงเวลา 14.30น.-15.15 น. โดยให้นักเรียนที่มีทักษะทางการเต้นออกมาเป็นผู้นำ และให้นักเรียนในกลุ่มเป้าหมายอยู่ในกิจกรรมชมรมกีฬาของโรงเรียนด้วย โดยจัดกิจกรรมกีฬา ที่หลากหลาย เช่น การเคลื่อนไหวสนาม BBL การยืดหยุ่นร่างกาย เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 “กินดี กินเป็น เน้นสุขภาพ”

- มีการสำรวจรายการอาหารที่นักเรียนมีความชื่นชอบเป็นพิเศษ
- การจัดรายการอาหารตามโปรแกรม Thai school lunch โดยครูที่รับผิดชอบที่มีความรู้ในการใช้โปรแกรมและเรื่องโภชนาการ
- เน้นให้เด็กรับประทานผักกับเด็กในกลุ่มเป้าหมายและเด็กปกติ
- ครูแต่สายชั้นมีหน้าที่ปรับเปลี่ยนกันตักอาหารให้เด็กในช่วงชั้นตนเองเพื่อให้มีปริมาณอาหารที่พอเหมาะกับปริมาณการทานของเด็ก เพื่อลดปัญหาอาหารเหลือทิ้ง
- มอบหมายให้ครูประจำชั้นดูแล ควบคุม การรับประทานอาหารของเด็กอย่างใกล้ชิดทุกวัน
- พยายามหลีกเลี่ยงอาหารที่ใช้น้ำมัน เน้นทานผัก ทานข้าวให้น้อย ทานกับข้าวที่เป็นผักให้มาก

กิจกรรมที่ 5 “ลดได้ให้รางวัล” โดยการใช้ร้อยละของน้ำหนักที่ลดลงแข่งขันกับตนเอง เปรียบเทียบการลดลงในแต่ละเดือนและจะนำมาสรุปเมื่อสิ้นภาคเรียนแต่ละภาค รางวัลที่มอบ ได้แก่ อุปกรณ์กีฬาเพื่อต่อยอดการออกกำลังกายที่บ้านต่อไป

ผลการดำเนินงาน

- 1) นักเรียนออกกำลังกายในช่วงเวลา 14.30น.-15.15 น. เป็นเวลา 45 นาที เป็นประจำทุกวัน จันทร์-วันศุกร์ และได้นำอุปกรณ์กีฬาไปออกกำลังกายที่บ้านช่วงเย็นและวันหยุดอีกด้วย
- 2) นักเรียน มีน้ำหนัก ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกรรมนามัย คิดเป็นร้อยละ 13.95 ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ
- 3) ครูและผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการดูแลเด็กที่มีปัญหาภาวะทุพโภชนาการ คิดเป็นร้อยละ 85.00

ปัจจัยสู่ความสำเร็จ

1. ความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านเนินจำปา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. แนวคิดหลัก/รูปแบบในการดำเนินงาน

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.2.1 ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

1.1) ควรมีการจัดทำ Application สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศ ด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในสังกัดที่เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบ และสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว พร้อมใช้งาน

1.2) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศน้ำหนัก ส่วนสูง และค่านวณภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในสังกัดที่เป็นปัจจุบัน

2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1) ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้นำวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการลดปัญหาภาวะโภชนาการให้กับโรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์

2.2) ควรมีการทำความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัดร่วม ระหว่างกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการในการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความยั่งยืน

2.3) ควรมีการนำหลักสูตรนักจัดการน้ำหนักเด็กวัยเรียน (Smart Kids Coacher) ไปใช้ในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ (อ้วน ผอม เตี้ย)

2.4) ควรมีการกำหนดนโยบาย เพื่อขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานของกองทุน มีการติดตามผลการดำเนินงาน รายงานผล และรวบรวมวิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการทำงานของกองทุนอย่างยั่งยืน

2.5) ควรมีการกำหนด ให้มาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นตัวชี้วัด สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษา

2.6) ควรมีนโยบายการดำเนินงานที่ต่อเนื่องเพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการของนักเรียนด้วยการสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนดำเนินการ

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มีคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังคำกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“ ... ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและนำรูปแบบ Best Practice ไปเป็นรูปแบบของโรงเรียนในสังกัด เพื่อแก้ปัญหาให้ครบทุกโรงเรียน ”

(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 1, 30 เมษายน 2562)

“ ... เมื่อเสร็จสิ้นโครงการนี้โรงเรียนยังต้องดำเนินการต่ออีกหรือไม่ หรือเมื่อแก้ปัญหาภาวะ โภชนาการของนักเรียนได้สำเร็จโครงการนี้เสร็จสิ้นหรือจะให้ดำเนินการต่อ ”

(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 2, 30 เมษายน 2562)

“ ... เพื่อเป็นกำลังใจให้กับโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติเป็นเลิศสำนักงานกองทุนฯควรมีกำลังใจ ให้กับสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการด้วยการมอบรางวัล ”

(ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา คนที่ 1, 30 เมษายน 2562)

“ ... หากผลการดำเนินงานเป็นที่น่าพอใจ สำนักงานกองทุนฯควรขยายผลการดำเนินงานไปใช้กับ โรงเรียนทั่วประเทศ และเปิดโอกาสให้ทุกโรงเรียนมีโอกาสเข้าประกวดเพื่อรับรางวัล ”

(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 3, 30 เมษายน 2562)

3) ด้านทรัพยากร

3.1) มีการกำหนดปฏิทิน ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของการพิจารณางบประมาณและจัดสรรงบประมาณได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

3.2) ควรมีบุคลากรดูแลและรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษา

3.3) ควรจัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้การบูรณาการภาวะโภชนาการที่ดีในห้องเรียน เป็นศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้

4) ด้านโครงการ

4. 1) สำนักงานกองทุนฯควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการ(อ้วน ผอม เตี้ย) ที่มีปัญหาเร่งด่วนให้แก่สถานศึกษา

4. 2) ควรมีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์เฉพาะ

4. 3) ควรมีที่ปรึกษาโครงการจากส่วนกลาง ในการให้ข้อเสนอแนะ และติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานแก้ปัญหภาวะทุพโภชนาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านบทบาทหน้าที่

5.1) ผู้แทนคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ควรเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายเป็นการเฉพาะอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายหรือการร่วมพิจารณาประเด็นต่างๆ สำหรับการดำเนินงานของกองทุนฯ

5.2) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

5.3) ควรมีช่องทางการที่หลากหลาย ติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ รายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่การดำเนินการเพื่อการปรับปรุงที่รวดเร็ว

5.4) ควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบของการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป

3.2.2 ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือในระดับหน่วยงานต้น

สังกัด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

ควรมีผู้รับผิดชอบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในสังกัดในระดับเขตพื้นที่การศึกษาที่สามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้และเป็นปัจจุบัน

2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1) ควรมีการเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายของกองทุนฯ อย่างเป็นทางการ

3) ด้านทรัพยากร

3.1) ควรมีกลุ่มงานและบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรง

3.2) ควรมีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบงานอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง

4) ด้านโครงการ

4.1) ควรจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของโรงเรียนในสังกัด

5) ด้านบทบาทหน้าที่

5.1) ควรมีการแต่งตั้งนักโภชนาการประจำแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดูแลเรื่องภาวะโภชนาการของผู้เรียนโดยตรง

5.2) ควรเป็นหน่วยงานศูนย์กลางเพื่อประสานงานระหว่างโรงเรียน สาธารณสุข สภ. (กองทุน)

5.3) มีการติดตามการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้ข้อมูลและนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์นำไปแก้ปัญหา สรุปผลและรายงานผลไปยัง สภ. เพื่อดำเนินการต่อไป

5.4) ควรมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ โรงเรียนที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป

3.1.3 การดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

ควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ น้ำหนัก ส่วนสูง ของนักเรียนที่ถูกต้องตามหลักการ ด้วยเครื่องมือที่มีมาตรฐาน และครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดและนำผลผลิตมาแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างเป็นระบบ

2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ควรกำหนดเป็นประเด็นการพิจารณา (เพิ่ม) สำหรับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ของการดำเนินงานในระบบประกันคุณภาพในของสถานศึกษา

3) ด้านทรัพยากร

3.1) ควรสร้างเครือข่ายและระดมทรัพยากรระหว่างผู้ปกครองและชุมชน ให้ตระหนักถึงปัญหาภาวะทุพโภชนาและเข้ามาร่วมการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

3.2) ควรมีการจัดอาหารเสริมให้สอดคล้องกับภาวโภชนาการของนักเรียน

3.3) ควรจัดโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และส่งผลิตในโครงการอาหารกลางวัน และลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.4) ควรมีการกำหนดรายการอาหารที่มาจาก โปรแกรม Thai school lunch ที่ใช้ผลิตในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ของดีและราคาไม่แพง

3.5) ควรมีการวางแผนรายการอาหารล่วงหน้า เพื่อให้ได้ผลผลิตอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ และสามารถหาผลผลิตในท้องถิ่นมาทดแทนวัตถุดิบบางประเภทเพื่อนำเงินมาหมุนเวียนมาซื้อเป็นวัตถุดิบอื่นที่จะใช้ในการประกอบอาหารเพื่อลดความซ้ำซ้อนของรายการอาหาร

3.6) ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกรายการอาหารจาก โปรแกรม Thai school lunch โดยมีการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดอาหารกลางวันของโรงเรียนเป็นระยะ ๆ

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มีคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ ดังคำกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“ ... ชุมชนควรจัดสถานที่และมีอุปกรณ์การออกกำลังกายที่หลากหลาย ”

(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 4, 30 เมษายน 2562)

4) ด้านโครงการ

4.1) การจัดหาวัสดุและอุปกรณ์สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษา ควรมีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่ม เช่น อุปกรณ์สำหรับเด็กอ้วนเพื่อใช้ในการออกกำลังกาย

4.2) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

4.3) สถานศึกษาควรเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล

5) ด้านบทบาทหน้าที่

5.1) ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ อย่างจริงจังและด้วยความตั้งใจ เพื่อให้มีพลังกายและพลังใจเป็นแรงผลักดันให้งานนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ และต้องวางเป้าหมายในการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ประโยชน์และความสำคัญอย่างแท้จริง

5.2) ผู้บริหารและครูต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการประสานกับชุมชน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยสร้างความเข้าใจในเรื่องสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับในการจัดทำโครงการ เพื่อให้ยั่งยืนต่อไป

5.3) การดำเนินงานทุกขั้นตอนต้องให้ชุมชนและผู้ที่มีส่วนร่วมทุกฝ่ายรับรู้ เมื่อเกิดปัญหา ผู้ที่มีส่วนร่วมและชุมชนต้องร่วมกันแก้ปัญหา

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มีคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ ดังคำกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“ ... ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ควรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อลดน้ำหนักแบบจริงจัง”
(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 5, 30 เมษายน 2562)

“ ... จัดตั้งกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่มีพื้นที่ใกล้เคียงกัน”
(ตัวแทนเขตพื้นที่ คนที่ 6, 30 เมษายน 2562)

6) ด้านผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ

6.1 จัดทำนักโภชนาการให้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch โดยการขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรในท้องถิ่น

6.2 ควรนำผลการประเมินจากโครงการฯ มาใช้ในการแก่นักเรียนทั้งภาพรวมและรายบุคคล (Case study)

6.3 ควรมีการถอดบทเรียนภาวะโภชนาการที่ดีในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

6.4 ควรสร้างความตระหนักและให้ความรู้ให้ควมรู้กับผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อเปลี่ยนทัศนคติพร้อมสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและนักเรียนในกรบริโภคอาหารที่ดีมีประโยชน์อย่างถูกต้องตามหลักโภชนาการเพื่อสุขภาพที่ดี

6.5 จัดกิจกรรมให้ความรู้และสร้างเจตคติที่ดีต่อการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และครูที่ปรึกษา โดยจัดกิจกรรมออกกำลังกายต่อเนื่องและหลากหลายโดยวางแผนและกำหนดปฏิทินเพื่อกำกับ ดูแล ให้คำแนะนำโดยโรงเรียนร่วมกับ ผู้ปกครองนักเรียน

6.6 จัดอาหารเสริมนมเพิ่มเติมดื่มให้มากขึ้น เช่น จัดทานมกล่องให้รับประทานนอกจากนมที่ทางราชการจัดให้ดื่ม

6.7 สร้างแรงบันดาลใจในการดูแลสุขภาพของนักเรียน

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ได้มีคิดเห็นต่อข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ ดังคำกล่าวของผู้ที่ให้ข้อมูลว่า

“...นักเรียนบางคนมีคาราหรือรุ่นพี่ที่ชื่นชอบ เราควรเอาจุดนี้มาสร้างแรงบันดาลใจให้เขาหันมาทำกิจกรรมเพื่อลดปัญหาภาวะโภชนาการของตนเอง”

(ตัวแทนครู คนที่ 1, 30 เมษายน 2562)

“...นักเรียนส่วนใหญ่ชอบการแข่งขันกีฬา โรงเรียนควรนำกิจกรรมเหล่านี้มาใช้ในการลดปัญหาภาวะโภชนาการของนักเรียน โดยการให้นักเรียนเป็นนักกีฬาของโรงเรียน”

(ตัวแทนครู คนที่ 2, 30 เมษายน 2562)

“...โรงเรียนดูแลได้เฉพาะอาหารกลางวันของนักเรียน ส่วนอีกสองมื้อเป็นหน้าที่ของผู้ปกครอง ฉะนั้นเราต้องหาวิธีให้ความตระหนักและให้ความรู้ที่ถูกต้องกับผู้ปกครองในการดูแลสุขภาพของบุตรหลานของตนเอง”

(ตัวแทนครู คนที่ 3, 30 เมษายน 2562)

การป้องกันและจัดการที่เน้นเฉพาะบุคคลเพียงอย่างเดียว มักไม่ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลายองค์กร ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม รวมทั้งองค์กรของรัฐในการวางแผนนโยบาย เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดมาตรการในการป้องกันและรักษาอย่างเป็นรูปธรรม ระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน องค์กรระดับชาติ ทั้งรัฐบาล ผู้ผลิต ผู้ประกอบการค้า สื่อ รวมทั้งผู้บริโภคซึ่งได้แก่ เด็กและครอบครัวให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและจัดการกับการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ สร้างความตระหนักในสังคมไทยเพื่อผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์แบบยั่งยืน รวมทั้งปรับสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
3. เพื่อถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

การดำเนินการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1.1 ศึกษาสภาพปัญหาทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยการศึกษาเอกสาร รายงานการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย สอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ปีการศึกษา 2559 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 99 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 198 คน

ขั้นที่ 1.2 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยการศึกษาสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Practice) จำนวน 13 โรงเรียน

ขั้นที่ 1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันและผู้บริหารจากกองทุนหมุนเวียนดีเด่นของ กรมบัญชีกลางกระทรวงการคลัง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 ยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน

ขั้นที่ 2.2 ตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนโดยการรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) จากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 45 คน

ขั้นที่ 2.3 ทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการและมีค่าภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด (มากกว่าร้อยละ 10) ปีการศึกษา 2560 จำนวน 52 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยใช้กระบวนการสนทริยสนทนา (Dialogue) ในสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปปฏิบัติ จากครูผู้บริหารสถานศึกษาและตัวแทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/หน่วยงานต้นสังกัด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งหมด 156 คน

สรุปผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีรายละเอียดดังนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า

มีปัญหาด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องคือการจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงาน แนวทางการดำเนินงานคือรัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียนโดยตรงและให้ทันต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันก่อนเปิดภาคเรียน สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ด้านข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษามีการนำข้อมูลสารสนเทศของโครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการดำเนินงานน้อยมาก สถานศึกษาขาดคู่มือในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน การเผยแพร่ข้อมูลโครงการอาหารกลางวันยังไม่หลากหลายและไม่เป็นปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการบริหารจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบัน แนวทางการดำเนินงาน ควรนำข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นของโครงการอาหาร

กลางวัน มาใช้ในการดำเนินงานให้มากขึ้น กองทุนฯ ควรจัดทำคู่มือในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่ควรพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน งบประมาณรายหัวนักเรียนที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดงบประมาณในการช่วยเหลือสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารกลางวันมีน้อย สำนักงานเขตขาดการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน แนวทางการดำเนินงาน ควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรจัดสรรรายหัวนักเรียนเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จัดสรรงบประมาณในการช่วยเหลือสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรจัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านเกี่ยวกับการดำเนินงานอาหารกลางวัน สำนักงานเขตควรมีการพัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ด้านโครงการที่เกี่ยวข้อง โครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันมีน้อย มีการดำเนินงานไม่ต่อเนื่อง การสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันไม่ประสบผลสำเร็จ แนวทางดำเนินการสถานศึกษาควรเพิ่ม โครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันให้มากขึ้น ควรกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการกองทุนโครงการอาหารกลางวัน ขาดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ไม่นำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานโครงการกิจกรรมขาดความต่อเนื่อง ขาดการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน แนวทางการดำเนินงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานศึกษาควรจัดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรนำโปรแกรม Thai School Lunch มาจัดทำรายการอาหารกลางวัน ควรกำกับ ติดตามการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง ควรนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขโครงการอาหารกลางวัน ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมและสร้างภาคีเครือข่ายโครงการอาหารกลางวัน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน สำนักงานเขตขาดการมีส่วนร่วมในการสร้างภาคีเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษา แนวทางการดำเนินการ ควรสนับสนุนให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ควรสร้างเครือข่ายในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่หลากหลาย สำนักงานเขตควรสร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์โครงการอาหารกลางวัน ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ สำนักงานเขตพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ แนวทางการดำเนินงานควรประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ สำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดทำการประชุมสัมพันธ์/รายงานผลการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

ด้านผลผลิต

สถานศึกษาขาดการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษามีปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่ขาดประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน การดำเนินงาน สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนสูงกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน

2. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน ผลการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 หลักการ

กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาบริหารจัดการโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์เพื่อลดภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์

(1) เพื่อให้กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและการประชาสัมพันธ์

(2) เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน

การดำเนินงาน เป็นการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) 4) การปรับปรุง (Act) 5) การมีส่วนร่วม (Participation) และ 6) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) โดยจำแนกการดำเนินงานออกเป็นการดำเนินงานในระดับนโยบาย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ และ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ และระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ และ 6) ผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ

องค์ประกอบที่ 4 ผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงาน ประกอบด้วย

(1) ผลผลิต คือ กองทุนฯ สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) ผลลัพธ์ คือ นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการลดลงและมีการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีที่หลากหลาย

(3) ผลกระทบ คือ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ

เงื่อนไขความสำเร็จ ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย เงื่อนไขระดับนโยบาย และเงื่อนไขระดับปฏิบัติ

ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีข้อสรุป ดังนี้

ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดยภาพรวม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

ผลการทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ด้านผลผลิต ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางการบริหารฯ ทั้งระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีจำนวนลดลงโดยพิจารณาจากนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์(ผอม) ลดลง ร้อยละ 20.69 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) ลดลง ร้อยละ 21.41 และนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเกินเกณฑ์ (อ้วน) ลดลง ร้อยละ 27.98 และมีการประชาสัมพันธ์การลดภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธีที่หลากหลาย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านผลกระทบ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารฯ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. ผลการถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

3.1 ผลการถอดบทเรียน

ผลจากการถอดบทเรียน พบว่า สถานศึกษามีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 8 แนวทาง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม)

(1) กิจกรรม “นิมรราชูร์วิทยา 2 ส 2 อ โมเดล” ของโรงเรียนนิมรราชูร์วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยมีกิจกรรม ส ที่ 1 สร้างองค์ความรู้ ส ที่ 2 สู่สุขลักษณะที่ดี อ 1 อาหารเสริม อ 2 ออกกำลังกาย

(2) กิจกรรม “SAMKA Model” ของโรงเรียนสามขาพิทยาคม สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 2 โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ชั้น 1 วางแผน(Plan) ชั้น 2 ดำเนินการ(Do) มีกิจกรรม ดังนี้ (1) S : Strategy : กลยุทธ์ ประกอบด้วย S1 : อบรมสร้างความรู้ S2 : จัดทำระบบการคัดกรอง S3: จัดอาหารกลางวันโดยใช้โปรแกรม School lunch S4: จัดตารางการออกกำลังกาย (2) A: การกำหนดเป้าหมาย (3) M : การบริหารจัดการ (4) K : การสร้างองค์ความรู้ (5) A: การปฏิบัติที่เหมาะสม ชั้น 3 การตรวจสอบ (Check) และ ชั้น 4 ปรับปรุง(Action)

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย)

(1) โครงการ สูงดี สมวัย ใส่ใจสุขภาพ พัฒนาเด็กไทยอย่างยั่งยืนมีแนวทางปฏิบัติ “วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล” ของโรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีกิจกรรม 1 ประชุมเพิ่มพูนความรู้ ประกอบด้วย 1.1 คัดกรองนักเรียน 1.2 จัดอบรมสร้างความเข้าใจ 1.3 สสำรวจอาหารยอดนิยม กิจกรรม 2 ออกกำลังกาย ส่งเสริมความสูง สัดส่วน สมวัย ประกอบด้วย 2.1 จัดหาอุปกรณ์ 2.2 กิจกรรมกระโดดเชือก กิจกรรม 3 การนิเทศ ติดตาม

(2) กิจกรรม “กอด Model by Khunjae School” ของโรงเรียนขุนแจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยมีการดำเนินการ (1) การวางแผน (2) การดำเนินการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ได้แก่ ก: กินอาหารที่มีประโยชน์ อ : ออกกำลังกาย ด : ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอ (3) การตรวจสอบ (4) การประเมินและรายงาน

กลุ่มที่ 3 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน)

(1) โครงการชีวิตสดใส ในร่างกายที่แข็งแรง มีแนวทางปฏิบัติ “วัดยาง โมเดล” ของโรงเรียนวัดยาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ P D C A และกิจกรรม A B C D E ประกอบด้วย A: Attitude คือ การเสริมสร้างเจตคติที่ดี B: Bright life & Healthy body คือ การดำเนินงานโครงการ “ชีวิตสดใส ในร่างกาย ที่แข็งแรง” C: Care to 4 Surveillances คือ การมุ่งเน้น ฝ้าระวัง D: Declare the result คือ การเผยแพร่ผลการประเมิน E: Enhancement คือ การพัฒนาระดับวิธีการดำเนินกิจกรรม

(2) โครงการสุขนิสัยดี จิตสดใส ร่างกายแข็งแรง ของโรงเรียนวัดเวฬุวนาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจักษ์ศิลปาคม เขต 2 โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย (1) P : การประชุมระดมสมอง (Plan) เพื่อวางแผนการพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม (2) D : พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม (Do) ด้วยการอบรมปฏิบัติการทักษะกระบวนการ (Facilitator) เสริมสร้างความเข้มแข็ง ธรรมเนียมสุขภาวะชุมชน เพื่อลูกหลานของเรา (3) C: การตรวจสอบ (Check) ด้วยการถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง “ธรรมเนียมสุขภาวะ เพื่อลูกหลานของเรา” และ (4) A: การปรับปรุงและพัฒนา(Act) ด้วยการส่งเสริมกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน

(3) วัยใสใจสุขภาพ (MAEBON MODEL) ของโรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 กระบวนการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย (1) Mentor : กิจกรรมที่ปรึกษาปัญหาสุขภาพ (2) Attitude : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลสุขภาพและโภชนาการ

(3) Exercise : กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยกีฬาและนันทนาการ (4) Build : กิจกรรมพัฒนาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ (5) Organization : กิจกรรมองค์กรสุขภาพ และ (6) Nutrition กิจกรรมส่งเสริมโภชนาการอาหารกลางวัน

(4) **โครงการรูปร่างดี หล่อสวย ไปด้วยกัน (ลดปัญหาภาวะเด็กอ้วน)** ของโรงเรียนบ้านเนินจำปา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีกระบวนการปฏิบัติงาน “เนินจำปา โมเดล” โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย (1) P : ประชุมวางแผนโครงการ (2) D : ดำเนินงานตามโครงการโดยมีกิจกรรมหลัก 5 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 “คัดกรองนักเรียน” กิจกรรมที่ 2 “จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจ” กิจกรรมที่ 3 “แอโรบิก ฟิตเนสอ้วน” กิจกรรมที่ 4 “กินดี กินเป็น เน้นสุขภาพ” และ กิจกรรมที่ 5 “ลดได้ให้รางวัล”

3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

- 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ
 - สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศน้ำหนัก ส่วนสูง และคำนวณภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในสังกัดที่เป็นปัจจุบัน โดยจัดทำ Application ที่สามารถตรวจสอบ และสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้
- 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ควรมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้นำวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในการลดปัญหาภาวะโภชนาการให้กับโรงเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์
 - ควรมีการทำความร่วมมือ (MOU) ระหว่างหน่วยงาน เพื่อกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดร่วมระหว่างกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการในการ ส่งเสริมความเข้มแข็งของโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพให้เกิดความยั่งยืน
 - ควรมีการนำหลักสูตรนักจัดการน้ำหนักเด็กวัยเรียน (Smart Kids Coacher) ไปใช้ในกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เพื่อแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ (เด็กผอม อ้วน)
- 3) ด้านทรัพยากร
 - มีการกำหนดปฏิทิน ในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของการพิจารณา งบประมาณและจัดสรรงบประมาณได้ตามระยะเวลาที่กำหนด
 - ควรมีบุคลากรดูแลและรับผิดชอบโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษา
 - ควรนำแนวทางการจัดการเรียนรู้การบูรณาการภาวะโภชนาการที่ดีในห้องเรียนเป็น ศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้
- 4) ด้านโครงการ
 - สำนักงานกองทุนควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข

ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ(อ้วน ผอม เตี้ย) ที่มีปัญหาเร่งด่วนให้แก่สถานศึกษา

- ควรมีที่ปรึกษาโครงการจากส่วนกลาง ในการให้ข้อเสนอแนะ และติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 - ควรมีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข
- ปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์เฉพาะ

ด้านบทบาทหน้าที่

- ผู้แทนคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ควรเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายเป็นการเฉพาะ
- อย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายหรือการร่วมพิจารณาประเด็นต่างๆ สำหรับการดำเนินงานของกองทุนฯ

- ควรมีช่องทางที่หลากหลาย ติดตามการดำเนินงาน วิเคราะห์ รายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่การดำเนินการเพื่อการปรับปรุงที่รวดเร็ว

- ควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบของการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หรือในระดับหน่วยงานต้นสังกัด
ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

- ควรมีผู้รับผิดชอบข้อมูลสารสนเทศในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ให้โรงเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตได้และเป็นปัจจุบัน

2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- ควรมีการเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายของกองทุนฯ อย่างเป็นทางการ

3) ด้านทรัพยากร

- ควรมีกลุ่มงานและบุคลากรที่รับผิดชอบงานโดยตรง

4) ด้านโครงการ

- ควรจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนกิจกรรมลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของโรงเรียน

ในสังกัด

5) ด้านบทบาทหน้าที่

- มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่โภชนาการประจำเขตพื้นที่เพื่อเป็นผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

- มีการติดตามการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้ข้อมูลและนำไปวิเคราะห์

สังเคราะห์นำไปแก้ปัญหา สรุปผลและรายงานผลไปยัง สพฐ. เพื่อดำเนินการต่อไป

- ควรมีการจัดกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ โรงเรียนที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อ

การดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป

การดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่

1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ

- ควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ น้ำหนัก ส่วนสูง ของนักเรียนที่ถูกต้องตามหลักการ ด้วยเครื่องมือที่มีมาตรฐาน และครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดและนำผลผลิตมาแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างเป็นระบบ

- 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - ควรกำหนดเป็นประเด็นการพิจารณา (เพิ่ม) สำหรับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนของการดำเนินงานในระบบประกันคุณภาพในของสถานศึกษา
- 3) ด้านทรัพยากร
 - ควรสร้างเครือข่ายและระดมทรัพยากรระหว่างผู้ปกครองและชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหาภาวะทุพโภชนาและเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง
 - ควรมีการส่งเสริมให้สอดคล้องปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
 - ควรมีการกำหนดรายการอาหารที่มาจาก โปรแกรม Thai school lunch โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกรายการอาหาร โดยใช้ผลผลิตในท้องถิ่น เพื่อให้ได้ของดีและราคาไม่แพง
- 4) ด้านโครงการ
 - การจัดท้าวัดและอุปกรณ์สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษา ควรมีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่ม เช่น อุปกรณ์สำหรับเด็กอ้วนเพื่อใช้ในการออกกำลังกาย
 - ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด
 - สถานศึกษาควรเสนอโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาเพื่อขอรับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล
- 5) ด้านบทบาทหน้าที่
 - ผู้บริหารและครูควรปฏิบัติหน้าที่ อย่างจริงจังและด้วยความตั้งใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการประสานกับชุมชน เพื่อสร้างแรงกระตุ้นและจูงใจให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
- 5) ด้านผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ
 - จัดหานักโภชนาการให้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้โปรแกรม Thai School Lunch
 - ควรนำผลการประเมินจากโครงการฯ มาใช้ในการแก้ไขนักเรียนทั้งภาพรวมและรายบุคคล (Case study)
 - ควรสร้างความตระหนัก เจตคติที่ดี และให้ความรู้ให้ควมรู้กับผู้ปกครองและนักเรียน เพื่อเปลี่ยนทัศนคติพร้อมสร้างความตระหนักให้กับผู้ปกครองและนักเรียนในการบริโภคอาหารที่ดีการและมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผล

จากสรุปผลการศึกษา มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ดังนี้

1. สภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและแนวทางการดำเนินงานอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่านโยบายด้านการจัดสรรงบประมาณมีความล่าช้า สถานศึกษามีการนำข้อมูลสารสนเทศของโครงการอาหารกลางวันมาใช้ในการดำเนินงานน้อยมาก ไม่มีงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ในการ

ดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน มีน้อย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้านบริบทของแต่ละโรงเรียนของ มีปัจจัยป้อนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลสารสนเทศ โดยสภาพปัญหาที่พบมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนก แสนตียศ (2558 : 5-6) พบว่า ปัญหาของการบริหารงานโครงการอาหารกลางวัน ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านงบประมาณที่ได้รับจัดสรรล่าช้าและไม่ต่อเนื่อง งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และงบประมาณบางส่วนต้องเข้าไป กับวัสดุและอุปกรณ์ที่ชำรุด ทำให้งบประมาณหมดก่อน และด้านการบริหารวัสดุและอุปกรณ์ พบว่าวัสดุ และอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับการใช้งานต้องใช้อุปกรณ์อื่นทดแทน ในการประกอบอาหาร และด้านการบริหารบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน ไม่มีความรู้ และตรวจสอบคุณภาพอาหาร ทำให้อาหารที่ได้ไม่ ถูกสุขลักษณะและหลักโภชนาการเท่าที่ควร และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทาศิริ สิงห์สถิตย์ (2555 : 101) พบว่า การสื่อสารระหว่างองค์กรและกิจกรรมการดำเนินงานไปปฏิบัติ ถ้ารูปแบบการสื่อสารที่ชัดเจนเข้าใจง่ายระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติก็จะลดความไม่เข้าใจในการทำงานได้

ด้านกระบวนการ พบว่า ขาดการประชุมชี้แจง และวางแผน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการ/กิจกรรมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนไม่มีแนวทางการบริหารจัดการโครงการที่เป็นระบบขาดการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งกับงบประมาณและการนิเทศ ติดตาม อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนก แสนตียศ (2558 : 3) พบว่า การบริหารงานของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษนั้น ยังประสบปัญหา และมีอุปสรรคที่เกิดจากกระบวนการบริหารงาน หลายประการ เช่น ระบบการบริหารเงินของโครงการอาหาร กลางวันยังที่ขาดความสม่ำเสมอและการถ่ายโอนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ตรงตามเวลา สถานที่ยังขาดความเหมาะสม ความสะอาด ปลอดภัยตาม สุขลักษณะทางโภชนาการ วัสดุอุปกรณ์ที่มีจำนวน ไม่เพียงพอ ต่อจำนวนนักเรียน และสภาพการใช้งานที่ชำรุดไม่สามารถใช้ งานได้เต็มประสิทธิภาพ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร โครงการอาหารกลางวันยังขาดแคลน และบุคลากรขาดความรู้ ในการจัดอาหารที่มีคุณค่าและถูกหลักโภชนาการ ขาดการ บริหารจัดการที่ดีของโครงการอาหารกลางวัน การจัดเก็บข้อมูล สารสนเทศยังไม่เป็นระบบและเป็นปัจจุบัน ขาดการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการอาหารกลางวันได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ขนาดของโรงเรียนยังเป็นปัจจัยที่ส่งต่อการนำโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาไปปฏิบัติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวันทาศิริ สิงห์สถิตย์ (2555 : 99) พบว่า โรงเรียนแต่ละขนาด มีเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และแนวทางในการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของณัฐธิดานต์ โสภณโส (2559 : 931) ที่ว่า การดำเนินโครงการอาหารกลางวันของแต่ละโรงเรียนจะมีการดำเนินที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

ด้านผลผลิต พบว่า กองทุนฯ และสถานศึกษายังมีการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด สถานศึกษามีปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานเขตพื้นที่ให้ความสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวันน้อย และ การประชาสัมพันธ์ยังไม่ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กองทุนฯ และสถานศึกษายังไม่มีแนวทางการบริหารจัดการกองทุนอาหารกลางวันฯ ที่ชัดเจน อันจะเป็นแนวทางการนำนโยบายของโครงการไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนก แสตนิตย์ (2558 : 5) พบว่า สภาพการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของ สถานศึกษาชั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 ที่มีการปฏิบัติต่ำกว่าด้านอื่น คือ ด้านรูปแบบการบริหารงาน

2. แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีดังนี้

แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 ผลการดำเนินงาน และองค์ประกอบที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ สำหรับองค์ประกอบที่ 3 การดำเนินงาน เป็นการดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม (Participation) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan) 2) การดำเนินงาน (Do) 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุง (Act) จำแนกการดำเนินงานออกเป็น การดำเนินงานระดับนโยบาย และการดำเนินงานระดับปฏิบัติ การดำเนินงานระดับนโยบาย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ และ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ การดำเนินงานระดับปฏิบัติ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านข้อมูลสารสนเทศ 2) ด้านนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 3) ด้านทรัพยากร 4) ด้านโครงการ 5) ด้านบทบาทหน้าที่ และ 6) ด้านผลการดำเนินงานในระดับปฏิบัติ ผลการประเมินแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยภาพรวม ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่า แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แนวทางที่ได้พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้า การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงจากผู้ปฏิบัติโดยตรงทั้งในระดับนโยบาย ระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายครอบคลุมทุกมิติ และเป็นไปตามหลักการ ทฤษฎี แนวคิดทางการบริหาร โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนั้นได้ร่วมให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น จึงทำให้ได้แนวทางการบริหารจัดการที่มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ เกิดความสมบูรณ์ มีองค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อยที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง มีความชัดเจน เป็นระบบและมีการกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพของผู้เรียนโดยใช้การเรียนรู้

ทางไกลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานที่ทำการศึกษโดยสุภาพรณ์ กิตติรัชฎานนท์ (2558) พบว่า มีประกอบที่สำคัญ 5
 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 4) การวัด
 และประเมินผล 5) เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้ และสอดคล้องกับพรพิพัฒน์ ตั้งจิตวัฒนากุล
 (2558) ที่พัฒนาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
 มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ของการพัฒนา (3) แผนงาน (4) ผู้ที่เกี่ยวข้อง
 (5) คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ (6) กระบวนการพัฒนา และ (7) ผลที่ได้รับจากการพัฒนา

ผลทดลองใช้แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อ
 ลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน หน่วยงานที่นำแนวทางการบริหารฯ ไปใช้แบ่งออกเป็น 2
 ระดับ คือ ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ พบว่า ด้านผลผลิต ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติตาม
 แนวทางการบริหารฯ ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านผลลัพธ์ ได้แก่
 อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีจำนวนลดลงโดยพิจารณาจาก นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำ
 กว่าเกณฑ์(ผอม) ลดลง ร้อยละ 20.71นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์(เตี้ย) ลดลง ร้อยละ 21.38
 และนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเกินเกณฑ์ (อ้วน) ลดลง ร้อยละ 27.97 และมีการประชาสัมพันธ์การลด
 ภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธีที่หลากหลาย ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ด้านผลกระทบ ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามบริหารจัดการ
 กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารจัดการฯ ที่ได้จัดทำคู่มือสำหรับ
 การนำไปใช้ ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเป็นระบบ มองเห็น
 ความเชื่อมโยงและภาระและขอบข่ายงานต่างๆ ที่ต้องดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปลายทาง ส่งผลให้
 เป้าหมายด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และส่งผลให้นักเรียนมีน้ำหนัก
 ส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัยเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการติดตามอย่างเป็นระบบ โดยมี
 คณะกรรมการติดตามโรงเรียนเป้าหมายภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวทางการบริหาร
 จัดการฯ ที่พัฒนาขึ้นนั้น สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนา
 รูปแบบฯ ของ บุญชม ศรีสะอาด (2556 : 45) ได้กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบนั้น อาจกระทำได้ 2
 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมา
 ก่อนเป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วใน
 เรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่นๆ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่างๆ ซึ่งจะ
 ช่วยให้เห็นสามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ภายในรูปแบบ รวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ
 ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้ศึกษาควรกำหนดหลักการในการ
 พัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบ
 มีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มาก ในการวิจัยบางเรื่องจำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา
 ความถูกต้องเหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ จำเป็นต้องทดสอบ
 ความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจาก
 ทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของคนอื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้ว หรือแม้กระทั่งได้รับการ
 กลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐาน ซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวม

ข้อมูลในสถานการณ์จริงหรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ และผลจากการทดลองใช้แนวทางการบริหารฯ นี้ ผู้ใช้ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามแนวทางการบริหารฯ ได้จริง ส่งผลให้อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน มีจำนวนลดลงและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อแนวทางการบริหารฯ ที่พัฒนาขึ้นนี้ สอดคล้องกับสุริยันต์ กุลโพธิ์เมือง (2546), สมเกียรติ ชาญตะบะ (2548), ขวัญใจ ศุภรพันธ์ (2548 : 126) ภาวดี เต็มเจริญ (2548 : 7) และณัฐธิดา โสภนโส (2559)

3. 3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน พบว่า ผู้แทนคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ควรเป็นบุคคลที่ได้รับมอบหมายเป็นการเฉพาะอย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการกำหนดนโยบายหรือการร่วมพิจารณาประเด็นต่างๆ สำหรับการดำเนินงานของกองทุนฯ สำนักงานกองทุนฯ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการสำหรับการสนับสนุนประมาณโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการ(อ้วน ผอม เตี้ย) ที่มีปัญหาเร่งด่วนให้แก่สถานศึกษา โดยผ่านระบบออนไลน์ หรือ Application อย่างเป็นระบบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศน้ำหนัก ส่วนสูง และค่านวณภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในสังกัดที่เป็นปัจจุบัน ควรมีการกำหนด ให้มาตรฐานการป้องกันและแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน เป็นตัวชี้วัด สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปีของผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษา ควรมีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์เฉพาะ ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้การบูรณาการภาวะโภชนาการที่ดีในห้องเรียน เพื่อเป็นแนวให้ครูจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ควรมีการจัดทำ Application สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศ ด้านภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในสังกัดที่เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบ และสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างรวดเร็ว พร้อมใช้งาน และควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบของการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เร็ธเมียร์ (Rethmeyer. 1988 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ลักษณะของโปรแกรมบริหารอาหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในเมืองลอสแอนเจลิส (Characteristics of effective School Foodservice Programs) สรุปผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและวัดประสิทธิภาพที่มีความสัมพันธ์กันสูง 6 ด้าน ดังนี้ 1) ภาพรวมของสถานบริการอาหารของโรงเรียนดำเนินได้ดี 2) อาหารที่บริการจากสถานบริการนี้เป็นอาหารที่มีคุณภาพโภชนาการสูง 3) สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้มีลักษณะที่ดี 4) สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้ จะส่งผลต่อการสนองความต้องการของนักเรียน 5) สถานบริการนี้ จะส่งผลต่อการสนองความต้องการของคณะทำงานในห้องเรียน 6) ทศนคติโดยส่วนรวมของนักเรียนในโรงเรียนที่มีโปรแกรมอาหารกลางวันเป็นไปในเกณฑ์ดี และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ได้ดังนี้ คือ สถานบริการอาหารของโรงเรียนต้องปรับบางส่วนให้ตรงกับเป้าหมายของโรงเรียน ทศนคติที่ดีของคณะทำงานที่ต้องการบริการนักเรียน การชี้แจงให้เห็นข่าวสารกับนักเรียน ฝ่ายบริหารโรงเรียนและชุมชน และสอดคล้องกับบอร์กแมน (Borgman. 1983 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เน้นศึกษาคุณภาพของบุคลากรที่มีต่อประสิทธิภาพในการบริหารโครงการอาหารกลางวันและพัฒนาารูปแบบการจัดโครงการอาหารกลางวันใน

โรงเรียน สรุปได้ว่าผู้บริหารมีความตระหนักในเรื่องการเตรียมอาหาร สถานที่ประกอบอาหารของโรงเรียน วางระเบียบการปฏิบัตินโยบายเกี่ยวกับการจัดอาหารกลางวัน ซึ่งผู้วิจัยให้ข้อเสนอแนะโดยจ้างนักโภชนาการเป็นผู้ดำเนินงานให้บริการอาหารกลางวัน และผู้ประกอบอาหารควรได้รับประกาศนียบัตรด้านอาหารและโภชนาการ

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผู้เกี่ยวข้องได้นำแนวทางการบริหารจัดการฯ ไปดำเนินการ ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่คิดว่าหากได้รับการแก้ไข ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงจะทำให้ ผลการดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแนวทางการบริหารจัดการฯ อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในระดับนโยบาย

1. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุข ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศนี้ขึ้น ส่วนสูงที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในทุกสังกัดที่เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน และพัฒนา Application ที่สามารถตรวจสอบและสืบค้นผ่านระบบออนไลน์ได้

2. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ขาดงบประมาณในการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรม ดังนั้น ควรสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กในหน่วยงานต่างๆ ตามความจำเป็น เร่งด่วน ด้วยวิธีการที่เป็นมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบการขอรับการสนับสนุนผ่าน Website หรือ Application ที่ออกแบบไว้ได้

3. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ควรจัดทำโครงการหรือกิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่ดำเนินงานประสบความสำเร็จเพื่อเป็นต้นแบบของการดำเนินงานที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ควรเผยแพร่นวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกทุกปีการศึกษา และถอดบทเรียนพร้อมมอบรางวัลให้กับโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายผลผ่านช่องทางที่หลากหลาย

4. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ควรมีช่องทางการที่หลากหลาย ติดตามการดำเนินงานเคราะห์ รายงานผลการดำเนินงานและเผยแพร่การดำเนินการเพื่อการปรับปรุงที่รวดเร็ว ดังนั้น ควรมีช่องทางการรับสมัคร การติดตาม ดูแลช่วยเหลือและสร้างแรงจูงใจให้แก่โรงเรียน ที่ประสงค์สมัครเข้าร่วมใช้นวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ผ่าน Website หรือ Application ที่ออกแบบไว้

5. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารในระดับนโยบายต้องให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นระบบ ไม่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน และไม่มีการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ ดังนั้น ควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศนี้ขึ้น ส่วนสูง ของนักเรียนที่ถูกต้องตามหลักการ ด้วยเครื่องมือที่มีมาตรฐาน และครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดและนำผลผลิตมาแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการอย่างเป็นระบบ

2. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่า การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นต่อการดำเนินโครงการนี้ ดังนั้น ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับการสนับสนุน บุคลากร วัสดุและอุปกรณ์สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหามภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่ม เช่น นักกายภาพ นักโภชนาการหรืออุปกรณ์สำหรับเด็กอ้วนสำหรับใช้ในการออกกำลังกาย ฯลฯ

3. เนื่องด้วยจากผลการศึกษาคั้งนี้ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการขาดความตระหนักและการดำเนินการอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต้องมุ่งมั่น ตั้งใจ และใส่ใจเกี่ยวกับปัญหามภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนอย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

- กรมอนามัย. 2553. โภชนาการทันโรค. กรุงเทพฯ : ลิฟวิ้งทรานส์มีเดีย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. 2558. **คู่มือการจัดการอาหารกลางวันนักเรียนตามมาตรฐาน โภชนาการ สุขากิจบาลอาหาร และอาหารปลอดภัย สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. 2560. **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 2546** แหล่งที่มา <http://www.moe.go.th/educationarea/pdf/areaschool.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560.
- กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สพป.ตาก เขต 2. 2560. **ระเบียบกองทุนล่าสุด.doc.**แหล่งที่มา www.pepgtakesa2.com/pgq56/files. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- กษมา วรวรรณ ณ ออยุธยา. 2542. “ฝากหวังกำลังใจ” ในคู่มือการพัฒนาอาหารเพื่อเด็กในโรงเรียน และชุมชน. สถาบันวิจัยโภชนาการ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กองพัฒนาผลิตภัณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย. 2560. **มูลค่าการส่งออกไปยังประเทศปลายทางมกราคม-ธันวาคม 2550.** แหล่งที่มา [http:// www. ocsb go.th/uploads/contents/43/attachfiles/F8574_ExportInt01122551.pdf](http://www.ocsb.go.th/uploads/contents/43/attachfiles/F8574_ExportInt01122551.pdf). สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- กุลวดี เลิศไพศาลกิจ. 2560. **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ.** วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 หน้า : 81-97 ปีพ.ศ. 2560.
- เกสสิณี ชิวปรีชา. 2554. **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญใจ ศุภรนนท์. 2548. **การประยุกต์ความเชื่อด้านสุขภาพและการสนับสนุนทางสังคมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนประถมศึกษาในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษาและการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.(เอกสารอัดสำเนา).
- คมกฤษ จันทร์ขจร. 2551. **การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต.** ปรินญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- คุณศักดิ์ ยอดจันทร์. 2536. **การศึกษาปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปัตตานี.** วิทยานิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

- เครือวัลย์ ปาวิไลย์. 2550. **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเกณฑ์มาตรฐานในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา(บางเขน).** วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการ. 2544. **แนวดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ:คุรุสภา.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545. **ทฤษฎีแนวปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุคพอยท.
- เฉลิม บุญธรรมเจริญ. 2527. **บรรยายพิเศษเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน.** วารสารประชาศึกษา. 3 เมษายน 2527 หน้า 20.
- ชนก แสนดิยศ. 2558. การบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.** ปีที่ 8 ฉบับที่ 18 หน้า : 1-10.
- ชลทิพย์ ไชยจันทร์. 2554. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนการแสดงเหรียญกษาปณ์และเงินตราไทย ระหว่างปีงบประมาณ 2551-2553.** ภาคนิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารจัดการสาธารณะ. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ สายวงศ์. 2557. **เด็กไทยน่าห่วง เหนียวปัญหาทุพโภชนาการ.** นนทบุรี: กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข.
- ณัฐธิดานต์ โสภกิจโส. 2559. **ปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 2. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัยใช้องค์ความรู้สู่ “ความยั่งยืน” 17 มิถุนายน 2559 ณ วิทยาลัยนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา.**
- ดวงแก้ว กอแก้ว. 2543. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กร : กรณีศึกษา ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) สาขาบางกะปิ.** วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดาวรุ่ง คีรีแสง. 2541. **สภาพและปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพย์สุดา นกเลี้ยง. 2556. **แนวทางการพัฒนาเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไร่ อำเภอแม่ลาน จังหวัดปัตตานี.** วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ธัญญลักษณ์ ศิริเมฆ. 2549. การเปรียบเทียบพฤติกรรมบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการระหว่างนักเรียนที่พักในหอพักกับนักเรียนที่พักนอนหอพัก วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีโสธร อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.(เอกสารอัดสำเนา).
- นภาพร พานิชชาติ. 2558. **ชี้เด็กไทยเติบโตด้วยคุณภาพ น้ำหนักเกิน สูงน้อย ไอคิวต่ำ.** หนังสือพิมพ์เดลินิวส์. (3 กรกฎาคม 2558).
- นราวัลย์ สุรงค์สุริยกุล. 2555. **รูปแบบการจัดการคุณภาพโดยรวมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6.** วารสารบริหารการศึกษาศึกษา มศว. ฉบับที่ 16 มกราคม – มิถุนายน 2555. ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- บริษัททริสคอปอเรชั่นจำกัด. 2560. **รายงานการให้คำปรึกษาระบบประเมินผลการดำเนินงานของทุนหมุนเวียน(Position Paper : PP)ประจำปีบัญชี 2560.** แหล่งที่มา [http:// www.hsri.or.th/sites/default/files/7-14-1-3-ตัวชี้วัด. สื่บค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2560.](http://www.hsri.or.th/sites/default/files/7-14-1-3-ตัวชี้วัด.สื่บค้นเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2560)
- บุญชม ศรีสะอาด. 2556. **การพัฒนาแบบการประเมินสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วารสารการวัดผลการศึกษาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 หน้า : 95-113.
- ประชา ช่างขวัญยืน. 2539. **เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรจันทร์ พรศักดิ์กุล. 2550. **รูปแบบกระบวนการงบประมาณของโรงเรียนที่บริหารงบประมาณแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.(เอกสารอัดสำเนา).
- พิชญ์ณัฐฐา งามมีศรี. 2552. **การประเมินโครงการพัฒนาความปลอดภัยทางด้านอาหารในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารอัดสำเนา).**
- เพ็ญแข ประทุมชาติ. 2549. **การส่งเสริมโภชนาการในนักเรียนวัยรุ่นโดยการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนในโรงเรียนพังกุญพัฒนาศึกษาอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร-มหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- ไพศาล หวังพานิช. 2544. **การวัดและประเมินผลระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ภารดี เต็มเจริญ. 2548. **การประยุกต์ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถตนเองร่วมกับกระบวนการกลุ่มในการดูแลน้ำหนักของวัยรุ่นที่มีภาวะโภชนาการเกิน.** วารสารสาธารณสุขศาสตร์. ปีที่ 35 ฉบับที่ 3 หน้า 163-174.
- มติชนออนไลน์. 2562 https://www.matichon.co.th/prachachucn/news_29217 สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2562
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2560. **คู่มือปฏิบัติงานเรื่อง การวางแผนอัตรากำลังทรัพยากรบุคคลอุดมศึกษา(สายสนับสนุนวิชาการ).** เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดทำกรอบโครงสร้างหน่วยงาน กรอบอัตรากำลังพ.ศ. 2560-2563 และการจัดทำกรอบ

- ตำแหน่งของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ.
- มานิต มานิตเจริญ. 2537. **พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตสถาน**. กรุงเทพฯ : ฐานศรการพิมพ์.
- มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ. 2560. **โรคอ้วนในเด็ก: การป้องกัน**. แหล่งที่มา <http://www.thainhf.org>. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2560.
- รัตนะ บัวสนธ์. 2556. **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : คำสมัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2544. **พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- โรงเรียนขุนแจ้. 2562. “**กอด Model by Khunjae School**” .สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2.
- โรงเรียนนียมราชภูริวิทยา. 2562. “**2 ส 2 อ**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1.
- โรงเรียนบ้านเนินจำปา. 2562. “**เนินจำปาโมเดล**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 1
- โรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน. 2562. “**MAEBON MODEL**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 1
- โรงเรียนวัดยาง. 2562. “**วัดยาง โมเดล**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 1
- โรงเรียนวัดเวฬุวนาราม. 2562. “**วัดเวฬุวนารามโมเดล**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ราชบุรี เขต 2
- โรงเรียนวัดใหญ่ชัยมงคล (ภาวนารังสี). 2562. “**วัดใหญ่ชัยมงคล โมเดล**” . สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
- โรงเรียนสามขาพิทยาคม. 2562. “**SAMKA Model**” . สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2
- วันทาศิริ สิงห์สถิต. 2555. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน ประถมศึกษาไปปฏิบัติ** : กรณีศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์สาขานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลลภ ไทยเหนือ. 2562. **ประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานเฝ้าระวังด้าน โภชนาการในระดับประชาคมอาเซียน ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพมหานคร. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.**
https://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=13961&filename=2016
สืบค้น เมื่อวันที่ 1 พ.ค. 62
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. 2550. **TQM คู่มือพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.
- วิทยา กุลสมบูรณ์, วรรณภา ศรีวิริยานุภาพ, อุษาวดีมาลีวงศ์ (บรรณาธิการ). 2554. **ดัชนีชี้วัดการ คำนวณผู้บริโภคด้านสุขภาพระดับชาติ**. [ม.ป.ท.: ม.ป.พ.].

- ศรีสุตา คล้ายคล่องจิตร. สุนทรียสนทนา เรียบเรียงจากเฉลิมชัย เอื้อวิริยะวิทย์. แหล่งที่มา
<http://www.flas.kps.ku.ac.th/forum/index.php?topic=61.0;wap2> สืบค้นเมื่อ วันที่
 15 ธันวาคม 2560.
- ศศิธร วันชัย. 2550. การประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม
 เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขต
 เทศบาลเมืองปราชญ์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุข
 ศาสตร์), สาขาวิชาเอกสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ, บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2556. มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของการวัดและประเมินผลทางการศึกษา.
 วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ศิริัญญา แก้วเงินลาด. 2560. เงินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. แหล่งที่มา
audit.obec.go.th/report/total/food.pdf. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2560.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2545. องค์การและการจัดการฉบับสมบูรณ์ (ปรับปรุงใหม่ล่าสุด).
 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร. 2560. ภาวะทุพโภชนาการ. แหล่งที่มา
[www.foodnetworksolution.com/wiki/word/5382/malnutrition-ภาวะทุพ](http://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/5382/malnutrition-ภาวะทุพโภชนาการ)
 โภชนาการ. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- ศุภย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ. 2556. คู่มือการนิเทศเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้
 ตามแนวปฏิรูปการอาชีวศึกษาโดยใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้.
 เชียงใหม่ : ศุภย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีวศึกษาภาคเหนือ.
- สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. 2557. คู่มือการปฏิบัติเกี่ยวกับการ
 ลาไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกรอบมภายในประเทศ สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญในสังกัด
 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ : กระทรวงสาธารณสุข.
 (เอกสารอัดสำเนา).
- สถาบันพระปกเกล้า. 2560. ธรรมนูญและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี. แหล่งที่มา:
<https://goo.gl/URcw3D> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560
- สถาบันโภชนาการมหาวิทยาลัยมหิดล. 2556. โครงการพัฒนาระบบและกลไกเพื่อเด็กไทยมี
 โภชนาการสมวัย. กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา).
- สมเกียรติ ชาญตะบะ. 2548. การพัฒนารูปแบบโครงการอาหารกลางวันแบบมีส่วนร่วมของชุมชน
 กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดผาทั้งอำเภอบ้านไร่ สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัด
 อุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. นครสวรรค์ : สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สมยศ นาวิการ. 2545. การบริหารแบบมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. 2560. เอกสารประกอบการอบรม สัมมนาเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียน
 เป็นฐาน. แหล่งที่มา http://www.krumpai.net/sbm_somsak.htm สืบค้นเมื่อวันที่ 25
 ธันวาคม 2560.

- สมศิริ รุ่งอมรรัตน์และคณะ. 2560. การนำแนวทางการส่งเสริมโภชนาการไปใช้ในเด็กก่อนวัยเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. วารสารสภาการพยาบาล ปีที่ 32 ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม 2560.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. 2545. หลักทฤษฎีการมีส่วนร่วมในองค์การ. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์.
- สาคร ธนมิตร. 2542. คู่มือการพัฒนาอาหารเพื่อเด็กในโรงเรียนและชุมชน โครงการอนุรักษ์ผักสีเขียว เด็กกินอิ่ม เรายิ้มได้ สังกศไทยเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล,สถาบันวิจัยโภชนาการ.
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. 2560. ทูโภชนาการ. : แหล่งที่มา <http://www.kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=9&chap=12&page=t9>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน. 2559. รายงานประจำปี 2559. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. 2560. คู่มือการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. 2560. หลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. แหล่งที่มา <http://schoollunch.obec.go.th/info.html>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- _____. คู่มือการจัดอาหารกลางวันนักเรียน ตามมาตรฐานโภชนาการสุขภาพโภชนาการและอาหารปลอดภัย สำหรับโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสศ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2560. แหล่งที่มา <https://www.trf.or.th/home/.about-trf>. สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2540. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. 2544. การบริหารโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560. ข้อมูลสารสนเทศ ประจำปี 2558. แหล่งที่มา <https://portal.bopp-obec.info/obec61>. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. 2552. ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550. นนทบุรี: บริษัทวิจิจำกัด.
- สำนักงานโครงการอาหารกลางวันกระทรวงศึกษาธิการ. 2542. แนวดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2560. 25 ปี กองทุนสิ่งแวดล้อม “มุ่งมั่น ตั้งใจ เพื่ออนุรักษ์และพัฒนา. กรุงเทพฯ : บริษัท อีซี ปรีนติ้ง เอ็กเพรส จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2546. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น: กทม.
- สำนักงานสำรวจสุขภาพประชาชนไทย. 2552. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2551-2552. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การ

- สงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักทรัพย์สินมีค่าของแผ่นดิน กรมธนารักษ์. 2559. รายงานประจำปี 2559. กรุงเทพฯ. (เอกสาร
อัดสำเนา).
- สำนักพัฒนาระบบบริการสุขภาพ. 2552. เกณฑ์คุณภาพเครือข่ายบริการปฐมภูมิ (Primary Care
Award : PCA). กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุจิตต์ สาลีพันธ์. 2549. การสำรวจการบริโภคอาหารของคนไทย.การประชุมวิชาการอาหารและ
โภชนาการ: กรุงเทพฯ : ศูนย์ประชุมไบเทคบางนา.
- สุพิศ โสภ. 2560. การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขนาดกลางสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น: กรณีศึกษาโรงเรียน
แวงใหญ่วิทยาคม. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม
2560.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์. 2558. องค์ประกอบของการพัฒนารูปแบบการจัดการส่งเสริมการจัดการ
เรียนรู้เพื่อสร้างโอกาสและคุณภาพของผู้เรียนโดยใช้การเรียนรู้ทางไกลผ่านเทคโนโลยี
สารสนเทศของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุมาลี จันทร์ชะลอ. 2552. การวัดและประเมินผล. กรุงเทพฯ : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- สุมาลี สังข์ศรี. 2553. การศึกษาทางไกล. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุริยันต์ กุดโพนเมือง. 2546. การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนบ้านหนอง
ข้างสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1.วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). อุบลราชธานี : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สุวิมล ว่องวานิช. 2550. การประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เสาวลักษณ์ ภูเจริญ. 2552. หลักโภชนาการปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิช.
- โสฬส ศิริไสย์. 2548. วิธีการสนทนาแบบมนุษยสัมพันธ์และการเปลี่ยนวิถีคิดด้วยการฟัง
อย่างลึกซึ้ง. สำนักงานทรานส์ทิม เครือข่ายการวิจัยบูรณาการลุ่มน้ำท่าจีน-แม่กลอง คณะ
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล. (เอกสารอัดสำเนา).
- อดิชา สังขะทิพย์ และ สุวดี โลวีรกรณ์. 2560. พฤติกรรมการบริโภคอาหารและภาวะโภชนาการของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในตำบลกุดปลาตุก อำเภอชื่นชม จังหวัด
มหาสารคาม. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วารสารปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม –
เมษายน 2560.
- อรุณรุ่ง วงษ์กังวาน และคณะ. 2554. วิจัยร่วมเรื่องบุพปัจจัยและความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยว
ชาวต่างชาติในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยและสถิติแห่งชาติ.
- อัมพร พงษ์กังสนานนท์. 2550. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต. ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (เอกสารอัดสำเนา).
- อุทัย บุญประเสริฐ. 2546. การวางแผนและการจัดระบบงานในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอสดีเพรส.

- อุทุมพร จามรมาน . 2541. “โมเดลคืออะไร.” วารสารวิชาการ.1(2) หน้า 22-26.
- Bishop, L.R. 1994. **Exemplary School : A Focus on Visionary Leadership and Teacher Empowerment.** Doctoral dissertation. College of Education. : University of Houston.
- Borgman. N. Diand Gunter. 1983. “**Administration of School Lunch Programs for Small, Medium and Large School,**” *Dissertation Abstracts International*. 44 (18) : 1982 – A.University of Hustun.
- Bryman Alan.1986. **Leadership and Organization.** London Routledge and kema paul.
- David L. Goetsch and Stanley B. Davis. 2008. **Quality Management Introduction to Total Quality Management for Production, Processing, and Service.** New York : Prentice Hall.
- Deming, W. Edwards .1993. **The New Economics for Industry, Government, and Education.** Boston, Ma: MIT Press.
- Eisner.E.1976. “Education Connoisseurship and Criticism: Their Form and Functions in in Educational Evaluation.” **Journal of Aesthetic Education**. 1976, pp. 192-193.
- Follett, M.P. 1927. **Dynamic administration** (reprint 1942). New York: Harper & Brothers.
- French, W. L. and Bell, C. H .1990. **Organization Development.** Englewood Cliffs, NJ.: Prentice-Hall.
- Good, Carter V. 1973. **Dictionary of Education.** New York: McGraw-Hill Book.
- Husen and Postlewaite.1994. **The international encyclopedia of education 2nd.** New York : Pergamon press Inc.
- Kale. K. E. 1981.**The Relationship of Local school found Policies and Nutritional indices of Students in Two Florida School Districts.**
- Kothari, M., and Huestis, A., **based on 2016 Global Nutrition Report and UNICEF global databases, 2018.**
- Lattuca, Frank P.1981. **The effects of life styles on non-participation in school lunch.** University of Massachusetts Amherst. แหล่งที่มา: Doctoral Dissertations 1896 - February 2014. 3688.
http://scholarworks.umass.edu/dissertations_1/3688 สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2560
- Likert, R. (1961). **The Human Organization : Its Management and Values.** New York: McGraw- Hill Book Company.

- Maduas, Scriven and Stufflebeam. 1983. **Evaluation models viewpoints on educational and human services evaluation**. 8 th ed. Boston: Kluwer-Nijhoff Publishing.
- McClelland, David . 1961. **The Achieving Society**. New York : D. Van Nostrand Company line.
- Morgan, David, L. 1997. **Focus as Group Qualitative Research**. California : SAGE.
- Oakley, C. B. 1993. “**Diet Quality, Body mass Index, and Household Characteristics of Children Participating in the National School Lunch Program,**” *Dissertation Abstracts International* . 37 (3) : 1993.
- Paul Hersey, Kenneth H. Blanchard, Dewey E. Johnson. 1982. **Management of organizational behavior: Utilizing human resources**. New York: Prentice – Hall.
- Rethmeyer. 1988. **Statistics : An Introductory Analysis (3nd)**. New York : Kaper & Row, Publisher.
- Robert Kreitner and Angelo Kinicki. 2003. **Organizational Behavior** (6th ed.) McGraw-Hill Higher Education.
- Sergiovanni, T J.1992. **Moral Leadership: Getting to the Heart of School Leadership**. San Francisco: Jossey Bass.
- Stephen P. Robbins and M. Coulter.2004. **Management**. (8th ed) Prentice Hall.
- Stephen Robbins et al. 2006, *Foundations of management*. Frenchs Forest, N.S.W.: Prentice Hall.
- Swansburg R. C. 1996. **Management and leadership for nurse managers** (2th ed.). Bonton: Jones and Bartlett.
- Wiles , Bullies Elnur.1983. **Perception of elementary school concerning Their Role in Supervision**. *Dissertation Abstracts International*.1293-A : 28.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
สำเนาหนังสือเชิญ

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/ ๓๕๓

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร
๑๐๓๐๐๐

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุเคราะห์สัมภาษณ์แนวทางการดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนดีเด่น
เรียน

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้จัดทำโครงการศึกษาแนวทางการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีขั้นตอนการศึกษาแนวทางการดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนดีเด่น (Best Practice) สำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริม สนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานของกองทุนอาหารกลางวันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พิจารณาแล้ว เห็นควรขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานกองทุนหมุนเวียนดีเด่น (Best Practice) จากหน่วยงานของท่าน สำหรับนำไปประยุกต์ใช้และขับเคลื่อนการดำเนินงานการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและขอความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอุษณีย์ ชโนศวรรย์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

โทรสาร ๐๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/ ว๔๐๗

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐๐

๘ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นการตรวจสอบและสรุปผลการยกร่างแนว
ทางการบริหารจัดการกองทุนฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
เรียน

ด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา กำหนดดำเนินงานโครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ได้ดำเนินการประชุมคณะกรรมการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และประชุมคณะกรรมการกำหนดกรอบโครงสร้างยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนแล้วนั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พิจารณาแล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมีความเหมาะสมและมีการตรวจสอบความเป็นไปได้ของร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน จึงขอเชิญท่านเข้าร่วมประชุมพิจารณาตรวจสอบการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ในวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๑ เวลา ๐๙.๐๐ – ๑๖.๓๐ น. ณ โรงแรมแกรนด์ ทาวเวอร์ อินน์ ถนนพระราม ๖ กรุงเทพมหานครโดยเบิกค่าใช้จ่ายจากส่วนกลาง

จึงเรียนมาเพื่อทราบและพิจารณา เข้าร่วมประชุมในวันและเวลาดังกล่าว ขอขอบคุณมา
ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายบุญรักษ์ ยอดเพชร)

ผู้อำนวยการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

โทรสาร ๐๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/ว๗๗

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐๐

๒๓ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการกลั่นกรองคู่มือแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และเพื่อเตรียมความพร้อมในการประชุมชี้แจง โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการนำคู่มือแนวทางไปใช้

เรียน

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองคู่มือแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และเพื่อเตรียมความพร้อมในการประชุมชี้แจงโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในการนำคู่มือแนวทางไปใช้ โดยกำหนดจัดประชุมคณะกรรมการดังกล่าว ระหว่างวันที่ ๓ - ๕ เมษายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรม เดอะพาลาสโซ รัชดา กรุงเทพมหานคร และได้แต่งตั้งบุคลากรในสังกัดของท่านเป็นคณะกรรมการดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงขอให้ท่านแจ้งให้ข้าราชการที่มีรายชื่อในคำสั่งเข้าประชุม ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น โดยเบิกค่าใช้จ่ายจากส่วนกลาง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอุษณีย์ ชโนศวรรย์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

โทรสาร ๐๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/ว๒๐๖

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐๐

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการนำแนวทางคู่มือการ
บริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

เรียน

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ
บริหารกองทุน เพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม
การดำเนินงานโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการนำแนวทางคู่มือการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพ
เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้ โดยกำหนดจัดประชุมคณะกรรมการดังกล่าว
ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร และได้แต่งตั้งบุคลากร
ในสังกัดของท่านเป็นคณะกรรมการติดตามการดำเนินงานโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายการนำแนวทางคู่มือ
การบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนไปใช้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงขอให้ท่านแจ้งให้ข้าราชการที่มี
รายชื่อในคำสั่งเข้าประชุม ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น โดยเบิกค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะ ใน
การเดินทางจากส่วนกลาง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอูนธนี ชโนศารีย์)
รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

โทรสาร ๐๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

ที่ ศธ ๐๔๒๘๒/ว๓๔๓

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐๐

๔ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง การประชุมคณะกรรมการจัดทำเล่มรายงานแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มี
ประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

เรียน

ด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเล่มรายงานแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน และกำหนดประชุมคณะกรรมการ ฯ ระหว่างวันที่ ๒๙ กันยายน - ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรม ดีไอเดิล เรสซิเดนซ์ จังหวัดปทุมธานี และได้แต่งตั้งบุคลากรในสังกัดของท่านเป็นคณะกรรมการจัดทำเล่มรายงานแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้ท่านแจ้งข้าราชการที่มีรายชื่อในคำสั่งเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการจัดทำเล่มรายงานแนวทางการบริหารจัดการกองทุน ฯ ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยเบิกค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะในการเดินทางโครงการ

จึงเรียนมาเพื่อพิจารณา และแจ้งผู้เกี่ยวข้องทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวอุษณีย์ ชโนศวรย์)

รองเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน

โทร. ๐ ๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

โทรสาร ๐๒๖๒๘ ๕๖๒๒ , ๐๒๖๒๘ ๕๖๑๗

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการยกร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ
เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในวันที่ 26 ธันวาคม 2560 ณ โรงแรมดิไอเดิล เรสซิเดนซ์ ปทุมธานี

-
1. นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ ปฏิบัติหน้าที่รองผู้อำนวยการ รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุน
 2. นายเสมอ สร้อยคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมวิทยากร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 1
 3. นายสุบัน พรเวียง ผู้อำนวยการโรงเรียนวังแฉมวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๔๑
 4. นางปาลีวรรณ สิทธิการ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 1
 5. นายอุดม อินทา ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาสันติภาพ(วงศ์สุดใจอุปถัมภ์)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 6. นายมีชัย พลทองมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังทอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต
 7. นายสนิท ประหา ผู้อำนวยการโรงเรียนสหวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 8. นายวีระ บัวผัน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 9. นางเฉลียว เอี่ยมสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยาง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
 - 10.นางสาวสไบทิพย์ พะยอม ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมราษฎรวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 - 11.นางสาวทัศนีย์ หมู่คำ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองคล้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
 12. นางสาวธัชกร เพ็งคำปุ่น ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
 - 13.นางสาวสุษาดา แซ่ตั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
 - 14.นายสมชาย เผือกตระกูลชัย ข้าราชการบำนาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

- 1.นายเสมอ สร้อยคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมวิทยากร
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
- 2.นางปาสีวรรณ สิทธิการ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
- 3.นางเฉลียว เอี่ยมสกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยาง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
- 4.นายสุบัน พรเวียง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแม่แดง(ธรรมศาสตร์อาสา)
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1
- 5.นายสมชาย เผือกตระกูลชัย ข้าราชการบำนาญ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
การประชุมรับฟังความคิดเห็นเพื่อตรวจสอบร่างแนวทางการบริหารจัดการกองทุน
เพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ
วันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2561
ณ โรงแรมแกรนด์ ทาวเวอร์ อินน์ พระราม 6 กรุงเทพฯ

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์มีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิกองทุนฯ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 1) ดร.ปัญญา แก้วกียูร ผู้ทรงคุณวุฒิของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ
 - 2) นายสง่า ดามาพงษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ
 - 3) ผู้บังคับการตำรวจตระเวนชายแดน
 - 4) นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ
 - 5) นายสุปรี เป้าสิงห์สวย ผู้ทรงคุณวุฒิของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันฯ
- 1.2 อาจารย์มหาวิทยาลัย/นักวิชาการ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 1) รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
 - 2) ดร.ประจวบ ขวัญมั่น คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
 - 3) ผศ.ดร.นพดล นิมสุวรรณ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - 4) ดร.ปิยะลักษณ์ พฤษะวิน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
 - 5) นายโกศล บุญยวง นักวิชาการอิสระ
- 1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิจากกรมอนามัย/ท้องถิ่น/เอกชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย
 - 1) แพทย์หญิงพรเลขา บรรหารศุภวาท กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - 2) แพทย์หญิงนภาพรรณ วิริยะอุตสาหกุล กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
 - 3) นางสาววรลักษณ์ คงหนู ศูนย์อนามัยที่ 5 จังหวัดราชบุรี
 - 4) ดร.มนตรี ธนาคูณ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา เทศบาลนครอุบลราชธานี
 - 5) นางสาววรรณัฐ ชัยวัฒนา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินงานของกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนตั้งแต่ในระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป จำนวน 15 คน

- 2.1 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5 คน ประกอบด้วย
 - 1) ว่าที่ร้อยตรี ดร.ทวีศักดิ์ นามศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1

2) นายสายัณห์ ผาน้อย	ข้าราชการบำนาญ
3) นายดิเรก ต่ายเมื่อง	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
4) นายทองสุข อยู่ศรี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 2
5) นายชุมพล ศรีสังข์	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

2.2 ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริม 5 คน ประกอบด้วย

1) นายพงศกร ทองคำ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก
เขต 2
2) นายไพฑูรย์ ตระการไทย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 1
3) นางสาวไอลยรินทร์ จันทร์แย้ม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาญจนบุรี เขต 2
4) นางอุไร นบนุ่ม	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร
เขต 2
5) นายเสนอ รัมมณีนิล	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2.3 เจ้าหน้าที่กลุ่มส่งเสริมที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันฯ 5 คน ประกอบด้วย

1) นางสุคนธ์ ล่องวิไลย	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา
เขต 2
2) นางเบญญพร โกสินทร์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่
เขต 1
3) นางปวีณ์กร ภูกาสอน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์
เขต 2
4) นางสาวประภัสสร มากดี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
5) นางจีรพรรณ จเรรัชต์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
หนองคาย เขต 1

กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งมีผลงานเป็นที่ปรากฏและได้รับการยอมรับ
เกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพ
โภชนาการของนักเรียน จำนวน 15 คน

3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 8 คน ประกอบด้วย

1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโคกเจริญ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์
เขต 3
2) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไม้ขาว	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

- 3) ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3
 - 4) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดินโส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 3
 - 5) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคลองสาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 1
 - 6) ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแฝกสามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพะเยา เขต 1
 - 7) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกกค้อกโพธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองบัวลำภู เขต 2
 - 8) ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภออ่างทอง
- 3.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 7 คน
- 1) ครูโรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรังเขต 2
 - 2) ครูโรงเรียนชุมชนบ้านปะดัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลาเขต 3
 - 3) ครูโรงเรียนดอนมดแดง(บ้านดงบัง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1
 - 4) ครูโรงเรียนบ้านดอยเต่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 4
 - 5) ครูโรงเรียนอนุบาลไทยรัฐวิทยา 5 (วัดตลิ่งต่ำ) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1
 - 6) ครูโรงเรียนวัดหนองจอกใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2
 - 7) ครูโรงเรียนวัดหนองจิก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ให้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน
ที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

.....

1. ดร.ปัญญา แก้วกียูร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อ
โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
2. นายสง่า ตามาพงศ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อ
โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา
3. นายทรงวุฒิ มะลิวัลย์ รักษาการผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหาร
กลางวันในโรงเรียนประถม
4. นายอโนทัย ไทยวรรณศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ตากเขต 2
5. นายติเรก ต่ายเมือง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เพชรบูรณ์ เขต 3
6. ทองสุข อยู่ศรี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 2
7. ผู้บริหารกองทุนเงินทุนหมุนเวียนการแสดง เจริญภาษาปณัและเงินตราไทย
8. ผู้บริหารกองทุนสิ่งแวดล้อม
9. ผู้บริหารกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ภาคผนวก ง
รายชื่อกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการ
ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมโครงการ
ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
ประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ดำเนินการทดลองใช้ ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2561 - วันที่ 31 มีนาคม 2562

.....

ที่	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ภูมิภาค
1	สามัคคีพัฒนา	เชียงราย	เหนือ
2	บ้านน้ำริน	แม่ฮ่องสอน	เหนือ
3	บ้านขุนแจ	เชียงใหม่	เหนือ
4	บ้านท่าเกวียน	เชียงใหม่	เหนือ
5	นิมราชภูริวิทยา	กำแพงเพชร	เหนือ
6	บ้านถ้ำประชาชนุเคราะห์	พะเยา	เหนือ
7	ศูนย์การเรียนรู้บ้านบ่อสะเป	แม่ฮ่องสอน	เหนือ
8	บ้านวังหิน	เพชรบูรณ์	เหนือ
9	บ้านน้ำริน(คุรุราษฎร์รังสรรค์)	แพร่	เหนือ
10	บ้านห้วยแม่บอน	ตาก	เหนือ
11	วัดหัวจิว	นครสวรรค์	เหนือ
12	บ้านด่าน	น่าน	เหนือ
13	นครไทยวิทยาคม	พิษณุโลก	เหนือ
14	เทศบาลบ้านสักงอย	เพชรบูรณ์	เหนือ
15	สามขาวิทยาคม	ร้อยเอ็ด	ตะวันออกเฉียงเหนือ
16	ชุมชนบ้านไผ่ยิงงอุทิศ	ขอนแก่น	ตะวันออกเฉียงเหนือ
17	วาปีปทุม	มหาสารคาม	ตะวันออกเฉียงเหนือ
18	ชุมชนบัวบานสามัคคี	ชัยภูมิ	ตะวันออกเฉียงเหนือ
19	บ้านหนอง	หนองคาย	ตะวันออกเฉียงเหนือ
20	บ้านห้วยฮวกจอมทองนาฝาย	หนองบัวลำภู	ตะวันออกเฉียงเหนือ
21	บ้านหนองหลวง	เลย	ตะวันออกเฉียงเหนือ
22	บ้านปากอูน(ปากอูนผดุงวิทย์)	นครพนม	ตะวันออกเฉียงเหนือ
23	บ้านนางามเล่า	สกลนคร	ตะวันออกเฉียงเหนือ
24	ชุมชนสามพร้าว	อุดรธานี	ตะวันออกเฉียงเหนือ
25	บ้านโคกขมิ้น	บุรีรัมย์	ตะวันออกเฉียงเหนือ
26	บ้านคำกลางวังม่วง	อุบลราชธานี	ตะวันออกเฉียงเหนือ

ที่	ชื่อโรงเรียน	จังหวัด	ภูมิภาค
27	สามแยกชมภูโคกเจริญยางเครือพัฒนา	อำนาจเจริญ	ตะวันออกเฉียงเหนือ
28	บ้านตาอุด	ศรีสะเกษ	ตะวันออกเฉียงเหนือ
29	บ้านกุดหวาย(สาขาแก่นเมธิ)	สุรินทร์	ตะวันออกเฉียงเหนือ
30	บ้านยกกระบัตร์	สมุทรสาคร	กลาง
31	วัดศรีวิสารวาจา	นครปฐม	กลาง
32	บ้านคลองโคน	สมุทรสงคราม	กลาง
33	วัดบางปูน	สิงห์บุรี	กลาง
34	พระยาตาก	ชัยนาท	กลาง
35	วัดใหญ่ชัยมงคล(ภาวนารังสี)	อยุธยา	กลาง
36	หินกอง(พิบูลอนุสรณ์)	สระบุรี	กลาง
37	วัดเวฬุวนาราม	ราชบุรี	กลาง
38	วัดยาง	สุพรรณบุรี	กลาง
39	บ้านดอนตาวง	อ่างทอง	กลาง
40	ชินไถถัง	กรุงเทพมหานคร	กลาง
41	บ้านเนินจำปา	จันทบุรี	ตะวันออก
42	บ้านเนินรัก	เพชรบุรี	ใต้
43	นเรศวรห้วยผึ้ง	ประจวบคีรีขันธ์	ใต้
44	วัดบ้านแหลมกรวด(อินทรประดิษฐ์)	พัทลุง	ใต้
45	บ้านปลายแหลม	สุราษฎร์ธานี	ใต้
46	บ้านบาโงดุดุง	นราธิวาส	ใต้
47	วัดแจ้	สงขลา	ใต้
48	บ้านทุ่งยาง	ตรัง	ใต้
49	วัดยางทอง	นครศรีธรรมราช	ใต้
50	บ้านห้วยมะพร้าว	สตูล	ใต้
51	บ้านบางโรง	ภูเก็ต	ใต้
52	บ้านอ่าวมะขาม	พังงา	ใต้

ภาคผนวก จ

คณะทำงาน

คณะทำงาน

ที่ปรึกษา

1. นายการุณ สกุลประดิษฐ์ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
2. นายบุญรักษ์ ยอดเพชร เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. นายสุเทพ ชิตยวงษ์ เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
รักษาราชการแทนคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. นายประเสริฐ บุญเรือง รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
5. นายสนธิ แยมเกษร รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการ

1. นายทรงวุฒิ มลิวัลย์ ที่ปรึกษาพิเศษด้านกองทุน ฯ ปฏิบัติหน้าที่
ประธานกรรมการ รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุน
เพื่อโครงการอาหารกลางวัน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นายสุพล จันทะคาด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
รองประธานกรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1
3. นายสุบัน พรเวียง อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรรมการ
4. นางสาวรัชกร เพ็งคำปิ้ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
5. นายเสมอ สร้อยคำ ผู้อำนวยการโรงเรียนปทุมวิทยากร กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี
เขต 1
6. นางปาสีวรรณ สิทธิการ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบ่อประดู่ กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
7. นายมีชัย พลทองมาก ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านวังทอง กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1

8. นายวีระ บัวผัน	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1	กรรมการ
9. นางสาวสไบทิพย์ พะยอม	ผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมราษฎร์วิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1	กรรมการ
10. นางสาวทัศนีย์ หมู่คำ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองคล้า
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1	กรรมการ
11. นายสนิท ประหา	ผู้อำนวยการโรงเรียนสหวิทยาคม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1	กรรมการ
12. นายอุดม อินทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนประชาสันติภาพ (วงศ์สุดใจอุปลัมภ)
กรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 1	
13. นายชัยรัตน์ ถาวรงามยิ่งสกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านห้วยแม่บอน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1	กรรมการ
14. นางอรชร ปรากฏจันทร์	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านตากประถมวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1	กรรมการ
15. นายศฤงคาร ใจปันทา	ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1	กรรมการ
16. นางสาวสุวิษาภรณ์ กศฤงเกียรติ	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยะพอ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2	กรรมการ
17. นายภูรินทร์ ชนิลกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านพบพระ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2	กรรมการ
18. นายจิรสิน เค้าเส็ง	ผู้อำนวยการโรงเรียนโนนงามศึกษา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5	กรรมการ
19. นางเฉลียว เอี่ยมสกุล	ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดยาง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1	กรรมการ
20. นายวรวิทย์ สิทธีโสภณ	ผู้อำนวยการโรงเรียนผืนสหราษฎร์พัฒนา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร	กรรมการ

- เขต 1
21. นางมาตา แก้วเซ่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองสองพี่น้อง กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
 22. นางสาวรายา ปัญจมานนท์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเนินจำปา กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
 23. นายกิตติพล เอี่ยมสกุล รองผู้อำนวยการโรงเรียนพระราชาสุจิตต์วิทยา 2 กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
 24. นางสาวสุชดา แซ่ตั้ง ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไร่ กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล
 25. นางนิษฐ์ชุกานต์ ดวงแก้ว ผู้อำนวยการโรงเรียนดอนแก้ว (รัฐประชาสรรค์) กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2
 26. นายदनัยรัตน์ กาศเกษม ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกาศประชานุเคราะห์ กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 37
 27. นางพรพิพัฒน์ ตั้งจิตร์วัฒนากุล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านไทรเรียง (ราษฎร์อุทิศ) กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2
 28. นายปรเมธ สมบูรณ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองตะเคียน กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1
 29. ว่าที่ร.อ ศศวรรธน์ ขรรค์ทัพไทย ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
 30. นางสาวณัฐริกา ถิ่นเฉลิม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเวฬุวนาราม กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
 31. นางสาวภริมา อินธนู ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดคลองรีมิตรภาพที่ 220
กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1
 32. นางสาวปิ่นแก้ว ยังคำมัน ศึกษานิเทศก์ กรรมการ
สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพิจิตร
 33. นางสาวจิรัชญา อิ่มอินทร์ ครูโรงเรียนดงขุยวิทยาคม กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 40
 34. นางสาวจรัสวรรณ เทพสงเคราะห์ ครูโรงเรียนชุมชนบ้านพุดเตย กรรมการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3
 35. นายสมชาย เผือกตระกูลชัย ข้าราชการบำนาญ กรรมการ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

ภาวะทุพโภชนาการเป็นปัญหาสำคัญของนานาชาติรวมทั้งประเทศไทย เนื่องจากปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เกิดจากการรับประทานอาหารหรือการได้รับสารอาหารที่ไม่เพียงพอ ครบถ้วน ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ย่อมจะส่งผลต่อการเจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ซึ่งจะส่งผลเสียต่อพัฒนาการในแต่ละช่วงวัยและกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้นคณะกรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักและมองความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและจะทวีความรุนแรงในอนาคต จึงได้ริเริ่มและสนับสนุนการพัฒนาแสวงหาแนวทางในการลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยได้เห็นชอบให้ดำเนินการ “โครงการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน” ขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินการเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ต่อเนื่อง จริงจังและเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้โรงเรียนประถมศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีวิธีการหรือนวัตกรรมที่มีลักษณะเฉพาะปัญหา ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของตน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีสุขภาพที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีพัฒนาการที่สมวัย และเติบโตเป็นพลเมืองซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ 2) พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ และ 3) ถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพฯ โดยใช้การสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จากโรงเรียน 99 แห่งฯ ละ 2 คน และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ กรรมการบริหารกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ผู้บริหารกองทุนหมุนเวียนดีเด่น ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ของโครงการอาหารกลางวัน รวมจำนวนทั้งสิ้น 220 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพฯ โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างแนวทางฯ และตรวจสอบความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ของแนวทางฯ โดยใช้การรับฟังความคิดเห็น (Public Hearing) จากผู้เกี่ยวข้องและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 45 คน และนำแนวทางไปใช้กับสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมายที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งได้มาจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 52 แห่ง และชั้นตอนที่ 3 ถอดบทเรียนและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue) ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 52 แห่ง จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้รับผิดชอบจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวน 156 คน โรงเรียน

ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การดำเนินงาน โดยใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA เน้นการมีส่วนร่วม (Participation) และการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) (4) ผลการดำเนินงาน และ (5) เงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินแนวทางฯ เกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการนำแนวทางฯ ไปใช้ของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย จำนวน 52 แห่ง เป็นระยะเวลา 1 ปี การศึกษา พบว่า 1) ความสามารถในการปฏิบัติตามแนวทางฯ ที่ได้พัฒนาขึ้น ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) อัตราภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนของสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ มีจำนวนลดลง ดังนี้ 2.1) นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 763 คน เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์ (ปกติ) จำนวน 158 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.71, 2.2) นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 622 คน เมื่อสิ้นปีการศึกษา มีนักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุเป็นไปตามเกณฑ์ (ปกติ) จำนวน 133 คน คิดเป็น ร้อยละ 21.38 และ 2.3) นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเกินเกณฑ์ (อ้วน) ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 1,205 คน เมื่อสิ้นปีการศึกษามีนักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงเป็นไปตามเกณฑ์ (ปกติ) จำนวน 337 คน คิดเป็น ร้อยละ 27.97, 3) การประชาสัมพันธ์การลดภาวะทุพโภชนาการด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ 4) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันที่มีประสิทธิภาพฯ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ผลการถอดบทเรียน พบว่า เมื่อสถานศึกษานำแนวทางฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ 1 ปีการศึกษา สามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมเพื่อการแก้ปัญหาภาวะทุพโภชนาการ โดยจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์ (ผอม) ใช้นวัตกรรม ดังนี้ 1) “**นิยามราษฎร์วิทยา 2 ส 2 อ**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) สร้างองค์ความรู้ (2) สู่สัญลักษณ์ที่ดี (3) อาหารเสริม (4) เพิ่มเติมออกกำลังกาย และ 2) “**SAMKA Model**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ S : ยุทธศาสตร์, A : เป้าหมาย, M : การบริหารจัดการ, K : สร้างความรู้, A : การปฏิบัติ

กลุ่มที่ 2 นักเรียนที่มีส่วนสูงต่ออายุต่ำกว่าเกณฑ์ (เตี้ย) ใช้นวัตกรรม ดังนี้ 1) “**วัดใหญ่ ชัยมงคล โมเดล**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ประชุมเพิ่มพูนความรู้ (คัดกรองนักเรียน/จัดอบรมสร้างความเข้าใจ/สำรวจอาหารยอดนิยม) (2) ออกกำลังกายส่งเสริมความสูง สัตส่วน สมวัย (จัดหาอุปกรณ์ / กิจกรรมกระโดดเชือก) (3) การนิเทศ ติดตาม และ 2) “**กอด**” Model by KhunJae school มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ก : กินอาหารที่มีประโยชน์ (2) อ : ออกกำลังกาย (3) ด : ดื่มนมอย่างสม่ำเสมอ

กลุ่มที่ 3 นักเรียนที่มีน้ำหนักต่อส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ (อ้วน) ใช้นวัตกรรม ดังนี้ 1) “**วัดยาง โมเดล**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพ P D C A และ (2) กิจกรรม A B C D E (A : Attitude คือ การเสริมสร้างเจตคติที่ดี, B : Bright life & Healthy body คือ การดำเนินงานโครงการชีวิตสดใส ในร่างกายที่แข็งแรง, C : Care to 4 Surveillances คือ การมุ่งเน้น ฝ้า

ระวัง, D : Declare the result คือ การเผยแพร่ผลการประเมิน, E : Enhancement คือ การพัฒนา
 ยกระดับวิธีการดำเนินงานกิจกรรม), 2) “**วัดเวฬุวนารามโมเดล**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) P : การประชุม
 ระดมสมอง (Plan), (2) D : พัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่ม (Do), (3) C : การตรวจสอบ (Check), (4) A
 : การปรับปรุงและพัฒนา (Act) , 3) “**MAEBON MODEL**” มีสาระสำคัญ ได้แก่ (1) Mentor :
 กิจกรรม ที่ปรึกษาปัญหาสุขภาพ, (2) Attitude : กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการดูแลสุขภาพ
 และโภชนาการ, (3) Exercise : กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกายด้วยกีฬาและนันทนาการ, (4) Build
 : กิจกรรมพัฒนาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ, (5) Organization : กิจกรรมองค์กร
 สุขภาพ และ (6) Nutrition กิจกรรมส่งเสริมโภชนาการอาหารกลางวัน และ 4) “**เนินจำปาโมเดล**” มี
 สาระสำคัญ ได้แก่ (1) P : ประชุมวางแผนโครงการ, (2) D : ดำเนินงานตามโครงการ (คัดกรองนักเรียน/
 จัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจ/แอโรบิค พิซิทอ้วน/กินดี กินเป็น เน้นสุขภาพ/ลดได้ให้รางวัล)

ผลการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการบริหารจัดการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
 มีประสิทธิภาพ มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. ควรร่วมกันจัดทำข้อมูลสารสนเทศน้ำหนัก ส่วนสูงที่เกี่ยวข้องกับภาวะทุพโภชนาการของ
 นักเรียนในทุกสังกัดที่เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน และพัฒนา Application ที่สามารถตรวจสอบ และสืบค้นผ่าน
 ระบบออนไลน์ได้

2. ควรสนับสนุนงบประมาณหรือทรัพยากรเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของเด็กใน
 หน่วยงานต่างๆ ตามความจำเป็น เร่งด่วน ด้วยวิธีการที่เป็นมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบการขอรับการ
 สนับสนุนผ่าน Website หรือ Application ที่ออกแบบไว้ได้

3. ควรเผยแพร่นวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการแก้ไขปัญหาภาวะทุพ
 โภชนาการของโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกทุกปีการศึกษา และถอดบทเรียนพร้อมมอบรางวัลให้กับโรงเรียน
 ที่มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อสร้างเครือข่ายและขยายผลผ่านช่องทางที่หลากหลาย

4. ควรมีช่องทางการรับสมัคร การติดตาม ดูแลช่วยเหลือและสร้างแรงจูงใจให้แก่โรงเรียนที่
 ประสงค์สมัครเข้าร่วมใช้นวัตกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการ ผ่าน Website หรือ
 Application ที่ออกแบบไว้

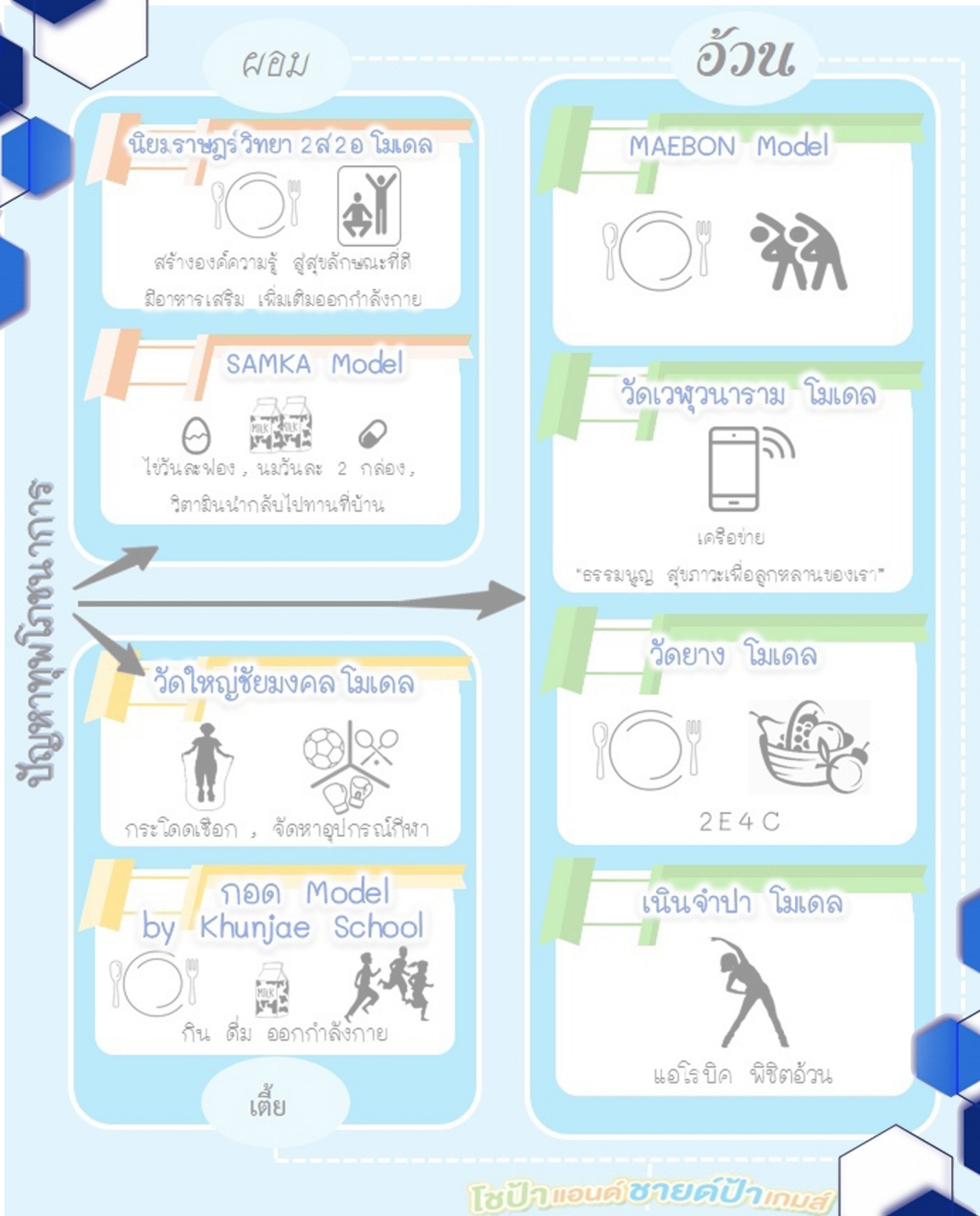
5. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับนโยบายควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักในการ
 ดำเนินงานโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน ที่ชัดเจน ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ

1. ควรจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ น้ำหนัก ส่วนสูง ของนักเรียนที่ถูกต้องตามหลักการ ด้วย
 เครื่องมือที่มีมาตรฐาน และครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดและใช้ข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาภาวะทุพ
 โภชนาการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง

2. ควรประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อขอรับการ
 สนับสนุน บุคลากร วัสดุและอุปกรณ์สำหรับโครงการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการของ
 นักเรียน ที่มีลักษณะเฉพาะและเหมาะสมกับสภาพปัญหาของแต่ละกลุ่ม เช่น นักกายภาพ นักโภชนาการ
 หรืออุปกรณ์สำหรับเด็กอ้วนสำหรับใช้ในการออกกำลังกาย ฯลฯ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต้องมุ่งมั่น ตั้งใจและใส่ใจเกี่ยวกับปัญหาภาวะทุพ
 โภชนาการของนักเรียนอย่างจริงจัง และประชาสัมพันธ์สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ

สำนักงานกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ